

6. Keskiviikkona 14 päivänä helmikuuta 1990

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

annetaan vastaus metsien terveyden-tilan parantamiseksi tarvittavia toimenpiteitä koskevaan ed. Pulliaisen ym. välikysymykseen 172

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Hetemäki-Olander.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat E. Aho, Apukka, Backman, Heikkinen, Helle, Jokiniemi, Jouppila, Jääskeläinen, Kärhä, Kääriäinen, Laitinen, Lehtosaari, Nieminen, Ollila, Pekkarinen, Pietikäinen, Pokka, Puska, Rajamäki, Saapunki, Savolainen, Siuruainen, Suominen, Taina, Taxell, Tähkämaa, Vastamäki, Viinanen, Viljanen ja Väyrynen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Saapunki, Viinanen, Ollila, Apukka, Heikkinen, Jääskeläinen, Kärhä, Pekkarinen, Siuruainen, Pokka ja Vastamäki.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden takia ed. Savolainen ja

virkahtävien vuoksi ed. Taxell sekä yksityisasioiden takia tästä päivästä edustajat E. Aho, Helle, Holvitie, Jokiniemi, Jouppila, Jääskeläinen, Kääriäinen, Laitinen, Lehtosaari, Pietikäinen, Taina, Tähkämaa, Vastamäki ja Viinanen, tästä ja huomista päivästä edustajat Nieminen ja Suominen sekä tämän kuun 16 päivään ed. Viljanen ja 22 päivään ed. Väyrynen.

Uusia hallituksen esityksiä

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan helmikuun 9 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 1—8, jotka nyt on edustajille jaettu.

Eduskunnan tietoon saatettu asetus

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että valtion virkojen täyttämistä eräissä tapauksissa ja eräiden asetusten toimittamista eduskunnalle 24 päivänä lokakuuta 1986 annetun lain 2 §:ssä säädettyä tarkoituksessa on eduskunnalle, puhemiehelle osoitettuna, saapunut valtion virkamieslain nojalla 26 päivänä tammikuuta 1990 annettu asetus

Lääkintöhallituksen eräiden virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta.

Tämä asetus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Valiokuntien jäsenet

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Varpasuo vapautusta sivistysvaliokunnan varajäsenyydestä ja ed. Pohjanoksa sosiaalivaliokunnan varajäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomuksia.

Anomuksiin suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että sivistysvaliokunnan ja sosiaalivaliokunnan täydennysvaalit toimitetaan ensi perjantaina kuluvan helmikuun 16 päivänä pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaaleja varten on vaalisääntöön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään mainittuna perjantaina kello 10.

Ed. Pulliaisen ym. välikysymys metsien terveydentilan parantamiseksi tarvittavista toimenpiteistä

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ympäristöministeri Bärnlund vastaa ed. Pulliaisen ym. välikysymykseen n:o 1 metsien terveydentilan parantamiseksi tarvittavista toimenpiteistä.

Sitten kun välikysymykseen on annettu vastaus ja sen johdosta aiheutunut keskustelu on julistettu päättyneeksi, esitän eduskunnan hyväksyttäväksi sen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon, joka on säädetty valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentissa. Niiden, jotka eivät hyväksy tällaista yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä, tulee valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 3 momentin mukaan jo keskustelun aikana tehdä ehdotuksensa asian valiokuntaan lähettämisestä tai perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen hyväksymisestä. Myös työjärjestyksen 52 §:n 2 momentissa tarkoitettu ehdotus päätöksenteon siirtämisestä on tehtävä, ennen kuin keskustelu on julistettu päättyneeksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Välikysymykseen vastaten lausuu

Ympäristöministeri Bärnlund: Arvoisa puhemies, värderade talman! Ed. Pulliainen ym. edustajat ovat esittäneet valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

”Aikooko hallitus ryhtyä pikaisesti sellaisiin toimiin, joilla metsiemme säilyminen voidaan turvata ja niiden elinvoimaisuus palauttaa?”

Esitän kunnioittavasti seuraavan vastauksen. Kohta edustajille kirjallisena jaettava vastaus on hieman laajempi kuin se, jonka tässä esitän lähinnä ongelman taustan kuvaamiseksi.

Jag framlägger högaktningsfullt följande svar. Det svar som utdelas åt riksdagsledamöterna om en stund är litet mera omfattande, särskilt vad som gäller beskrivningen av bakgrunden till problemet, än det svar som jag här presenterar är.

Ilmansaasteiden vaikutusten varhaisoireita on havaittu laajalti Oulun ja Kuusamon välisen linjan eteläpuolella sekä metsissä että vesistöissä. Selvimmin on muuttunut metsien jäkäläkasvillisuus.

Luftföroreningarna skadar skogen både indirekt genom marken och direkt genom att de faller ned på trädens barr eller löv och tränger sig in i dessa. Indirekta och direkta skadeverkningar förekommer ofta samtidigt.

Det sura nedfallet skadar vaxskiktet som skyddar barrens och lövens yta samt klyvöppningarna. Det här skadar växternas respiration, assimilation och vattenhushållning. Kväveoxider och ammoniak kan även tränga in i löv och barr direkt genom deras yta. Ozon är en starkt oxiderande substans och kan därför skada cellmembranen och cellens ämnesomsättning. Träden påverkas av ozonhalterna i nedre atmosfären som är förhöjda i synnerhet under våren.

Teoriat ilmansaasteiden välittömistä vaikutuksista puihin ovat vieläkin osittain ristiriitaisia. Tärkeä seikka Suomessa on, että ilmansaasteet näyttävät epäedullisimpina vuodenaikoina edistävän puustovaurioiden syntymistä. Jäkälien tuhoutuminen on selvä merkki ilmansaasteiden välittömistä vaikutuksista kasvillisuuteen, mutta välittömät puustovauriot ovat ainakin toistaiseksi pai-

kallisia. Teollisuuden ilmansuojelun paraneminen lieventää niitäkin, kun taas liikenteen aiheuttamat haitat todennäköisesti kasvavat vielä jonkin aikaa.

Aliceelliset ja maapallon laajuiset ilmaansaasteet eivät ole toistaiseksi vaikuttaneet olennaisesti Suomen metsätalouden ja metsäteollisuuden suunnitteluun ja toimintaan. Metsä 2000 -ohjelman juuri alkavassa tarkistuksessa kiinnitetään huomiota myös ilmaansaasteisiin ja metsien terveydentilaan. Etenkin pitkällä aikavälillä ilmaansaasteet ovat uhka maamme metsille ja metsätaloudelle. Niistä johtuviin varhaisoireisiin metsissä täytty reagoida ajoissa, jotta puustotuhoja voidaan välttää tai lieventää. Jos kuormitus jatkuu nykyisellään, varhaisoireet pahenevat etenkin karuilla metsämailla.

Suomen maaperän pintakerros on geologisista syistä ja ilmaston takia hapan ja huuhtoutunut. Maa happamoituu hitaasti, eikä tähänastisissa lyhytaikaisissa tutkimuksissa ymmärrettävästi ole havaittu sellaisia selkeitä kehityssuuntia, jotka selittyisivät ilmasta peräisin olevan happaman laskeuman perusteella. Pintamaan on todettu köyhtyneen mineraaleista enemmän Itä- ja Pohjois-Suomessa. Samoin pintamaa on siellä hiukan happamampaa kuin Etelä-Suomessa. Kuitenkin happamoitumista estävien liukoisten emäskationien, kuten kalsiumin, magnesiumin ja kaliumin, suhteellinen osuus on nykyään pienempi Etelä-Suomessa, vaikka maaperä sinänsä on runsasravinteisempaa kuin pohjoisempaa. Tämän on selitetty johtuvan siitä, että hapan laskeuma on Etelä-Suomessa suurempi kuin muualla Suomessa.

Vuosikymmeniä jatkunut hapan kuormitus on vaikuttanut eräiden teollisuuslaitosten ja kaupunkien lähiympäristöissä pintamaan ominaisuuksiin. Etelä-Suomen metsäisistä kivennäismaista on pintamaan kemiallisen tutkimuksen perusteella noin 5 prosenttia pitkäle happamoituneita. Suomessa havaittu pintamaan geokemiallinen happamuustila edustaa jonkinlaista happamoitumisen esiasetta eikä sen yhteyttä metsän terveyteen tunneta.

Metsien ja muun elävän luonnon suojele ilmansaasteiden tai ilmakehän suurmuutosten aiheuttamilta vaikutuksilta on hyvin pitkäjänteistä ja aikaa viepää työtä. Metsien kehityksen objektiivinen tutkiminen jo sinänsä edellyttää seurantatietoja pitkältä ajalta.

Ilmansuojelutoimet eri maissa ja niiden ajoitus puolestaan heijastuvat usein kansainvälisiin kauppasuhteisiin ja moniin yhteiskunnallisiin asioihin. Suomi onkin pitkään ponnistellut kansallisin ja kansainvälisin toimin ilmakehän suojelemiseksi. Kansainvälinen tavoitteemme on ollut mahdollisimman monien maiden osanotto yhteistyöhön.

Ilman epäpuhtauksien kaukokulkeutumisesta valtiosta toiseen tehtyyn yleissopimukseen on liitetty pöytäkirja rikkipäästöjen vähentämisestä ja typen oksidien päästöjen rajoittamisesta. Neuvottelut mm. hiilivetyjen päästöjä rajoittavan pöytäkirjan aikaansaamiseksi on aloitettu viime vuonna.

Suomi ja Neuvostoliitto ovat tehneet vuonna 1985 kahdenkeskisen ympäristönsuojelusopimuksen, jonka perusteella on laadittu vuonna 1989 allekirjoitettu toimintaohjelma Suomen ja Neuvostoliiton rajan lähellä olevilta alueilta tulevien ilman epäpuhtauksien vuon ja sen haitallisten vaikutusten rajoittamisesta ja vähentämisestä. Toimintaohjelma on kansainvälisesti ainutlaatuinen kahden valtion välinen ilmansuojelusopimus. Siinä on asetettu tavoitteeksi, että tieteellisesti perusteltuja ilman epäpuhtauksien kriittisiä kuormituksia ei ylitetä. Kuinka suuria nämä kuormitukset saavat olla, on sovittu päätettäväksi vuonna 1992. Lisäksi on jo sovittu, että Suomen sekä Suomea lähellä olevien Neuvostoliiton osien rikin kokonaispäästöjä vähennetään vuoden 1980 määrästä 50 prosenttia viimeistään vuoden 1995 loppuun mennessä ja typen oksidien päästöjä rajoitetaan niin, etteivät ne vuoden 1994 jälkeen ylitä vuoden 1987 määrää.

Suomeen ulkomailta kulkeutuvien rikkipäästöjen suhteellinen merkitys on viime aikoina kasvanut, kun omat päästömme ovat vähentyneet. Rikkipäästömme ovatkin jo lähes 50 prosenttia pienemmät kuin vuonna 1980. Myönteinen kehitys johtunee pääasiassa sinänsä suuria investointeja vaatineista rakenteellisista muutoksista.

Finland och Sovjetunionen har år 1985 ingått ett bilateralt miljövärdsavtal. På basen av det här avtalet utarbetades ett verksamhetsprogram, som undertecknades år 1989, för att begränsa och minska de flöden av luftföroreningar som härrör sig från områden nära den finsk-sovjetiska gränsen och för att begränsa och minska de skadeverkningar

som dessa föreningar ger upphov till. Verksamhetsprogrammet är internationellt sett ett enastående luftvårdsavtal mellan två stater. Enligt avtalet strävar man efter att vetenskapligt motiverade kritiska belastningar i luftföreningar inte skall överskridas. Hur stora dessa belastningar tillåts vara skall enligt överenskommelsen beslutas år 1992. Därtill har man redan kommit överens om att totalutsläppen av svavel från Finland och de delar av Sovjetunionen som är i närheten av Finland skall reduceras med 50 procent från 1980 års utsläppsmängd senast till år 1995. Kväveoxidutsläppen skall begränsas så att de efter år 1994 inte överskrider utsläppsmängden för år 1987.

Hallituksen eduskunnalle keväällä 1988 ympäristöpolitiikasta antaman selonteon mukaisesti on ympäristöministeriössä selvitetty mahdollisuuksia vähentää rikkipäästöjä 70—80 prosenttia vuoden 1980 määrästä vuoteen 2000 mennessä. Tämän tavoitteen saavuttamisen teknis-taloudellisia edellytyksiä on tarkoitettu tutkimuksin täsmentää tämän vuoden kesään mennessä.

Marraskuussa vuonna 1988 allekirjoitettiin Sofiassa pöytäkirja, joka edellyttää sopijavaltioiden rajoittavan typenoksidipäästönsä vuoteen 1995 mennessä pienemmiksi kuin ne olivat vuonna 1987. Sofian pöytäkirja, jonka Suomi ratifioi tammikuussa tänä vuonna, tullee voimaan tämän kevään aikana. Suomi ja 11 muuta valtiota antoivat allekirjoittaessaan pöytäkirjan julistuksen, jossa ne ilmoittivat vähentävänsä typenoksidipäästöjään 1980-luvun alun määrästä noin 30 prosenttia vuoteen 1998 mennessä.

Sofian pöytäkirjan pitkän ajan tavoite on rajoittaa päästöjä myöhemmin sovittavalla tavalla siten, ettei ympäristölle kriittisiä kuormituksia ylitetä. Uhkan metsäluonnolle aiheuttavat mm. Euroopassa aika ajoin laajoilla alueilla esiintyvät kriittiset otsonipitoisuudet, jotka ovat seurausta typen oksidien ja hiilivetyjen muutunnasta ja kulkeutumisesta. Siksi aktiivinen osallistuminen mm. hiilivetypäästöjä rajoittavan kansainvälisen pöytäkirjan valmisteluun on tärkeää.

Statsrådet fattade i april 1988 ett principbeslut enligt vilket kraven på avgasrening skall motsvara effekten av trestegskatalysatorteknik för nya personbilsmodeller från

och med början av år 1990 och för alla nya personbilar från och med början av år 1992. På detta sätt minskar utsläppen av kväveoxider och flyktiga organiska föreningar i luften från en enskild bil med 80—90 procent. Regeringen har för avsikt, efter att ärendet redan varit under behandling i det ekonomisk-politiska ministerutskottet, att ytterligare ändra fordonsförordningen så att möjligast många av de bilar som kommer att säljas år 1991 redan skulle fylla de nya kraven. Anskaffningen av sådana bilar främjas även beskattningssvågen. Från och med 1990 års början beviljas vid anskaffningen av en dylik bil en skattelindring som är av storleksklassen 7 000 mark.

Ympäristöministeriössä ja sen asettamissa työryhmissä sekä parhaillaan työskentelevässä typenoksiditoimikunnassa on selvitetty ja selvitetään edelleen keinoja energian tuotannon ja liikenteen typenoksidipäästöjen vähentämiseksi. Typenoksidipäästöjen vähennystoimia pohditaan tavoitteena keinovalikoima, jolla typenoksidipäästöt vuonna 1998 saadaan noin 30 prosenttia pienemmiksi kuin ne olivat vuonna 1980.

Avgörande åtgärder för att minska våra egna utsläpp är energi- och trafikpolitiska till sin karaktär. Energianvändningen, speciellt elförbrukningen samt väg- och flygtrafiken växer fortfarande. Den viktigaste orsaken till det här är elförbrukningens tillväxt inom hushållssektorn och ökningen i industriproduktionen. Den här utvecklingen har gynnats av neråtgående realpriser på elström.

Mikäli sähkön kulutuksen kasvu jatkuu, se johtaa tarpeeseen lisätä lauhdutusvoimaitosten rakentamista. Jos tässä lisäksi joudutaan turvautumaan fossiilisiin polttoaineisiin, on hyvin vaikeata päästä typen oksidien vähennystavoitteeseen. Maakaasun käytön osuuden olennaiselle lisäämiselle jo ennen vuotta 2000 on periaatteessa hyviä mahdollisuuksia. Se on omiaan monipuolistamaan maamme energiavaihtoehtoja.

Neuvostoliiton ja itäisen Keski-Euroopan maiden ympäristönsuojeluinvestointien rahoituksen edistämistä on pohdittu sekä kahden- että monenkeskisessä kansainvälisessä yhteistyössä. Suomessa on hallituksen talouspoliittisen ministerivaliokunnan asettama

työryhmä tehnyt ehdotuksia erityisjärjestelyistä investointien rahoituksen edistämiseksi. Tähän mennessä Suomi on sitoutunut käyttämään ympäristö- ja energiansäästöyhteistyöhön Puolan kanssa kolmen vuoden aikana yhteensä 90 miljoonaa markkaa. Suomen ja Puolan välinen ympäristönsuojelusopimus on tarkoitus allekirjoittaa kevään aikana.

Suomen ja Neuvostoliiton välinen pöytäkirja yhteistyöstä Kuolan niemimaan alueella koskee mm. Suomen ja Neuvostoliiton yhteisen rajan lähellä olevan suuren päästölähteen, nimittäin Severonikelin ja Petshenganikelin, nikkelisulattojen uudistamishankkeita. Hankkeiden rahoitusta ja muuta toimeenpanoa suunnittelemaan on asetettu erityinen asiantuntijatyöryhmä, jonka on tehtävä ehdotuksensa toukokuun loppuun mennessä. Suomi on ilmoittanut periaatteellisen valmiutensa ilmansuojeluinvestointien tukemiseen Suomea lähellä olevilla Neuvostoliiton alueilla samalla tavoin kuin Suomessa. Tuen ympäristövaikutusten varmistamiseksi pidetään suomalaisen ympäristönsuojeluteknologian käyttöä tärkeänä. Kysymykseen tulee esimerkiksi korkotuen myöntäminen. Myös Baltian maiden, varsinkin Viron, kanssa aiotaan yhteistyötä parantaa.

Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiön perustamisvalmistelut ovat edenneet niin, että sitova päätös yhtiön perustamisesta voitaneen tehdä lähiviikkoina. Yhtiö edistää Pohjoismaiden kannalta merkityksellisiä ympäristöinvestointeja etenkin Neuvostoliitossa, Puolassa, Saksan demokraattisessa tasavallassa, Tshekkoslovakiassa ja Unkarissa. Tärkeä keino tätä varten ovat yhteisyritysten riskipääomajärjestelyt.

I miljövårdskommittén i Förenta Nationernas ekonomiska kommission för Europa behandlas bildandet av en miljövårdsfond. Syftet med fonden skulle vara att främja internationell teknologiöverföring. Åtgärder ägnade att underlätta överföring av miljöskyddsteknologi dryftas också i en av Finland ledd arbetsgrupp som tillsatts av exekutivorganet för konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar. Även Efta-länder har diskuterat möjligheterna att ge gemensamt stöd åt miljövårdsinvesteringar i Europa.

Klimatförändringar eller temperaturförhöjning och ökad nederbörd kommer att ha en djupgående inverkan på uppbyggnaden och funktionerna hos hela skogsekosystemet. Klimatförändringarna antas påskynda både tillväxten och bortfallet hos träden. Härav följer att de ömsesidiga konkurrensförhållandena mellan träden och övriga organismer rubbas. Klimatförändringarna gynnar sydliga element som således ökar. Nya trädarter men även nya skadedjur och alstrare av växtsjukdomar kan sprida sig till Finland.

Tänä vuonna alkaa "suomalainen ilmaston muutoksen tutkimusohjelma" eli Silmu, jonka rahoitukseen Suomen Akatemialle on tänä vuodeksi myönnetty 12 miljoonaa markkaa. Tutkimuksissa, jotka pyritään kytkeään mahdollisimman tiiviisti samaa ongelmaa koskeviin kansainvälisiin tutkimuksiin, pyritään selvittämään sekä itse kasvihuoneilmiötä ja sen torjuntaa että Suomen mahdollisuuksia sopeutua siihen.

Suomen hiilidioksidipäästöjen määrään vaikuttavista ratkaisuista tärkeimmät tehdään energiapolitiikassa ja liikennepolitiikassa. Näitä seikkoja on käsitelty edellä.

Suot ja turpeen käyttö saattavat olla merkityksellisiä joko metaanin tai hiilidioksidin lähteitä. Molemmat kaasut ovat keskeisiä kasvihuoneilmiön aiheuttajia. Aluksi on tärkeintä selvittää, mitkä seikat ovat omiaan lisäämään niiden päästöjä ja millä tavoin näitä voidaan vähentää.

Toimet hiilivetypäästöjen vähentämiseksi hidastavat kasvihuoneilmiötä. Tärkeä ryhmä kasvihuonekasveja ovat kloorifluorihilivedyt eli cfc-yhdisteet. Näiden käytön lopettamisesta viimeistään vuonna 1998 on tehty valtioneuvoston periaatepäätös, johon liittyy yksityiskohtainen vähentämishjelma. Sen toimeenpano on edistynyt hyvin, ja tavoitteen saavuttamiseen on hyvät mahdollisuudet. Myös halonien käytöstä luovutaan mahdollisimman pian.

Edellä tarkoitettujen, täysin halogenoitujen kloorifluorihilivetyjen lisäksi kuuluvat kasvihuonekaasuihin myös osittain halogenoitunut kloorifluorihilivedyt, joiden käytöstä myöskin on tarkoitus pian luopua.

Suomen osuus kloorifluorihilivetyjen päästöistä on varsin pieni. Siksi on tälläkin lohkolla tärkeintä edistää kansainvälistä yhteistyötä haitallisten aineiden käytön lopetta-

miseksi koko maapallolla. Helsingissä saatiinkin toukokuussa viime vuonna aikaan maapallon laajuinen julistus, jossa tämä asetetaan tavoitteeksi. Nyt on tärkeää, että julistuksen tavoite saataisiin kansainvälisesti sitovaksi. Montrealin pöytäkirjan tavoitteiden toteuttamiseksi kehitysmaissa Suomi on ollut aktiivinen kahdella tasolla: olemme edistäneet toimia, joilla edistetään kansainvälisen tuen suuntaamista kehitysmaihin, ja toisaalta olemme antaneet suoraa taloudellista tukea eräille kehitysmaille.

Ilmaston muutosten torjuntaa koskevan maapallon laajuisen sopimuksen valmistelu on aloitettu. Sopimus on tarkoitettu allekirjoittaa Yhdistyneiden kansakuntien ympäristö- ja kehityskonferenssissa vuonna 1992. Sopimukseen on toistaiseksi suunniteltu liitettäväksi kaksi pöytäkirjaa, joissa käsiteltäisiin hiilidioksidipäästöjen rajoittamista ja trooppisten metsien suojelua.

Arvoisa puhemies, värderade talman! Hallitus on erittäin hyvin tietoinen metsien, uudistuvan luonnonvaran, ratkaisevasta merkityksestä Suomen taloudelle, mutta hallitus haluaa myös tähdentää metsien merkitystä koko Suomen luonnolle ja ihmisille.

Kansainvälisessä yhteistyössä ympäristönsuojelun alalla Suomi on ollut aloitteellinen, aktiivinen ja varsin menestyksellinen. Hallitus on mielellään ottanut vastaan tätä aihetta koskevan välikysymyksen, koska se antaa eduskunnalle ja hallitukselle mahdollisuuden keskusteluun erästä ympäristönsuojelumme tärkeimmästä asiasta. Hallitus on yhtä huolissaan asiasta kuin kysymyksen tekijätkin, mutta haluan tähdentää, että uskon Suomen toimien kotimaassa ja kansainvälisesti vähitellen kääntävän kehitystä oikeaan suuntaan.

Tästä ja muista tärkeistä ympäristönsuojeluasioista on mahdollisuus keskustella uudelleen vielä ainakin kolme kertaa tänä vuonna. Muistutan mieleenne pääministerin aloitteen Suomen ympäristöpolitiikkaa käsittelevän konferenssin järjestämisestä. Konferenssi on tarkoitettu pitämään elokuun aikana. Seuraavan kerran asiaan palataan viimeistään vuoden 1991 tulo- ja menoarvion käsittelyssä. Tällöin ovat tärkeitä kysymyksiä mm. ympäristö- ja energiatutkimuksen lisääminen sekä taloudellisten ohjauskeinojen käyttö ympäristönsuojelussa. Hallitus aikoo lisäksi antaa loppuvuodesta eduskunnalle kestävää kehi-

tystä koskevan selonteon, jolloin voidaan syvällisesti pohtia ympäristömme ja yhteiskuntamme tulevaisuutta sekä keinoja, jotka turvaavat ympäristönäkökohtien huomioon ottamisen yhteiskunnan kaikissa toiminnoissa.

Arvoisa puhemies! Olemme kyenneet heittäämään yhteiskuntamme tietoisuuteen uhkaavista ympäristövaaroista. Taistelu niitä vastaan on saatettu tarmokkaasti alkuun. Menestyminen siinä vaatii pitkäjänteistä työskentelyä niin hallitukselta kuin kansalaisiltakin.

Puheenvuoroni ruotsinnos on jaettu ruotsinkielisille kansanedustajille. Pyydän, että myös se otetaan eduskunnan pöytäkirjoihin.

Mitt anförande har i svensk översättning delats ut till de svenskspråkiga riksdagsmännen. Jag anholder om att också översättningens intas i riksdagens protokoll.

Ympäristöministeri Bärlundin vastaus on ruotsinkielisenä näin kuuluva:

Värderade talman! Riksdagsman Pulliainen m.fl. har framställt följande interpellation att besvaras av vederbörande medlem av statsrådet:

”Ämnar regeringen snabbt vidta åtgärder som innebär att våra skogar kan bevaras och deras livskraft återställas?”

Jag framlägger högaktingsfullt följande svar.

Tidiga symptom på luftföroreningarnas regionala verkningar har iakttagits i stor utsträckning både i skogarna och vattendragen söder om linjen Uleåborg — Kuusamo. Tydligast har lavvegetationen i skogarna förändrats.

Teorierna om luftföroreningarnas direkta verkningar på träden är fortfarande till en del motstridiga. Det som är viktigt för Finlands del är att luftföroreningarna i synnerhet under de mest ofördelaktiga årstiderna tycks främja uppkomsten av skador på trädbestånden. Att lavarna försvinner är ett tydligt tecken på luftföroreningarnas direkta verkningar på växtligheten, men de direkta skadorna på trädbestånden är åtminstone tillslidare lokala. Den förbättrade luftvården inom industrin mildrar också dessa skador. De skador som trafiken orsakar kommer däremot sannolikt att öka ännu någon tid.

Regionala och globala luftföroreningar har inte hittills i någon väsentlig grad inverkat på planeringen av och verksamheten inom skogsbruket och skogsindustrin i Finland. I den justering av programmet Skog 2000 som just skall påbörjas kommer även luftföroreningarna och skogarnas tillstånd att beaktas. I synnerhet på lång sikt utgör luftföroreningarna ett hot mot skogarna och skogsbruket i vårt land. Man måste reagera i tid på de tidiga symptom som de framkallar i skogarna, så att skador på trädbestånden kan undvikas och mildras. Om belastningen fortgår oförändrad kommer de tidiga symptomen att bli värre, i synnerhet på karga skogsmarker.

I Finland är jordmånens ytskikt av geologiska orsaker och på grund av klimatet surt och urlakat. Jorden surnar långsamt och i de kortvariga undersökningar som hittills har gjorts har man förstäligt nog inte konstaterat några sådana tydliga utvecklingstrender som skulle kunna förklaras med surt nedfall från luften. Det har konstaterats att ytskiktet i östra och norra Finland innehåller mindre mineraler. Ytskiktet där är likaså något surare än i södra Finland. Den relativa andelen lösliga basiska katjoner, såsom kalcium, magnesium och kalium, vilka hindrar försurningen, är dock för närvarande mindre i södra Finland, fastän jordmånen i och för sig är näringsrikare än vad den är längre norrut. Detta har förklarats bero på att södra Finland får mera surt nedfall än det övriga landet.

Den sura belastningen som fortgått i årtionden har påverkat ytskiktets egenskaper i närheten av vissa industrianläggningar och städer. Kemiska undersökningar av ytskiktet visar att cirka 5 procent av de skogsbevuxna mineraljordarna i södra Finland har försurats i hög grad. Den i Finland konstaterade geokemiska försurningsgraden i ytskiktet representerar något slag av förstadium och dess samband med skogens hälsa är inte känd.

Att skydda skogarna och den övriga levande naturen från de verkningar som luftföroreningarna och stora förändringar i atmosfären för med sig är ett mycket tidsödande arbete på lång sikt. En objektiv undersökning av skogarnas utveckling kräver redan i och för sig uppföljningsuppgifter från en längre tid. Luftvårdsåtgärderna i olika

länder och tidpunkterna för dem återspeglar sig i sin tur ofta i internationella handelsförbindelser och i flera samhällsfrågor. Finland har också länge arbetat för att skydda atmosfären genom nationella och internationella åtgärder. Vårt internationella mål har varit att så många länder som möjligt skall delta i samarbetet.

Till konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar har fogats protokoll angående minskningen av svavelutsläpp och begränsningen av utsläpp av kväveoxider. Förhandlingar i syfte att få till stånd ett protokoll angående begränsningen av bl.a. utsläpp av kolväten har inletts i föl.

Finland och Sovjetunionen har år 1985 ingått ett bilateralt miljövårdsavtal. På basen av det här avtalet utarbetades ett verksamhetsprogram, som undertecknades år 1989, för att begränsa och minska det flux av luftföroreningar som härrör sig från områden nära den finsk-sovjetiska gränsen och för att begränsa och minska de skadeverkningar som dessa föroreningar ger upphov till. Verksamhetsprogrammet är internationellt sett ett enastående luftvårdsavtal mellan två stater. Enligt avtalet strävar man efter att vetenskapligt motiverade kritiska belastningar i luftföroreningar inte skall överskridas. Hur stora sådana belastningar tillåts vara skall enligt överenskommelsen beslutas år 1992. Därtill har man redan kommit överens om att totalutsläppen av svavel från Finland och de delar av Sovjetunionen, som är i närheten av Finland skall reduceras med 50 procent från 1980 års utsläppsmängd senast till år 1995. Kväveoxidutsläppen skall begränsas så att de efter år 1994 inte överskrider utsläppsmängden år 1987.

Svavelutsläpp som kommer hit från områden utanför Finland har relativt sett fått större betydelse under den senaste tiden, när utsläppen i Finland har minskat. Våra egna svavelutsläpp är redan nästan 50 procent mindre än år 1980. Denna positiva utveckling torde i huvudsak bero på strukturella ändringar som i och för sig har krävt omfattande investeringar.

I enlighet med regeringens miljöpolitiska redogörelse till riksdagen våren 1988 har man vid miljöministeriet utrett möjligheterna att fram till år 2000 minska svavelutsläppen med 70–80 procent jämfört med mängden utsläpp år 1980. Avsikten är att de teknisk-

ekonomiska förutsättningarna för uppnåendet av detta mål skall utrönas genom forskning före sommaren 1990.

I november 1988 undertecknades i Sofia ett protokoll som förutsätter att de undertecknande staterna före år 1995 begränsar sina respektive kväveoxidutsläpp så att de blir mindre omfattande än de var år 1987. Protokollet i Sofia, som Finland ratificerade i januari i år, torde träda i kraft under våren. Finland och 11 andra stater deklarerade i samband med att de skrev under protokollet att de före 1998 ämnar minska kväveoxidutsläppen med ca 30 procent jämfört med mängden utsläpp i början av 1980-talet.

Det långsiktiga syftet med protokollet i Sofia är att begränsa utsläppen på ett sätt som senare bestäms, så att man inte överstiger de kritiska belastningarna för miljön. Ett hot mot skogsnaturen utgör bl.a. i Europa de sporadiskt på omfattande områden förekommande kritiska ozonhalterna som är en följd av att kväveoxider och kolväten ombildas och sprids. Därför är det viktigt att aktivt delta i bl.a. beredningen av ett internationellt protokoll för begränsning av kolväteutsläppen.

Miljöministeriet, av ministeriet tillsatta arbetsgrupper och den för närvarande fungerande kväveoxidkommissionen har utrett och utreder fortfarande metoder att minska energiproduktionens och trafikens kväveoxidutsläpp. Åtgärder för att minska kväveoxidutsläppen utreds med avsikt att få fram ett metodurval, genom vilket utsläppen år 1998 kommer att vara cirka 30 procent mindre än de var år 1990.

Om elkonsumtionen ökar leder den till ett behov att öka byggandet av kondenskraftverk. Om vi nu dessutom måste ta till fossila bränslen, kommer det att vara mycket svårt att uppnå målet för minskning av kväveoxider. Naturgasen kommer i princip att förbättra situationen, det finns goda förutsättningar att öka dess andel redan före år 2000. Den är ett utmärkt energialternativ för vårt land.

Såväl i det bilaterala som i det multilaterala internationella samarbetet har det dryftats hur finansieringen av investeringar i miljövården i Sovjetunionen och länderna i östra Mellaneuropa skall kunna främjas. I Finland har en arbetsgrupp, som tillsatts av regeringens finanspolitiska ministerutskott,

föreslagit olika slags specialarrangemang i syfte att främja finansieringen av sådana investeringar. Hittills har Finland förbundit sig att under tre års tid använda sammanlagt 90 miljoner mark för miljö- och energisamarbete med Polen. Avsikten är att ett miljövårdsavtal mellan Finland och Polen skall undertecknas under våren.

Protokollet mellan Finland och Sovjetunionen om samarbete på Kolahalvön omfattar bl.a. modernisering av två stora utsläppskällor, dvs. nickelsmältverken Severonikel och Petschenganikel, som finns nära den finsk-sovjetiska gränsen. En särskild sakkunniggrupp har tillsatts för att planera finansieringen och det övriga genomförandet av projekten. Gruppen skall ha sitt förslag klart före utgången av maj. Finland har uttalat en principiell beredskap att stöda investeringar i luftvård i de områden i Sovjetunionen som ligger nära vårt land på samma sätt som i Finland. För säkerställande av att stödet har verkningar på miljön anses det viktigt att finländsk miljövardsteknologi används. T.ex. ett beviljande av räntestöd kan komma i fråga. Också samarbetet med de baltiska länderna och i synnerhet med Estland skall förbättras.

Förberedelserna för bildandet av ett nordiskt miljöfinansieringsbolag har framskridit så, att ett bindande beslut om dess bildande torde kunna fattas inom de närmaste veckorna. Bolaget skall främja sådana investeringar i miljövard som är viktiga för de nordiska länderna i synnerhet i Sovjetunionen, Polen, Tyska demokratiska republiken, Tjeckoslovakien och Ungern. Viktiga i detta sammanhang är samföretagens riskkapitalarrangemang.

I år startar ett forskningsprogram för klimatförändringar i Finland, Silmu. Finlands Akademi har beviljats 12 miljoner mark för finansieringen av programmet detta år. Avsikten är att bedriva forskningen i så nära anknytning som möjligt till internationell forskning som gäller samma problem och syftet härmed är att klargöra både själva drivhuseffekten och hur den skall kunna motarbetas samt Finlands möjligheter att anpassa sig till den.

De viktigaste av de beslut som inverkar på mängden koldioxidutsläpp i Finland fattas inom energipolitiken och trafikpolitiken. Detta har behandlats i det föregående.

Myrarna och användningen av torv kan vara källor till utsläpp av avsevärda mängder metan eller koldioxid. Båda gaserna bidrar i hög grad till drivhuseffekten. Till en början är det viktigast att utreda vilka omständigheter som ökar utsläppen av dessa gaser och på vilket sätt de kan minskas.

Åtgärderna i syfte att minska utsläppen av kolväte bromsar upp drivhuseffekten. En viktig grupp drivhusgaserna är klorfluorkolvätena eller cfc-föreningarna. Statsrådet har fattat ett principbeslut om att stoppa användningen av dem senast år 1998. Till beslutet hänför sig ett detaljerat program för hur minskningen skall ske. Genomförandet av programmet har framskridit bra och det finns goda möjligheter att uppnå målet. Också användningen av haloner kommer att upphöra så snart som möjligt.

Förutom de ovan nämnda helt halogenerade klorfluorkolvätena hör till drivhusgaserna också de partiellt halogenerade klorfluorkolvätena. Avsikten är att stoppa också användningen av dem inom en snar framtid.

Finlands andel av utsläppen av klorfluorkolväten är mycket liten. Därför är det också beträffande dem viktigast att främja det internationella samarbetet för att stoppa användningen av de skadliga ämnena globalt. I Helsingfors framlades i maj i fjol en världsomspännande deklaration, där detta uppställs som mål. Nu är det viktigt att detta mål kan göras internationellt bindande. Finland har arbetat aktivt på två sätt för att målen i Montrealprotokollet skall kunna uppnås i utvecklingsländerna: vi har främjat sådana åtgärder genom vilka internationellt stöd kan beviljas utvecklingsländerna och å andra sidan har vi gett direkt ekonomiskt stöd till en del utvecklingsländer.

Beredningen av ett globalt avtal om motarbetande av klimatförändringar har inletts. Avsikten är att underteckna avtalet vid Förenta Nationernas miljö- och utvecklingskonferens år 1992. Hittills har man planerat att till avtalet foga två protokoll, där begränsningen av koldioxidutsläppen och skyddet av de tropiska skogarna behandlas.

Värderade talman! Regeringen är ytterst medveten om den avgörande betydelse skogarna — en förnybar naturtillgång — har för vårt lands ekonomi, men regeringen vill också framhålla den betydelse skogarna har

för hela naturen i vårt land och för Finlands folk.

I det internationella miljövårdssamarbetet har Finland varit initiativkraftigt och haft rätt stor framgång. Regeringen har med nöje tagit emot denna interpellation, eftersom den ger riksdagen och regeringen tillfälle att diskutera ett av de viktigaste ämnena inom miljövården i vårt land. Regeringen är lika bekymrad över saken som interpellanterna, men jag vill framhålla att jag litar på att Finlands åtgärder här hemma och internationellt så smånigom styr utvecklingen i rätt riktning.

Detta och andra viktiga miljövårdsärenden kan diskuteras ånyo ännu minst tre gånger i år. Jag påminner er om statsministerns initiativ till att ordna en konferens för att ventilerat Finlands miljöpolitik. Konferensen torde äga rum i början av augusti. Nästa gång återkommer vi till ärendet senast under behandlingen av 1991 års statsbudget. Viktiga frågor kommer då att vara bland annat ökningen av miljövårds- och energibesparingsforskning samt användningen av ekonomiska styrmedel i miljövården. Regeringen har därtill för avsikt att under slutet av året avge till riksdagen en redogörelse över bärkraftig utveckling, vilket möjliggör en djuplodande diskussion om framtiden för vår miljö och vårt samhälle, samt om de medel som behövs för att trygga att miljösynpunkterna beaktas i samhällets alla funktioner.

Värderade talman! Vi har förmått väcka vårt samhälle till insikt om de hotande miljöfarorna. Kampen mot dem har inletts energiskt. Detta kräver arbete på lång sikt av såväl regeringen som medborgarna.

Välikysymyksen johdosta syntyy seuraava

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Kuusikymmentä Suomen kansan kansanedustajaa ei tehnyt hätiköiden välikysymystä hallitukselle maamme metsien tilasta. Tämän eduskunnan ensimmäisistä työpäivistä lähtien lukuisat edustajat ovat yksin ja ryhmissä tehneet kirjallisia ja suullisia kysymyksiä tästä asiasta valtioneuvoston asianomaisten jäsenten vastattaviksi. Asia on ollut esillä myös valtioneuvoston kyselytunnilla ja bud-

jettipuheenvuoroissa. Teimmepä ed. Eero Paloheimon kanssa kirjankin, jossa asiaa käsitellään kirjallisiin kysymyksiin annettujen vastausten perusteella. Kaikissa kysymyksissä on ollut sama sävy; edustajat ovat olleet hyvin huolissaan Suomen metsien tilasta ja kohtalosta. Siinä ohessa ei-biologikansanedustajille ovat tulleet tutuiksi niin puilta katoavat lupot kuin niille ilmestyvät sormipaisukarvejäkälätkin bioindikaattoreina. Vastauksissakin on ollut sama sävy: ”kyllähän tässä on yritetty jotakin tehdä sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla”.

Hallituksen vastaus välikysymykseen on sekin linjassa sen aiempien vastausten kanssa. Se ei tuo mitään olennaista uutta toimenpiteiden foorumille. Ainoa tämän hallituksen vielä odotettavissa oleva toimenpide vastauksen mukaan on nopeuttaa kolmitoimikatalyysaattoritekniikan käyttöönottoa uusissa autoissa ensi vuonna. Kuitenkin vihdoinkin nyt kaivataan valtiotekojä Suomea metsien pelastamiseksi.

Arvoisa puhemies! Välikysymyksen perusteluissa todetaan, että havupuiden neulasissa ilmansaasteista johtuvat muutokset havaitaan ensiksi solun sisäisinä, mikroskooppilla tunnistettavina muutoksina. Erään Metsäntutkimuslaitoksessa suoritetun tutkimuksen mukaan loppukesästä 1987 lähtien ei Pohjois-Suomesta otetuista neulasnäytteistä ole löytynyt yhtään solukon sisäiseltä rakenteeltaan vaurioitumatonta neulasta. Jopa nuorimmissa eli saman vuoden neulasissa on muutoksia havaittavissa. Tämä on todella huolestuttavaa, sillä seuraavassa vaiheessa puu pudottaa vaurioituneita neulasia ennakko-aikaisesti. Ilmiötä kutsutaan neulaskadoksi eli harsuuntumiseksi. Nyt neulaskato on tosiaan monilla Suomen alueilla, erityisesti Itä-Lapissa mutta myös muualla maassa eteläistä rannikkoseutua myöten. Suuren osan neulasistaan menettänyt puuyksilö saa helposti seurakseen sienitaudin ja/tai tuhohyönteisiä. Edellisiin kuuluu männynversosyöpä, jonka esiintyminen metsikön lopullisesti tappavana tekijänä Itä-Lapin männiköissä on kytkeytyä siihen, että rikki- ja muut saasteet ovat heikentäneet ensin puiden kuntoa.

Mitä tämä merkitsee? Se merkitsee yksinkertaisesti sitä, että metsä kuolee pystyyn. Omistajalla, yksityisellä, yhteisöllä tai valtiolla, on vielä mahdollisuus saada siitä

kuituraaka-ainetta selluteollisuudelle, mutta näin saatu tuotto on pienempi kuin se, joka siitä muuten olisi ollut saatavissa. Puiden korjuu voi lisäksi ajoittua varsin epämuksuun vuodenaikaan. Tragedia ei kuitenkaan koske vain metsän puita. Kun vaurioiden ensisijaisena syynä ovat rikin ja typen oksidit, kohdistavat ne ensin suoran vaikutuksensa neulasin mutta joutuvat lopulta maahan.

Usein jo ilmakehän kosteudessa mutta viimeistään metsämaassa päästöjen sisältämä rikkidioksidi muuttuu rikkihapoksi. Maan läpi virtaava rikkihappo huuhtoo maaperästä tärkeitä kasviravinteita kuten kalsiumia, kaliumia ja magnesiumia. Pahinta on, jos maa-aineksiin sitoutunut alumiini vapautuu rikkihapon vaikutuksesta. Vesiliukoinen, maassa liikkeelle lähtenyt alumiini on myrkyllistä puiden juurille ja monille muille kasveille.

Tällä alumiinin mobilisoitumisen asteella ollaan jo Sallan Tuntilla Itä-Lapissa, alueella, jolla olen tehnyt biologisia maastotutkimuksia yhtäjaksoisesti vuodesta 1966 lähtien. Tämä alue on ensimmäisenä Suomessa muuttuva Kuun maisemaksi Keski-Euroopassa jo nähtävissä olevaan malliin. Jos nykyisen kehityskulun sallitaan jatkuvan, Suomi on menettävä vähintään 15 neliökilometriä kasvien kasvualustastaan vuodessa ensi vuosituhanella. Tuhoalue leviää nyt kilometrin vuosivauhdilla kohti itärajamme ja Tuntisan aluetta. Odotettavissa oleva maisema on jo näytetty lukuisia kertoja Suomen televisiossa; kuvat ovat samalta leveyspiiriltä rajan takaa. Saasteet ovat tuhonneet nikkelisulattojen ympäristön.

Tilanne on metsien kannalta pahin Itä-Lapissa rajan pinnassa, alueella, jonka pitäisi olla neitseellisintä Suomen luontoa, alueella, jonne on eduskunnan päätöksellä perustettu niin kansallis- kuin luonnonpuistojakin mutta jolla on myös laajoja talousmetsiä. Tällä hetkellä ne ovat tutkimusalueita, joilla seurataan tieteellisin menetelmin kuoleman etenemistä. Varmasti mielenkiintoista mutta samalla surullista tutkimusta.

Itä-Lappiin asennetut saastelaskeumamittausasemat kertovat korutonta sanomaa. Esimerkiksi rikkilaskeuma ylittää itä- ja koillistuulten aikana monin kerroin sen määrän rikkilaskeumaa, jonka luonto vielä juuri ja juuri kestäisi. Samalla maahan laskeutuu

mm. raskasmetalleja. Niinpä kadmiumia esiintyy alueen luonnon ravintoketjuissa ja -verkoissa korkeita pitoisuuksia.

Kuten sanottua, tilanne on pahin sekä metsien että koko luonnon kannalta Itä-Lapissa, mutta ongelmia on myös muualla Suomessa. Ensimmäiset inventoinnit maamme metsien harsuuntumisesta tehtiin vuosina 1985—86. Silloin yli 20 prosenttia neulastostaan menettäneitä varttuneita mäntyjä oli 15 prosenttia ja kuusia 20 prosenttia koko maan keskiarvoina. Yli kymmenprosenttisesti neulastostaan menettäneitä puita oli tuolloin runsas neljännes. Kesän 1988 tutkimusten mukaan kaikista kuusista jo 57 prosenttia ja männystä lähes 30 prosenttia oli menettänyt neulastostaan yli 10 prosenttia. Seuraavan kesän eli siis viime kesän tulokset antoivat kuusille sadannekseksi 60 ja lehtipuillekin jo lähes 40 prosenttia.

Ympäristöministerin käyttämän aineiston mukaan yli 20 prosenttia neulastostaan menettäneitä oli noin neljännes tutkituista kaikkien puulajien puista — huom! vertailueron. Ministeri ei sen sijaan mainitse muuten seikkaperäisessä edustajille pöydälle jaetussa vastauksessaan puiden neulasissa tapahtuvista mikroskooppisista muutoksista mitään. Vielä valtioneuvoston kyselytunnilla ennen joulua ministeri oli sitä mieltä, että metsämme ovat terveitä. On hyvä, että hän on tarkistanut tietojaan, kuten kävi ilmi hänen juuri kuulusta vastauksestaan. Tulevaisuuden kuva on joka tapauksessa synkkä: vuosikymmenen loppuun mennessä yli puolet maamme puista on vakavasti sairastunut, jollei radikaaleihin toimiin ryhdytä.

Arvoisa puhemies! Metsiemme puiden harsuuntuminen on siis todella huolestuttava. Syitäkin tiedetään neulasten ennenaikaiseen menettämiseen. Luontomme karuissa oloissa rikkidioksidi, ammoniakki, typen oksidit ja jälkimmäisistä sekä hiilivedyistä valokemiallisten reaktioiden tuloksena syntynyt otsoni heikentävät välittömällä ja välillisellä vaikutuksillaan puiden kuntoa, jotka reagoivat pudottamalla ennenaikaisesti neulasiaan.

Puut voivat menettää neulasiaan myös kehnojen sääolojen takia, mikä kuvaa niiden luonnollisen elinympäristön ankaraa todellisuutta — huom! tämä oikea tulkinta. Epäedullisista säistä johtuvaa havupuiden harsuuntumista tapahtui Pohjois-Suomessa mm. tämän vuosisadan alussa vuosina

1902—03. Silloin puiden toipuminen vei kymmenkunta vuotta, vaikka puita eivät olleet rasittamassa ilmasta tulevat saasteet. Nytkin sää voi olla stressitekijä, mutta saastelaskeumat heikentävät puiden mahdollisuuksia kestää monistressivaikutusta. Puut ovat hätää kärsimässä. Nyt ne eivät selviäkään edes ajan kanssa.

Ainoa tuloksia tuottava teko on vähentää merkittävästi saastepäästöjä. Euroopan laajuisesti on pakko vähentää erityisesti rikkidioksidin, hiilivetyjen ja typen oksidien päästöjä, jolloin myös laskeumat vähentyvät. Tehokkain tapa olisi sulkea kaikki päästölähteet. Tämä ei kuitenkaan ole poliittisesti eikä taloudellisesti mahdollista. Baltian maa-
sa on kylläkin jo suljettu ympäristöään eniten saastuttavia teollisuuslaitoksia, mutta monet yksiköt niin siellä kuin muuallakin Euroopassa Suomi mukaan luettuna jatkavat saastuttamistaan entiseen malliin.

Arvoisa puhemies! Tähän mennessä aikaansaadut kansalliset tavoitepäätökset ja solmitut kansainväliset sopimukset, joita ympäristöministeri monistetussa versiossa puhettaan monisanaisesti esitteli, ovat sinänsä oikean suuntaisia toimia mutta vaikutuksiltaan täysin riittämättömiä. Ei riitä, että pysäytetään saastuttaminen nykyiselle tai muutaman vuoden takaiselle tasolle. On alennettava kokonaispäästöjä ja samalla laskeumia siinä määrin rajusti, että luonto pääsee toipumaan siitä kuormituksesta, jonka olemme sille vuosikymmenien aikana aiheuttaneet. Puiden kannalta vaatimus on selvä: niiden on päästävä toipumaan. Hukkuvallekaan ei riitä, että hänet nostetaan kymmenen sentin päähän vedenpinnasta. Hänen on päästävä hengittämään vedenpinnan yläpuolelle.

On kieltämätön tosiasia, että rikkipäästöt ovat maassamme vähentyneet 1970-luvun alusta lukien, mutta toteutunut ei vielä alkuunkaan riitä. Olemme per asukas -tasolla laskettuna edelleen pahoja elinympäristöme rikillä saastuttajia. Itse asiassa meillä tapahtunut rikkipäästöjen vähentäminen on ollut ns. luonnollisen kehityksen tulosta, kuten ministerikin äsken totesi, joka on edennyt sitä mukaa kuin energian lähteitä on vaihdettu ja laitteistoja uusittu. Meidän saastuttajamme eivät ole vielä kertaakaan joutuneet tilanteeseen, jossa ne olisi todella pakotettu alentamaan päästöjään. Kuitenkin juuri

oman maamme päästöihin meidän on kaikkein helpoin vaikuttaa.

Pääministeri Harri Holkerin hallituksen ympäristöpoliittinen profiili on ollut luontomme ja metsiämme tulevaisuuden kannalta vaatimaton. Vaikka ympäristöministerinkin profiili on ollut matalahko, sekin näyttää olevan liikaa kauppa- ja teollisuusministerille, kuten saatoimme lukea lehdistä eilen. Kuitenkin tuoreimmat kauppatilastot osoittavat, että juuri metsien anti näyttelee edelleen keskeistä osaa maamme ulkomaankaupassa. Kun metsät menetetään, ei ole pitkällä aikavälillä puuta jalostavalle teollisuudelle raaka-aineita eikä vastaavasti ulkomaille kaupattavaa. Luulisi juuri kauppa- ja teollisuusministerin olevan huolissaan maamme metsien kohtalosta jo kauppa- ja teollisuuspoliittisessa mielessä, vaikkei hän metsissä ja luonnossa muita arvoja näkisikään. Jos teollisuus itse on lyhytnäköistä omissa toimis- saan, on vastuuta kantavilta poliitikoilta vaadittava kaukonäköisyyttä.

Taustaksi on nimittäin muistettava, että maamme puuvaranto on sinänsä siinä määrin suuri, että vaikka puut kuolisivat parin seuraavan vuosikymmenen aikana, nykyisille sellutehtaille riittää kotimaista raaka-ainetta koneitten jäljellä olevaksi käyttöajaksi. Tämä antaa lyhytnäköistä politiikkaa harjoittavalle kohtuuttoman karun asean kouraan.

Arvoisa puhemies! Suomalainen metsänhoito on perustanut filosofiansa metsien kestävän käytön periaatteelle. Tämä periaate ei hyväksy mahdollisuutta, että metsät saasteilla tai muulla tavoin tuhotaan. Tämä periaate ei hyväksy edellä väläytettyä mahdollisuutta, että metsäteollisuus käyttäisi nyt puuvarastot ja sen omistajat muuttaisivat puuraaka-aineen loputtua tuotantosuuntaa. Metsänhoidon traditiomme edellyttää, että saastepäästöt lopetetaan mahdollisimman pian ja suuriakin taloudellisia uhrauksia tehden. Se kannattaa varmasti myös liiketaloudellisesti muista arvoista puhumattakaan.

Metsänhoitomme joutuu ottamaan saasteet metsissämme vakavasti myös siinä mielessä, että annetaan metsien omalle biologialle ja ekologialle täysimääräiset toimintamahdollisuudet taistelussa tappajia eli saasteita vastaan. Luonnonmukainen metsäekosysteemi kestää paremmin kuin puupelto ylimääräiset stressitekijät. Luontainen uudistuminen, luonnonmukaisuus, koivu ja pui-

den sienijuurien, mykorritsojen, vaaliminen ovat oleva uuden metsänhoitoajattelun avainsanoja.

Suomalainen metsäteollisuus esittelee nykyisin mielellään rahalla mitaten jopa 70 miljardin markan suuruisia laajennussuunnitelmia. Näistä investoinneista on pakko luopua, ja niiden sijasta on panostettava ympäristönsuojeluinvestointeihin koti- ja ulkomailla niillä alueilla, mistä meille laskeutuvat saasteet ovat peräisin. On äärettömän typerää, että metsäteollisuus tuhoaa saastepäästöillään nykyisin omia metsiään. Se toimii kuin murhatoukka, joka syö itseään taka-puolesta. Suomalainen yhteiskunta odottaa- kin tällä hetkellä puuta jalostavalta teollisuudelta sen omaa kokonaisvaltaista kannanottoa suhteestaan metsiin ja tulevaisuuteensa energian niukkuuden maailmassa, jotta yhteiskunta voisi reagoida tuohon kannanottoon omilla näkemyksillään.

Arvoisa puhemies! Metsäteollisuuden omat toimet eivät kuitenkaan riitä tarpeellisen kokonaistuloksen aikaansaamiseksi. Meillä on mahdollisimman nopeasti siirryttävä ympäristölupajärjestelmään, johon kytkeytyy tarkka suunnitelma siitä, kuinka paljon päästöjä kulloinkin sallitaan. Tässä mielessä joudutaan pakosta rajoittamaan myös autoliikennettä ja säätelemään sen päästöjä teknisten uudistusten ohella mm. nopeusrajoituksin. On valitettavaa, että ympäristöministeriö ei ole kyennyt havaittua tehokkaampaan toimintaan ja nopeampaan aikatauluun. Liikenneministeriö olisi voinut olla ympäristöministeriön tukena tässä edistyksen rintamassa kuten se nyt on kiirehtiessään katalyyttiteknikan käyttöönottoa. Nyt on saamattomina tuhlatu kallista aikaa ja, mikä pahinta, annettu teollisuudelle ja muille saastuttajille väärä signaali välttämättömistä toimista.

Hallitus on aivan oikein ollut mukana aikaansaamassa kansainvälisiä sopimuksia saastepäästöjen vähentämiseksi tai pysyttämiseksi ennallaan. Tämän työn arvoa ei ole syytä vähätellä, mutta valitettavasti toteutuneinaan niiden mukaiset päästövähennykset eivät riitä alkuunkaan. Pohjoismaiden ja Saksan liittotasavallan on pienennettävä päästöjään vähintään 70 prosentilla, Neuvostoliiton, DDR:n, Tshekkoslovakian ja Englannin 50 prosentilla ja Puolan 30 prosentilla nykyisistä päästötasoista niin pian kuin mah-

dollista. Vasta sitten laskeumat alkaisivat merkittävästi pienentyä Suomessa.

Oma lukunsa on Kuolan niemimaa, jonka suuret sulatot on varustettava uudella tekniikalla, joka ottaa saastepäästöjen rikistä talteen vähintään 95 prosenttia. Arvovaltaisen tahon välittämän tiedon mukaan Neuvostoliitolla ei ole varaa sulkea Kuolan nikkelisulattojaan, joten realistinen vaihtoehto on niiden tekniikan uusiminen päästöihin vaikuttavilta osiltaan.

Osa edellä mainituista valtioista pystyy itse rahoittamaan ympäristönsuojeluinvestointinsa ja kantamaan ne taloudelliset seuraamukset, jotka seuraavat eniten ympäristöä saastuttavien laitosten sulkemisesta. Osa ei tähän pysty, vaikka pitäisi. Tämä tarkoittaa, että toisten on jo oman etunsa vuoksi autettava. Esimerkiksi Suomella on valmius uusia Kuolan niemimaan nikkelisulatot. Outokumpu Oy pystyy tekemään työn kolmessa vuodessa 1,5 miljardilla markalla. Suomen kannattaa clearing-järjestelmän suomin mahdollisuuksin rahoittaa nämä investoinnit. Se kannattaa liiketaloudellisestikin erinomaisesti. Vaihtoehtohan on karu. Suomi on menettävä omaa aluettaan saastumisen kautta. Tähän meillä ei ole varaa.

Hallituksen eräissä yhteyksissä mainitsemat 300 miljoonaa markkaa kannattaa korottaa rahoituksena vaikka 1,5 miljardiksi, jos tilanne sitä vaatii. Vastaavasti Suomen kannattaa olla mukana ympäristönsuojeluinvestoinneissa Leningradin alueella ja Baltian maissa. Arvoisa ympäristöministeri mainitsi vastauksessaan koko joukon muitakin rahoitusjärjestelmiä. Niitä on syytä kannattaa, mutta samalla on pidettävä huoli siitä, että nappikaupasta siirrytään tositoimiin, joilla jotakin konkreettista saavutetaan. Aikaa ei ole syytä käyttää hallinnointiin vaan aktiiviseen ympäristönsuojeluun.

Arvoisa puhemies! Me tiedämme nykyisin riittävästi metsiemme puiden ja maapohjan tilasta ja niistä keinoista, joilla saastepäästöjä vähennetään. Kysymys on vain poliittisesta tahdosta ja asioiden asettamisesta tähtäysjärjestykseen. Olen saanut sen vaikutelman, että nykyisen eduskunnan valtaenemmistö asettaa metsiemme terveydentilan vaalimisen tähtäysjärjestyksessään kärkisijoille. Tämä valmius on kyettävä muuttamaan välittömästi teoksi. Tarvittavat laki- ja määrärahaesitykset on saatava vielä tämän kevättalven

aikana eduskunnan käsittelyyn. Täällä edustajilla pitää olla vapaat kädet ottaa niiden sisältöön kantaa.

Nyt käsiteltävään välikysymykseen edustajat kävivät kirjoittamassa nimensä omantuntonsa mukaan. Sen mukaan on toimittava puoluekannasta riippumatta, kun käsitellään ympäristönsuojelun tehostamiseen tähtääviä lakiehdotuksia. Suomalaiseen poliittiseen käyttäytymiseen on usein kuulunut, että kun jokin poliittinen taho on ottanut jonkin kannan, niin toinen ei voi olla samaa mieltä, koska pitää olla oma profiili. Suomen metsät ovat meille kansallinen kysymys, kuten välikysymyksen perustelujen alussakin todetaan. Tässä kansallisesti elintärkeässä asiassa on pakko unohtaa pikkupolitiikka. On etsittävä mieluiten koko eduskunnan tahtoon perustuva toimenpideohjelma, jolla metsiemme, kansallisomaisuutemme ja kansallisen identiteettimme kivijalan, elinvoima palautetaan. Aikaa ei ole tuhlattavissa yhtään.

Hallitus ilmoittaa välikysymykseen antamassaan vastauksessa ottaneensa mielellään vastaan metsien terveydentilaa koskevan välikysymyksen. On ollut ilo tuottaa näin mielihyvää. Vastalahjana hallitus voisi tuottaa meille 60 välikysymyksen allekirjoittaneelle edustajalle ilon saattamalla eduskunnan käsittelyyn lakiehdotuspaketin, joka lakeina merkittävästi tehostaa ympäristömme, erityisesti metsien, suojelua. Puolen toista kuukauden aika lienee sopiva lakiehdotusten valmisteluun. Näin eduskunnalle jää riittävästi aikaa omaan työhönsä tänä keväänä.

Lähes 18-sivuisena monistetussa vastauksessaan hallitus osoittaa tietävänsä, minkä suuntaisia toimia tarvitaan. Olennaista on, että tätä tietoa käytetään nopeasti ja tehokkaasti maamme metsien hyväksi. Ei riitä, että "on päästy tarmokkaasti alkuun", kuten hallitus aikaansaannoksiaan esittelee. On päästävä nopeasti ja tehokkaasti maaliin.

Arvoisa puhemies! Välikysymyksen perusteluissa todettiin, että hallituksen toimenpiteet elinympäristömme ja osana sitä metsiemme suojelussa ovat olleet oikean suuntaisia mutta riittämättömiä. Hallituksen välikysymykseen antama vastaus osoittaa, että näin on edelleen. Hallitus ei esittele lainkaan uusien konkreettisten toimenpiteiden ohjelmaa ympäristönsuojelumme tehostamiseksi, vaikka juuri sitä hallitukselta välikysy-

mys tekemällä odotettiin. Johtopäätös on silloin myös vastauksen mukainen.

Ehdotankin päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi:

"Eduskunta toteaa, etteivät hallituksen välikysymyksen antamassaan vastauksessa ilmoittamat toimet ole riittäviä Suomen metsien pelastamiseksi, vaan edellyttää, että vakavan tilanteen vaatimiin lisätoimiin ryhdytään välittömästi maamme metsien elinvoiman palauttamiseksi,

ja siirtyä päiväjärjestykseen."

Ed. Ajo: Arvoisa rouva puhemies! Välikysymys on tehty erittäin tärkeästä asiasta. Se koskee kansantaloudellisesti ja ympäristönsuojelullisesti mittavaa asiaa. Se on asia-sisällöltään erittäin hyvin perusteltu. Sen sijaan syytä siihen, miksi juuri nyt on tehty välikysymys tästä asiasta, on vaikea ymmärtää. Onhan nimenomaan nykyisen hallituksen aikana tehty runsaasti työtä ympäristönsuojelun tehostamiseksi niin kotimaassa kuin maan rajojen ulkopuolellakin.

Hallitus on kuitenkin toiminut. Viime vuosina on käynnistetty laajoja tutkimusprojekteja ympäristötuhojen ja erityisesti metsien kunnon kartoittamiseksi. On laadittu vesien-suojelun periaateohjelma, jonka hallitus vahvisti noin puolitoista vuotta sitten. On tehty merkittäviä avauksia Suomen ja Neuvostoliiton ympäristöyhteistyössä. On oltu niin ikään mukana valmistelemassa ja allekirjoittamassa yhdessä 24 muun maan kanssa kansainvälistä typpipäästöjen vähentämistä koskevaa sopimusta, jolla typpipäästöt sidotaan vuoteen 1994 mennessä vuoden 1987 tasolle.

Niin ikään on oltu mukana järjestämässä kansainvälistä otsonikokousta, jossa mukana olleet valtiot sitoutuivat lopettamaan otsonikerrosta tuhoavien cfc-aineitten käytön mahdollisimman pian ja viimeistään vuoteen 2000 mennessä jne. Listaa voisi jatkaa pitemmältikin, mutta se ei ole tarpeen tässä yhteydessä, koska ympäristöministeri Bärklundin puheenvuorossa kerrottiin ansiokkaasti met-siemme ja maaperämme tilasta sekä tehdyistä ja vireillä olevista toimenpiteistä.

Hallituksen työskentely ympäristöasioissa on ollut sekä kansallisesti että kansainvälisesti varsin mittava. Ihmetellä sopii, jos tämä toimeliaisuus on jäänyt oppositiolta havaitsematta. Ympäristön tilaa on eräin osin pystytty jopa kohentamaan, joskaan ei riit-

tävästi, viimeisen vuosikymmenen aikana. Tosin ympäristönsuojelutyön tuloksia on varsin vaikea seurata, koska tilastointi on näiltä osin vasta muotoutumassa. Seurannan helpottamiseksi yritysten tulisikin toimintakertomuksessaan vuosittain kertoa, millaisia päästöjä kyseisen yrityksen toiminta aiheuttaa ja miten päästöjä on vähennetty. Siis paljon on tehty ja parhaillaan tekeillä. Silti emme saa ummistaa silmiä ja korvia uusilta ponnistuksilta. Tuoreita ideoita tarvitaan, ja niitä ajatellen tämä välikysymys ja siihen liittyvä keskustelu onkin tarpeen.

Varoittaisin kuitenkin kaksinaamaisesta esiintymisestä. Jos esimerkiksi keskustapuolue eduskunnassa vaatii tehostettuja toimia metsien suojelemiseksi, sopinee odottaa, että saman puolueen edustajat Metsä-Serlan tai MTK:n elimissä olisivat samalla asialla. Tai kun kokoomuksen nuorempi polvi vakuuttaa ympäristöystävällisyyttään, torjuu kokoomuksen puheenjohtaja samanaikaisesti niitä toimenpiteitä, joita ympäristön suojelemiseksi on kehitelty.

Metsät ovat edelleen hyvinvointimme perusta. Metsien kunnosta riippuvaisena kansana meidän on syytä olla aidosti huolestuneita metsiemme tilasta. Metsätalous ja metsäteollisuus on Suomen taloudessa yhä veturin asemassa, vaikka kovin mielellämme puhumme palvelu- ja tietoyhteiskunnasta, ikään kuin saisimme elantomme pelkästään tiedoista ja palveluista. Metsät ovat edelleen tärkein luonnonvara, johon Suomen taloudellinen kasvu perustuu. Metsäteollisuustuotteiden osuus koko tavarann viennistä on näet noin 40 prosenttiyksikköä, joten metsävarojen tuhoutuminen olisi todella kohtalokasta maamme ulkomaankaupalle ja siten koko elämälle.

Välittömänä työllistäjänä metsätaloudelle ei ole enää samaa merkitystä kuin vuosikymmeniä sitten, koska tuotanto on nykyisin pitkälle automatisoitua. Metsätalous työllistää välittömästi runsaat 40 000 henkeä, mutta sen lisäksi saa välillisesti metsätaloudesta toimeentulonsa lähes 150 000 ihmistä.

On myös hälyttäviä merkkejä. Ensimmäisenä hälytys-signaalina ilmansaasteitten vaikutuksista metsiimme havaittiin jo vuosikymmeniä sitten naavan katoaminen eteläisestä Suomesta. Kiihtyvällä tahdilla on viime vuosina paljastunut yhä näkyvämpiä seuraamuksia: neulaskatoa, kellastumista, puiden

laajamittaista altistumista kasvitaudeille jne. Puiden harsuuntumisen lisääntyminen 10 prosentilla nelivuotiskautena 1986—1989 osoittaa järkyttävän nopeaa metsien tilan heikentymistä.

Havaittujen ja uhkaavien metsätuho-ongelmien ratkaisemista vaikeuttaa toisaalta se, ettei ole vielä riittävästi objektiivista tutkimustietoa vaurioitten aiheuttajista, toisaalta se, etteivät vaurioiden aiheuttajina yksinomaan ole kotoperäiset saastuttajat.

Metsäntutkimus on viime vuosiin asti keskittynyt palvelemaan pelkästään metsäteollisuutta tavoitteena lyhytnäköinen metsän kasvun lisääminen ja tuottavuusnäkökohdat. Nyt on kuitenkin käynnistynyt laajahkoja tutkimushankkeita, joiden toivoisin tuovan yksiselitteisempää tietoa siitä, mikä on metsiemme kunto ja niiden tulevaisuus. Merkittävistä tutkimushankkeista mainittakoon mm. ilmakehän muutosten tutkimusohjelma Silmu, jota Suomen Akatemia rahoittaa 12 miljoonalla markalla tänä vuonna.

Metsien suojelua tapahtuu myös yli rajojen. Vallitsevan käsityksen mukaan metsätuhojen aiheuttajia ovat niin kotimaiset kuin ulkomaiset päästöt. Kotimaiset päästöt ovat peräisin verraten selkeästi tunnistettavista lähteistä, joten päästöjen pienentäminen on säädeltävissä omilla päätöksillä. Suuremmat ongelmat muodostuvat päästöistä, joihin emme voi kansallisilla päätöksillä vaikuttaa. Arkipäivän karu totuus lienee se, että parhaita tuloksia ympäristönsuojelutyössä ja myös metsien suojelussa saavutettaisiin tällä hetkellä sijoittamalla selvää rahaa rajojen ulkopuolella sijaitsevien tuotantolaitosten tekniikan kehittämiseen. Kansallisen edun mukaista olisi osallistua tehokkaasti erityisesti itärajan takaisten saastepäästöjen vähentämiseen.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän mielestä taloudellista panostusta näihin kohteisiin tulisikin lisätä tuntuvasti kuitenkin siten, että myös saastuttajat kantavat oman vastuunsa päästöistä. Tarvitaan ennakkoluijotonta tieteellistä ja teollista yhteistyötä erityisesti Neuvostoliiton luoteisten osien tuotantolaitosten nykyaikaistamiseksi. Jotta päästöjä voitaisiin paremmin seurata, tarvitaan Lapin alueella lisää mittausasemia.

Lapissa on käynnistymässä ns. Itä-Lapin metsävaurioprojekti Metsäntutkimuslaitoksen toimesta. Projektiin tavoitteena on tutkia

metsien tuho Kuolan tehtailta Suomen länsirajalle saakka. Työ tapahtuu poikkitieteellisenä työnä viiden yliopiston ja neljän tutkimuslaitoksen voimin. Se on suomalais-neuvostoliittolainen yhteistyöprojekti. Kyseessä on erittäin tärkeä tutkimushanke, joten sen rahoitus pitäisi varmistaa niin tämän vuoden kuin tulevien vuosien osalta. Rahaa tarvittaisiin 3—4 miljoonaa markkaa lisää vuosittain. Tänä vuonna tarvitaan vielä 1,1 miljoonaa markkaa, jotta työ voisi jatkua tämän vuoden.

Toistaiseksi on oltu huolestuneita saasteiden vaikutuksesta maa- ja metsätalouden tuotantoedellytyksiin. Vähemmälle huomiolle julkisuudessa on jäänyt se, miten tehomet-sätalous ja maatalous itse saastuttavat ympäristöä, erityisesti vesistöjä. Lannoitetuista metsistä, peltoviljelystä ja kotieläintuotannosta kulkeutuu vesistöihin ravinteita, jotka aiheuttavat vesien rehevöitymistä. Koska maataloutta on tasapuolisesti eri puolilla maata, leviävät sen saasteet hyvin laajalle alalle eli lähes jokaiseen järveen ja jokeen, eikä päästöjä voida saada pienin kustannuksin hallintaan. Tässä on nimenomaan kysymys fosforista.

Kustannuksista huolimatta tehometsätalouden ja maatalouden aiheuttamat ympäristöhaitat pitäisi nostaa avoimeen keskusteluun ja uusia ympäristönsuojelun innovaatioita tarvittaisiin myös siellä. Lannoitteiden fosforivero on järkevä toimi sinänsä, mutta se ei riitä. Maataloutemme ylläpitoa ylituotantoinen on pidetty kalliina, mutta mikä onkaan sen todellinen hinta, jos menetämme sen seurauksena uimakelpoiset järvet ja joet? Olisikin ansiokasta, jos vihreyttä vaakunoissaan kantava keskusta todistaisi ympäristöystävällisyytensä esittämällä selkeän toimenpideohjelman maatalouden saasteiden vähentämiseksi. (Ed. Rinne: Fosforivihreä yhteiskunta!)

Arvoisa rouva puhemies! Niin ikään liikenne on erittäin paha saastuttaja. Liikenne on tunnetusti yksi merkittävimpiä ympäristöhaittojen aiheuttajia. Sen päästöillä on suora yhteys metsiemme vaurioitumiseen. Liikenteen ympäristöhaittojen vähentämiseen on Suomessa kiinnitetty huomiota mm. keväällä 1988 annetuissa valtioneuvoston selonteissa ympäristöpolitiikasta ja liikennepolitiikasta. Niissä veloitetaan ottamaan liikenteen aiheuttamat välittömät ja välilliset ym-

päristöhaitat huomioon, kun eri liikenne-
muotoja kehitetään.

Selontekoihin kirjoitetut periaatteet ovat ympäristöystävällisiä, mutta toteutetaanko niitä? Käsitykseni mukaan periaatteen soveltamisen käytännössä pitäisi näkyä raskaan liikenteen siirtymisenä maanteiltä rautateille, mutta todellisuus lienee päinvastainen. Henkilöliikenteessä pitäisi siirtyä yksityisautoilusta junien ja bussien käyttöön. Kehitys lienee tässäkin täysin toinen.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän mielestä raideliikennettä on kehitettävä riipeästi niin toimivaksi, että se muodostuu kansalaisille ja yrityksille nopeaksi ja houkuttelevaksi liikennöimisvälineeksi. Liikenteen ympäristöhaittoja on vähennettävä verotuksellisin keinoin. Kaiken kaikkiaan kysymys on siitä, että ympäristöystävälliset liikennevälineet pitää tehdä hinnaltaan edullisemmiksi käyttää kuin ympäristöä saastuttavat vaihtoehdot.

Ympäristöhaittoja ajatellen on muuten täysin mieletöntä, että liikenteessämme on päivittäin lähes 100 000 autoilijaa, joiden auton kuluista vastaa pääosin joku muu kuin autoilija itse. Kyseessä ovat työsuhdeautoilijat, joiden autoilua ei vähentäisi edes kymmenkertaistuva bensiinin hinta, koska bensalaskun maksaa työnantaja, kuten tiedämme.

Metsähallinto tulisi myös uudistaa. Metsien hoitoon vaikuttaa oleellisesti se, miten tehokkaasti ja järkevästi metsähallinto toimii. Nykyisellään se ei toimi ajan haasteiden mukaisesti. Mielestämme metsien haavoittuva tila vaatii tehokkuuria metsähallintoon ja koko metsätalouden toimintaperiaatteisiin.

Sosialidemokraattien lähtökohtana metsähallinnon kehittämisessä on, että organisaation tulee pystyä vastaamaan ajan vaatimuksiin siten, että metsät tulevaisuudessakin olisivat yhteiskuntamme hyvinvoinnin perusta. Hallinnon kehittämisessä on huolehdittava myös metsien virkistys- ja suojelukäytön turvaamisesta sekä metsäsektorin työnteekijöiden tasaisesta työllisyydestä.

Sosialidemokraattinen puolue on esittänyt hiljattain, että metsäasioiden hoidon tehostamiseksi tulisi perustaa metsäministeriö, jolla olisi kokonaisvastuu metsistä ja metsäteollisuudesta. Erillisen metsäministeriön vaatiminen on perusteltua, koska nykyisin metsäasiat jäävät runsaasti työllistävien maatalousasioiden varjoon maa- ja metsätalousminis-

teriössä. Metsäministeriön perustamista puoltaa myös se, että metsäntutkimuksen tulisi nopeasti paneutua metsätuhojen tutkimiseen.

Arvoisa rouva puhemies! Ympäristönsuojelussa on oltava aktiivinen. Kuten puheen-
vuoroni alussa totesin, hallitus on tehnyt ympäristönsuojelussa ansiokasta työtä. Yhteistyötä erityisesti kansainvälisellä tasolla on jatkettava ja siihen on varattava myös riittävät resurssit. Viittaan ulkoministeri Paasion esitykseen 0,3 prosentin bruttokansantuotetuuden ohjaamisesta kansainväliseen ympäristöyhteistyöhön.

Kotimaisiin päästöihin on vaikutettava jatkossakin tiukentuvien normien sekä päästömaksuja ja haittaveroja käyttäen. Onnistuneena pidämme myös kansalaisille suunnattavaa energian säästökampanjaa, mutta sen lisäksi tarvitaan ympäristönsuojeluun kannustavaa tietoa ja neuvontatyötä. Elämän edellytysten turvaamiseksi on tuotannollista toimintaa teollisuudessa muutettava monilla aloilla radikaalisti energian ja luonnonvarojen säästämiseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Sosialidemokraattista eduskuntaryhmää tyydyttää hallituksen laaja ja perusteellinen vastaus, ja ryhmä esittää yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä.

Ed. Saapunki merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Mörttinen: Rouva puhemies! Vihreät ovat puuttuneet välikysymyksellään kiistatta vakavaan ja ajankohtaiseen ongelmaan. Metsätuhot ovat mitätöimässä hyvällä metsanhoidolla ja metsänparannustoilla saavutettua metsän tuoton lisääntymistä. Metsätuhojen olemassaolosta sinänsä ei saa aikaan poliittista välienselvittelyä.

Engelman laajuudesta on olemassa viljalti puolueetonta tutkimusaineistoa, johon kaikilla on ollut mahdollisuus perehtyä. Saastelaskeumien syyksi ei kuitenkaan kannata laittaa huonon metsanhoidon aiheuttamia seurauksia. Tekemättömät harvennushakkuut ja yli-ikäiset metsiköt johtavat metsä-
tuhojen lisääntymisiin ilman saastelaskeumia.

Poliittinen näkemysero löytynee keinoista, joilla ongelman ratkaisua lähestytään. Tämä

oli jo havaittavissa puoli vuotta sitten, kun eduskunnassa käsiteltiin hallituksen esitystä haittaveroiksi. Haittojen olemassaolo myönnettiin laajalti, mutta verojen kohdentamises- ta kiisteltiin.

Maassamme on jo kauan osattu hoitaa metsiä hyvin, kansainvälisesti vertaillen esimerkiksi. Meillä ei esimerkiksi suurten myrskytuhojen jälkeen ole päässyt leviämään sellaisia hyönteistuhoja, joita oli Keski-Euroopassa ja Ruotsissa joitakin aikoja sitten. Meillä myrskyjen kaatamat puut on ehditty ajoissa korjata talteen. Taloudelliset vahingot ovat näin jääneet suhteellisen vähäisiksi.

Hyvin hoidettu, elinvoimainen metsä pystyy paremmin pitämään puoliaan tuhoja — myös saastelaskeumia — vastaan. Ensiharvennusten uusi verotuskohtelu, jonka vasta tämä hallitus toteutti, on tarkoitettu vauhdittamaan harvennusrästien korjaamista.

Koko metsätuhokeskustelu on vaarassa menettää uskottavuutensa, jos metsissä esiintyvät muut sairaudet ja hyönteistuhot sekä esimerkiksi sääolosuhteiden aiheuttama luontainen neulaskertojen vaihtelu halutaan kokonaan kieltää puhuttaessa saastepäästöistä. Savupiipuista leviävän saastepilven lisäksi metsiemme yllä leijuukin ajoittain toinen saastepilvi — tiedotussaaste.

Vaikka ongelma on tässä ja nyt, vihreät olisivat voineet katsoa välikysymykselleen toisenkin ajankohdan. Pääministeri Holkeri päätti kuluvan vuoden tammikuussa kutsua koolle ensi kesäksi laajapohjaisen ”ympäristö-Korpilammen”. Tuolloin hallitus esittellee myös omat näkemyksensä laajemminkin ympäristökysymyksiin. Olisi ehkä ollut kohtuullista katsoa, millaiseksi tilaisuuden anti muodostuu, ja sen jälkeen ryhtyä välikysymyksen kaltaisiin toimenpiteisiin. Välikysymys on nyt kuitenkin tehty ja sen mukaan eletään.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä yhtyy välikysymyksessä esitettyyn näkemykseen, että hallituksen toimet ovat kansallisella ja kansainvälisellä tasolla olleet oikean suuntaisia. Esimerkiksi vuoden 1990 budjetissa määräraha ympäristötutkimuksiin ja -selvityksiin nousi neljänneksellä. Kokoomus on tämän lisäksi valmis edellyttämään hallitukselta voimakkaampia toimenpiteitä ongelman ratkaisemiseksi erityisesti kansainvälisellä tasolla.

Metsätuhojen laajuus on varmasti yllättänyt kansalaiset ja poliittiset päättäjät. Ennus-

teet siitä, että pian lähes puolet metsiemme puista olisi enemmän tai vähemmän vaurioituneita, ovat hälyttäviä. Erilaisten metsätuhojen arvioidaan aiheuttavan meillä vuosittain ainakin miljardin markan suuruiset vahingot.

Hälytyskellojen pitäisi soida myös metsäteollisuudessa ja ulkomaankaupan tasapainon kanssa painiskelemissa. Suomi seisoo edelleen vankasti puujaloilla. Maamme nettovientituloista metsäteollisuus vastaa noin puolta, eli suuri osa jokaisen suomalaisen hyvinvoinnista tulee metsästä.

Metsäteollisuuden osuus viennistä korostuu, koska se perustuu pääosin kotimaiseen raaka-aineeseen. Näin suurin osa vientituloista jää Suomeen. Tilanne ei juurikaan tule muuttumaan, edellyttäen tietysti, että raaka-ainetta eli puuta riittää.

Metsäteollisuus on investoimassa uusiin tuotantolaitoksiin Suomessa merkittävästi. Mikäli kaikki suunnitelmat toteutuvat, metsäteollisuus tarvitsee tämän vuosikymmenen puoliväliin mennessä yli neljänneksen nykyistä enemmän puuta eli 55 miljoonaa kuutiometrin sijasta lähes 70 miljoonaa kuutiometriä.

Metsä on jokaiselle suomalaiselle tärkeä myös tunnetasolla. Se on aina tarjonnut suojaa lähes kaikkea pahaa vastaan. Moni on omasta mielestään hyvin pätevä metsäasiantuntija ainakin joulukuusen, juhannuskoivun ja saunavihtojen hankintaan perustuen.

Keskeisimpänä uhkana maamme metsien terveydelle pidetään ilmansaasteita ja maan happamoitumista niiden vaikutuksesta. Tieto ei ole tutkijoille mitenkään uusi. Tätä osoittaa jo sekin, että ilmansaasteiden vaikutusten tutkimiseen on käytetty tähän mennessä enemmän voimavaroja kuin mihinkään muuhun metsänsuojelun tutkimiseen.

Ennen ilmansaasteilla uskottiin olevan vain paikallinen vaikutus, esimerkiksi rajoittuminen jonkin tuotantolaitoksen läheisyyteen. Nyt vaikutusten tiedetään olevan valtakunnallisia, jopa ylivaltakunnallisia. Tämän vuoksi eivät enää pelkästään paikalliset toimet auta. Erityisen huolestuttavaa on ollut saasteiden kaukokulkeutuminen. Esimerkiksi Suomen rikkilaskeumista yli 2/3 on peräisin muista maista. Lapin ohella myös Uudenmaan lääni ja erityisesti Kymen lääni ovat osoittautuneet muualta tulevien ilman-

saasteiden huomattavaksi laskeutumisalueeksi. Kymen läänissä laskeumat ovat jopa kaksinkertaisia muuhun eteläiseen Suomeen verrattuna.

Ilmansaasteista nimenomaan happosateet ovat nousseet suuren huomion kohteeksi. Fossiilisten polttoaineiden palaessa syntyvät rikin ja typen oksidit palaavat maan pinnalle happosateina. Tämän seurauksena maaperä ja vesistöt happamoituvat, puut vaurioituvat elintoimintoja ja kasvua ylläpitäviltä osiltaan. Rikkipäästöjä tuottavat eniten fossiilista polttoainetta käyttävät sähkö- ja lämpövoimalat, selluteollisuus ja muut teollisuusprosessit. Typpipäästöistä yli puolet tulee liikenteestä.

Ilmakehän otsonikerroksen ohenemisen lisäksi meitä uhkaa maanpinnan läheisyydessä leijuva otsoni, joka korkeina pitoisuuksina voi vaurioittaa metsiä. Maamme paikoin korkeiksi kohonneiden otsoniarvojen arvelaan johtuvan paitsi omista niin vieläkin enemmän Euroopan liikenteen pakokaasupäästöistä, jotka ilmapvirtausten mukana leviävät maahamme.

Kuinka paljon metsiemme puut sitten sievät ilmansaasteita? Voidaanko puidemme sietokykyä lisätä esimerkiksi metsänhoidollisin keinoin? On luonnollista, että hyväkuntoiset puut ovat kestävämpiä saasteita vastaan. Sietokyvyn lisäämisellä on kuitenkin voitettavissa vain aikaa. Varsinaista ongelmaa sillä ei ratkaista. Saasteiden ja päästöjen vähentäminen on pitkällä tähtäimellä ainoa merkittävästi vaikuttava keino.

Oecd korostaa voimakkaasti tuoreimmasa ympäristöraportissaan energian säästön merkitystä ympäristökuormituksen alentamisessa. Kauppa- ja teollisuusministeriö onkin vastikään aloittanut näkyvän valistuskampanjan kansalaisille energian säästämisestä. Kotitaloudet vastaavat kuitenkin esimerkiksi sähkön kulutuksesta vain viidenneksestä. Päähuomio tulee kiinnittää teollisuuteen ja liikenteeseen, mikäli halutaan saada aikaan tuntuja tuloksia.

Teollisuudessa on energia varsin tehokkaassa käytössä. Esimerkiksi biomassan eli jäteliemien ja hukkapuun käytön laajentaminen teollisuuden energian tuotannossa ei tuo mitään uutta nykytilanteeseen. Lähes kaikki jäteliemet ja hukkapuu käytetään jo hyväksi. Tärkeimmät syyt Oecd-maita keskimäärin korkeampaan energian käytön tasoon

ovat teollisuutemme energiavaltainen rakenne, kylmä ilmasto ja pitkät kuljetusetäisyydet.

Energian käytön kasvu ei automaattisesti lisää ympäristöhaittoja. Mikäli haitallisia energian tuotantotekniikoita korvataan puhtaammilla, ympäristökuormitus vähenee, vaikka energian kulutus kasvaisikin. Esimerkiksi Suomen rikkipäästöt on saatu alenemaan yli 40 prosentilla vuoden 1980 tasosta. Samanaikaisesti energian kulutus on koko ajan kasvanut. Uuden tuotantotekniikan käyttöönotolla voidaan päästä myös energian osalta merkittäviin säästöihin. Ulkomailta on saatu kosolti esimerkkejä, mihin vanhentunut ja tehoton tuotantotekniikka voi pahimmillaan johtaa.

Energian säästämisen lisäksi tulee kiinnittää huomiota luonnon kannalta edullisiin energian tuotantovaihtoehtoihin. Energian tuottamista fossiilisin polttoainein tulee ehdottomasti vähentää. Lisäksi on hyvin epätodennäköistä, että vesivoimaa lisäämällä kyettäisiin oleellisesti vaikuttamaan energian tarpeen tyydyttämiseen. Saasteettomuudesta huolimatta vesivoima ei ole ympäristön kannalta täysin ristiriidaton. Tämä saattaa vaikeuttaa myös ydinvoiman lisärakentamista, koska se edellyttäisi vastaavan säätövoiman rakentamista joko fossiilisiin polttoaineisiin tai vesivoimaan perustuen.

Oecd:n ympäristöraportti tunnustaa ydinenergian tärkeimmäksi tekijäksi ilmansaaste-kuormituksen vähentämisessä maassamme viime vuosina. Esimerkiksi hiilidioksidipäästöjä on lähes kaksinkertainen määrä, mikäli tulevaisuudessa turvaudutaan pelkästään fossiilisin polttoainein tuotettuun energiaan ydinvoiman sijasta.

Ydinvoima on suljettu pois vaihtoehtoista nykyisen hallituksen ohjelmassa. Seuraavaa hallitusta muodostettaessa ydinvoimasta saattaa tulla keskeinen keskusteluaihe. Pidän itse ydinvoimaa varteenotettavana vaihtoehtona. On kuitenkin muistettava, että päätösvalta energiavaihtoehtojen valitsemisessa on eduskunnalla. Tämä merkitsee kahta asiaa. Hallitusneuvotteluissa ei voida sopia sisällöllisistä kysymyksistä kansanedustajia velvoittavasti. Hallituksen tulee myös, kuten kyseistä lakia säädettyä todettiin, valmistella eduskunnalle aikanaan sekä ydinvoimaan että muuhun energian tuotantoon perustuvat realistiset vaihtoehdot, jotta päätöksenteko

voi todella olla yhtä aikaa sekä vapaata että vastuullista.

Suomessa on ollut käytössä kattava oikeudellis-hallinnollinen ohjausjärjestelmä, jolla tuotannollisen toiminnan ympäristövaikutuksia on pystytty tehokkaasti rajoittamaan. Hallinnolliset ohjauskeinot sopivat parhaiten teollisuuden ja energian tuotannon sääntelyyn, koska yksiköt ovat suuria ja niitä on lukumääräisesti vähän. Taloudelliset ohjauskeinot sopivat parhaiten kulutuspäähän. Tuotteiden hintoihin sisällytetään niiden aiheuttamat ympäristönsuojelukustannukset. Vastaavasti voidaan myös kustannushelpotuksin edistää ympäristöstävällisten ratkaisujen valintaa. Kuluttajien valintoja ei ole mielekästä ryhtyä ohjaamaan viranomaismääräyksin.

Hallitus on kiitettävällä tavalla lähtenyt soveltamaan taloudellisia ohjauskeinoja Suomen oloihin. Kuluvan vuoden alusta yritysten ympäristönsuojeluinvestointien liikevaihtoverovapaus laajennettiin vastaamaan tuotannollisten investointien liikevaihtoverovapautta. Liikevaihtoverovapaus on nyt 90-prosenttinen. Tämä uskoakseni nopeuttaa vanhoissa voima- ja kattilalaitoksissa suoritettavia rikki- ja typpipäästöjen vähentämisinvestointeja. Liikevaihtoverovapaus on ollut kokoomuksen vanha vaatimus. Vapauden on ensi vuoden alusta oltava 100-prosenttinen koskien myös energiainvestointeja.

Vuoden alusta otettiin käyttöön myös haitta- eli ympäristöveroja. Ympäristöverojen on oltava vaikutukseltaan ympäristöstävällisempiin tuotanto- ja kulutustapoihin ohjaavia. Jotta ohjaavuudella olisi jotain merkitystä, on tuotannossa ja kulutuksessa oltava todellisia vaihtoehtoja. Muuten verosta tulee pelkästään fiskaalinen, mitä kokoomus ei millään voi hyväksyä. Haittaverotus ei saa merkitä kokonaisverorasituksen kasvua.

Vuodeksi 1990 säädettyyn ympäristöveroon sisältyy kaksi epäkohtaa. Valmisteveron tyyppisenä se ei ole tuotannollisessa toiminnassa vähennyskelpoinen. Tämä johtaa kertaantuvaan verokohteluun. Lisäksi se on jyvitetty eri energialähteille keinotekoisesti.

Tuotannollisen toiminnan verotuksessa pitäisi verottaa vain jalostusarvon lisäystä ja sitäkin vain kertaalleen. Oikeudenmukaisen veron tulisi perustua todellisiin päästöihin

eikä käytettyihin polttoaineisiin. Eri tekniikoilla samankin polttoaineen todelliset päästöt vaihtelevat huomattavasti.

Lyijyttömän bensiinin käyttö henkilöautoissa on nopeasti yleistynyt. Lyijytön bensiini on lähes 40 penniä lyijyllistä edullisempaa. Kun bensiinin valmistevero on pennimääräinen, johtaa se siihen, että lyijyttömän bensiinin hinta nousee veroa korotettaessa aina prosentuaalisesti enemmän kuin lyijyllisen. Tämä ilmiö antaa huonon kuvan eduskunnan suhtautumisesta ympäristökysymyksiin, vaikka kyseessä ei oikeastaan olekaan tahallinen teko.

Autoa tullattaessa on asennetusta katalysaattorista tämän vuoden alusta voinut tehdä 4 500 markan vähennyksen. Katalysaattoriautojen on oltava hankintahinnaltaan vastaavia ilman katalysaattoria olevia autoja halvempia. Vuoden 1992 alusta katalysaattori on kaikissa uusissa autoissa pakollinen, jolloin vähennys muutetaan yleiseksi autoveron alennukseksi.

Kaikkien yllätykseksi katalysaattorivähennys ei olekaan merkinnyt hankintahinnan pudotusta, vaan etu on jäänyt välikäsien taskuun. Valtiovallan on löydettävä keino, jolla katalysaattorivähennys todella antaa kuluttajalle mahdollisuuden tehdä valintoja ympäristöstävällisyyden puolesta.

Katalysaattorin käyttö merkitsee oleellista pudotusta henkilöautojen typpipäästöissä. Ongelmana on kuitenkin jatkossakin se, että kuorma-, paketti- ja linja-autojen typpipäästöt lisääntyvät. Nämä dieselkäyttöiset ajoneuvot tuottavat hiukkaspäästöillään varsinaisia ongelmajätteitä kaupunki-ilmaan. Uusilla teknisillä ratkaisuilla voidaan vaikuttaa dieselautojenkin päästöihin. Lisäksi on tutkittava myös raideliikenteen antamia mahdollisuuksia.

Alussa jo totesin, että merkittävä osa metsiämme vaurioittavista päästöistä kaukokulkeutuu maahamme ulkomailta sijaitsevista tuotantolaitoksista. Tulevaisuudessa esimerkiksi kasvihuoneilmiö on suurin uhka Suomen havumetsille. Sen vuoksi Suomella on erityinen syy panostaa kansainväliseen ympäristöyhteistyöhön. Ympäristöhaittojen vähentämisessä päästään kestäviin tuloksiin vain kansainvälisin sopimuksin ja yhtäaikaisten suojelutoimenpitein useissa eri maissa. Vain näin voidaan edetä oleellisesti kasvihuoneilmiön hillitsemisessä.

Rikkipäästöistä on 21 Euroopan valtiota allekirjoittanut vuonna 1985 ns. Helsingin pöytäkirjan päästöjen vähentämiseksi vuoteen 1993 mennessä vähintään 30 prosentilla vuoden 1980 tilanteesta. Valtioneuvoston asettama rikkitoimikunta on valmisteellut mietinnön päästöjen rajoittamisesta 50 prosentilla vuoden 1980 tasosta. Tavoitteessa on hyvin edetty, ja on pyrittävä vielä suurempiinkin vähennyksiin.

Suomi on allekirjoittanut otsonikerrosta heikentäviä aineita koskevan Montrealin pöytäkirjan. Otsonikerrosta heikentävien cfc-aineiden käytön rajoittamisen päätavoite on Suomessa vuoteen 1998 mennessä 85 prosentin pudotus vuoden 1986 käytöstä. Myös tyyppipäästöjen vähentämisestä on Sofiassa allekirjoitettu sopimus.

Kauppa- ja teollisuusministeri Ilkka Suominen esitti viime kesänä, että EY — Eftayhteistyössä on harkittava pysyvän päätöksentekokoelimen perustamista ympäristönsuojelun sääntelyä varten. Myös Länsi- ja Itä-Euroopan maiden kesken olisi sovittava sellaisen yhteistyöelimen perustamisesta, jonka puitteissa tarpeelliset ympäristönsuojeluvestointien rahoitusjärjestelyt voidaan aloittaa. Valtiovallan tulee ohjata voimavaroja erityisesti Itä-Euroopan tuotantolaitosten tekniseen uudistamiseen ja päästöjen puhdistamiseen.

Kokoomus on äskettäin edellyttänyt, että lahjamuotoinen apu on kanavoitava ympäristönsuojeluvestointeihin lähialueillamme ja koulutusyhteistyön rahoittamiseen. Lainamuotoinen tuki on puolestaan kohdistettava kannattavien tuotannollisten ja taloudellisten investointien rahoittamiseen Itä-Euroopassa. Itä-Euroopalle suunnattavan tuen kokonaisuus määrää on nostettava tavoitteena miljardin markan vuositaso vuonna 1992. Itä-Euroopan maiden tukeminen on investointi myös Suomen ja koko Euroopan tulevaisuudelle.

Haittaverosta kokemusta saaneena maana Suomella on omalta osaltaan mahdollisuus olla vaikuttamassa siihen suuntaan, että kansainvälisin järjestelyin siirrytään kohti ohjaavia ja tuntevia ympäristöveroja. Suomen ei ole yksipuolisesti mahdollista toteuttaa kovin tuntevia ympäristöveroja ilman vakavia taloudellisia seurauksia. Mikäli haittavat edelleenkin katsotaan tarkoituksenmukaisiksi, ovat ne tehokkaita vasta, kun kansainvälisesti on päästy sopimukseen yhtenäisistä

ympäristöveroperusteista. Tällöin mikään maa ei saa ansiotonta kilpailuetua muihin nähden verovapauden varjolla.

Rouva puhemies! Metsät ovat Suomessa kansallisomaisuus. Metsäntutkimuslaitoksessa tehtiin pari vuotta sitten selvitys, joka osoitti, että 2,1 miljoonaa suomalaista omistaa ainakin muutaman puun. Voisi olettaa, että suomalainen näkee metsän puilta. Tästä huolimatta olemme saaneet aikaan sen, että Suomen metsä ei ole täysin terve.

Tulevaisuudessa on lähes kansalaisvelvollisuus, että jokainen suomalainen omalta osaltaan pyrkii huolehtimaan suomalaisen puun terveestä huomisesta. Päävastuu on kuitenkin meillä päättäjillä. Metsätuhot olivat tiedossa jo edellisen hallituksen aikana. Herääminen niiden todellisuuteen on tapahtunut vasta tällä vaalikaudella. Hallituksen oikean suuntaiset toimet ovat tästä hyvänä esimerkkinä.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Ajon esitystä yksinkertaisesta päiväjärjestykseen siirtymisestä.

Edustajat Viinanen ja Ollila merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Pelttari: Arvoisa rouva puhemies! Me käymme täällä keskustelua välikysymyksestä, joka on opposition käytettävissä olevista parlamentaarisisista keinoista sanoisin raskain. Se ei kyllä näy tässä salissa, jossa ei näy yhtään hallituksen ministeriä, kun on kyse näinkin tärkeästä asiasta.

Keskustelemme nyt koko ihmiskunnan ja maapallon tulevaisuuden peruskysymyksestä. Ensi sijassa meille suomalaisille kuuluu vastuu kotimaamme ympäristöstä ja metsistä, ilman ja vesien puhtaudesta. Kun saasteet eivät tunne rajoja, ulottuu vastuumme myös laajemmalle. Vastuu tuleville sukupolville on yhteinen ja jakamaton.

Eduskunnan arvoisa puhemies on peräänkuuluttanut eduskunnan ja kansanedustajien vastuuta, arvovaltaa ja moraalia työssään. Edistääkö tämä välikysymyskeskustelu kansanvaltaa tai ympäristön tilaa? Miten keskustelumme parantaa metsien tilaa Lapissa tai Kymenlaaksossa? Onko eduskunta menettämässä otteensa ympäristöön ja luontoon? Päätetäänkö välikysymyskeskustelun

tuloksena radikaaleista toimenpiteistä, jotka pysäyttävät metsien tuhoutumisen? Ei aina-kaan hallituksen vastauksen perusteella. Hallitukselle riittää toivo ja usko paremmasta huomisesta. Eduskunta saa keskustella, kunhan tukee varauksettomasti hallituksen ympäristöveltoilua. Välikysymyksen aihepiiri on tärkeä ja ajankohtainen. Keskustelu ympäristökysymyksistä eduskunnassa on toki mielekkäämpää kuin tulitikkuleikit laivaseminaareissa.

Tiedot kaikkialla maailmassa etenevästä luonnon saastumisesta käyvät päivä päivältä yhä hälyttävämmiksi. Erityisen järkyttäviä ovat olleet viime kuukausien paljastukset Neuvostoliitosta, Puolasta, DDR:stä ja Tshekkoslovakiasta. Maiden sisäinen poliittinen kehitys on uudella tavalla avannut tietolähteitä, ja näiden tietojen pohjalta myös Suomen on oltava nykyistä aloitteellisempi ympäristökysymyksissä. Vauriot ulottuvat myös Suomessa laajoille alueille, ja monien saastelaskumatyyppien osalta enemmistö saasteista tulee ulkomailta.

Hälyttävät tiedot ovat johtaneet laajenevaan kansainväliseen yhteistyöhön ja tietoisuuden kasvuun. Hyvä esimerkki on YK:n alaisuudessa laadittu Brundtlandin komission raportti. Sen perussanoma on, että kehitys ja ympäristökysymykset liittyvät erottamattomasti yhteen. Vallitsevan kehitysuunnan jatkaminen on luonnontaloudellisesti mahdotonta. Ihmiskunnan nopea kasvu ja pyrkimys aineellisen elintason ja kulutusmahdollisuuksien lisäämiseen ympäristön kustannuksella johtaa auttamattomasti umpikujaan.

Vaikka haittoja on jo havahduttu torjumaan ja vaikka tekniikka kehittyy hyvin nopeasti, johtaa tuotannon ja energian käytön voimakas kasvu voimakkaisiin ympäristömuutoksiin. Ilman hiilidioksidipitoisuus kasvaa, otsonikerros heikkenee, ja maaperä happamoituu. Elinympäristömme on käymässä ihmiselle itselleenkin elinkelvottomaksi. Sekä teollisuusmaissa että kehitysmaissa on omaksuttava uusi yhteiskunnallisen kehityksen malli, jos aiotaan siirtyä kestäväan kehitykseen. Tämä edellyttää kansainvälisen ympäristöyhteistyön voimakasta laajentamista ja sen nostamista kansainvälisen yhteistyön ykkösasiaksi. Tähän ovat edellytykset paranemassa nyt, kun sotilasliittojen välinen vastakkain asettelu on liehtynyt.

Luonnonsuojeluun käytettävät resurssit lisääntyvät, jos asevarusteluun ja armeijoiden ylläpitoon käytettäviä varoja voidaan siirtää ympäristönsuojeluun.

Kestävän kehityksen periaatteen toteuttaminen edellyttää yhteiskunnan kokonaiskehityksen rakentamista luonnontaloudellisille periaatteille. Vain uusiutuvat luonnonvarat eli se, mitä metsät, pellot ja vedet meille tuottavat, voivat tarjota kestävä perustan ihmisten aineellisten tarpeiden tyydyttämiseksi. Uusiutumattomat luonnonvarat ovat rajalliset, ja siksi niiden käyttöönotto ja hyödyntäminen teollisuudessa ja poistuminen käytöstä aiheuttavat saastumista ja vaikuttavat haitallisesti elävän luonnon kiertokulkuun. Uusiutumattomia luonnonvaroja on käytettävä säästeliäästi, ja niiden mahdollisimman pitkälle viety uusiokäyttö on järjestettävä tuotannossa.

Arvoisa puhemies! Metsillä on suomalaisille aivan erityinen merkitys. Syvällä suomalaisessa sielunmaisemassa metsä edustaa innoituksen ja työn lähdeä, kotia ja pako- paikkaa. Koko yhteiskunnan hyvinvointi lepää metsän, metsäteollisuuden ja sen liitännäisten varassa. Viennin nettotuloista 2/3 tulee metsäteollisuuden tuotteista, ja viime aikoina osuus on pikemminkin ollut vahvistumassa kuin heikkenemässä. Kun oma maakuntani on Lappi, siellä tämä metsäteollisuuden luku on vieläkin suurempi kuin valtakunnan keskiarvo.

Tiedot havupuiden neulasissa esiintyvistä vaurioista ovat hälyttäviä monilla alueilla myös Suomessa. On löydetty uusia levälähtäjiä, esimerkiksi viherlevä, joita ei aiemmin ollut havupuiden neulasissa. Se kertoo voimakkaasta typpikuormituksen kasvusta. Metsäntutkimuslaitoksen ilmansaastetutkimukset osoittavat Ruuhka-Suomen, varsinkin Uudenmaan, ja toisaalta pohjoisen Lapin kuusien harsuuntuneen yhä pahemmin. Vuotuiset muutokset kasvustossa ovat ensimmäistä kertaa suurimmat siellä, missä saastekuormituskin on suurin.

Harsuuntumisen lisäksi on havaittavissa muutoksia myös pintakasvistossa. Typeä suosivien pintakasvien lisääntyminen on merkittävää, ja mm. viherlevän esiintyminen havupuiden neulasilla on yllättänyt tutkijat pahoin. Aikaisemmin tästä neulasten leväpeitteestä oli lähinnä tietoja niiltä alueilta, missä typpipäästöt on tiedetty suuriksi, esi-

merkiksi eräiden tehtaiden ympäristössä. Aikaisemmin yleiset naava- ja luppojäkäliät eivät kestä ilman epäpuhtauksia ja ovat pääosin jo hävinneet. Tällä menolla naavaa on tulevaisuudessa löydettävissä vain kelo-majojen katto-orsista. Tilalle on levinnyt paremmin saasteita kestäviä lehtimäisiä jäkäliä, esimerkiksi sormipaisukarvetta. Tätä jäkälälajia toki esiintyy sielläkin, missä ilma on puhdasta. Sen kasvun kiihtyminen kuitenkin viittaa typpilaskeuman lannoittavaan vaikutukseen.

Toistaiseksi typpi- ja rikkilaskeumat ja niiden aiheuttamat vaikutukset maaperässä eivät ole valtakunnallisesti vaikuttaneet metsien kasvuun. Paikallisesti eräillä alueilla tällaista vaikutusta on kuitenkin jo havaittu.

Mitkä ovat sitten syyt metsien tilaan? Rikin ja typen vaikutukset pääpiirteissään tunnetaan, mutta esimerkiksi otsonin vaikutuksesta ei tiedetä vielä riittävästi. Kaikkein huonoimmin tunnetaan ilmansaasteiden yhteisvaikutuksia. Toistaiseksi yhteisvaikutuksia ei ole pystytty riittävästi tutkimaan.

On uskottu, että Suomen harvasta asutuksesta johtuen autojen pakokaasujen typpipäästöt eivät ole luonnon kannalta kovin vaarallisia. Merkit kuitenkin osoittavat varsinkin suuremmissa asutuskeskuksissa ja teiden varsilla myös autojen saastepäästöillä olevan vaikutuksia. Tälle vuodelle on alennettu ns. katalyyttipuhdistinta käyttävien autojen verotusta vaatimattomalla summalla. Keskusta esitti tämän verovähennyksen korottamista, mutta esitys kilpistyi hallituspuolueiden vastarintaan.

Keskusta on tehnyt myös muita luonnon-suojelun edistämiseen tähtääviä esityksiä, jotka hallitusrintama on ylimielisesti kaatanut. Esimerkkeinä mainittakoon lyijyttömän bensiinin verotuksen alentaminen, fiskaalisten haittaverojen korvaaminen ohjaavilla haittaveroilla ja otsonikatoa aiheuttavien freonien ja halonien käyttökiellon nopeuttaminen niin, että kiello tulisi voimaan jo vuonna 1995. Olemme esittäneet myös ympäristötutkimuksen määrärahojen korottamista ja metsäntutkimuksen voimavarojen lisäämistä, juuri tätä viime aikoina ehkä kaikkein eniten esillä ollutta asiaa.

Kasvihuoneilmiön vuoksi on maapallon keskilämpötila jo noussut puolella asteella. Myös maapallon merissä tapahtunut jään väheneminen ja sateisuuden lisääntyminen

pohjoisilla ja eteläisillä alueilla sekä sateisuuden vähentyminen trooppisilla alueilla todistavat ilmaston muutoksen puolesta. Kasvihuoneilmiön torjuminen ja hidastaminen edellyttävät suuria ponnistuksia. Toisaalta on kysymys siitä, että hiilidioksidia ja muita ns. kasvihuonekaasuja on vähennettävä ilmasta, ja toisaalta on pystyttävä sitomaan ilmakehässä olevaa hiiltä kasvustoon niin, että kasvihuoneilmiötä hidastetaan.

Suurimpia tekijöitä kasvihuoneilmiössä on sademetsien hävittäminen. Trooppisen metsän hävittäminen vapauttaa laskelmien mukaan jopa sata kertaa enemmän hiiltä kuin tilalle syntyvä viljelys voi sitoa. Samalla ilmakehään vapautuu myös metaania, joka on monikymmenkertaisesti hiilidioksidia voimakkaammin vaikuttava kasvihuonekaasu. Trooppisten metsien hävittämisen on arveltu aiheuttavan jopa yli 30 prosenttia maapallon metaanipäästöistä. Jos trooppisia metsiä hävitetään nykyisellä vauhdilla, ne häviävät viimeistään 50 vuoden kuluessa, ja niiden hiilimäärä vapautuessaan ilmakehään lisää kiihtyvästi maapallon ilmaston lämpenemistä.

Me suomalaiset emme voi paljon vaikuttaa trooppisten sademetsien kohtaloon tai muihin maaperämuutoksiin maapallon pinnalla. Metsittämistehtävä, joka olisi päästöjen rajoittamisen ohella ainoa keino globaaliin vaikutuksiin, on suunnattoman suuri. Metsittämiskelpoisia alueita on parikymmentä kertaa Suomen suuruinen alue. Suomi on kuitenkin metsätiedon suurvalta, ja oma panoksemme voi olla lähinnä tietotaidon viemistä niille alueille, joilla metsittämistehtävä on tärkein. Pysyvä ilmakehän hiilidioksidipitoisuuden vakauttaminen ja hiilidioksidipitoisuuden lisääntymisen estäminen voi onnistua vain maailman laajuisella yhteistyöllä. On yhdistettävä metsien ja erityisesti trooppisten metsien suojelu, laajat metsittämisohjelmat ja tietenkin kaikkein tärkeimpänä fossiilisten polttoaineiden polttamisesta aiheutuvien hiilidioksidipäästöjen voimakas rajoittaminen.

Keskeisimmät keinot kotimaassa ympäristötuhojen ja metsätuhojen torjumiseksi ovat saastepäästöjen rajoittaminen sekä kotimaassa että meitä ympäröivillä alueilla. Liikkeelle on lähdettävä rikin ja typen päästöjen vähentämisestä. Rikin ja myös typen osalta on olemassa vankkaa tietoa kriittisistä rajoista,

joita ei saa ylittää. Otsonista tietoja on vähemmän. Merkit viittaavat kuitenkin siihen, että myös otsonia tuhoavien aineiden ja otsonipäästöjen rajoittaminen on kiireellinen ja erittäin tärkeä tehtävä.

Metsiemme kunto on huonontunut myös muista syistä kuin laskeumien aiheuttamien vaurioiden vuoksi. Metsät on päästetty liian tiheiksi, ja hakkuusäästöä on syntynyt paljon. Etelä-Suomessa ja paikoin myös muualla maassa on paljon yli-ikäisiä metsiä, joiden kunto on jo luonnostaan heikko ja jotka tästä syystä kestävät huonosti myös saasteita. Tähän on vaikuttanut osaltaan metsän omistuksen muuttunut rakenne. Metsiä on siirtynyt runsaasti kaupunkilaisomistukseen ja metsälöitä on pirstottu yhä enemmän. Useimpien metsänomistajien jokapäiväinen leipä ei ole enää riippuvainen suoraan metsästä. Tämä on vaikuttanut metsien hoitotaan ja myös puun liikkumiseen metsistä tuotantolaitoksiin.

Myös asenteissa on tapahtunut muutoksia. Yhä laajemmalle on levinnyt käsitys, jonka mukaan vain aarniotilassa oleva, hakkaamaton metsä on kaunis ja luonnonsuojelullisesti arvokas. Kun luonnon omaa itseparannuskeinoa, metsäpaloja, ei enää ole, ovat metsät monin paikoin muuttumassa pystyyn kuoleviksi vanhoiksi ikimetsiksi. Järkevä ja metsien moninaiskäytön huomioon ottava metsien hakuus on tarpeen myös luonnonsuojelullisista syistä. Tämä ei tarkoita tietenkään sitä, ettei osa metsistä voisi olla suojeltuja niin, ettei missään olosuhteissa noille määriteltyille alueille moottorisahoilla tai harvesteilla ole asiaa. Samalla tulisi kuitenkin määritellä myös se, mitä suojelualueille saa tehdä. Ovatko minkäänlaiset metsänhoidolliset toimenpiteet mahdollisia, ja voidaanko suojelualueilla retkeillä, marjastaa, metsästää tai kalastaa?

Metsänhoitoa uhkaa vakavasti myös maa-seudun autioituminen. Metsien hoidollisiin hakkuisiin ei juurikaan voida käyttää raskaita metsätyökoneita, joiden kuljettajista myös vallitsee kasvava pula. Metsuria ei voida millään korvata harvennuksissa, pehmeillä maapohjilla tai muuten vaikeissa olosuhteissa.

Maaseutuväestön väheneminen ja ikärakenteen vanheneminen ovat jo aiheuttaneet metsuripulan. Kaupungeissa asuvia nuoria miehiä on vaikea houkutella metsätöihin. Suurten koneiden tuominen pieniin metsälöi-

hin ei ole myöskään kannattavaa. Siksi onkin syytä harkita, voitaisiinko metsälöiden pirstoutumiseen vastata luomalla houkuttimia yhteismetsien muodostamiseen.

Viime aikoina on keskusteltu nk. tervehdyttävän lannoituksen käyttöön otosta. Metsiemme tila valtakunnallisesti ei kuitenkaan edellytä lannoittamista, tai ainakaan tutkimuksella ei voida osoittaa siitä olevan hyötyä. Esimerkiksi dolomiittikalkituksella, jota on jo jonkin verran kokeiltu ja tutkittu, saavutetaan kyllä maanpinnan happamoitumisen ja alumiinin liukenemisen vähenemistä. Samalla kuitenkin kasvu heikkenee ja metsään kohdistuu shokkivaikutus. Tutkimuksella on selvittettävä, minkälaiset esimerkiksi laajamittaisen kalkituksen mahdollisuudet olisivat.

On myös kehitetty uusia lannoiteainetyyppejä, joita valmistajat ovat suositelleet tervehdyttämislannoitukseen. Tällä hetkellä ei kuitenkaan ole riittävästi tietoja aineiden kokonaisvaikutuksista, eikä niiden käyttöä siksi voida suositella laajamittaisesti. Eräissä paikallisissa tapauksissa, esimerkiksi runsaspäästöisten tehtaiden ympäristöissä, saattaisi kuitenkin olla tarvetta tervehdyttämislannoituksen käyttöön, mikäli tulevaisuudessa metsän laajamittaiset lannoitukset voidaan osoittaa kiistattomasti metsien kuntoa parantavaksi ja myös kansantaloudellisesti edulliseksi.

Tärkein ympäristöyhteistyön kansainvälinen kohde Suomen kannalta ovat itäisen Keski-Euroopan maat ja lähellä Suomea sijaitsevat voimakkaasti saastuttavat teollisuuslaitokset. Erityisen ongelmallisia ovat Kuolan, Leningradin alueen sekä Baltian maiden päästöt, joista merkittävä osa tulee myös Suomen alueelle. Myös Puolan ja DDR:n päästöistä saamme osan, vaikkakin nuo maat ovat kauempana ja niiden suhteellinen osuus on pienempi. Näillä ongelmalualueilla teollisuus on kykenemätön rakentamaan ympäristöä suojelevia laitteita. Se on vanhanaikaista ja myöskin teknisen tietämyksen osalta puutteellista. Tästä johtuu, että ympäristönsuojeluinvestointien tekeminen vaatii paitsi pääomia myös sitä, että ympäristönsuojelulaitteistojen rakentamista koskevaa tietoa ja palveluksia viedään näihin maihin.

Itä-Lapin metsissä Sallassa havaitut ensimmäiset täydelliset metsätuhot ovat havahduttaneet Koillis-Suomen metsänomistajat, jot-

ka tänään ovat täällä esittäneet vaatimuk-
siaan päättäjille. Lapin kansanedustajat, me-
hän syksyllä kävimme paikan päälläkin to-
teamassa nämä vahingot.

Keskustan eduskuntaryhmä antaa täyden
tukensa esityksille pikaisen toimenpide- ja
rahoitusohjelman laatimisesta Kuolan alueen
ilmansaastepäästöjen vähentämiseksi, lisära-
hoituksen antamisesta Itä-Lapin metsävau-
rioprojektille ja mittausasemaverkon täyden-
tämistä. Myös metsätuhojen vaikutus metsä-
säverotuksessa on selvitettävä. Yksittäinen
metsänomistaja on syytön ja voimaton kau-
kolaskeutumien aiheuttamien metsävaurioi-
den edessä.

Tosiasiata on, että Suomen markka ja Ruot-
sin tai Pohjoismaiden kruunut tuottavat ym-
päristönsuojelullisesti paremman tuloksen,
jos ne investoidaan Itämeren toiselle puolelle.
Pohjoismaisilla yrityksillä on runsaasti tietoa
ympäristöteknologiasta erilaisilla alueilla, ja
voidaan hyvällä syyllä todeta, että ne johta-
vat ympäristönsuojeluteknologiassa monilla
sovellusalueilla.

Pohjoismaiden Investointipankki on tutki-
nut mahdollisuuksia, joita on miljöoinves-
tointien tehostamiseksi ja käynnistämiseksi
pohjoismaisin voimin Pohjolaa ympäröivissä
itäisen Keski-Euroopan maissa. Valmiutta
käytännön toimenpiteisiin on, mutta ongel-
ma on näiden maiden kansantalouden tilan-
ne. Niiden omat voimavarat ovat rajoitetut,
ja luottokelpoisuus on heikentynyt. Tästä
huolimatta on syytä toivoa, että Pohjoismai-
den Investointipankki ja Pohjolan maat yh-
dessä löytävät sellaiset tavat pääomien ja
teknologian siirtämiseen lähialueiden maihin,
että niissä pystytään tehokkaisiin ympäris-
tönsuojeluhankkeisiin.

Ensi sijalla ovat tietenkin ne teollisuuslai-
tokset ja ne päästötyypit, jotka saastuttavat
Pohjolan maaperää ja merialueita eniten.
Mitä ilmeisintä on, ettei esimerkiksi Neuvos-
toliitto kykene omin voimin toteuttamaan
Suomen ja Neuvostoliiton välillä tehtyjä il-
mansuojelusopimuksia. Ympäristönsuojelua
koskevia hankkeita tulisi siksi pystyä nivo-
maan maidemme väliseen kauppapolitiikkaan.
Tämä on välttämätöntä myöskin siksi,
että omat voimavaramme ovat niukat erityi-
sesti rahoituksen osalta.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen vas-
taus välikysymykseen ei sisällä uusia avauk-
sia, poliittisia tahdonilmauksia ympäristön-

suojelun edistämisestä tai metsän tuhojen
pysäyttämistä. Vastaus jää ympäristövau-
rioiden puolella virkamiesvoimin laaditun
kuvauksen asteelle. Puhumisen, sanoisin hy-
mistelynkkin, aika on jo ohi. On tekemisen
aika.

Kertaan vielä keskustan eduskuntaryhmän
keskeiset esitykset:

Rikkipäästöjä on rajoitettava vielä enem-
män kuin tähän saakka on päätetty. Sopiva
luku on 70 prosenttia vuoden 1980 tasosta,
päätetyn 50 prosentin sijasta.

Raskaan polttoöljyn rikkipitoisuus on
alennettava Pohjois-Suomessa 2,7 prosentista
välittömästi muuta Suomea vastaavaksi eli 1
prosentiksi. Ruotsissahan nämä luvut ovat
0,4–0,8 prosenttia.

Typipäästöjä on alennettava vähintään
50 prosentilla päätetyn 30 prosentin sijasta.

Ympäristövaurioiden seurantajärjestelmä
ja tutkimus on pantava kuntoon.

Fiskaalisista haittaveroista on siirryttävä
ohjaavien haittaverojen käyttöön.

Asunto- ja ympäristöasioiden on saatava
omat ministerinsä — sanon ministerinsä, ei
ministeriönsä. Yhden ministerin kapasiteetti
ei näköjään riitä kahden keskeisimmän yh-
teiskunnallisen ongelman hoitamiseen.

Kansainvälisellä sektorilla on oltava entis-
tä aktiivisempia joka taholla. On pyrittävä
kaikin voimin hiilidioksidipäästöjä rajoitta-
van sopimuksen aikaansaamiseen ja ympäris-
tösektorilla toimivien kansainvälisten organi-
saatioiden vahvistamiseen.

Suomen on osallistuttava ympäristönsuo-
jeluhankkeisiin Neuvostoliitossa Suomen lähialueilla mahdollisuuksien mukaan kauppa-
politiikkaan kytkeytyen.

Rouva puhemies! Ehdotan perustellun päi-
väjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi
seuraavaa:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy
välittömästi toimenpiteisiin rikki- ja typpi-
päästöjen vähentämiseksi, ympäristövaurioi-
den seurantajärjestelmän kuntoon saattami-
seksi, ohjaavien haittaverojen käyttöön otta-
miseksi, asunto- ja ympäristöasioiden eriyt-
tämiseksi, aktiivisuuden lisäämiseksi kan-
sainvälisissä ympäristökysymyksissä sekä
Suomen lähialueiden ympäristönsuojelun
edistämiseksi,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.

Edustajat Apukka ja Heikkinen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Jokinen: Arvoisa puhemies! Äskeisten ryhmäpuheenvuorojen aikana täällä ihmeteltiin seuraavaa: Onkohan metsätuho vienyt jo koko hallituksen — ketään ministereistä ei täällä istunut. Ajateltiin, missä on ministereille kuuluva vastuu näin merkittävässä asiassa. Edelleen mietittiin sitäkin, että he nostavat palkkaa myös siitä, että kuuntelevat kansan valitsemää eduskuntaa jne. Tällaisia ajatuksia syntyy luonnollisesti, kun ministerit ovat poissa näin tärkeän asian käsittelyn aikana.

Suomessa ovat teollisuuden päästöt vähentyneet. Koko maan luvuilla laskien teollisuuden ja energian tuotannon rikkipäästöt ovat vähentyneet merkittävästi aikaisemmasta. Typen oksidien päästöjä suunnitellaan edelleen vähennettäväksi, mutta tuntuvien vähennysten aikaansaaminen ei ole enää yhtä helppoa kuin aikaisemmin. Se tulee myös entistä kalliimmaksi. Yksittäisiä alueellisia ja paikallisia saastuttajia on runsaasti eri puolilla, yhtenä esimerkkinä vaikkapa Nesteen öljynjalostamo Porvoon kupeella. Silti kokonaisuuden kannalta teollisuuden päästöjä on kohta vaikea vähentää vain puhdistustekniikan avulla. Vähentämistä on kuitenkin jatkettava. Myöskään suurten hiilivoimaloiden rakentaminen ei näillä näkymin ole enää perusteltua. Tähän kysymykseen SKDL:n ryhmä on eri yhteyksissä myös puuttunut.

Merkittävä ongelma on edelleen maantieliikenne, joka on kasvussa. Tämä on se aihe, joka saa niin Autoliiton kuin monet tavalliset autoilijatkin takajaloilleen, mutta asiaa ei voi kiertää. Bensiinikäyttöisen henkilöautokannan uudistuminen kestää noin 15 vuotta, joten katalyyttipuhdistin on vielä pitkään harvinainen kapistus. Puhdistimen jälkiasennusta kannattaisi siksi tukea, vaikka sen teho ei olekaan yhtä hyvä kuin uusasennuksen.

Vielä pahempi on se, että dieselajoneuvoihin ei toistaiseksi ole olemassa asennuskelpoista puhdistinta. Toisin sanoen mm. raskas tavaraliikenne ja muukin kaupallinen liikenne saastuttaa edelleenkin voimakkaasti luontoa. Rautatieliikenne on menettänyt merkitystään kuljetuksissa, ja ainakin osittain tämä on johtunut teollisuuden kuljetustarpeen muuttumisesta. On itse asiassa aika

valitettavaa, että ammatillisen liikenteen verohelpotus on järjestetty juuri dieselmoottorien avulla, koska niille ei ole olemassa puhdistustekniikkaa ja koska ne lisäksi synnyttävät muun ohessa myös syöpävaarallisia aineita.

Ympäristöstä piittaamatta tie- ja vesirakennuslaitos suunnittelee moottoriteitä ja moottoriliikenneteitä lähtien ennustetusta kuljetusmäärien kasvusta. Pitäisi kuitenkin lähteä liikkeelle toisesta päästä, määritellä, minkälaista liikennemäärää luonto vielä kestää, ja sen mukaan määritellä, mikä on mahdollinen liikennejärjestelmä. Suurin hankaluus on se, että toimivia joukkoliikennejärjestelmiä voidaan kehittää ja pitää yllä vain suurissa taajamissa, kun taas laaja maaseutu ilmeisen pakosta on henkilöautojen ja tilaus- tai linjataksilikenteen varassa.

Tavarakuljetuksissa on suosittava rautateitä silloin, kun se suinkin on mahdollista. Mikäli tavaroiden maantiekuljetuksen verotus vastaisi ei vain tiestön kustannuksia vaan myös ympäristökustannuksia, siirtyisi rautateille ehkä nykyistä enemmän kuljetuksia. Toisaalta Euroopan yhdentymiseen liittyvä kuljetusten vapauttaminen todennäköisesti laskee kuljetusten hintoja ja on omiaan lisäämään maantieliikennettä. Myös se, millainen ratkaisu tehdään Suomesta Tallinnan kautta etelään tai Scanlink-yhteyden suhteen, varmasti vaikuttaa siihen, mikä kuljetusmuoto valitaan Suomen päässä. Kummassakin tapauksessa painotus tuntuu olevan maantieliikenteessä, jolloin kuljetustapa Suomessakin perustuu maantieliikenteeseen.

Herra kauppa- ja teollisuusministeri! (Eduskunnasta: Ei ole paikalla!) — Jaha, sitten menevät varmasti toisen ministerin kautta asiat eteenpäin. — Metsiä eivät kuitenkaan uhkaa vain liikenne ja sen saasteet. Metsiä uhkaa myös niistä elävä metsäteollisuus. Se haluaa vauhdittaa puun kasvatusta ja ottaa puun tuotantoon kaiken mahdollisen luonnon, jolloin Suomen moninainen luonto yksipuolistuu ja kyky sopeutua heikkenee.

Suomen koko puunjalostus on otettava takaisin valtiolliseen ohjaukseen. Muutama vuosi sitten lakkautettiin Suomen Pankin johdolla tapahtunut investointien ohjailu. Nyt puunjalostusyhtiöt ovat kilvan esittämässä uusia hankkeita, jotka merkitsevät toteutuessaan luonnon monimuotoisuuden ja luonnon mukautumiskyvyn tuhoamista. Kai-

kesta tulee yksitoikkoista puupeltoa. Luonnon monimuotoisuuden ja sen takaaman mukautumiskyvyn säilyminen on kuitenkin välttämätöntä.

Tähän asti Neuvosto-Karjalan metsät ovat säilyneet laajoilta osilta koskemattomina. Ne ovat meidänkin kannaltamme olleet luonnon monimuotoisuuden suoja-alueita. Ne ovat olleet takaamassa meidänkin luontomme muutoskykyä. Nyt suomalaiset yhtiöt ovat lähdössä parturoimaan näitä metsiä. Myös Neuvosto-Karjalan parturointiin pitäisi saada ympäristöharkinta mukaan.

Millään uudella puunjalostusteollisuuden hankkeella ei pidä olla itsestään selvää oikeutta toteutua. Nyt on otettava laajennushankkeet kokonaistarkasteluun niin, että lupa helittää vasta, jos se on energian kulutuksen ja ympäristön saastumisen kannalta perusteltavissa ja jos se on perusteltavissa luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen näkökulmasta.

Puunjalostusteollisuus on Suomen energia-ahmatti, joka pohjattomaan nieluunsa vaatii lisää ja lisää yhä halvempaa sähköä. Näлкänsä tyydyttääkseen se vaatii yhteiskunnan kustantamaa ydinvoimaa. Mielestäni ja ryhmämme mielestä on aika huolestuttavaa, että puunjalostusteollisuuden vaatimuksiin suhtaudutaan niin kriittikittömästi, ei vain oikealla vaan myös keskustassa.

Tästä halvan energian tuhlauksesta on tehtävä loppu. Puunjalostus on pakotettava uusimaan tuotantotapansa. Energian säästäminen on tehtävä teollisuudelle edulliseksi nostamalla riittävästi usean seuraavan vuoden aikana energian hintaa ja lupaamalla, että se jatkossakin nousee. Eivät tässä auta mitkään kauppa- ja teollisuusministeriön energian säästökampanjat, kun samalla ministeriö ja ministeri pitävät keskeisimpänä tehtävänä halvan energian hankkimista teollisuudelle.

Säätelijäksi ei puunjalostusteollisuuden hankkeille kelpaa Suomen Pankin johdolla tapahtuva teollisuuden itsesäätely. Sellainen oli aiemmin tapana, mutta siitä on jo luovuttu muutamia vuosia sitten. Lupapäätökset on tehtävä ympäristöministeriön esittelystä valtioneuvostossa. Tavoitteena tällöin voisi olla sen suuntainen pyrkimys energian käytön vähentämiseksi kuin kansainvälisissä ilmastokokouksissa on pidetty välttämättömänä.

Ei tarvita lisäenergiaa, ei kaivata ydinvoimaa. Kaivataan järkeä, jottei ihmiskunnan historian suurisuuntaisin koe eli kasvihuonevaikutus ala perin pohjin mullistaa maailmaa. Ainoa mahdollinen tie lievittää kasvihuonevaikutusta on energian säästäminen. Sitä ei voi kiertää, vaikka kuinka tahtois. Viime kädessä nopeasti etenevä kasvihuoneilmiö mullistaa Suomen luonnon täysin. Siinä menee muutamassa kymmenessä vuodessa pohja kenties koko metsäteollisuudelta. Suomen kallein omaisuus, vihreä kulta, jonka varassa on edetty rikkauksia keräten, on nyt muuttumassa mustaksi, elottomaksi jätteeksi.

Maamme sijainnin huomioon ottaen Suomi joutuisi olemaan erityisen kiinnostunut Baltian, Leningradin alueen, Neuvosto-Karjalan ja Kuolan päästöistä, ellei laajempaa eurooppalaista yhteistyötä synny. Toki meidän pitää olla mukana tuntuvalle panoksella kaikilla alueilla ja samalla hankkia laajaa yhteistyötä niiden saastelähteiden puhdistamiseen, jotka ovat lähinnä itseämme ja etäämpänä muista. Pelkään, että meidän panostuksemme ei voi jäädä kymmeniin tai satoihin miljooniin vaan panostuksessa on liikuttava pikemminkin miljarditasolla.

Yhä vain lisääntyvät niin tuotanto kuin saasteetkin, kun syntyy Euroopan yhteisön ja Euroopan vapaakauppaliiton muodostama Euroopan talousalue. Kuljetukset lisääntyvät, tuotanto kasvaa, ja elintason kasvaessa kulutus lisääntyy. Silloin vääjäämättä lisääntyvät myös saasteet. EY:n organisaatioista vain EY:n neuvoa antava parlamentti on osoittanut riittävästi kiinnostusta ympäristön suojelemista kohtaan.

Suomen hallitukselle ympäristönäkökulma on sivuasia Euroopan yhdentymisessä. Valitettavasti on myös niin, että vaikka EY- ja Efta-maiden tuella autettaisiinkin Keskinäisen talousavun neuvoston maita säästeliääseen energiatekniikkaan ja tuotantoon, näiden Sev-maiden talouksien elpyessä energian kulutus alkaisi kasvaa ja saasteet lisääntyä. Tietysti tämä totuus pätee meihinkin. Mitä parempi aineellinen elintaso, sen enemmän saastetta.

On valitettavaa, että Suomi saattaa kansainvälisissä yhteyksissä hyväksyä lauselmia ja julistuksia teollistuneiden maiden energian kulutuksen kääntämisestä laskuun kasvihuoneilmiön torjumiseksi mutta kotimaassa ajetaan halvan ja runsaan energian linjaa teol-

lisuuden iloksi. On aika saada kansainvälinen sopimus energian kulutuksen vähentämisestä ja ryhtyä vastaaviin toimiin kotimaassa. On aika panna kotimaassa puunjalostusteollisuus uusimaan omat tuotantotapansa.

Tieto siitä, mihin ollaan menossa, ei suinkaan enää ole uusi. Metsiemme kuolemasta ja myös ns. metsänhoidon aiheuttamasta tuhosta on silmiinpistäviä esimerkkejä eli puolilla maata. Näihin tosiasioihin ei haluta korjausta, koska se merkitsee vihreästä kullasta jatkuvasti virtaavien miljoonien kohdalla vauhdin hiljenemistä. Maahamme rakennetaan yhä tehokkaampia ja suurempia puutavaratehtaita, metsän kasvua ja puun tuotantoa vauhditetaan kaikin keinoin. Ainoana tavoitteena on pohjaton ahneus. Metsä 2000 on eräs esimerkki siitä, miten vähälle huomiolle on jätetty ne vakavat seuraukset, jotka ovat jo näkyvissä ja jotka hälyttävät vastuuseen.

Välikysymys on liian suppea, mutta sen tarkoitus kuitenkin lienee nostaa esiin metsiemme tilaan liittyvät erilaiset näkymät. Ne ovat vakavat uhkatekijät, jotka osoittavat metsäkuolemien olevan tosiasia. Nykyistä holtitonta kehitystä tukevat eräät tiedotusvälineet, jotka päivittäin todistelevat, ettei Suomen metsien tilasta ole aihetta kantaa mitään huolta. Todistellaanpa jopa sellaista, että vastaavia näkymiä on ollut ennenkin eikä mitään sen kummempaa ole seurannut. Vaikka neulaset varisevat ja puut kellastuvat, mitään syytä huoleen ei ole.

Näiden näkymien valossa onkin aihetta tervehtiä vihreiden eduskuntaryhmän tekemää välikysymystä tervetulleena ja ajankohtaisena. Voidaan tarkastella myös sitä vastuuttomuutta, joka selvästi ilmenevistä hälyttävistä ennusteista huolimatta toimii, niin kuin mitään aihetta huoleen ei olisi olemassa.

Ulkoministeri ei ole nyt täällä, mutta terveiset tulisivat nyt hänelle: Tällä hetkellä ilmansaasteiden kaukokulkeutuminen muodostaa niin oman maamme kuin koko Euroopan ympäristön suurimman uhan. Erilaisia tilastoja on riittävästi osoittamaan tilanteen vakavuuden. Jo vuoden 1985 tilanteeseen perustuvien laskelmien mukaan Neuvostoliitosta kulkeutui Suomeen 50 000 tonnia rikkiä, Keski-Euroopasta 70 000 tonnia, Englannista 6 000 tonnia ja tuntemattomilta alueilta peräti 66 000 tonnia. Suomen omat rikkipäästöt ylsivät jo tuolloin 185 000 ton-

niin vuodessa. Laskeuma Suomen alueelle oli 220 000 tonnia, toteaa erikoistutkija Raisa Valli ympäristöministeriöstä.

Monien tiedemiesten mukaan Euroopan ilman saastuminen on edennyt niin nopeasti, että jo tällä vuosikymmenellä ollaan katastrofin partaalla. Edes rikkipäästöjen väheneminen 30—50 prosentilla ei riitä pelastamaan pilaantuneita vesistöjä ja on luonnontaloudellisesti täysin riittämätöntä. Näitä asioita on tältäkin paikalta toistuvasti selvittänyt myös nyt käsittelyssä olevan välikysymyksen ensimmäinen allekirjoittaja, kansanedustaja Erkki Pulliainen, mutta häntä ei täällä useinkaan kovin moni kuuntele.

Monessa suhteessa voidaan todeta, että kotimaisin toimin ei kyetä oleellisiin päästöjen supistuksiin lukuun ottamatta autoliikenteeseen ja puunjalostusteollisuuteen puuttumista. Paljon on sen sijaan saatavissa aikaan Suomen luonnon kannalta, mikäli Saksan demokraattisen tasavallan, Tshekkoslovakian, Puolan, Baltian tasavaltojen ja Leningradin alueen sekä Neuvosto-Karjalan ja Kuolan päästöjä saadaan pienennetyiksi. On esimerkiksi arvioitu, että Saksan demokraattisessa tasavallassa nykyisin ruskohiilellä tuotettu sähkö saataisiin aikaiseksi jopa kolmannelta pienemmällä hiilimäärällä, mikäli käytössä olisi nykyaikaista tekniikkaa. Edelleen näin tuotettua sähköä säästyisi, mikäli teollisuuden käytössä olisi nykyaikaista, energiaa säästävää teknologiaa. Vastaavasti nykyaikainen puhdistustekniikka vähentäisi päästöjä.

Samantapainen päästöjen vähentämisen mahdollisuus pätee muihinkin edellä lueteltuihin maihin ja alueisiin, mutta kuka maksaisi? Kansainvälisen kilpailun vauhdissa pysyminen vaatii tuhlaamista seurauksista piittaamatta. Tämähän on oleellinen asia.

Viime aikoina on kanadalaista halpatuontipuuta lastattu Turun satamaan sieltä edelleen kuljetettavaksi. Siinä puussa matkustavat puuntuholaiset, pienet mäntyankeroiset, eri puolille Suomea, koska puunmyyjät eivät enää huoli itikoitaan takaisin. Paljonko noita ankeroisia on jo tullut Suomeen, ennen kuin totuus paljastui? Suomen metsät ovat myös näiden tuholaistoukkien ruokana liian rajatut. Tällaisia seurauksia tuo kansainvälinen kilpailu ja kaupankäynti mukanaan, ellei vastuuta kanneta. Eduskunta eli poliittinen päätöksentekuelin on kansan edessä

vastuullinen jopa laajenevan kansainvälisen kaupan mukanaan tuomista ongelmista. Siksi sen on tunnettava ja tiedettävä erilaiset uhkatekijät ja puututtava niihin eikä suljettava korvia näiltä asioilta.

SKDL:n eduskuntaryhmä on kyselyissään ja aloitteissaan jatkuvasti nostanut esiin maamme luontoa, ympäristöä ja metsiä uhkaavat vaarat. Hallitus on puolestaan ohittanut nämä kyselyt sellaisilla vastauksilla, jotka osoittavat, ettei asioita ole selvitetty. Samoin tapahtuu kerta toisensa jälkeen hyvinkin perustelluille aloitteille. Niiden esiin nostamat ongelmat eivät hallitusta juuri liikuta. Kuitenkin kansanedustajien tekemien esitysten ja aloitteiden takana ovat kymmenien- ja satojentuhansien kansalaisten ajatukset ja toivomukset. Suomalaisen demokratian toimivuutta on syytä peräänkuuluttaa nyt käsiteltäessä maamme metsien tilaa ja lähestyttäessä vuosisadan loppua. Aika ei odota, sillä tutkimusten mukaan ollaan jo siinä tilassa Suomenkin metsien kohdalla, että vaikka heti lopetettaisiin metsien hävitys ilmansaasteiden, liikenteen, pakokaasujen ja lannoitteiden kautta, eivät saastuneet puut enää pelastu.

Eeva-Liisa Jukola-Sulonen tietää, mistä puhuu varoittaessaan seurauksista, jotka ovat näkyvissä. Filosofian tohtori, erikoistutkija Jukola-Sulonen on johtanut viisi vuotta Metsäntutkimuslaitoksella metsien terveydentilatutkimuksia. Hän on saanut metsäalan asiantuntijat vakuuttuneiksi siitä, että jo puiden ensimmäiset vauriot on otettava vakavasti. Sitkeimpienkin epäilijöiden kelkka alkaa vähitellen kääntyä tajuamaan, missä mennään.

Selviä todisteita on tavallisenkin kansan nähtävissä siitä, miten saasteet syövät Suomen metsiä. Jäkälät ovat jo pitkään tämän totuuden kertoneet. Ne ovat herkin saasteittari luonnossa. Saasteista kärsivät jäkälät häviävät, ja tilalle tulee uusia saastetta kestäviä lajeja. Kuusenneulasten ruskea väri on jo usean vuoden ajan kertonut metsien tilasta muillekin kuin tutkijoille. Nämä teiden varilla esiintyvät ilmiöt kertovat autojen pakokaasujen tuhoista Suomen metsissä.

Liikenteen päästöt ovat jättäneet selkeät jälkensä, toteaa erikoistutkija Jukola-Sulonen. Samanaikaisesti näiden hälyttävien tietojen leviämisen kera leviävät uutiset myös uusien moottoriteiden rakentamisesta ja

suunnittelusta Etelä-Suomeen, missä ovat maamme tuottoisimmat ja parhaiten kasvavat metsäalueet. Vastuu tästäkin järjestömyydestä on nimenomaan päättäjillä eli Suomen eduskunnalla ja ennen kaikkea maan hallituksella.

Tuoreimman tutkimuksen mukaan Pohjoismaiden kasvillisuus on kaikkein herkintä ilmansaastevaurioille. Karu ja happamoitumiselle altis maaperä reagoi herkästi ilman- ja myös muihin saasteisiin. Ainakin kolmen vuosikymmenen ajan on asiantuntijoiden ja tutkijoiden keskuudessa kannettu huolta luonnon ja ympäristömme saastumisesta. Kovin hitaasti on kuitenkin edetty saasteiden vähentämisessä. Kansainväliset sopimukset ovat liian usein jääneet vain paperille omaatuntoa lievittämään. Ellei mahdollisimman nopeasti ryhdytä todella radikaaleihin toimenpiteisiin saasteiden vähentämisessä, ei siihen kauan ole enää edes tarvetta, sillä kuolleet puut eivät herää henkiin, vaikka kaikki saasteet poistuisivat, kuten jo totesin. Samoin tapahtuu ihmisten terveyden kohdalla. On korkea aika päättäjien herätä. Tähän kehottaa myös tutkija, tämä erikoistutkija Eeva-Liisa Jukola-Sulonen.

Kehotuksia ja vetoamuksia saastepäästöjen vähentämiseksi on jaettu myös korkealta taholta ja merkittävässä asemassa olevien poliitikkojen lausumina tärkeissä kansainvälisissä kokouksissa ja seminaareissa jo useiden vuosikymmenien aikana. Tuoreessa muistissa on tai pitäisi olla esimerkiksi IPU:n ympäristösymposiumin painava aineisto vuodelta 1987. Tässä laajassa kansainvälisessä neuvonpidossa tuotiin julki se huoli, joka tänä päivänä kattaa koko maapallon. V. Y. Sokoljevskij Neuvostoliitosta kantoi huolta saastumisen tuhoista kiittäen Neuvostoliiton parlamenttiryhmän puolesta Suomen parlamenttiryhmää ympäristöongelmia käsittelevän seminaarin järjestämisestä. Näitä puheita on pidetty ja sopimuksia tehty vuosikymmenien mittaan lukematon määrä.

Pohjoismaiden neuvoston ilmansaasteita käsittelevän konferenssin loppujulkilausumassa Tukholmassa 8. — 10. syyskuuta 1986 todetaan mm.: ”Keski- ja Pohjois-Euroopan parlamenttien jäsenet ovat sopineet mm. ilmansaasteiden kaukokulkeutumista koskevaan yleissopimukseen liittyen rikkipäästöjen tai niiden ylikulkeutumisen vähentämisestä

vähintään 30 prosentilla vuoteen 1993 mennessä.”

Täällä on jo tänään useista näistä kansainvälisistä kokouksista ja sopimuksista mainitukin. Tämän laajan ja merkittävän pohdinnan tulokset ovat jokaisen parlamentin tiedossa. Juuri tällä kohden on syytä painottaa myös tiedotusvälineiden vastuuta em. asiakirjojen tunnetuksi teossa ja päätösten selvittämisessä.

Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset eivät ole edenneet parhaalla mahdollisella tavalla. Vihdoin 1972 edettiin ympäristöhallinnon perustamiseen ja vasta kymmenkunta myöhemmin saatiin aikaan ympäristöministeriö. Sekin tosin vasta sinnikkään vetkuttelun jälkeen, kuten tiedämme tässä talossa, ja puutteellisena mahdollisuuksiltaan vaikuttaa ympäristötuhojen etenemiseen.

Monet voimassa olevista tärkeistäkin ympäristöä koskevista laeista on annettu jo kauan ennen ympäristöhallinnon perustamista ja ennen ympäristönsuojelun näkökulman avautumista julkisessa päätöksenteossa. Luonnonsuojelulaki annettiin jo 1920-luvulla, rakennuslaki 1950-luvulla ja vesilaki 1960-luvulla. Myöhemmin on em. lakeihin tehty suuriakin muutoksia, mutta niiden käytäntöön soveltaminen ja valvonta on jäänyt huolestuttavan puutteelliseksi. Lisäksi poikkeusluvut ympäristölakien mitätöimiseksi ovat olleet enemmän sääntö kuin poikkeus. Tässä on suomalainen kansainvälisten sopimusten ja velvoitteiden kiertäminen ollut ankarasti tuomittavaa. Asiaa kysyttäessä valiokunnassa asiantuntijoilta, jotka ovat edustaneet valtionhallinnon elimiä, on saanut kuulla kylmän tulkinnan: Eivät muutkaan maat niitä noudata. Miksi Suomi sen ensimmäisenä tekisi? Tämän olen henkilökohtaisesti saanut vastauksena kysymykseeni.

Jos saman suuntainen käytäntö todella vallitsee muuallakin parlamenteissa, on aiheellista puuttua asiointilaan nimenomaan parlamentaarikkojen toimesta. Ei riitä vain se, että tehdään hyviä lakeja ja sopimuksia. Ne on saatava myös toimimaan käytännössä ja ilman toistuvia poikkeuslupia. Hyvätkään ympäristönsuojelua koskevat keskustelut ja ympäristölait eivät tuota tulosta niin kauan kuin valtaosa ympäristölainsäädännöstä on edelleen koottu täysin erillisistä asiayhteyksistä. Keskeinen lainsäädäntö maassamme löytyy naapuruuksuhdelainsäädännöstä, ra-

kennuslainsäädännöstä, terveydenhoitolainsäädännöstä, vesilainsäädännöstä, metsästys- ja kalastuslainsäädännöstä, jakolainsäädännöstä, tieliikennelainsäädännöstä jne. Miten tällaista sotkua voi hallita kovinkaan selkeä systeemi. Vai onko tarkoituskin, että näin parhaiten voidaan mitätöidä hyvältä näyttävät tavoitteet, koska talouselämän ja kilpailun edut eivät salli mitään rajoituksia?

SKDL:n ryhmän toimesta on jatkuvasti puututtu näihin puutteisiin, jotka osoittavat vakavia epäkohtia ympäristölainsäädännön valvonnassa ja käytäntöön soveltamisessa. Olemme myös esittäneet tarpeellisia korjauksia ja muutoksia voimassa oleviin lakeihin. Suomen hallituksen toimet eivät lupaa muutosta nykyiseen leväperäiseen käytäntöön. Esimerkiksi tutkimustyön merkitystä ei riittävästi arvosteta. Onko niin, ettei haluta tietää totuutta eikä ottaa sitä vastuuta, jota tilanne tällä hetkellä vaatii?

Välikysymys edellyttää, että Suomen tulisi osaltaan ottaa vastuuta myös Itä-Euroopan, Kuolan, Baltian ja Leningradin alueen, ympäristönsuojelutoimien rahoittamisesta yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa. Ajatus on hyväksyttävä. Ajatus on hyväksyttävä, sillä yhdessä toimien päästään parhaisiin tuloksiin. Mutta yhteistyö ei toimi parhaalla mahdollisella tavalla vielä edes Pohjoismaiden kesken, vaikka Pohjoismailla on erinomaiset mahdollisuudet ja pitkäaikainen kokemuskin yhteistyöstä. Jokaisen maan sisällä jylläävät kuitenkin sellaiset voimat ja taloudellinen kilpailun vapaus, joka asettaa esteet saasteiden ratkaisevalle rajoittamiselle.

Kuitenkin Pohjoismaiden yhteistyötä tarvitaan ja sinnikästä puurtamista myös kansainvälisissä päätöksentekooielimissä, jotta vapaasti tänne Euroopasta virtaavat saasteet saadaan kuriin. Liian vähän puhutaan esimerkiksi Ranskan, Englannin ja Länsi-Saksan valtavista teollisuuslaitoksista, joiden pilviin kohotetut savupiiput tuottavat edelleen juuri niitä jätteitä, joita tutkijat mittareineen löytävät Suomen jäkälistä, männystä ja muusta haavoittuvasta Pohjolan luonnosta.

Kasvihuoneilmiö ei ole enää jokin tulevaisuuden uhkatekijä, vaan se on jo täällä tänään. Se, mitä seuraa kasvihuoneilmiön toteutuessa käytännössä, saa alkunsa paljon aikaisemmin tuon ilmiön perusteiden rakentuessa luonnon kiertokulussa. Vaikka välittömästi lopetettaisiin kasvihuoneilmiön kut-

suminen saasteita levittämällä, jo tähän mennessä haavoitettu luonto ei enää toivu. Koska luonnon myrkyttäminen jatkuu lähes ennallaan, on tilanne todella huolestuttava. Nyt menossa olevan keskustelun aikana tulisi vihdoinkin saada aikaan sellaisten toimenpiteiden linja, joka osoittaa Suomen parlamentin vastuun vihdoinkin heränneen tilanteen vaatimassa laajuudessa.

Herra puhemies! Kansainvälistä yhteistyötä metsien säilyttämiseksi on lisättävä. Ympäristön ja metsien tilan tutkimukseen ja luonnon suojelemiseen keinojen kehittämiseen on annettava riittävästi taloudellisia voimavaroja. Tarvitaan edelleen toimia kotimaisten saastelähteiden suhteen, vaikka tuloksien saavuttaminen käy yhä kalliimmaksi. Liikennepolitiikkaa on uusittava. Energian tuotannossa on hylättävä jatkuvan kasvun linja ja käännettävä suunta energian kulutuksen laskuun jo ennen kuin kasvihuoneilmiö vie pohjan metsäteollisuudelta. Puunjalostusteollisuuden hankkeille on säädettävä lupajärjestelmä, jotta metsäluonnon moninaisuus säilyy, ja Suomen on varauduttava mittavaan panostukseen niiden maiden auttamiseksi, jotka ovat tärkeimpiä ulkomaisia saastelähteitä. Nämä yhteenvetona lopuksi. Me olemme vihreiden esittämän välikysmyksen takana.

Edustajat Jääskeläinen ja Kärhä merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Westerlund: Herr talman! Jag skall till först allmänt beröra tillståndet i skogarna.

Skogsekosystemen i sig förändras långsamt, men flera olika undersökningar visar, att luftföroreningarna under en relativt kort tidsrymd tydligt har påverkat vår natur. Särskilt under det senaste årtiondet har tillståndet i skogen gradvis blivit sämre.

Skägglaven, som är känslig för luftföroreningar, har blivit alltmera sällsynt i södra Finland. Ett annat tecken på förändringarna är, att arter som inte är lika känsliga i stället breder ut sig. Blåslavens frammarsch utgör exempel på detta. Den allt allmänare förekomsten av grönalger på träd, kvistar och barr är också ett tecken på förändringar i miljön och indikerar ett ökat kvävenedfall.

Dessa så kallade bioindikatorer ger alltså vid handen att klara förändringar i skogsekosystemen har skett.

Harsuuntumisen rekisteröinti antaa käsityksen tutkittujen puiden elinvoimasta tietynä aikana ja niiden kulloisestakin elinympäristöstä. Menetelmään kohdistuneesta arvostelusta huolimatta, mm. siihen liittyvien subjektiivisten aineiden vuoksi, se antaa kuitenkin kuvan kehityksen suunnasta. Vuodesta 1986 saakka tapahtunut metsien tilan seuranta puhuu selvää kieltä. Erityisesti kuusen harsuuntuminen on lisääntynyt. Männyn tilanne on jonkin verran parempi, ja tilanne on neljän vuoden jakson aikana 1986—1989 pysynyt lähes ennallaan.

On kuitenkin huomattava, että maamme eri osien alueelliset erot ovat merkittävät. Lisäksi joidenkin teollisuuslaitosten välittömässä läheisyydessä on paikallisia selvästi havaittavissa olevia metsävaurioita. Tämän vuoksi tulisiakin ryhtyä vastatoimiin ja kehittää parempiin puhdistustoimiin sopivia tukimuotoja.

Regionala differenser sedan. De områden som är mest utsatta för luftburna föroreningar finns dels i sydligaste Finland, dels i östra Lappland nära Kolahalvön. Nedfallet av både svavel och kväve är störst i sydkustens skogar. Detta beror både på att de inhemska utsläppen här är störst och på att dessa skogar fångar upp merparten av det luftburna svavel och kväve som kommer från utlandet. Dessa regionala aspekter kommer mången gång inte tillräckligt tydligt fram, utan alltför ofta framförs endast genomsnittstal för stora områden eller för hela landet.

Som exempel på ett område med nedsatt skogshälsa kan nämnas östra Nyland. Enligt en nyligen publicerad mellanrapport från en skogsundersökning verifieras den bild som redan tidigare getts i Skogsforskningsinstitutets Ilme-rapporter, d.v.s. att utvecklingen vad gäller hälsotillståndet har gått i negativ, alltså en sämre, riktning.

Inhemska åtgärder som reducerar de förorenade utsläppen ger relativt sett största nyttan i södra Finland, där det också är mest angeläget att förbättra situationen. Vid sydkusten torde också finnas den sammanlagt största risken för en kraftig nedgång i sko-

garnas hälsotillstånd, särskilt på de kargaste markerna.

Utsläppen av kväveoxid bör enligt rätt samstämmiga forskningsresultat under detta århundrade minskas med 75 procent från nivån år 1985. Svaveldioxidutsläppen borde minskas med 90 procent från nivån år 1980 och koldioxidutsläppen med 20 procent från 80-talets nivå till år 2005. De här minskningarna är nödvändiga men kanske inte tillräckliga för att försurningen skall kunna stoppas. Nedskränkningarna kan uppnås genom rening och minskad energiproduktion och -konsumtion.

Alueelliset erot: Ilmateitse kulkeutuvien saasteiden pahiten vahingoittamia alueita on toisaalta Suomen aivan eteläisimmissä osissa ja toisaalta Itä-Lapissa lähellä Kuolan niemimaata. Rikki- ja typpilaskeutummat ovat suurimmat etelärannikolla sijaitsevilla metsissä. Tämä johtuu osaksi siitä, että kotimaiset päästöt ovat täällä suurimmillaan ja että nämä metsät keräävät suurimman osan ulkomailta ilmateitse kulkeutuvasta rjistä ja tyvestä. Nämä alueelliset näkökulmat eivät monastikaan tule riittävän selkeästi esiin, vaan aivan liian usein esitetään ainoastaan suurien alueiden ja koko maan keskiarvolukuja.

Esimerkkinä alueesta, missä metsän terveydentila on heikentynyt voidaan mainita Itä-Uusimaa. Äskettäin julkistetussa metsäntutkimuksen väliraportissa todistetaan oikeaksi jo aikaisemmin Metsäntutkimuslaitoksen Ilme-raporteissa annettu kuva siitä, että metsien terveydentila on kehittynyt kielteiseen suuntaan.

Kotimaiset toimenpiteet saastepäästöjen vähentämiseksi antavat suhteellisesti suurimman hyödyn Etelä-Suomessa, missä myös tilanteen parantaminen on tärkeintä. Etelärannikolla lienee nimittäin kaiken kaikkiaan suurin vaara metsien terveydentilan voimakkaalle heikkenemiselle erityisesti karuimmilla mailla.

Typenoksidipäästöjä tulee yksimielisten tutkimustulosten mukaan tämän vuosisadan aikana vähentää 75 prosenttia vuoden 1985 tasosta. Rikkidioksidipäästöjä tulisi vähentää 90 prosenttia vuoden 1980 tasosta ja hiilidioksidipäästöjä 20 prosenttia 1980-luvun tasosta vuoteen 2005 mennessä. Nämä vähennykset ovat välttämättömiä mutta eivät

ehkä riittäviä happamoitumisen pysäyttämiseksi. Vähennyksiin voidaan päästä puhdistuksen ja energian tuotannon ja kulutuksen vähentämisellä.

I nordöstra Lapland bör alla ansträngningar däremot inriktas på att få ner de sovjetiska utsläppen på Kolahalvön, vilka för svavlets del är drygt dubbelt större än våra egna sammanlagda inhemska utsläpp. Förutom det mål som gäller volymen på nedskränkningarna är det av stor betydelse, att en tillräckligt ambitiös tidtabell för de bilateral ansträngningarna kan uppnås.

Miljöminister Kaj Bärnlund hänvisar i regeringens svar till det avslutade s.k. Hapros-forskningsprojektet, som väsentligt med tanke på försurningsprocessens utveckling och bekämpning. Hapro-projektet, som i stor grad bidrog till att klarlägga de problem som ansluter sig till behovet av olikartade skyddsåtgärder för skogen, avslutades dock alltför tidigt. Den väsentliga och konkreta frågeställningen hur den utveckling som leder till skogsdöd kunde avstannas, ger Hapro-utredningen inget svar på.

Därför var det helt fel att avsluta ett forskningsarbete som endast förverkligats till vissa delar. Att hänvisa till det s.k. Silmu-projektet, som något slags ersättning för Hapro, är enligt vissa experters uppfattning likaså fel. Dels kommer ju Silmu-projektet på allvar igång först någon gång under nästa års förlopp, och därtill undersöks inte i nämnvärd grad de skador som förorsakas av sura regn och metaller. Det vore skäl för miljöministeriet att begrunda ovannämnda fakta och göra de korrigeringar situationen kräver. Svenska riksdagsgruppen anser att det borde inrättas en professur i skogspatologi för att forska i vilka faktorer som leder till skogsdöd.

Mitä seurantaan ja riskien arviointiin tulee, metsäntutkimus on aina vuodesta 1982 lähtien seurannut metsävarojemme kehittymistä. Muun muassa puuvarantomme määrän ja kasvun muutoksia voidaan tämän vuoksi tarkastella pidemmällä aikavälillä. Eräs havainto on, että viimeisen runsaan vuosikymmenen aikana kasvu on lisääntynyt enemmän kuin ennusteiden perusteella olisi ollut odotettavissa. Tämän oletetaan johtuvan typpilaskeuman ja ilman hiilidioksidipi-

toisuuden lisääntymisen aiheuttamasta lan-noitevaikutuksesta.

Viime vuosina maamme metsien tervyden-tilan seuranta on myös parantunut merkittä-västi. Samalla on pystytty irrottamaan varoja alalla tapahtuvaan tutkimukseen. Pelkästään Metsäntutkimuslaitos on varannut kuluvaaksi vuodeksi yhteensä noin 6 miljoonaa markkaa metsien tervyden tilan tutkimiseen. Kriittisen kuormituksen rajojen arvioimista ja herkim-pien metsäalueiden alueellista kartoitusta voidaan toivottavasti tehostaa tulevissa tut-kimuspanostuksissa. Näiltä osin on vielä suuri selventävien tutkimusten tarve.

Motåtgärder: För att minska risken för ytterligare nedsättning av skogens hälsotill-stånd på grund av luftföroreningar bör in-satserna i reducering av utsläppen intensifie-ras. Detta bör ske både genom inhemska åtgärder och på basen av internationellt samarbete. Betydande framsteg har redan gjorts i Finland vad gäller reduktionen av svavel, men ännu representerar den inhemska belastningen i en del regioner omkring hälft-en av det sammanlagda nedfallet.

Med tanke på kväveutsläppens försurande inverkan har det ställts som mål att få en 30 procent reduktion till stånd till år 1998 jämfört med år 1980. Finland har internatio-nellt redan förbundit sig att nå detta mål.

Eftersom Finland inte kommer att klara av den kväveminskning som Sofia-avtalet förutsätter, utan utsläppen kommer att börja stiga igen efter år 2005, trots katalysatorerna på bilarna, måste snabba åtgärder vidtas för att minska på bilismen, speciellt i tätorter där trafiksystemet bör basera sig på spårbunden kollektivtrafik.

Perusteellinen asennemuutos on tarpeen. Ruotsalainen eduskuntaryhmä tukee ajatusta taajamien autottomista keskustoista. On myös harkittava nopeusrajoitusten laskemista 100 kilometriin tunnissa moottoriteillä ja 80–90 kilometriin tunnissa maanteillä. Kaikki autot on varustettava katalysaattorein, myös vanhat autot. Saksan ja Ruotsin mallien mukaisesti valtion tulee korvata katalysaattoreiden jälkiasennus tuntuvilla palk-kioilla. Dieselkäyttöisten ajoneuvojen polttoaine on mitä pikimmin vaihdettava esimerkiksi kaasuun tai vielä paremmin alkoholiin tai etanoliin.

Tulevaisuudessa kaikkien Itämeren altaan moottoriajoneuvojen tulee käyttää ympäris-töystävällistä, ei petrokemiallista polttoainet-ta. On tärkeää, että joukkoliikenteen käyttö tehdään houkuttelevaksi esimerkiksi palvelu-tasoa korottamalla ja taksoja kohtuullista-malla.

Eftersom huvuddelen av luftföroreningar-na i dag kommer från utlandet understryks betydelsen av att Finland fortsättningsvis agerar aktivt på ett internationellt plan. De nordiska ansträngningarna för att få fram gemensamma finansieringsformer och stöd för luftvårdsinvesteringar, särskilt i Östeuro-pa, får kraftigt understöd av svenska riks-dagsgruppen. Instiftandet av en miljövårds-fond, i enlighet med Nordiska rådets inten-tioner, utgör också ett angeläget projekt. I detta sammanhang kan ytterligare understry-kas att miljövårdsfondens grundande kräv-des redan för fem år sedan från Svenska folkpartiets sida.

Siis tätä luonnonsuojelurahastoa vaadittiin ruotsalaisen kansanpuolueen taholta jo viisi vuotta sitten, mikä nyt sitten loppujen lopuk-si muodostetaankin.

I synnerhet är luftvårdsunderhandlingarna med Sovjetunionen särskilt viktiga med hän-visning till att cirka en tredjedel av nedfallet i Finland kommer just från Sovjetunionen.

Även om våra miljöproblem bör betraktas ur riksperspektiv och som en helhet utesluter detta självfallet inte, att enskilda områden där belastningen genom stora volymer av utsläpp är påfallande stor, bör granskas och bedömas skilt för sig.

Våra egna utsläpp av bl.a. svavel utgör cirka en tredjedel av totalvolymen och just denna vår egen andel har vi själva såväl möjligheter som skyldigheter att snabbt mi-nimera.

Som svar på ett skriftligt riksdagsspörsmål för en tid sedan konstaterade regeringen genom miljöminister Kaj Bärnlund följande:

”Regeringen följer tillståndet särskilt inom de områden av landet som är mest utsatta för luftföroreningar. Till dessa områden hör bl.a. östra Nyland. Det är dock inte möjligt att lösa något områdes problem lösryckt från hela Finlands luftvård och från de åtgärder varmed en framtid för vår natur tryggas”.

Konstaterandet att det inte är möjligt att lösa något områdes problem lösryckt från hela Finlands luftvård är minst sagt förvånande. Som ett exempel kan nämnas det statliga Neste-bolagets anläggningar i Sköldvik, som ensamt står för 7–8 procent av landets eget totalutsläpp av svavel. Självfallet bör just inom sådana anläggningar utsläppen minimeras så snabbt som möjligt.

Vid undertecknandet av kväveoxidprotokollet förklarade sig Finland tillsammans med elva andra länder intill år 1998 ämna minska på utsläppen av kväveoxider med åtminstone cirka 30 procent från vad de var i början av 1980-talet. Nestebolagets egen tidtabell för minskning av kväveutsläppet har tillsvdare inte utlovats förverkligas i en snabbare takt än vad vårt internationella avtal förutsätter. Detta kan inte godkännas och hos oss bör inte minst just de statliga bolagen föregå med gott exempel.

Särskilt då det gäller reningstekniken för industriutsläpp är Finland ett av de främsta i världen varför vi har speciellt goda möjligheter att i första hand tillgodose vårt eget behov av den erforderliga tekniska utrustningen.

Suomessa olemme ottaneet ympäristöpolitiikassa käyttöön verotuksen kautta kohdentuvia taloudellisia ohjailukeinoja. Ruotsalainen eduskuntaryhmä pitää tätä hyvänä, mutta olisi omasta puolestaan ollut valmis menemään huomattavasti pidemmälle harkitun, hyvin laaditun järjestelmän puitteissa. Ryhmä on useissa yhteyksissä antanut tukensa periaatteelle, jonka mukaan tulee olla taloudellisesti edullisempaa käyttää ympäristöystävällisiä tuotantomenetelmiä kuin saastuttavia. Järjestelmän tulee olla rakenteeltaan sellainen, että sitä täydennetään päästöä koskevin normein siten, ettei maksulla voi niin sanotusti ostaa itseään vapaaksi päästöjen puhdistamisvastuustaan.

Niin sanottu alara-periaate voisi muodostua kaikkia teollisuuden päästöjä koskevaksi yleiseksi periaatteeksi ja merkitä siis päästölupaa. Se määrää velvollisuuden päästöjen niin pitkälle menevään puhdistamiseen kuin käytännössä on mahdollista, ja ydinvoiman osalta se on otettu uuteen säteilysuojauslakiin. Tavoitteena tulee kuitenkin olla päästöjen vähentäminen tasolle, jonka luonto kestää. Tähän voitaisiin päästä myöntämällä

taloudellisia helpotuksia niille, jotka alittavat säädetyt alara-tason. Päästöjen ylittäessä alara-tason, niitä tulisi pyrkiä minimoimaan kevyemmällä verotuksella siten, että verotus kovenee sitä mukaa kuin päästöt kasvavat. Päästöjen ylittäessä tietyn ehdottoman enimmäisnormin tämä sanktio otettaisiin käyttöön kovin ympäristöririkoksia koskevin rangaistuksin ja määräyksellä toiminnan lopettamisesta. Kaikkia rajoja tulisi jatkuvasti tarkistaa teknisen kehityksen ja ympäristön tilan mukaan.

Svenska riksdagsgruppen anser, att Finland även på internationell nivå borde tala för att använda ekonomiska styrmedel för att förbättra miljön i stort, och för att minimera skadliga utsläpp i synnerhet. Detta vore så mycket viktigare, som de länder, som verkligen mår om sin miljö och använder ekonomiska styrmedel annars kan hamna i en oförmånlig internationell konkurrenssituation.

I skogen kan mycket litet göras med hjälp av skogsskötselmetoder för att mota skogsskador och för att reparera ett nedsatt hälsotillstånd. Tyngdpunkten bör därför ligga vid att reducera utsläppen. Förutom svavel och kväve antas också ozon kunna ha en direkt skadlig effekt på barr och löv. Den allmänt godtagna teorin vad gäller skadorna på skog är dock, att det oftast är många olika stressfaktorer som samverkar. Härvid kan starka fluktuationer i klimatet i samverkan med stark stress av luftföroreningar också ha stor betydelse. Ökade satsningar på forskning av dessa orsakssamband behövs.

Metsänhoidolliset toimenpiteet eivät kuitenkaan ole täysin vailla merkitystä siitä huolimatta, että ensisijaisesti torjunnan tulee olla ilmansuojelua. Kaikki elinvoimaa kohottava metsänhoito luo kuitenkin paremman valmiuden yksittäisille puille ja puustolle selvitä ulkoisesta stressistä. Tämän vuoksi on tärkeää, ettei metsänhoidon taso laske. Liian tiheiden puustojen harvennus ja vanhan elinvoimaltaan heikentyneen metsän loppuhakkuu kuuluvat tavanomaisiin ennalta ehkäiseviin metsänhoidollisiin toimenpiteisiin. Myös maansuojelusta huolehtimisella on kauaskantoisen merkitys.

Jos ilmansuojelutoimenpiteet jäisivät toteuttamatta tai päästöjen vähentäminen

epäonnistuisi siinä määrin, että suurimittaisen metsävaurioiden riski lisääntyisi merkittävästi, olisi kehitettävä valmiutta laajamittaisempaan vaurioituneiden metsäalueiden kunnostamiseen. Tällaisen valmiuden kehittäminen muodostuisi sekä tutkimuksesta että suunnitelmista vastatoimien käyttöön ottamiseksi mahdollisessa kriisitilanteessa. Pohjoismaista ainoastaan Ruotsi on toistaiseksi lähtenyt laajemmin luomaan tällaista valmiutta. Siitä huolimatta, että metsien terveydentila Suomessa ei ole yhtä huono kuin eräissä osissa Ruotsia, voidaan tällaista ennakko-suunnittelua perustella jo silläkin, että Suomen kansantalous on huomattavasti helpempi metsäteollisuuden raaka-ainehuollossa tapahtuville vakaville häiriöille kuin Ruotsin.

Klimatförändringar: Ett varmare klimat kan ha en positiv effekt på skogarna och deras tillväxt, men det kan redan för sin del också leda till nedsatt hälsotillstånd. Det naturliga kretsloppet blir antagligen snabbare och betingelserna för svampar och insekter förändras. Skogsskadesakkunniga förutspår, att frekvensen skador antagligen ökar.

Bland de viktigaste åtgärderna för att motverka klimatförändringarna märks nedskärningar av koldioxid, metan och freoner. Från Finlands sida kunde insatser göras inte bara i internationellt samarbete för att reducera dessa utsläpp, utan också i aktivt arbete för att binda kol. Till dessa hör framför allt beskogning av kala områden i stor skala. Härvid skulle det vara av vikt att för en längre period kunna ackumulera stora mängder biomassa. På detta sätt kunde åtminstone en tidsfrist erhållas, så att andra motåtgärder hinner genomföras.

Herr talman! Svenska riksdagsgruppen anser miljöfrågorna och inte minst just bevarandet av ett friskt och välväxande skogsbestånd som en av vår tids stora ödesfrågor. Varje åtgärd som kan förändra situationen till det bättre måste beaktas och framförallt gäller det att komma ihåg att vi inte mera har råd till någon som helst tidsförlust.

Miljöministeriet bör som sin huvuduppgift, minister Bärnlund, handlägga just dessa frågor, varför man borde överväga om den arbetsdryga och kompetenskrävande bostadssektorn kunde avskiljas från ministeriet ifråga. Svenska riksdagsgruppen har som känt även i samband med miljöministeriets

inrättande anfört denna åsikt och denna vår uppfattning står fortfarande fast.

Herr talman! Svenska riksdagsgruppen förenar sig med förslaget till enkel övergång till dagordningen.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä pitää ympäristökysymyksiä ja erityisesti terveiden, hyvin kasvavien metsien säilyttämistä aikamme suurina kohtalonkysymyksinä. Kaikki tilanetta parantavat toimet on otettavat huomioon. Ennen kaikkea on syytä muistaa, ettei meillä ole varaa minkäänlaiseen ajanhukkaan. Ympäristöministeriön päätehtävänä on käsitellä juuri näitä kysymyksiä, minä vuoksi olisi harkittava, voitaisiinko työteliäs ja pätevyyttä vaativa asuntosektori erottaa kyseisestä ministeriöstä. Ruotsalainen eduskuntaryhmä on, kuten tunnettua, myös ympäristöministeriön perustamisen yhteydessä esittänyt tämän näkemyksen ja pidämme edelleen kiinni tästä käsityksestä.

Herra puhemies! Lopuksi ruotsalainen eduskuntaryhmä yhtyy ehdotukseen yksinkertaisesta päiväjärjestykseen siirtymisestä.

Ed. Jurva: Herra puhemies! Oppositio on jälleen kerran käyttänyt järeintä mahdollista poliittista asettaan eduskunnassa ja tehnyt hallitukselle välikysymyksen. Tällä kertaa välikysymys poikkeaa monista muista istuvalle hallitukselle esitetyistä välikysymyksistä siinä, ettei se ole pelkästään propagandistinen ja rutiininomainen, vaan kysymyksen taustalla on erittäin vakavia ja ajankohittaisia ongelmia. Lisäksi kysymyksen ensimmäisenä allekirjoittajana ei ole keskustapuolue, jonka välikysymyksiä on ainakin tähän saakka totuttu pitämään pelkän politiikan tekemisenä ilman todellista vakavaa syytä.

Käsittelyssä oleva vihreän eduskuntaryhmän toimesta jätetty välikysymys, johon myöskin muut oppositiopuolueet ovat yhtyneet, koskee yhtä maamme tämän hetken vakavimmista ongelmista, ja tulevaisuutta ajatellen ongelma saattaa muodostua jopa kaikkein vakavimmaksi näköpiirissämme olevista. Metsiemme tilan ja tulevaisuuden parantamiseen tähtäävistä toimenpiteistä ei koskaan keskustella liikaa. Luonnollisesti kaan välikysymyksellä ei tätä ongelmaa voida poistaa, mutta SMP:n mielestä näin ajankohtaisen kysymyksen esiintuominen edus-

kunnassa ja siitä keskustelumahdollisuuden tarjoaminen on ensiarvoisen tärkeitä. Tärkeintä luonnollisesti on kuitenkin se, etteivät toimenpiteet jää pelkän keskustelun asteelle, vaan päästään myös pikaisesti todellisiin tekoihin.

Suomelle metsät ovat klassisen sanonnan mukaan tärkein kansallisuusomaisuus. Metsien sanotaan olevan ”vihreää kultaa”. Pitkälti tämä pitääkin paikkansa niin menneisyydessä kuin tulevaisuudessakin. Vuosisadan alkupuolella Suomen vientiteollisuus muodostui lähes yksinomaan metsäteollisuudesta ja puuraaka-aineen viennistä. Sama suuntaus on jatkunut myös teollisuutemme voimakkaan kasvun vuosikymmeninä. Vaihtoehtoista vientiteollisuutta alkoi mittavassa määrin syntyä vasta 1950-luvun loppupuolella ja sen jälkeen. 1970- ja 1980-luvuilla näytti puunjalostusteollisuus menettävän jo hieman asemiaan vientimme kokonaisvolyymista, mutta viimeisten tietojen mukaan kyseinen suuntaus on taantumassa. Metsä- ja puunjalostusteollisuus näyttää sittenkin pitävän pintansa maamme ulkomaankaupan selkärangana, halusimmepa sitä tai emme. Eniten tähän tilanteeseen eli muiden teollisuusalojen vientiosuuksien heikkoon kehittymiseen ovat vaikuttaneet ilman muuta metalliteollisuuden ja vaatetusteollisuuden sekä rakennusviennin heikot tulokset viime vuosina. Puunjalostusteollisuus on menekiltään aina suhteellisen varma, ja sen tuotteista saatavat hinnat ovat myös pysytelleet kohtalaisen tasaisesti kannattavalla tasolla.

Koska maamme on niinkin riippuvainen metsien tuotosta kuin tällä hetkellä olemme, tulee meidän varjella kaikin mahdollisin tavoin tätä arvokasta pääomaamme. Suomen tulee pystyä torjumaan metsiemme tilaa vaarantavat tekijät, tulivatpa ne sitten kotimaasta tai ulkomailta. Luonnollisesti emme voi täysin eristäytyä ulkomailta tulevia vaaratekijöitä vastaan, mutta voimme kuitenkin pyrkiä vaikuttamaan niihin mahdollisimman kaukaa ja mahdollisimman tehokkaasti. Emme saa pysytellä passiivisina sivustakatojina, vaikka metsiämme vaarantavat saasteet tulisivatkin yli rajojen ja niiden torjuminen tuntuisi ensi näkemältä vaikealta.

Herra puhemies! Hallituksen velvollisuus metsiemme tulevaisuuden turvaamiseksi on toimia mahdollisimman tehokkaasti kansainvälisissä yhteyksissä siten, että ilman saastut-

tamista estävät ja rajoittavat normistot ja sopimukset pystytään saamaan mahdollisimman tiukoiksi ja voimaan mahdollisimman pikaisesti. Kaikki kansainväliseen ilmansuojeluun tähtäävät aloitteet ja esitykset tulee ottaa vakavasti ja niihin tulee suhtautua positiivisesti. Kansainväliset rajoitukset ja sopimukset ovat ensisijainen keino turvata metsiemme tila tulevaisuudessa. Tutkimuksessa on kiistattomasti todettu, että valtaosa Suomen metsien kasvua vaarantavista saasteista saapuu ilmateitse rajojemme ulkopuolelta. Tietyillä alueilla vaikuttavista saasteista lähes kaikki ovat ulkomaista alkuperää. Tämän takia Suomen tulee olla kansainvälisissä sopimusasioissa erittäin aloitteellinen sekä jopa pyrkiä painostamaan niitä maita, jotka ovat pahimpia saasteiden lähtömaita. Kansainvälisten järjestöjen toimesta tulee ympäristönsuojeluohjelmia pystyä merkittävästi nykyisestäään kiirehtimään ja kiristämään niin, että nykyisen kaltainen estoton saasteiden levittäminen ilmakehään saadaan loppumaan mahdollisimman pikaisesti. Minimivoitteena tulee olla se, että meitä ympäröivän Euroopan pahimmat saastuttajateollisuuslaitokset saadaan varustetuiksi riittävillä puhdistuslaitteilla ja -koneistoilla jo tämän vuosikymmenen loppuun mennessä. Kaikkein pahimmat saastuttajat tulisi saada kokonaan suljetuiksi jo lähimpien vuosien kuluessa. Tämä voisi varmastikin toteutua osittain sopimusteitse ja osittain korvauksia maksamalla.

Merkittävimpiä maahamme tulevien ilmansaasteiden alkuperämaita ovat Neuvostoliitto ja muut Itä-Euroopan maat. Neuvostoliiton lisäksi tällaisia maita ovat Baltian alue, Puola ja Itä-Saksa. Itä-Euroopassa tällä hetkellä vallitseva varsin sekava niin poliittinen kuin ennen kaikkea taloudellinen tilanne aiheuttaa sen, että varsin kalliita ja mittavia ympäristönsuojeluinvestointeja vaativat saaste päästöjen rajoittamistoimenpiteet jäävät varsin helposti suorittamatta. Tämä on jopa luonnollista tilanteessa, jossa valtiot ovat pahimmissa tapauksissa turvaamassa kansalaistensa perustarpeiden tyydyttämistä. Tällöin ympäristönsuojeluun ja vieläpä naapurivaltioiden ympäristönsuojelullisten näkökohtien toteuttamiseen tähtäävät toimenpiteet jäävät väkisinikin taka-alalle. Näin ei kuitenkaan saisi tapahtua, vaan Suomen tulee pystyä tässä tilanteessa painostus- ja neuvot-

telutoimien lisäksi tarjoamaan auttava käten-
sä niille valtioille, joista ilmansaasteita eniten
maahamme kulkeutuu. Mikäli kyseiset maat
eivät tällä hetkellä pysty itse rahoittamaan ja
toteuttamaan ympäristönsuojeluinvestointe-
jansa, tulee Suomen tarjota rahoitusta ja
laitteistoja kyseisille maille.

Suomessa on varsin korkeatasoinen tietä-
mys ympäristönsuojelussa. Maamme teolli-
suuslaitokset ja myös yhdyskunnat on varus-
tettu jo lähes poikkeuksetta melko tehokkail-
la puhdistuslaitteistoilla. Tämän takia Suo-
men tietotaito ympäristönsuojelualalla tulee
pystyä hyödyntämään myös naapurimaitem-
me vastaavissa hankkeissa. Suomen taloudel-
linen tilanne on lisäksi tällä hetkellä erittäin
hyvä. Näiden tekijöiden ansiosta maallamme
on hyvä mahdollisuus tarjota apua Itä-
Euroopan maille varsin suuressa mittaka-
vassa ympäristönsuojeluinvestointien toteut-
tamiseksi. Osa tästä avusta voi olla suora-
naista lahjamuotoista apua ja osa pitkäaikai-
siin lainoihin perustuvaa. Pitkällä tähtäimellä
suuretkin taloudelliset uhraukset esimerkiksi
ulkomaisiin ympäristönsuojelukohteisiin
saattavat olla maallemme ja sen arvokkaalle
metsäomaisuudelle varsin kannattavia. Yh-
den laajan metsätuhon aiheuttamat vahingot
nousevat pahimmissa tapauksissa jopa mil-
jardeihin markkoihin. Sen suuruisilla ympä-
ristönsuojeluinvestoinneilla pystytään saa-
maan useita pahoin saastuttavia tuotantolai-
toksia varustetuiksi tehokkailla puhdistus-
laitteistoilla. Näin ollen hallituksen ja koko
poliittisen päätöksentekokoneiston tulee suh-
tautua erittäin vakavasti tämänhetkiseen ja
tulevaisuudessa yhä pahempaan uhkaavaan
ilmansaastetilanteeseen ja harkita kaikkia
mahdollisia avustustoimenpiteitä naapuri-
maillemme.

Laajassa vastauksessaan hallitus tekee sel-
koa niistä toimenpiteistä, joihin se on ryhty-
nyt erityyppisten ilmansaasteiden leviämisen
ja lisääntymisen ehkäisemiseksi niin Suomes-
sa kuin kansainvälisestikin. Näistä toimenpi-
teistä voidaan mainita kansallisesti tehdyt
päätökset päästöjen rajoittamisesta sekä kan-
sainvälisissä yhteyksissä solmitut sopimukset,
kuten Helsingissä allekirjoitettu 20 Euroopan
maan ja Kanadan ratifioima kansainvälinen
pöytäkirja rikkipäästöjen vähentämisestä
sekä Suomen ja Neuvostoliiton vuonna 1985
hyväksymä kahdenkeskinen ympäristönsuo-
jelusopimus. Viimeksi mainittua Suomen

kannalta ehkä tärkeimpänä pidettävää sopi-
musta on täydennetty vuonna 1989 allekir-
joitetulla toimintaohjelmalla maidemme rajo-
jen lähellä olevien alueiden ilman epäpuh-
tauksien rajoittamisesta ja vähentämisestä.
Sopimuksen mukaan Suomea lähellä olevien
Neuvostoliiton osien rikin kokonaispäästöt
vähenevät vuoden 1980 määrästä 50 prosent-
tia viimeistään vuoden 1995 loppuun men-
nessä, ja typen oksidien päästöt rajoitetaan
vuoteen 1994 mennessä vuoden 1987 tasolle.
Maamme pyrkii lisäksi kiristämään nk. Hel-
singin pöytäkirjan edellyttämää 30 prosentin
rikkipäästöjen vähimmäistavoitetta vielä tiu-
kemmaksi.

Hallituksen vastauksessa korostetaan
myös aiheellisesti energian säästön merkitys-
tä ympäristön- ja ilmansuojelun kannalta.
Mikäli energian kulutuksen kasvu jatkuu
nykyisellä vauhdilla, joudutaan pikaisesti li-
säämään energian tuotantolaitoksia maa-
hamme, ja ne aiheuttaisivat lisäkuormitusta
huolimatta siitä, että ne varustettaisiin te-
hokkaillakin päästöjen estolaitteistoilla.

SMP kannattaa energian säästötoimenpi-
teitä ja saastuttavien lämpövoimalaitosten
voimanlähteen muuttamista vähemmän saas-
tuttavaksi. Hallituksen vastauksessa on kui-
tenkin rivien välistä luettavissa se päämäärä,
että ympäristönsuojelun varjolla maahamme
voitaisiin rakentaa viides ydinvoimala. Tämä
tavoite tulee täysin selkeästi esille useista eri
kohdista hallituksen vastauksessa.

Haluan tässä yhteydessä todeta mahdolli-
simman selkeästi sen, että SMP ei tule
hyväksymään viidennen ydinvoimalan raken-
tamista maahamme. Tätä ei mielestämme saa
missään tapauksessa tehdä edes ympäristön-
suojelullisiin perusteisiin vedoten. Perusteet
ovat varsin ontuvia, jos tarkastellaan ydin-
voimaloiden vaarallisuutta pitkällä tähtäimel-
lä. Vaikka ydinvoimaloissa säästyttäisiinkin
täydelliseltä katastrofilta, ovat riesana voi-
maloiden jatkuvat käyttöhäiriöt ja siitä aiheu-
tavat päästöt, käytetyn polttoaineen säi-
lyttämisen ja lopullisen varastoimisen ongel-
mat ja ennen kaikkea loppuun käytetyn
ydinvoimalan aiheuttamat merkittävät kus-
tannukset. Tämän takia ydinvoima ei ole
mikään vaihtoehto muille energian tuotanto-
menetelmille vaan yksi tämän hetken saas-
tattavimmista tuotantovaihtoehdoista, joiden
sijaan tulisi nykyistä tehokkaammalla tutki-
muksella löytää vuosikymmenien aikana mer-

kittävästi saasteettomampi ja ympäristöystävällisempi energian tuotantomenetelmä.

Hallituksen vastauksessa korostetaan myös liikenteen ympäristölle aiheuttamaa saasteongelmaa. Tämän ongelman torjumiseksi hallitus onkin ryhtynyt toimenpiteisiin ympäristölle ystävällisemmän autokannan saamiseksi maahamme. Päämäärään pyritään katalysaattorilla varustettujen autojen tekemisellä pakolliseksi vuodesta 1992 lähtien. SMP:n mielestä suuntaus on oikea, mutta aikataulua tulee tästä edelleenkin kiristää ja kieltää ilman katalysaattoria olevien autojen maahantuonti mahdollisimman pikaisesti.

Lisäksi lyijytön polttoaine tulee saattaa verotuksellisesti entistä edullisemmaksi verrattuna lyijylliseen. Kyseiset toimenpiteet edellyttävät lisäksi autoveron alentamista, jotta autojen hintataso ei katalysaattorien takia nouse entisestään. Päinvastoin katalysaattorilla varustettujen autojen tulee olla edullisempia kuin ilman katalysaattoria olevien.

SMP:n mielestä tulee lisäksi kaikessa liikenteessä suosia saasteettomia liikennemuotoja varsinkin julkisessa liikenteessä sekä raskaassa tavarankuljetuksessa pitkillä matkoilla.

Herra puhemies! Suomi on tällä hetkellä eräs maailman johtavista kehitysavun antajamaista. Olemme ylittäneet jo hallituksen muutama vuosi sitten asettaman 0,7 prosentin osuuden bruttokansantuotteesta kehitysavun määrässä. Ulkoministerimme suulla on hiljattain vaadittu tämänkin tavoitteen nostamista jopa 1 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Olisimme ilmeisesti tuolloin suhteellisesti maailman suurin kehitysavun antajamaa.

Ensiksikin on aihetta kysyä, onko pienellä maallamme välttämättä varaa jatkuvaan tämän tasoiseen kehitysapuun. Mikäli vastaus tähän kysymykseen on myönteinen, haluan esittää toisen kysymyksen: Eikö Suomelle olisi tulevaisuuden kannalta merkittävästi tärkeämpää sijoittaa osa suuresta kehitysavustamme siten, että siitä olisi hyötyä myös oman maamme tulevaisuudelle?

Tarkoitin tällä osan kehitysavusta antamista ympäristönsuojeluinvestointiapuna Itä-Euroopan maille. Tällä tavoin pystyttäisiin turvaamaan myös se, että tulevaisuudessakin Suomi pystyisi olemaan kehitysapua antava

maa. Mikäli Itä-Euroopan ilmansaastelähteitä ei saada lyhyellä tähtäimellä kuriin ja metsämme alkavat vähitellen tuhoutua, emme todellakaan pysty pitämään olemaan niin anteliaita kuin tällä hetkellä olemme.

Tämän takia tulisi, kuten edellä totesin, tämänhetkisestä miljardien suuruudesta kehitysavusta ainakin puolet osoittaa tulevien kymmenen vuoden aikana pelkästään Itä-Euroopan ympäristönsuojeluinvestointien laajamuotoiseen rahoittamiseen ja avustamiseen. Parhaiten tämä mielestämme toteutuisi toimittamalla suomalaisia, tehokkaiksi havaittuja puhdistuslaitteistoja Neuvostoliittoon, Baltian alueelle sekä Puolan ja Itä-Saksan pahasti saastuneisiin teollisuuslaitoksiin. Näin menettelemällä maamme tekisi varmasti yhtä arvokasta kehitysaputyötä kuin lähettämällä kalliita ja huonosti soveltuvia kehitysaputarvikkeita jonnekin Afrikan takamaille.

Luonnollisesti tätä mielipidettä pidetään jälleen eräänä osoituksena SMP:n vihamielisyydestä kehitysmaita kohtaan ja jopa merkkinä rasismista, mutta todellisuudessa tämä on mielestäniärkevin näkökanta maailman ympäristön tulevaisuuden kannalta. Eikö ole kaikille maapallon asukkaille huomattavasti tärkeämpää, että pystymme myös tulevalle vuosituhannella hengittämään edes kohtuullisen puhdasta ilmaa, kuin se, että lähivuosina sijoitamme kaikki liikenevät varat esimerkiksi jonkin kaukaisen kehitysmaan elinkeinorakenteen varsin tehottomaan tukemiseen ja vielä samalla tuhoton monesti maan omaa alkuperäistä infrastruktuuria?

Herra puhemies! Toinen tärkeä metsien terveydentilan parantamiseen tähtäävistä toimenpiteistä on vallitsevan väärän metsänhoidollisen suuntauksen pikainen muuttaminen. Tähän saakka ja vielä tälläkin hetkellä on johtavien metsien hoidosta vastaavien piirien näkemys se, että tehometsätalous on ainoa autuaaksi tekevä menetelmä metsien hoidossa. Tämä käsitys ei tunnu hevin muuttuvan, vaikka esimerkkejä harjoitetun linjan aiheuttamista haitoista metsillemme on jo laajasti näkyvissä. Päinvastoin, nykyinen metsätaloussuuntaus pyrkii kaikin keinoin turvaamaan asemansa jopa oikeustoimenpitein ja leimaamaan sitä vastustavat henkilöt mielisairaisiksi. Mielestämme tätä voidaan kutsua täydellä syyllä metsädynastiaksi ja mielivalaksi.

Tehometsätalouden takia on osa metsistämme tällä hetkellä kauniisti sanottuna heikkotuottoisia. Satojen, jopa tuhansien hehtaarien laajuiset avohakkuut ja niiden jälkeiset maanraiskaustoimenpiteet ja myrkytykset ovat aiheuttaneet sen, että istutusten avulla ei kunnon metsää ole kyseisille alueille enää pystytty aikaansaamaan. 20—30 vuotta sitten istutetut alueet ovat edelleen lähes paljaat arvopuustosta, mikäli maitohorsmaa ja pajukkoa ei pidetä arvopuuna. Hyviä esimerkkejä tällaisista tuhotuista alueista on nähtävissä Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Vaikka metsissämme on näin todistetusti käynytkin, ei Metsäntutkimuslaitoksen ja Tapon johtoportaan ole reagoitu asiantilaan millään tavoin. Esimerkiksi professori Lähteen tyyppiset tutkijat tai maanviljelijä Takalan tyyppiset metsänomistajat ovat vainottujen ja vihattujen listalla. Näin tapahtuu siitä huolimatta, että suurin osa maamme noin 400 000 yksityismetsänomistajasta on vähitellen herännyt huomaamaan nk. metsäasiantuntijoiden nuvojen virheellisyyden. Laajat metsänomistajapiirit ovat ryhtyneet miettimään, olisiko luonnonmukainen metsän uudistaminen ja hoitotyö siltäkin oikeampi kuin avohakkuisiin ja raskaiden koneiden käyttöön perustuva tehometsätalous.

Mikäli emme pikaisesti pääse maassamme irti harjoitetusta virheellisestä metsäpolitiikasta, on siitä muodostumassa toinen suuri vaaratekijä Suomen metsien terveydentalle ja kunnolliselle tuottavuudelle. On täysin luonnollista, että luontaisesti kasvanut puusto pystyy tulemaan paremmin toimeen kaikkien luonnollisten vastustajiensa kanssa ja jopa sietämään saasteita paremmin kuin keinotekoisesti istutettu, heikkojuurinen taimisto. Istutetut taimet joutuvat ponnistelemaan vuosikautia, jotta ne pystyisivät juurtumaan sille paikalle, jonne ne on sijoitettu. Luontaisesti tapahtunut siementäminen takaa taimelle yhtämittaisen ja jatkuvan kehittymisen. Näin ollen puu ei ole erityisen haavoittuva missään vaiheessa kasvunsa aikana. Tämän ansiosta puusto pystyy kestämaan huomattavasti paremmin myös jatkuvasti pahenevat ilmansaasteet.

Herra puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä katsoo, että vihreä eduskuntaryhmä on hyvällä ja tärkeällä asialla välikysymyksessään. Mielestämme sopii kuitenkin kysyä, miksi vihreät eivät ole varsin laajojen kansainvälis-

ten yhteyksiensä turvin pyrkineet nykyistä tehokkaammin vaikuttamaan kansainvälisesti siten, että ilmansuojelutoimenpiteitä olisi tehostettu kaikkialla Euroopassa ja ennen kaikkea naapurimaissamme. Tämä tehtävä sopisi mielestämme heille varsin hyvin ainakin siltä pohjalta, mitä vihreät ovat antaneet itsestään ymmärtää.

Suomessa ilmansuojelun tärkeys on jo varsin hyvin ymmärretty, mutta tämän ajatuksen myyminen myös muihin maihin olisi ensiarvoisen tärkeää. SMP näkee ympäristönsuojelun ja sen tärkeänä osalohkona metsänsuojelun tärkeyden Suomelle ja sen kansantaloudelle tulevaisuudessa. Olemme valmiit tukemaan kaikkia ilman- ja ympäristönsuojeluun tähtääviä toimenpiteitä, vaikka ne tulisivatkin kansantaloudelle suhteellisen kalliiksi. Olemme olleet vihreä ja ekologinen puolue jo kauan ennen vihreän liikkeen syntymistä maahamme. Tällä vihreällä linjalla aiomme myös tulevaisuudessa jatkaa, jotta omalta osaltamme olisimme turvaamassa myös lapsillemme ja lastenlapsillemme kuniin luonnon, jota ihailla ja jossa liikkua.

Edustajat Pekkarinen ja Siuruainen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Almgren: Herra puhemies! Välikysymyksen perusteluissa esitetään mm. seuraavat väitteet tai havainnot: Harsuuntuminen eli neulaskato on silmin havaittavissa. Muutokset kasvisolun sisällä ovat tapahtuneet jo ennen harsuuntumista. 1990-luvun loppuun tultaessa yli puolet metsiemme puista on sairastunut, jos nykyinen jatkuu. Nykytilanne ei kestä lainkaan hapanta laskeumaa. Myrkyllinen alumiini on lähtenyt jo liikkeelle. Metsiemme mikrobiologia pettää. Rikki-dioksidi, typen oksidit ja otsoni vaikuttavat välittömästi neulasiin. Neuvostoliitosta tulevien saasteiden nopea vähentäminen on tärkeää. Suomen on osallistuttava Itä-Euroopan maiden ympäristöinvestointeihin. Nykyisen hallituksen toimet ovat oikean suuntaisia mutta riittämättömiä.

Nykytiedon valossa esitetyt väitteet ja havainnot ovat tieteellisesti perusteltavissa ja oikein. Erilaisin mittauksin eri puolilla maailmaa on päädytty yhtäpitäviin tuloksiin. Niinpä viime tammikuussa koolla ollut tie-

deyhteisöjen seminaari, johon osallistui myös poliitikkoja, päättyi mm. seuraaviin tuloksiin ja havaintoihin: Maapallon ilmaston lämpeneminen on kasvihuoneilmiöön vaikuttavien tekijöiden muutosten vuoksi alkanut. Pohjoisilla leveysasteilla lämpötilan nousu saattaa olla 4–5 astetta. Merkittävimmät seurausvaikutukset esiintyisivät muutoksina maapallon ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeissä.

Keskeisimpänä tavoitteena länsimaat pitävätkin ilmakehään kertyvän hiilidioksidin määrään vaikuttamista. Kaikissa teollistuneissa maissa pidetään välttämättömänä huomattavia energia- ja talouspoliittisia muutoksia. Vaikeutena on se, että yhtä, kaikkialla sovellettavissa olevaa toimintalinjaa ei pystytä päättämään tai edes hahmotamaan. Kutakin kansallista taloutta on sopeutettava sen omista lähtökohdista käsin. Tämä tosiasia on tunnustettava myös tässä keskustelussa.

Markkinaperusteisia ylläkkeitä pidetään yleisesti taloudellisesti edullisempina kuin tiukasti määriteltyjä standardeja. Suomessa menetettiin tehokkaat ylläkkeet silloin, kun hallitus ei suostunut oikealla tavalla ja oikeaan aikaan lähestymään teollisuutta liikevaihtovero- ja muin helpotuksin silloin, kun kaikki osapuolet olivat jo heränneet ympäristöaktiiviseen toimintaan.

Mainitsemassani Englannissa pidetyssä seminaarissa viime tammikuussa Yhdysvaltain ja Euroopan yhteisön edustajat pitivät tärkeänä, että ”signaalit yrityksille ja kuluttajille ovat nyt riittävän selkeitä”. Juuri tässä nykyisen hallituksen ja sen edeltäjien toiminta on ollut heikkoa. Veropoliittiset signaalit olisivat antaneet yrittäjille selkeän toimintaperustan, ja keskustelut ympäristöveroista olisivat olleet, jos nyt eivät aivan tarpeettomia, niin ainakin toissijaisia.

Rikkaat teollisuusmaat, Yhdysvallat ja Euroopan yhteisön maat, asettivat aivan liian vaatimattomat tavoitteet, kun ne tyytyivät tuomaan esille kansainvälisen yhteisön huolen, kuvaamaan kasvihuoneilmiöön vaikuttavat kaasut, sopimaan kansainvälisestä yhteistyöstä tutkimuksen lisäämiseksi, sopimaan seurantajärjestelmän kehittämisestä ja tuomaan esille rahoitustarpeen.

Toiveita paremmasta antaa kuitenkin tieto, jonka mukaan perustetun asiantuntijaryhmän puheenjohtajistoon kuuluvat muiden ohella Englanti ja Neuvostoliitto. Tiedossa

on ollut se valitettava tosiasia, että esimerkiksi Englanti, pitkälle teollistunut maa, on kauan vastustanut tehokkaita ympäristönsuojelutoimia. Maan asenne on ollut haluton, kun on pitänyt sopia päästöjen rajoittamisesta. Suomen on omalta osaltaan vaikuttettava siihen, että luvutat toimenpidesuosituksia todella saadaan kuluvan vuoden syys – lokakuussa.

Välikysymyksessä esitetty väite nykyisen hallituksen toimenpiteiden riittämättömyydestä saa ainakin jossain määrin tukea lähihistoriasta. Gro Harlem Brundtlandin komission raportti julkistettiin lähes samaan aikaan kuin pääministeri Harri Holkerin hallitus nimitettiin. Suomeksi raportti ilmestyi täsmälleen kaksi vuotta sitten. Tietysti on myönnettävä, että raportti on laaja kokonaisuus, mutta ehkä hallitus olisi voinut maa-kohtaisesti esittää toimenpiteitä eräistä keskeisimmistä ongelmakohdista, vaikka muut maat viivyttelivät. Iskusanaksi muodostunut ”kestävä kehitys” sisältää joka tapauksessa perusajatuksen, joka voi toteutua vain silloin, kun kansallisella tasolla ryhdytään toimenpiteisiin.

On helppo yhtyä siihen ympäristön ja kehityksen Suomen toimikunnan toteamukseen, että maamme kansantalous on poikkeuksellisen riippuvainen luonnonvaroista. Onko hallitus todella edistänyt ajatusta, jonka mukaan valtakunnan metsien linja-arviointijärjestelmää on kehitettävä metsä- ja suoekosysteemien seurantajärjestelmäksi? Miten hallitus on toteuttanut ajatusta, jonka mukaan energian tuotannon ympäristöhaittoja voidaan vähentää energiavalinnoilla ja tuotantoon liittyvällä ympäristönsuojelutekniikalla?

Kun Suomen ympäristön ja kehityksen toimikunta esittää, että valtakunnan energia-poliittinen ohjelma uusitaan ja tavoitteeksi otetaan Suomen primäärienergian kulutuksen pysäyttäminen vuoden 1989 tasolle vuoteen 2000 mennessä, on kysyttävä, onko hallitus ryhtynyt toimenpiteisiin suunnitelman toteuttamiseksi. Ainakin julkisuudessa esiintyy vain sellaisia kulutusarvioita, jotka tähtäävät jatkuvaan energian käytön lisäämiseen.

Jos pidetään oikeana sitä toimikunnan esittämää ajatusta, että maakaasuverkoston läheisyydessä olevat hiili- ja turvevoimalat on muutettava maakaasua käyttäviksi, on

kysyttävä, onko hallitus tehnyt suunnitelmat maakaasuverkoston laajentamiseksi siten, että esitetty ajatus voidaan käytännössä toteuttaa. Entä onko Neuvostoliiton kanssa käyty neuvotteluja siitä, että maakaasun lisäty käyttö on mahdollista?

Tiedeyhteisön luonteeseen kuuluvat oppiriidat. Kun maamme on suorastaan ylpeillyt sillä, että se on perustanut ajatuksensa metsiemme tehokkaasta ja oikeasta hoidosta jo Cajanderin ajoista periytyvälle metsätyyppiteorialle, jonka mukaan Suomen metsämaiden luokittelu ja metsänhoidolliset toimenpiteet ovat vakavalla tieteellisellä pohjalla, saamme nyt kokea väittelyä metsätalouden perusteista tavalla, joka saattaa vahingoittaa asuiden käsittelyä. Jos hallitus on vakuuttunut siitä, että Suomen toimikunta on oikeassa todetessaan, että "metsätalouden pitkän aikavälin tavoitteeksi ehdotetaan kehityksen suuntaamista mahdollisimman suurelta osin kohti luonnonmukaista metsänhoitoa", sen on varattava riittävät määrärahat metsätieteellistä tutkimusta varten. Joka tapauksessa olemme niin riippuvaisia metsävaroitamme, että Suomen kannalta oikeat toimenpiteet on voitava selvittää.

Kestävän kehityksen edistämiseksi tarvitaan tieteellistä tutkimusta muuallakin kuin metsätieteessä. Jotta ekokatastrofi Suomessa voidaan välttää tai ainakin omin toimenpitein sen totaalista puhkeamista hidastaa, hallituksen on voitava rahoittaa tutkimus ja selvittää aiheuttamisperiaatteen ja taloudellisten ohjauskeinojen käyttöä, ilmaston muutoksen taloudelliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset, ympäristön happamoitumiskehityksen nykyistä tehokkaampi ja järjestelmällisempi seuranta ja kriittisten kuormitustasojen määrittäminen.

Hallituksen ja ympäristön tilasta vastaavien laitosten ja virkamiesten asenne käy riipaisevalla tavalla ilmi siitä kirjeenvaihdosta, jonka ympäristönsuojelun professori Pekka Nuorteva on käynyt etupäässä viime vuonna. Hänen perusteltu huolensa asioiden tilasta johtuu siitä, että lupaavasti alkanut Hapro-projekti kärsi takaiskun ja ennenaikaisen kuoleman. Näin professori Nuorteva ympäristöministeriön kansliapäällikölle:

"Hapro-tutkimus edusti melko tomeraa tutkimuksellista tarttumista happamoitumisongelmaan ja siihen kytkeytyvään metsäkuolemakysymykseen. Happamoitumisen

yleispiirteet selvisivät jotenkuten, mutta monistressisairaudeksi osoittautuneeseen metsäkuolemaan saatiin vain tunnusteleva ote. Metsäkuolemaa olisi vielä tutkittava perusteellisesti, ennen kuin voidaan tutkimusten pohjalta sanoa, mitä toimenpiteitä on toteutettava tärkeimpänä kansallisomaisuutena olevien metsien pelastamiseksi. Tarvitaan nimenomaan täsmällistä metsäkuoleman syiden analyysiä, ei pelkkää tilanteen rekisteröintiä. On mahtava virhe, jos tässä vaiheessa luovutaan syihin kohdistuvasta, uutta etsivästä korkeakoulututkimuksesta ja tyydytään tilanteen kehittymisen rekisteröintiin tutkimuslaitostasolla."

Myöhemmin samassa kirjeessä professori Nuorteva jatkaa: "Päätös Hapro-projektin keskeyttämisestä tuli tutkimusryhmällemme (varmaan muillekin korkeakoulujen tutkimusryhmille) sellaisena yllätyksenä, että yli puolet saamistamme tuloksista on vielä käsisissämme muokkaamattomina ja kokonaisuuteen kytkeämittöminä analyysituloksina. On sääli jättää ne käyttämättä."

Professori Pekka Nuortevan asiantuntevasta osoittava kirje päättyy lausuttujen korulauseiden ja todellisuuden välisen ristiriidan erittelyyn: "Elän käsityksessä, että Helsingin yliopiston ympäristönsuojelun laitoksen toimivuudella ja sen metsäkuolematutkimuksilla olisi tietty merkityksensä asioiden sujumiselle ympäristöministeriön toimikentässä. Opetusministeriö ja työvoimaministeriö eivät tunnu kantavan minkäänlaista huolta laitoksemme kehityksestä eivätkä ympäristönsuojelusta ylipäänsäkään. Nämä ministeriöt eivät koe ympäristönsuojelun kuuluvan vastuualueeseensa kuin korkeintaan korulauseitasolla. Ympäristöministeriön vastuualueeseen ympäristönsuojelu sitä vastoin eittämättä kuuluu. Tämän vuoksi toivon, että ympäristöministeriö voisi nyt auttaa meitä jollain konkreettisella tavalla. Myötätuntoiset korulauseet eivät nyt vallitsevassa tilanteessa toden totta auta mitään. Ympäristönsuojelun suurta merkitystä korostavia korulauseita on laitoksemme arkistoon vuosikymmenien aikana kertynyt melkoinen varasto, mutta tuolla varastolla ei tunnu olevan mitään käytännön merkitystä."

Ympäristönsuojelun professori ei antaudu helposti. Kun Hapro näyttää menevän karille, hän pyrkii saamaan päättäjät hereille ja lähestyy kirjeellään mm. Helsingin yliopiston

konsistoria, jotta tarvittavat määrärahat saataisiin jotenkin kokoon. Viimeisin yritys pelastaa tieteellinen tutkimus on tapahtunut 9 päivänä helmikuuta tänä vuonna. Kirje ympäristönsuojeluneuvostolle on kokonaan luettava eduskunnan pöytäkirjaan:

"28.6.1989 Helsingin yliopiston ympäristönsuojelun laitos kääntyi ympäristönsuojeluneuvoston puoleen pyytäen toimenpiteitä laitoksen resurssien jyrkän vähenemisen ja metsäkuolemia selvittelevän Hapro-projektin lopettamissuunnitelman estämiseksi. Tuon kirjelmän jälkeen ympäristönsuojelun laitoksen kurssipalkkiomäärärahat ovat opetusministeriön määräyksellä vähentyneet 25 prosentilla ja Hapro-projektin toiminta on lopunut. Seurauksena on ollut sekä ympäristönsuojelun laitoksen että valtakunnallisen metsäkuolematutkimuksen paha lamaantuminen. Väitteet, että Silmu-projekti merkitsisi joustavaa jatkoa Hapro-projektin puitteissa suoritettulle metsäkuolematutkimukselle, ovat samalla osoittautuneet valheiksi.

Ympäristönsuojelun laitos etsii epätoivoisesti ulospääsyä vaikeuksistaan sekä tahoa, joka ymmärtäisi metsäkuolemavaaran sellaiseksi realiteetiksi, että sen torjuntamahdollisuudet olisi tutkimuksin selvitettävä. Tässä tarkoituksessa ympäristönsuojelun laitos kääntyy ympäristönsuojeluneuvoston puoleen ja pyytää toimenpiteitä metsäkuolematutkimusten uudelleen käynnistämiseksi.

Ympäristönsuojelun laitos tietää, ettei sen metsäkuolematyöryhmä ole ainoa Hapron lakkauttamisen yhteydessä hajonnut ja toimintakyvyttömäksi lamautunut työryhmä. Hajonneita työryhmiä ja äkillisesti työttömiksi joutuneita metsäkuoleman tutkijoita lienee maassamme kymmeniä. Asiassa tehtävät ratkaisut ovat siten laajamittaisia.

Ympäristönsuojelun laitos toivoo, että ympäristönsuojeluneuvosto asettuisi toimenpiteitensä alkajaisiksi tukemaan ympäristönsuojelun laitoksen anomusta saada tutkimusmäärärahaa Helsingin yliopiston tutkimusvaroista. Liitämme mukaan mukaan tätä koskevan anomuksemme ja toteamme, että mahdollisuutemme tämän apurahan saamiseen on arvioitu 1 prosentiksi. Ympäristönsuojeluneuvoston puolto voisi oleellisesti lisätä anomuksemme läpimenomahdollisuutta."

Herra puhemies! Ehdotan seuraavan päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon:

"Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta toteaa, että hallitus ei ole ajoissa ja riittävän tehokkaasti suorittanut sellaisia toimenpiteitä, että yritykset olisivat ryhtyneet omilla toimenpiteillään tehokkaasti ja hyvisä ajoin rajoittamaan päästöjä, myöntänyt riittävästi varoja metsätieteellistä tutkimusta varten, saanut aikaan sellaista energiapolitiista ohjelmaa, jota toteuttamalla kasvihuoneilmiön kehittyminen Suomen osalta olisi saatu pysäytetyksi, ja siirtyy päiväjärjestykseen."

Ed. Pokka merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Paloheimo: Arvoisa herra puhemies! Asetun aluksi kannattamaan ed. Pulliaisen ehdottamaa päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuotoa.

Ed. Pulliainen päätti aikaisemman puhevuoronsa kysymykseen, joka käsitteli Suomen puunjalostusteollisuuden ja Suomen hallituksen metsäpolitiikan strategiaa nykyisessä tilanteessa. Kun tähän kysymykseen etsii vastausta, on samalla itse kysymystä ja vastausta laajennettava käsittelemään koko sitä prosessia, jonka kuluessa suomalainen metsä istutetaan, hoidetaan, kaadetaan, kuljetetaan tehtaaseen tai sahalle, jalostetaan tuotteeksi, vaihdetaan tuontitavaroihin tai kulutetaan tuotteena ja poistetaan jätteenä. Tätä prosessia on tarkasteltava kaksiosaisena: toisaalta kotimaisen kulutuksen valossa, toisaalta vientituotteena, joka rajalla vaihtuu tuontitavaroiksi. On kysyttävä, mitä tällä prosessilla lopulta saavutetaan ja mitä kaikkea siinä menetetään.

On myös syytä tarkastella mennyttä kehitystä ja sen valossa tulevaisuuden suunnitelmia. Onko metsäteollisuutemme kehittynyt ja kehittykö se edelleen viisaalla tavalla? Onko metsäteollisuutemme tulevaisuus koko maan tulevaisuuden kannalta mielekäs? Mihin se tähtää? Mitä arvoja se kunnioittaa? Millainen olisi vaihtoehtoinen tulevaisuus, ja mitä hallitus voisi tehdä suunnan korjaamiseksi? Yritän nyt lyhyesti esittää käsitykseni tästä melko laajasta kokonaisuudesta.

Metsäteollisuuden vienti käsittää koko tuotannon valtaosan, noin 80 prosenttia tuotannosta, ja siitä syystä sitä on pidettävä merkityksellisempänä koko kansantaloudelle

kuin kotimaiseen kulutukseen menevää tuotantoa. Metsäteollisuuden viennin arvo viime vuonna oli 36,5 miljardia markkaa jakautuen puutavaraan: 4,6; paperiin: 26,6; ja selluun, jonka arvo oli 5,3 miljardia markkaa.

Tutkikaamme nyt, mitä tuolla summalla saimme ostaa. Tällöin on muistettava, että maamme pinta-alasta noin 250 000 neliökilometriä on ns. metsätalouden maata. Tästä 80 prosenttia eli noin 200 000 neliökilometriä on varattu tällä tavoin tuontiartikkeleiden hankintaan. Se voidaan tietysti jakaa osiin ja tarkastella jokaisen osan mielekkyyttä erikseen. Jokainen tuontitavaroille varattu neliökilometri poistaa esimerkiksi suojelualueeksi käytettävän neliökilometrin. Otan tästä nyt yhden esimerkin.

Menneinä vuosina eräs merkittävimmistä tuontiartikkeleista on ollut energia yleensä, erityisesti raakaöljy, jonka hinta nyt on huomattavasti alhaisempi kuin pitkään aikaan menneinä vuosina. Nykyisillä erittäin edullisilla hintasuhteilla voidaan todeta seuraavaa: Energian kokonaistuonnin arvo oli viime vuonna noin 7 miljardia markkaa, jolla markkamääräisellä tasolla se on viimeksi ollut vuonna 1977. Tuontien energia viime vuonna muutettuna öljyn ekvivalenttitonniksi oli noin 21 megatonnia, jonka hankkimiseksi piti kaataa puuta 55 000 hehtaaria. Kun puun keskimääräiseksi päätehakkuun iäksi voidaan arvioida 80 vuotta, merkitsee tämä sitä, että tuontien energian hankkimiseksi on viime vuoden vertailun mukaan ollut varattuna 44 000 neliökilometriä metsää. Viime vuosi oli kuitenkin erittäin edullinen verrattuna noin 15 aikaisempaan vuoteen energian ja metsäteollisuuden tuotteiden meille edullisen hintasuhteen vuoksi.

Esimerkiksi kymmenen vuotta aikaisemmin tuo sama vertailuluku ei ollut 44 000 neliökilometriä vaan 120 000 neliökilometriä energian huomattavasti korkeamman hinnan vuoksi. Vertailuluku vaihtelee vuosittain ja luonnehtii sitä, kuinka suuri osa maamme pinta-alasta on metsäteollisuuden ulkomaankaupan kautta sidottuna tuontien energiaamme.

Näitä lukuja on syytä verrata niihin arvioihin, joita on tehty energiapuuta viljelemällä saatavan energian määrästä. Yksikkötuotos on arvioitu viideksi öljyn ekvivalenttitonniksi hehtaaria kohti vuosittain, joka viime vuonna olisi edellyttänyt 42 000 neliökilometrin suuruista alaa vastaamaan tuon-

tien energian määrää, siis suunnilleen samaa alaa, joka nyt hankittiin vaihtamalla sellua öljyksi.

Kymmenen vuotta sitten oli tilanne toisenlainen. Silloin tuontien energian kokonaisarvo oli noin kaksinkertainen viimevuotiseen nähden — markkamääräinen arvo — ja puutavaran vientihinnat suhteellisesti paljon nykyistä huonommat. Tällöin olisi tuontien energiaa varten tarvittu 120 000 neliökilometrin metsäalan varaus mutta vastaavan energiapuun viljelyyn vain 36 000 neliökilometriä.

Olennaista edellisessä vertailussa on, että pinta-alaa olisi kymmenen vuotta sitten tarvittu selvästi vähemmän, jos energiamme olisi hankittu suoraan energiapuuta viljelemällä eikä vaihtamalla sellua ulkomaankaupassa öljyksi. Tällä hetkellä vertailu ei anna näin selkeää tulosta energian alhaisen nykyhinnan vuoksi.

Ei pidä kuitenkaan tuodittautua käsitykseen, jonka mukaan kymmenen vuotta sitten vallinneet hintasuhteet olisivat olleet poikkeuksellisia ja nykyiset sen sijaan pysyviä ja normaaleja. Öljyn vähentyessä voimme piankin olla uudelleen vastaavassa tilanteessa kuin kymmenen vuotta sitten. Nyt on kysyttävä, ovatko tämän päivän investointisuunnitelmat viisaita edes taloudellisesti ajatellen, tulevia tilanteita silmällä pitäen.

Millaisessa tilanteessa olemme, kun öljyn ja energian hinta nousee mutta paperin hinta romahtaa tietotekniikan kehittyessä? Eikö silloin olisi parempi, että omavaraiseen energiahuoltoon olisi vähintään nykyistä parempi valmius vaikkapa energiapuuta ja turvetta käyttäen? Eikö olisi parempi, että metsäteollisuutemme vienti perustuisi nykyistä suuremmassa määrin pidemmälle jalostettuihin tuotteisiin ja edelleen monipuolisempiin jalosteisiin kuin vain arvokkaisiin paperilaituihin, nykyistä painokkaammin esimerkiksi huonekaluihin ja koottaviin puutaloihin? Miksi suomalaista maailmankuulua tuotesuunnittelua ei tässä kaupassa hyödynnetä juuri laisinkaan, ei missään tapauksessa täysimääräisesti? Miksi ei määrätietoisesti pyritä pitämään metsäteollisuutemme tuotevalikoimaa mahdollisimman monipuolisena?

Tarkastelkaamme sitten metsäteollisuutemme vähäisempää osaa, kotimaan markkinoita. Kotimaiseen kulutukseen on maassamme valmistetusta paperista mennyt noin

15 prosenttia koko tuotannosta, sahatavarasta noin kolmannes.

Erityisesti paperin määrää ja sen tarpeellisuutta on syytä tarkastella hieman lähemmin. Määrä on henkeä kohden kasvanut 20 viime vuoden aikana luvusta 115 kiloa per henkilö per vuosi lukuun 215 kiloa per henkilö per vuosi. Tämä sadan kilogramman kasvu henkeä kohden 20 vuoden aikana ei suinkaan tunnu tarpeettomalta, se tuntuu ensisijaisesti vahingolliselta.

Kysykäämme ensin, mitä sen mukana vuosittain menetetään. Yhteensä on kysymys noin 500 miljoonasta kilosta paperia vuosittain. Vientituotteena siitä saataisiin 1,7 miljardia markkaa, mutta tätäkin kiinnostavampaa on, mitä menetetään tilana, luonnonvaroina ja energiana.

Tuon ylimääräisen paperimäärän valmistamiseen, tuon 100 kilon valmistamiseen henkeä kohti pitää kaataa metsää vuosittain noin 9 000 hehtaaria, jolloin noin 7 000 neliökilometriä maamme pinta-alasta on jatkuvasti talousmetsänä varattuna pelkästään tämän ylimääräisen paperin tuottamiseen. Suuruusluokka on sama kuin kaikkien luonnonsojealueittemme yhteensä. Vertailu tuntuu irvokkaalta, kun muistaa erämaaliikkeen ponnistukset Kessin ja Talaskankaan metsien suojelemiseksi. Energiaa tämän paperimäärän valmistusprosessi kuluttaa sinänsä noin 0,75 terawattituntia vuodessa ja kuljetus- ym. prosesseineen vastaa tuolla tavoin noin 100 megawatin voimalan energian tuotantoa.

Mitä sitten saadaan tuosta ylimääräisestä paperista? Miksi suomalaiset tarvitsevat tuolaisen määrän paperia, vai tarvitsemmeko me?

On erittäin helppoa puuttua johonkin yksittäiseen tuhlaukkohteeseen. On helppo arvostella esimerkiksi oopperatalon, yksittäisen loistoristeilijän tai vaikkapa jonkin yhtiön pääkonttorin hintaa. On myös helppo poimia yksittäisten ihmisten kulutuksesta ylellisyys tuotteita ja puhua niiden yhteydessä tuhlauksesta. Mutta paperin kohdalla sana "tuhlaus" tuntuu kieltämättä vieraalta. Tämä johtuu siitä, ettei paperia pidetä ylellisyytenä vaan eräänlaisena välttämättömyys-tarvikkeena.

Kuitenkin paperin tuhlaus on yleistä ja johtuu sekä julkisen että yksityisen sektorin byrokraattisesta käytännöstä läpäisyperiaat-

teella. Paperin tuhlaus johtuu siitä, että paperin tuhlaaja ei yleensä joudu maksamaan käyttämänsä paperia itse omista rahoistaan vaan tuhlatus paperin maksaa jokin suurempi yhteisö, yhdistys, yhtiö tai virasto, joka luonnollisesti merkitsee kirjanpidossa menon käyttökuluihinsa eikä kiinnostu moinen pieniin virtoihin jakautuvasta kulutusmenosta. Olen itse hankkinut viimeksi omilla rahoillani paperia kouluaikana ostaessani ruudullisen vihkon muistiinpanoja varten biologian tunnille.

Otan tästä käytännöstä joitakin esimerkkejä.

Suomalaiset tuhlaavat mainokseen 7 miljardia vuodessa. Suuri osa mainoslehtisistä on korkeatasoista paperia. Yhtiön kannattaa uhrata tuloistaan osa mainokseen, koska siihen pantu raha voidaan tilinpäätöksessä vähentää verotuksessa. Erityisesti silloin, kun yhtiöllä on ns. ammattijohtaja eikä omistavaa johtoa, kuten usein pienyrityksissä, on mainostamisen houkutus suuri. Voitosta ei operatiiviselle johdolle jää tavallisesti käteen mitään. Sen sijaan firman vähäinenkin kasvaminen on johtajalle kunniaksi. Mahdollisuus vähentää mainoskulut verotuksessa on rakenteellinen heikkous, joka johtaa miljardien tuhlaukseen yhteensä yhteiskunnassamme vuosittain.

Toinen esimerkki: Jokainen pienempi tai suurempi yhdistys Suomessa pitää kunniasiansaan julkaista jonkinlaista lehteä. Tavallisesti lehti lähetetään jäsenistölle ilmaisjakeluna ja veloitetaan jäsenmaksujen yhteydessä. Kysymys on tietynlaisesta pakkopullasta, jolla pönkitetään tällä kertaa yhdistyksen johdon omanarvontuntoa. Ei tarkisteta, haluavatko jäsenet todellakin lukea ja maksaa lehdestä. Suuri osa näistä lehdistä voitaisiin korvata jäsenkirjeillä ja välttää tällä tavoin tämän tyyppinen tuhlaus.

Kolmas esimerkki käytäntö virastoissa ja toimistoissa: Kirjeitä ja muita papereita kirjoitettaessa käytetään tavallisesti vain toista puolta papereista, kopioita otetaan tuhlailevasti kaikille sellaisillekin ihmisille, jotka eivät niitä tarvitse, papereita heitetään huolettomasti paperikoriin, kun niihin on piirretty ensimmäinen viiva jne. Tämä kaikki johtuu siitä, että henkilö, joka on valinnan edessä, säästääkö vai tuhlatako juuri tämä paperiarkki, ei koskaan joudu itse maksamaan sitä omista rahoistaan. Myöskään ei

koskaan kuule, että jotakuta arvosteltaisiin liiallisten kopioiden tai papereiden lähettämisestä eri instansseihin. Sen sijaan nurinaa informaatiokatkoista kuulee silloin tällöin. Useimmiten silloin on kysymys ei asiallisesta puutteesta vaan yksinomaan loukatusta arvovallasta.

Neljäs ja viimeinen esimerkki. Tulisi pohdita, kuinka monta prosenttia päivittäisistä tilatustakin sanomalehdestä tulee luetuksi, montako prosenttia taas menee suoraan paperinkeräykseen. Olen vakuuttunut siitä, että tarkka tutkimus antaisi lopputulokseksi alle 10 prosentin lukupeiton, jolloin yli 90 prosenttia itse asiassa on turhaan valmistettua. Ilmaisjakelulehdet ovat suurelta osin välitöntä paperikoritavaraa.

Olen käyttänyt näin paljon ja seikkaperäisesti aikaa pohtiakseni, onko 20 vuoden aikana tapahtunut paperin kulutuksen kasvu, 100 kg henkeä kohti Suomessa, tarpeellinen vai ei. Tämä oli siis vuosittaisen kulutuksen kasvu. Tätä asiaa on tietysti vaikea tieteellisesti todistaa, mutta jokaisella meistä on varmaan sisimmässään vakaumus siitä, että yli puolet paperin kulutuksestamme on ehdottoman turhaa. Se käyttää aikaamme ja paperikoriemme tilaa hyödyttämättä meitä laisinkaan. Se on tavaraa, joka siirtyy ilman sekunnin murto-osankaan käyttäjävaihetta suoraan valmistusvaiheesta jätteeksi. Olemme valovuosien päässä niistä maista, joissa lapset opettelevat kirjoittamaan banaaninlehdelle paperin puutteesta.

Maastamme on vähintään 7 000 neliökilometrin pinta-ala ja 100 megawatin energian kulutus vuosittain kohdistettu täysin tarpeetomaan, meitä itseämme etupäässä häiritsevään ja haittaavaan tuotantoon. Tällöin en vielä sanallakaan ole viittannut puunjalostusteollisuuden päästöihin, jotka vielä uudistettujen puhdistusmenetelmienkin kehittyttyä sentään likaavat eivätkä puhdistaa vesiämme ja ilmaamme.

En ota nyt laisinkaan kantaa niiden metsäteollisuuden tuotteidemme tarpeellisuuteen, jotka menevät vientiin. Sahatavarastamme menee vientiin noin 65 prosenttia, sellusta 30 ja paperista noin 85 prosenttia. Voisi tietysti elätellä sellaista mahdollista harhakuvaa, että muualla paperiin suhtauduttaisiin säästävämmin ja järkevämmin kuin meillä. Meillähän paperin tuhlaus vaikuttaa eräänlaiselta kansalaishyveeltä ja paperin säästäminen lä-

hinnä kansalaistottelemattomuudelta. Voisimme uskotella itsellemme, että vientipaperimme ainakin menee tähdelliseen tarpeeseen. Voisimme peittää silmämme ylipäänsä siltä, mitä paperillemme tapahtuu Suomen rajojen ulkopuolella. Voisimme ajatella, että mitä enemmän englantilaiset polttavat ja tuhlaavat paperiamme, sen parempi meille. Epäilen, että tuollainen asenne osoittautuu lyhytnäköiseksi ajan mittaan. Epäilen, että kaikissa teollisuusmaissa paperin tuhlaus noudattaa toistaiseksi samoja edellä kuvamiä suomalaisia malleja. Mutta olen myös varma siitä, että lähitulevaisuudessa paperin kulutukseen sisältyvä suurimittainen bluffi paljastuu.

Vaikka tietotekniikan kehitys ei toistaiseksi ole synnyttänyt paperitonta konttoria, ei ole epäilystäkään, ettei lopulta parinkymmen vuoden tähtäyksessä kuitenkin päädytä siihen. Elämme tällä hetkellä vanhan ja uuden tekniikan päällekkäisvaihetta, jossa vanha ei vielä ole kadonnut pois uudemman alta. Tässä vaiheessa uuden tekniikan potentiaaliset mahdollisuudet ja vanhan rutiinit elävät tehottomasti päällekkäin. Mutta kun tietotekniikkaa tulevaisuudessa ymmärretään täysimääräisesti hyödyntää, on paperiteollisuus kaikkialla menekkivaikeuksissa.

Ed. Pulliainen on aikaisemmin käsitellyt seikkaperäisesti niitä näkymiä, mitä maaperän happamoituminen, ilmansaasteet, rikki- ja typpilaskeumat sekä näitä seuraavat biologiset muutokset aiheuttavat puustollemme ja metsillemme. Ed. Soininvaara tulee myöhemmin puhumaan metsän käsittelystä ja ed. Haavisto kasvihuoneilmioista. En puutu näihin seikkoihin edellisestä johtuen laisinkaan tässä.

Yhteenvetona totean kuitenkin kaikkien merkkien viittaavan siihen, että metsäteollisuutemme on lukuisten siitä itsestään riippumattomien ulkoisten vaikeuksien edessä parinkymmenen vuoden tähtäyksellä. Tätä taustaa vasten on kysyttävä metsäteollisuuden strategiaa ja sen oikeellisuutta nykyisessä tilanteessa.

Seuraavat selluhankkeet ovat vireillä: Vuoden sisällä Metsä-Serla, Metsä-Botnia ja Veitsiluoto laajentavat kapasiteettiaan yhteensä noin 120 000 tonnin tuotannolla vuodessa. Sen jälkeen seuraavat lyhyellä aikavälillä Kymmenen Voikkaan tehdas, Rauma-Repolan Rauman tehdas, Kemi Oy:n laajen-

nus Kemiin ja Enso Gutzeitin Kaukopäähän. Myöhemmin vuosina on näköpiirissä Uimaharju, Pohjan Sellu Kajaanissa, Metsä-Botnia Kaskisissa ja Kymmene Oy:n laajennus Lappeenrannassa. Kaikki nämä yhdessä lisäävät selluteollisuuden kapasiteettia noin 2 miljoonan tonnin vuosituotannolla nykyisestä. Tämä edellyttää pelkästään raakapuuna noin 6 miljoonan kuution lisähakkuuta vuodessa.

Millaisesta volyymin lisäyksestä tässä on kysymys? Tämä edellyttäisi hakkuisiimme runsaan 10 prosentin lisäystä, ja virallisten tilastojen mukaan tuohon näyttäisi tosin olevan varaa. Tilastot näyttävät reippaasti tuollaisen vuosittaisen ylijäämän jo 15 vuoden ajalta. Lyhyelläkin tähtäyksellä näyttää kuitenkin siltä, että kuitupuun ja tukkipuun suhde ei vastaa laajennushankkeiden laatua. Tukkipuuta joudutaan näillä näkymin käyttämään paperin valmistukseen tai sitten tuomaan esimerkiksi eukalyptusta ulkomailta raaka-aineeksi. Kumpikin ratkaisu on epäterve.

Vaikka lyhyellä tähtäyksellä laajennuksiin olisi varaa, entäpä sitten pidemmällä tähtäyksellä? Entäpä sitten kolmen ihmiskukupolven kuluttua, jolloin nyt syntyvät puun taimet ovat hakkuukoossa? Millainen on maailmamme silloin kaikkien käytettävissä olevien ennusteiden mukaan? Entä vaikuttavatko nykyiset ratkaisumme tuohon tulevaisuuteen? Seuraavat trendit eivät ole väistämättömiä, mutta ilman ratkaisevaa ja merkittävää strategian muutosta äärimmäisen todennäköisiä:

1) Maaperämme happamoituu, sen raskasmetallipitoisuus lisääntyy, ja puiden kasvu häiriintyy, osa metsistämme kuolee.

2) Kasvihuoneilmiö edistyy, nykyisten puulajien elinolosuhteet muuttuvat niille vieraiksi, ja puulajimme tulevat vaihtumaan.

3) Paperin massakäyttö vähenee.

Kaikki edelliset seikat yhdessä aiheuttavat sen, että metsäteollisuutemme elää yhden puusukupolven kuluttua täysin erilaisessa toimintaympäristössä kuin nykyisin. On kysyttävä, onko metsäteollisuutemme tämän päivän strategia oikea? Täsmennän vielä: Onko oikein suunnitella mittavia laajennuksia nimenomaan selluteollisuuden piirissä ja osoittaa paljon vähäisempää huomiota puutavaran pidemmälle vietyyn jalostukseen, huonekaluteollisuuteen, puutaloihin ym. tuo-

tantoon, jossa puun kuutiohinta nousee lopputuotteessa noin kymmenkertaiseksi massa-tuotteisiin, paperiin, selluun, ja sahatavaraan verrattuna?

Onko oikein kehittää järeää ja koneistettua metsäankäsittelyä, jolla suuria määriä voidaan vähäisellä työpanoksella siirtää teollisesti ja nopeasti tehtaaseen? Onko oikein suhtautua välinpitämättömästi ilmansaasteisiin, maaperämme myrkyttymiseen, metsäluontomme lajien köyhtymiseen ja neulasissa havaittuihin mikroskooppisiin vaurioihin? Onko oikein vähätellä ja ehkä piilotellakin näitä yleisesti pelättyjä uhkakuvia? Onko järkevää valmistaa tonneittain paperia suoraan paperikoriin? Yllättävä vastaus on: Kaikki tuo on taloudellisesti ajatellen ja lyhyellä tähtäyksellä täsmälleen oikein.

Metsäteollisuutemme strategia on oikea, yhdellä varauksella: Strategia on oikea, ellei lainkaan piitata ajasta, joka seuraa sen jälkeen, kun kaikki nyt valmiina olevat, nyt rakennettavat ja nyt suunniteltavat sellutehtaat on käytetty loppuun, kun niihin sijoitettu pääoma on saatu kuoletetuksi ja saatut voitot voitu siirtää jonkin muun alan teollisuuden alkupääomaksi, ehkä johonkin muuhun henkitorissaan olevaan maahan yhdenytvässä Euroopassa. Strategia on oikea, kun eletään viimeistä päivää, maailmanloppua edeltävää viimeistä vuosisataa, ei uskota enää parempaan huomiseen eikä haluta tehdä sille mitään.

Jos oletetaan, että metsämme myrkyttyvät joka tapauksessa; jos uskotaan, että kasvihuoneilmiö kuitenkin tulee; jos arvioidaan, että paperia ei käytetä enää 50 vuoden kuluttua, mitä meidän pitäisi tehdä kaikelle sille metsälle, joka maaperällämme vielä kasvaa ja joka riittää teollisuutemme raaka-aineeksi 60 vuoden ajaksi, vaikka lisää ei kasvaisi enää yhtään? Ehdottoman johdonmukainen ja kyyninen oikea vastaus on: käyttää se hyödyksemme mahdollisimman tehokkaasti niin kauan kuin se vielä seisoo pystyssä, on tuoretta ja kelpaa sillä tavoin kuumahierteekniikan raaka-aineeksi; soveltaa vanhaa, varmaa, jo osaamaamme tekniikkaa eikä haihatella enää uudenlaisia korkeammin jalostettuja tuotteita; takoa, kun rauta on kuuma; ottaa nyt irti luonnonvaroistamme, mitä irti on otettavissa. Tähän ajatukseen päätty jokainen kuin lippusiimaa seuraten, jokainen, joka näkee tulevaisuuden trendit,

joka ei usko eikä halua muuttaa niitä, vaan päinvastoin halua vielä vähän hyötyä yleisestä hätätilasta. Jos vastaus on teknis-taloudellisesti oikea, ei se ole sitä tietenkään eettisesti. Se on eettisesti täysin väärä.

Vaikka ei hyväksyisi, niin voi ymmärtää teollisuutta, joka toimii näin. Teollisuus toimii aina sille asetetuissa puitteissa, mutta ei pidä hyväksyä eikä edes ymmärtää hallitusta, joka ei pohdi pitkän tähtäyksen tulevaisuutta. Hallituksen tulisi nähdä pidemmälle, nähdä yli ohimenevien aikakausien, turvata maan tulevaisuuden perusta vielä useamman sukupolven ajaksi. Hallituksella tulee olla muitakin arvoja kuin teknis-taloudellisia.

Edellisestä johtuen uusia investointilupia metsäteollisuudelle ei saa myöntää, elleivät ne ole sopusoinnussa koko maan pitkän tähtäyksen etujen kanssa. On palautettava järjestelmä, jossa Suomen Pankilla on asiassa lopullinen ratkaisuvallta. Edelleen: On voimakkaasti tuettava kaikkia pyrkimyksiä metsäteollisuutemme jalostusasteen kohottamiseksi sekä tuotevalikoiman monipuolistamiseksi. Omissa päästörajoituksissa on oltava pitkällä edellä muista läntisen Euroopan maista. Kaikkiin meille mahdollisiin avustaviin toimenpiteisiin Itä-Euroopasta tulevien rikki- ja typpilaskeumien vähentämiseksi on ryhdyttävä. Paperin järjetöntä tuhlausta on rajoitettava säättämällä tuntuva paperivero eräänä merkittävimmistä ympäristöveron muodoista. Kansainvälisessä yhteistyössä ei saa kaihtaa keinoja hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi ja kasvihuoneilmiön torjumiseksi.

Arvoisa puhemies! Hallituksen on noudatettava politiikkaa, joka ehdottomasti turvaa suomalaisen metsän säilymisen vielä sadan vuoden kuluttua. Maamme metsät eivät ole pelkkä raaka-aineen varasto. Metsien kadotessa katoaa myös Suomi. Se pyyhkäistään maailmankartalta. Siksi mitkään toimenpiteet tämän kysymyksen oikeaksi ratkaisemiseksi eivät ole liioiteltuja. Metsämme tulee tervehdyttää, olivatpa kustannukset mitkä hyvänsä. Ei talvisodassakaan kysytty, mitä se maksoi. Nyt on kysymys vielä vakavammasta taistelusta, ei itsenäisyydestä, vaan olemassaolosta.

Ed. Löyttyjärvi: Arvoisa puhemies! Vihreä eduskuntaryhmä ansaitsee kiitokset siitä, että suomalaisen metsän tilaa ja tule-

vaisuutta koskeva keskustelu on tuotu juuri nyt tähän saliin.

Tuskin tänään enää löytyy montakaan metsän kanssa tekemisessä olevaa suomalaista, ja näitähän me useimmat olemme, joka ei olisi huolissaan tilanteesta. Ja tuskin löytyy sellaisia metsäammattilaista, jotka enää kiistäisivät saasteiden vaikutuksen metsien tilaan ja eivät olisi tästä huolissaan. Tänään kävi huolensa eduskunnassa eduskuntaryhmille kertomassa, myös toimenpide-ehdotuksensa, metsäalan ammattijärjestöjen yhteinen lähetystö. Tämä yhtenä esimerkkinä. Metsien vaurioituminen on myöskin todella jo tänään tavallisen metsänkulkijankin silmämääräisesti havaittavissa. Enää eivät Keski-Euroopan metsätuhot vaikuta toisen planeetan vitsauksilta, vaan samojen vaikutusten eteneminen näkyy myös meillä.

Meidän onkin korkea aika ryhtyä tehostettuihin toimiin niin omassa maassa tuotetun saastekuorman osalta kuin yhteistyöhön naapuriemme kanssa. Meidän on syytä kantaa myöskin vastuuta maailman laajuisesti niistä tekijöistä, jotka metsiemme tilaan vaikuttavat. Esimerkiksi rikin osaltahan Suomi itse, suomalaiset teollisuusenergialaitokset, tuottavat noin 37 prosenttia kokonaislaskeumasta. Suurin piirtein saman verran tulee Neuvostoliitosta ja 26 prosenttia muualta. Tämä tietenkin antaa kuvaa siitä, missä painopisteiden ja yhteistyösuuntien tulisi olla.

Aikaisemmissa puheenvuoroissa on voimakkaasti painotettu Suomen omista eduista lähtevää velvollisuutta hakeutua yhteistyöhön, olla yhteistyössä Neuvostoliiton kanssa niin Kuolan alueen päästöjen vähentämiseksi kuin myöskin muilla alueilla, joilta Suomeen saasteita kulkeutuu. Luonnollinen yhteistyön painopiste muodostuu myöskin Itämeren ympäristöön.

Me tarvitsemme voimakasta ja monipuolista panostusta saastekuormituksen vaikutusten tutkimiseen ja myöskin syihin niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Tarvitsemme myöskin nopeutettua aikataulua rikin ja typen oksidien päästöjen vähentämisessä. Meillä tarvitaan normien kiristämistä, tarvitaan ympäristöinvestointien verotustukea, myös suoraa tukea, ja tehokasta haittaverojärjestelmää. Tarvitaan liikennepolitiikkaa, jonka keskeisenä lähtökohtana on liikenteen aiheuttaman ympäristörasituksen vähentämi-

nen, eli rautateiden ja joukkoliikenteen suosimista ja typen päästöjen kuriin saattamiseksi koko autokannan mahdollisimman nopeaa varustamista katalysaattoreilla. Tähänkin on tehokkaat toimenpiteet löydettävissä.

Meillä tarvitaan myöskin energian säästöohjelmaa, joka koskee koko kansantaloutta. Mielestämme energiapolitiikan lähtökohdaksi voi olla vain kysynnän ja tuotannon alentaminen. Se edellyttää uudenlaista teollisuuspolitiikkaa. Kotitalouksiin suunnatuilla säästökampanjoilla ei tässä tilanteessa pärjätä. Uusia suuria hiilivoimaloita ei meidän ympäristömme kestä. Hiiltä ja öljyä sen sijaan voidaan nykyisissä tuotantoyksiköissä korvata maakaasulla. Viidenteen ydinvoimalaan ei myöskään ole tarvetta. Mielestämme ydinvoimalle ei pidä hakea perusteluja ympäristönsuojelusta. Täälläkin otettiin jo kokoomuksen puheenvuorossa vauhtia ydinvoimakeskusteluun tämän välikysymyksen aihepiiristä. Ekologisesti kestävin ratkaisu löytyy energian tarpeen kasvun pysäyttämisestä ja alentamisesta.

Meillä tarvitaan kokonaisvaltaista metsäpolitiikkaa kestäväin kehityksen turvaamiseksi. Ehkä juuri metsäpolitiikkaa tarkasteltaessa havaitaan selvimmin uuden kokonaisvaltaisen ajattelun ja toiminnan välttämättömyys. Jollei metsän ekologisesta kestäväydestä huolehdita, viedään pohja myös kestävältä taloudelta.

Ed. Paloheimo juuri käyttämässään puheenvuorossa luetteli ne monet jätti-investointihankkeet, joita suomalainen metsäteollisuus on parhaillaan suunnittelemassa tai jo toteuttamassa. Menekkiä maailmalla näyttää paperille ja sellulle riittävän. Nämä jättihankkeet ovat nostaneet kysymyksen puuraaka-aineen saannin riittävydestä. Metsä 2000 -ohjelman uudistamistarvetta on perusteltu mm. sillä, että sen puitteissa ei pystytä teollisuuden kasvavia raaka-ainetarpeita tyydyttämään. Meidän mielestämme pitäisi uusien metsäteollisuushankkeiden mielekkyys ylipäättensä selvittää. Näillä hankkeilla lisätään Suomen talouden riippuvuutta metsäteollisuudesta, mutta vielä painokkaammin kuin kansantalouden rakenteen näkökulmasta tulisi hankkeiden mielekkyys selvittää kestäväin metsätalouden, puuvarojen järkevän ja ekologisesti kestäväin käytön näkökulmasta. Tällaista kokonaisvaltaista, kansantaloudellisesti ekologista tarkasteluta-

paa suhteessa näiden investointihankkeiden arvioimiseen ed. Paloheimo aikaisemmin puheenvuorossaan haki.

Meidän eduskuntaryhmämme mielestä luonnonvarojen käyttävien hankkeiden käynnistämiseen tulisi aina liittää selvitys niiden ekologisesta tarkoituksenmukaisuudesta. Nythän meillä on toistaiseksi hajanainen lupajärjestelmä, jossa ilmansuojeluilmoitusten, vesilain ja eräiden muiden lakien edellyttämien lupien muodossa otetaan laitoksen ympäristövaikutukset käsittelyyn. Mutta kokonaisvaltainen tarkastelutapa edellyttäisi myös luonnon raaka-aineiden käytön vaikutusten laaja-alaista tarkastelua ja sen tarkoituksenmukaisuuden toteamista. Meidän mielestämme meille tulisi luoda eräänlainen luonnonvarojen käytön lupajärjestelmä.

Metsien taloudellinen hyödyntäminen on suomalaisen metsäpolitiikan lähtökohdaksi. Vuonna 1985 valmistunut Metsä 2000 -ohjelma on vanhentunut ei metsäteollisuuden kasvaneiden tarpeiden, vaan ennen muuta yksipuolisuutensa vuoksi. Tässä ohjelmassa metsää ei nähdä puilta, rungoilta ja raaka-aineilta. Suomalainen metsä on käynyt lyhyessä ajassa läpi rajun murroksen. Sitä pommitetaan saastein, siinä ovat mellastaneet järeät korjuukoneet, talousmetsä on laajentunut niin, että juuri muuta ei löydykään. Suojelualueiden määrä meillä on erittäin pieni. Eteläisen Suomen alueella on suojattu vain 0,07 prosenttia metsäalasta, Suomenselän ja Kainuun alueella 0,6 prosenttia. Pohjoisimmassa Suomessa suojelualueiden määrä on tätä korkeampi. Eteläisestä Suomesta on mahdotonta löytää vanhaa metsää riittävästi tutkimustarpeitakaan varten. Tässä suhteessa Talaskankaan ikimetsä on ainutlaatuinen ja sen suojelusta tulisi huolehtia.

Monipuolisen metsäluonnon ja vanhojen metsien säilyttäminen on meille eettinen velvollisuus. Uhanalaisia lajeja tulee pelastaa, mikä voi tapahtua vain säästämällä niiden elinympäristöjä. Tämä on meille myös esteettisesti tärkeää, metsän monipuolisuus kuuluu suomalaiseen metsämaisemaan, ja myös metsien moninaiskäyttö rakentuu metsän vaihtelevuudelle.

Metsän lajiston monipuolisuuden säilyttäminen on myös ainoa tiedossa oleva tae metsän kasvuvuorokauden kestäväin taloudellisen toiminnan turvaamiselle tämän kaut-

ta. En oikein ymmärrä, mihin metsähallituksen pääjohtaja Piironen perustaa lausumansa siitä, että suojelumetsät nimenomaisesti edistäisivät saastevaurioiden etenemistä. Jos tämä sanotaan, niin tästä tehtävät johtopäätökset saattaisivat johtaa varsin kohtalokkaisiin tuloksiin. Arvelisin, että johtopäätöksen pitäisi olla toisenlainen, mm. sellainen, että erämaakomitean esittämää laajemmin suojel-taisiin erämaa-alueita Pohjois-Suomessa.

Kessin ja Talaskankaan suojelun ajajia on syytetty siitä, että suojeluliike heräsi vasta, kun metsähallituksella oli jo suunnitelmat valmiina ja hakkuut käynnistymässä. Tästä tullaankin hyvin tärkeään kysymykseen, miksei metsähallitus itse ole havainnut ky-seisten alueiden suojelutarvetta. Metsähalli-tus tuntee parhaiten maamme metsät, ja sen tehtävänä tulee olla metsien talouskäytön ohella myös suojelun edistäminen. Tämä tehtävä ei voi astua kuvaan vasta sen jälkeen, kun jokin suojelualue on perustettu usein muiden tahojen aloitteesta. Metsähallituksen toiminnassa kuitenkin näkyy metsäpolitiik-kamme yksipuolisuus. Metsähallituksen muuttaminen tältä pohjalta liikelaitokseksi olisi todella kohtalokasta.

Mainitsemani metsäalan ammattijärjestö-jen lähetystö ehdotti metsäministerin nimit-tämistä. Mietittäköön tätä samalla kuitenkin muistaen mm., että metsätalouden ja sen ympäristövaikutusten valvonnan eriyttämi-sellä on etunsa.

Yhteenvetona vielä: Tarvitaan siis koko-naisvaltaista metsäpolitiikkaa ekologisesti kestäväen kehityksen puitteissa. Tämän puit-teisiin kuuluvat talouskäyttö ja suojelu, hak-kuumäärät, hoito- ja korjuumenetelmät, puuraaka-aineen käyttö, metsien moninais-käyttö, maiseman suojelu, metsäluonnon monipuolisuuden turvaaminen ja lajiston suojelu ja monipuolinen tutkimustoiminta. Tähän liittyy ilman, vesien ja maaperän suojelu ja niin ikään energia-, teollisuus- ja liikennepolitiikka.

Pelkkä paperisaasteen kysynnän kasvu maailmalla ei voi olla peruste hakkuiden lisäämiselle ja uusille jätti-investoinneille. Hyvä sen sijaan on, jos huoli raaka-aineva-rojen vähentymisestä laajentaa nyt sitä rin-tamaa, joka haluaa saasteita kuriin. Tässä asiassa, johon välikysymys keskittyy, tarvi-taan nyt nopeasti laajaa yhteisymmärrystä ja nopeita toimia.

Herra puhemies! Kannatan myös ed. Pul-liaisen esittämää päiväjärjestykseen siirtymi-sen sanamuotoa.

Ed. U. Leppänen: Herra puhemies! Olen allekirjoittanut vihreiden metsätuhovä-likysymyksen, koska olen huolissani Suomen metsien tuhoutumisesta ja koska haluan, että harjoitetulle tehometsänhoidolle täytyy löy-tää vaihtoehtoja.

Välikysymys on paljon enemmän kuin pelkkää luonnonsuojeluidealismia. Kyseessä on kansallisen hyvinvointimme perustan uhanalaisuus. Lapin metsät ovat nopeasti tuhoutumassa ja koko Suomen metsät vaa-rassa. Syy ei ole pelkästään suomalaisten, vaikka, kuten välikysymystekstissä aivan oi-kein todetaan, Holkerin oikeisto — vasem-misto-hallituksen toimet ovat olleet riittä-mättömiä. Huomattava osa metsäsaasteista tulee itärajan takaa. Metsiä tuhoavat saasteet eivät tunne valtioiden rajoja. Ongelma on muuttunut yleismaailmalliseksi.

Suomessa tiedettiin Kuolan vaarallisista saastemääristä jo 1970-luvulla, mutta asiasta ei uskallettu edes keskustella Neuvostoliiton silloisten johtajien kanssa. Suomen ulkopo-liittinen johto noudatti brezhnevilaista oppia: Ongelmat yritettiin hoitaa kaunistelevin pu-hein, vaikka tajuttiin kansallisuusmaisuutemme uhanalaisuus. Kun Itä-Euroopan maiden op-pijärjestelmä julisti ruskettuvien metsien kes-keltä, että sosialismi poistaa myös saasteon-gelmat, Suomen ulkopoliittinen johto tyytyi olemaan hiljaa. Nyt kun vapaat tuulet pu-haltavat jo itänaapurissakin, täytyy metsien pelastaminen aloittaa toden teolla. Pohjois-Suomen puusto ei kestä tällä menolla kauan, ja myös Etelä-Suomessa on syntynyt vakavia saastevaurioita.

Tänään kävi eduskunnassa kaksi lähetys-töä ilmaisemassa huolensa metsien tuhoutu-misesta. Lähetystöjen ehdotuksissa on paljon varteenotettavia ajatuksia.

Ensimmäinen lääke on saastepäästöjen, myös Neuvostoliitosta tulevien, kiireellinen vähentäminen. Nykyiset aikatauluhahmotel-mat ovat aivan liian löysiä.

Tutkimustyöhön on nyt myönnettävä kit-sastelematta varoja. Itä-Lapin metsävauriop-rojektilta puuttuu rahaa ilmoituksen mukaan täksi vuodeksi 1,1 miljoonaa. Kannatan puuttuvan summan järjestämistä, sillä Lapis-sa saasteet uhkaavat muitakin elinkeinoja

kuin metsää. Myös porotalous, matkailu, kalastus ja marjastus ovat vaarassa.

Metsäammattilaisten toivomus Helsingin yliopistoon perustettavasta metsäpatologian professuurista, kasvitautilien ja saasteiden erikoistuntijan virasta, on kannatettava. Tutkijoita ja asiantuntemusta pitää tarvittaessa hankkia vaikka ulkomailta.

Teollisuutta kuten myös yksityisiä metsänomistajia on kannustettava verotuksellisin keinoin metsien suojeluun. Tuhoalueelle olisi myönnettävä verohelpotuksia. Nykyisin on vaarana, että metsänomistaja menettää saasteiden takia metsänsä ja joutuu maksamaan sen lisäksi vielä verot.

Metsäammattilaisten ajatusta erillisen metsäministeriön perustamista kannattaa harkita. Jos uuteen ministeriöön mentäisiin, tulisi siihen liittää mukaan myös metsähallitus ja Metsäntutkimuslaitoksen toiminta.

Nykyisin monet metsäammattilaisetkin tunnustavat tehometsänhoidon haitat. Avohakkuut vähentävät maaperän kykyä vastustaa hapantumista, raskaiden koneiden käyttö ruhjoo maaperää ja aluskasvillisuutta. Kevyemmät koneet ja luonnonmukaisempi metsänhoito vähentäisivät osaltaan metsätuhoja. Aikaa poliittiseen kiistelyyn ei enää ole. Jos Suomen metsät aiotaan pelastaa, on rahoitus järjestettävä nopeasti ja tekoihin ryhdyttävä viivyttelämättä.

Kannatan mielelläni, vaikka sitä jo kannatettu onkin, vihreiden tekemää ehdotusta päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi.

Maa- ja metsätalousministeri Pohjala: Herra puhemies! Pahoittelen, etten ole voinut seurata tätä keskustelua kuin osittain, mutta minulla on kyllä pöydällä kirjallisina kaikki tähän mennessä käytetyt puheenvuorot, ja ne on tarkoitus lukea läpi. Haluaisin käsitellä tätä välikysymystä maa- ja metsätalousministeriön näkökulmasta sen lisäksi, mitä ympäristöministeri Bärnlund hallituksen vastauksessa esitti.

Ensinnäkin totean, että ilmapäästöjen vähentäminen on ainoa varma keino, ainoa keino turvata metsiemme elinvoimaisuus tulevaisuudessa. Metsänhoidon menetelmin voimme vain parantaa metsien kestävyyttä tuhoja vastaan ja lieventää päästöjen aiheuttamia haittavaikutuksia ja tätäkin vain johonkin pisteeseen saakka.

Tavoitteen saavuttaminen on merkittävää, siis metsien terveyden ylläpitäminen. Jos tätä asiaa katsellaan metsänhoidon näkökulmasta, niin metsänhoidon ns. linjakysymyksiin se ei kovin paljon muutoksia edellytä, esimerkiksi niihin metsänkäsittelyohjeisiin, jotka tällä hetkellä ovat voimassa. Kylläkin varmasti muutoksia tarvitaan metsänkäsittelyohjeisiin, jotka joskus aikaisemmin ovat olleet voimassa. Nykyisiä käsittelyohjeita täsmentämällä ja niitä oikein soveltamalla päästään mielestäni tuloksiin.

Niinpä metsien harvennukset tulisi tehdä ajallaan ja riittävän usein, jotta metsiin ei pääse jäämään sairaita ja kuolleita puita vaarantamaan kasvustoa. Hyvä metsähygieenia on tärkeätä metsien kunnon kannalta yleensäkin. Sitä on sovellettava nimenomaan myös hakkuissa ja puutavaran korjuussa, jossa varmasti on tässä mielessä paljon parantamisen varaa. Viivästynyt ensiharvennus aiheuttaa erityisesti männikoissä latvuston supistumista, joka jo sinänsä on puiden terveyden kannalta huono asia, mutta lisää myös lumituhojen vaaraa. Juuri ensiharvennuksissa olemme eniten jäljessä Metsä 2000 -ohjelman tavoitteista. Toisaalta päätehakuiden pitkittäminen, jota varsinkin Etelä-Suomessa tapahtuu, johtaa puiden elinvoiman heikkenemiseen ja tuhoalttiuden lisääntymiseen.

Erityisen tärkeätä metsänhoidossa on mielestäni sekametsä rakenteen suosiminen, siis päinvastoin kuin joskus aikaisemmin on ajateltu, nimenomaan sekametsä rakenteen suosiminen sen takia, että lehtipuut ovat havupuita kestävämpiä ilman epäpuhtauksia vastaan, ja sen takia, että sekametsät kestävät paremmin myös erilaisia hyönteis- ja sienituhoja. Koivun kasvatusta tuleekin suosia sekä puhtaina metsiköinä että sekapuuna. Männyn ja kuusen viljelyaloilla luontaisesti syntyvä koivu luo hyvät mahdollisuudet sekametsien kehittymiselle.

Uudistamisvaihe tarjoaa muutoinkin mahdollisuuksia metsien kestävyys lisäämiselle. Männyllä luontainen uudistaminen on ensisijainen vaihtoehto kaikissa kohteissa. Metsän uudistaminen on toteutettava nykyistä pienipiirteisemmin esimerkiksi siten, että uudistusala jaetaan maasto-olojen mukaisesti pienkuvioihin, joiden uudistaminen harkitaan erikseen. Kasvupaikkojen kulutus ennen metsäviljelyä ter-

vehdyttää maaperää kuten me hyvin tiedämme.

Mainitsemani metsänhoidolliset toimenpiteet auttavat varmasti jossakin määrin, mutta miksikään ratkaisuksi niitä ei kenenkään pidä kuvitella. Silti niihinkin on suhtauduttava vakavasti.

Metsäntutkimus, josta tässä yhteydessä on viime aikoina paljon puhuttu, on avainasemassa metsien terveydentilan seuraamisessa ja myös sen parantamisessa tai vaurioiden hidastamisessa kuten vain halutaan sanoa. Tutkimusta tarvitaan toki lisää, mutta tutkimustoiminnan jatkumisen varjolla ei pidä lykätä välttämättömien päätösten ja torjuntatoimien tekemistä. Jo pitkään jatkuneessa tutkimustoiminnassa tietoa on karttunut riittävästi vakuuttamaan meidät kaikki siitä, että ilman epäpuhtaudet vaivaavat laajalajaisesti myös Suomen metsiä. Havaitut enusmerkit muutoksista ovat riittävät vakavaan huoleen metsiemme terveydentilasta.

Eriytyistä syytä huoleen on Itä-Lapin alueella, kuten tämän keskustelun aikana jo on kuultu, alueella, missä metsät ovat ankarien luonnonolosuhteiden takia poikkeuksellisen herkkiä ilman epäpuhtauksien vaikutuksille. Havupuiden harsuuntuminen, herkkien lupojäkälien katoaminen puiden rungoilta ja oksilta, kuusen neulasten kellastuminen ja tuestä hyötyvien epifyyttien lisääntyminen puiden rungoilla kertovat riittävän selkeästi muutoksista metsissämme. Lisätietoa tarvitaan kuitenkin mm. metsien kestokyvyn ns. kriittisistä rajoista, joita käytetään mm. kansainvälisissä yhteyksissä, tarvitaan metsävaurioiden syntymämekanismista ja puiden fysiologiasta sekä tietysti ennen kaikkea metsävaurioiden torjuntakeinoista, siitä, millä tavalla, kuten aikaisemmin jo totesin, esimerkiksi metsänhoidon toimenpitein voitaisiin asiaa parhaalla mahdollisella tavalla auttaa.

Koska ilman epäpuhtaudet kasaantuvat pitkällä aikavälillä maaperään, on tärkeää tehostaa metsämaan tutkimusta. Sitä on tutkittu, sitä pitää edelleen tutkia ja tähän liittyen mm. sellaista asiaa kuin kalkitusta, jota esimerkiksi Etelä-Ruotsissa koemielessä käytetään, jota Keski-Euroopassa on pitkäänkin käytetty, mutta jonka vaikutuksista tähänastisissa kokeissa Suomessa on saatu pikemminkin negatiivisia kuin positiivisia tuloksia. Se ei kuitenkaan varmuudella merkit-

se sitä, ettei kalkituskin voisi olla ainakin joillakin maalajeilla varteenotettava keino.

Tarvittava tutkimus — ajattelen tästä eteenpäin — voidaan mielestäni jakaa ensinnäkin tilanteen seurannan kannalta välttämättömään tutkimukseen. Sillä ei kuitenkaan ole oikeastaan mitään tekemistä varsinaisten vaurioiden poistamisen tai estämisen kanssa. Sillä vain nähdään, missä vauhdissa tämä etenee. Tämä on toinen osa tutkimusta, ja toinen on sitten vaurioiden estämiseen tähtäävä tutkimus. Viitaten siihen, mitä aikaisemmin sanoin, pääpainon on mielestäni oltava nimenomaan jälkimmäisellä tästä eteenpäin. Metsävauriotutkimuksen rahoitus ei ole tilanne huomioon ottaen Suomessa riittävällä tasolla. Siihen on panostettava enemmän, ja tämä tutkimus edellyttää onnistuakseen pitkäjänteistä toimintaa ja siten myös pitkäjänteistä rahoitusta.

Metsäntutkimuslaitoksella on kokonaisvastuu Suomen metsäntutkimuksesta. Laitoksen monet perinteiset tutkimusalat, kuten mm. metsänsuojelun, metsänhoidon, metsämaan ja metsäpuiden jalostuksen tutkimus, palvelevat tietysti omalta osaltaan myös metsien terveydentilan ongelmien selvittämistä. Metsävauriotilanteen seuranta varten voidaan käyttää mm. valtakunnan metsien inventointia, siitä saatuja ja saatavia tuloksia sekä maan eri osissa olevia pitkäaikaisia pysyviä koesarjoja. Tuhotutkimuksissa tarvitaan luonnollisesti kiinteätä yhteistyötä kaikkien asiaan perehtyvien, asiaa tuntevien tahojen kesken. Tarvitaan muun muassa ns. poikkitieteellistä tutkimusta. Tässä on mielestäni päästy alkuun erilaisissa projekteissa ja mm. Itä-Lapin tutkimuksessa, joka on nimenomaan ns. poikkitieteellinen tutkimus. Tarvitaan myös kansainvälistä tutkimusyhteistyötä tutkimuksen korkean tieteellisen tason takaamiseksi sekä tutkimustulosten viiveettömän vaihdon vuoksi eri maiden kesken.

Herra puhemies! Metsävaurioita aiheuttavat ilmapäästöt ovat suuressa määrin kansainvälinen asia, kuten täällä on moneen kertaan todettu. Tästä syystä mm. myös Ranskan ja Suomen maa- ja metsätalousministerit tekivät viime kesänä aloitteen korkean poliittisen tason eurooppalaisesta metsäkokouksesta, joka toteutunee vielä kuluvan vuoden aikana. Kyllä me hyvin sen ymmärsimme kesällä, kun tästä puhuimme, ettei tällaisella kokouksella laiteta asioita

kuntoon, niin kuin sanotaan, mutta sen tarkoitus olisi kuitenkin kiinnittää asiaan vakavaa huomiota myös sellaisissa maissa, joissa sitä ei vielä tehdä, ja sellaisiakin maita Euroopassa löytyy, ja toisaalta mahdollistaa osaltaan sellaisten maitten auttamista, joissa nämä vauriot tunnetaan mutta joissa ei itse pystytä asiaa kovin paljon auttamaan. Tämä on tarkoitettu yhdeksi osaksi kansainvälistä yhteistyötä.

Metsät ja niiden terveys ovat Suomelle niin tärkeä asia kansantalouden kannalta mutta myös muuten, että meidän on tehtävä kaikkemme — ei yksinomaan nyt nähtävissä olevien haittavaikutusten poistamiseksi vaan myös tulevaisuuden riskien, joita me tiedämme kyllä olevan, ennalta torjumiseksi.

Ilmapäästöjen pienentäminen eri tavoin on, kuten jo totesin, ainoa todellinen keino suojella tärkein luonnonvaramme, metsät. Meidän on tässä yhteydessä myös tunnustettava se tosiasia, että metsiemme suojeleminen on mahdollista vain huomattavia taloudellisia voimavaroja käyttämällä niin kotimaassa kuin nimenomaan tässä tapauksessa omien rajojemme ulkopuolella. Ne kansainväliset sopimukset, jotka ovat olemassa, luovat hyvän pohjan, mutta ne eivät auta, ellei löydy taloudellisia voimavaroja. Yhdyn niihin, jotka tänään ovat täällä olleet sitä mieltä, että Suomen sekä kannattaa että on panostettava yli omien rajojensa näiden meidän kannaltamme ratkaisevan tärkeiden asioiden hoitamiseen. Vain siten me voimme saada sopimukset myös käytännössä täysimittaisesti täytäntöön ja sitä kautta ratkaista, jos emme omalle sukupolvellemme, niin ainakin seuraaville nämä ongelmat.

Ed. Kietäväinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensinnäkin haluaisin kiittää ministeri Pohjalaa asiallisesta puheenvuorosta, joka oli hyvin laaja-alainen, ja myös siitä arviosta, miten hän mm. kiinnitti huomiota metsänhoitoon, että sekametsävaltaisuutta tulisi lisätä, sekä myös erityisesti, että metsänhoitoon tulisi tässä tilanteessa panostaa enemmän. Hallitus valitettavasti on toiminut juuri päinvastoin. Se on vähentänyt metsänparannusvaroja useampana vuonna, ja nämä varat jo aikaisemminkin ovat olleet riittämättömät, ja tämä on juuri ollut päinvastaista toimintaa, mitä tässä tilanteessa olisi tarvittu.

Metsäverotuksen tilanne on myös hyvin mielenkiintoinen. Nimittäin aika usealla taholla on väitetty, että nimenomaan lisääntyvä typpikuormitus lisää metsänkasvua ja tätä kautta metsäverotusta nykyjärjestelmässä. Tätä ei ole Suomessa riittävästi tutkittu, mutta on täysin selvää, että saastemäärien lisääntyminen lisää tautiriskiä, hyönteistuhojen riskiä, yksittäisten puiden kuolemaa jne. Tätä kautta metsän kasvukyky heikkenee, ja tämä tulisi ottaa nykyistä painavammin metsäverokeskustelussa huomioon.

Myös olisi hyvin tärkeää pohdiskella avoimesti sitä, onko metsälannoituksen suosiminen siinä määrin kuin nyt sitä tehdään järkevää metsänhoidollisesti. Tästäkään ei ole riittävästi tutkimuksia. Sen sijaan olisi kyllä järkevää panostaa vielä enemmän erityyppisiin metsän tilaa parantaviin hivenainepohjaisiin lannoitteisiin ja niitten kehittämiseen. Niillähän ei kyllä tätä ongelmaa ratkaista, mutta ehkä helpotetaan jonkin verran.

Mitä tulee tutkimukseen, mihin ministeri aika voimakkaastikin puuttui, on todettava, että ei tutkimusta ja tämän ongelman ratkaisua voi aivan tuolla tavalla käsittääkseni toisistaan irrottaa. Metsäntutkimusta tarvitaan kriittisten rajojen hakemiseksi, ei sen takia, että niitä kansainvälisissä yhteyksissä tarvitaan, vaan sen takia, että sitä kautta kyetään hahmottamaan oikeat normirajat päästöille. Tämän tyypistä tutkimusta Suomessa on tehty aivan riittämättömästi.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy todeta, että ministeri Pohjalalle oli hyvinkin selvästi hahmotunut metsiemme arkitodellisuus tänä päivänä. Hän oli kyennyt itselleen selvittämään, kuinka puut metsässä seisovat tällä hetkellä, mikä on niitten odotettavissa oleva tulevaisuus. Tässä suhteessa täytyy nyt uskaltaa arvioida kahta ministerin puheenvuoroa. Ministeri Pohjalalla tämä erittely oli paljon selkeämpi kuin ministeri Bärlundilla hänen käyttämässään hallituksen vastauspuheenvuorossa. Kuitenkin toivoisin, että kun ministerille on näin hyvin hahmotunut tämä arkitodellisuus, niin hän käyttäisi kaiken mahdollisen arvovaltansa sen puolesta, että hallituksessa syntyisi todellinen toimenpideohjelma, joka tähtää kansallisella ja kansainvälisellä tasolla saastepäästöjen vähentämi-

seen, koska juuri niitä tässä tarvitaan ja siihen tarvitaan kaikki mahdollinen ponsi taakse, ja jos itselleen on hahmottanut tämän todellisuuden, niin silloin tietysti pystyy painokkaasti asioita viemään eteenpäin.

Sitten yksityiskohta ministerin puheenvuoron alkuosasta, kun hän kiinnitti huomiota siihen, että met-sissä on, niin kuin hän sanoi, sairaita puita. Ymmärrän metsänhoidollisesti täysin sen, mitä hän tarkoitti. Kiinnitän kuitenkin huomiota siihen, että niihin liittyy paljon eliöstöä Suomen metsissä, jolle pitää omat säästiönsä varata niin kuin Talaskan-kaalle ja Sopenmäkeen.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Maa- ja metsätalousministeri Pohjala tuntee alansa ja osaa selvittää luonnollisesti tämän siltä pohjalta, kun asiantuntemus antaa luvan.

Mutta erääseen seikkaan kiinnittäisin huomiota, siihen, mitä hallituksen toimesta todella konkreettisesti aiotaan tehdä. Siinä oli tavoitteita, mutta ei tullut esille sellaista konkreettista toimintaa, mitä hallituksen piirissä olettais jo olevan liikkeellä ja tehtävän todella käytännössä niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin, sillä me olemme sellaisessa ajankohdassa, että aikaa ei enää ole odottaa. Sen vuoksi on syytä odottaa ihan jokaisessa vastauksessa konkreettisia toimia.

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka puhujat ovat kiittäneet ministeri Pohjalan puheenvuoroa realistiseksi ja ajan tasalla olevaksi, niin ei voi välttyä myöskin semmoiselta ajatukselta, joka pyörii koko ajan päässäni, että puheenvuoro oli tavallaan niin kuin se viiveellinen kanta, mikä Metsäntutkimuslaitoksella on ollut verrattuna esimerkiksi yliopiston kasvitieteellisten laitosten tekemiin tutkimuksiin. Tämä näkyy siinä, että puheenvuorossa lymyttiin tavallaan tutkimuksien puutteen taakse ja kansainvälisen yhteistyön puutteen taakse ja pestiin kädet siltä tosiasialta, että meillä kotimainen ympäristöpolitiikka lepää rahoituskuilussa. Istuvan hallituksen ministerinä, metsistä vastaavana ministerinä toivoisin ministeri Pohjalan pystyvän tulevissa budjettiriihissä vaikuttamaan niin, että me pääsemme kotimaisen tutkimuksen ja myös aktiivisen ja konkreettisen ympäristönsuojelutyön osalta eteenpäin. Viitataan ajankohtai-

seen kysymykseen ja toivon, että ministeri hoitaa sen päiväjärjestykseen.

Oulun yliopiston kasvitieteen laitoksella tehdään pitkälti Satu Huttusen ym. johdolla metsäntutkimustyötä, juuri sitä solun sisäistä tutkimustyötä. Nyt viedään harkinnanvaraiset työllisyysrahat pois, leikataan noin 30 tutkijalta, laboranteilta, maastotyöntekijöiltä, materiaalin kerääjiltä jne., palkat pois ja tutkimus seisoo jäissä. Tarvitaan konkreettisia toimenpiteitä. Ei voida osoittaa kansainvälisiä puutteita ennen kuin omat nurkat on lakaistu.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Metsäntutkimuslaitos hyvin pitkään vähätteli ja peitteli neulasvaurioita ja metsien tuhoa Suomessa. Nyt vihdoinkin vuosia sen jälkeen, kun muut tutkijat ovat tästä varoitelleet, Metsäntutkimuslaitoskin on myöntänyt, että neulasvaurioita on, että ilmansaasteet vaikuttavat puiden terveydentilaan ja vaarantavat Suomen metsien tulevaisuuden.

Minulla ei ole nyt tarkoitus tämän enempää syytellä Metsäntutkimuslaitosta siitä, mitä se on jättänyt tekemättä. Sen sijaan pitäisi kiinnittää huomiota siihen, mitä nyt pitää tehdä, kun yleisesti on hyväksytty se, että ilmansaasteet vaurioittavat metsiä, että kaikki metsämme ovat vaarassa. Mielestäni se, mitä nyt pitää tehdä, on teknis-taloudellinen analyysi siitä, mitkä ovat ne toimenpiteet, joilla tämä asia saataisiin pikaisesti kuntoon. Ei pidä kauhistella siitä, että mahdollisesti päädytään hyvin korkeisiin summiin, hyvin kalliisiin kustannuksiin, vaan se pitää analysoida siitä huolimatta, että lopputulos saattaa olla pelottava kalleudessaankin. Jos se on pelottava kalleudessaan, niin sen jälkeen on kysyttävä suomalaisilta, ovatko he valmiit maksamaan tämän kalliin hinnan metsistään. Jos tämä on sellainen asia, että hallitus sitä ei pysty päättämään, niin hallitus voi ainakin järjestää asiasta kansanäänestyksen. Minä ennustan nyt jo, että Suomen kansa on valmis maksamaan tästä asiasta hyvin paljon.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Pohjalan puheenvuoroa on jo aivan perustellusti kiitelty.

Itse haluaisin käydä kuitenkin vielä keskustelua siitä, milloin tulee se aika, että

Metsäntutkimuslaitos on reaaliajassa, että laitoksella on yksi virallinen vahvistettu kan- ta eikä sillä tavalla kuin tällä hetkellä. Jos Metsäntutkimuslaitokselta esimerkiksi maa- ja metsätalousvaliokuntaan pyydetään asian- tuntija, niin ainakin tähän saakka sieltä yleensä on tullut kaksi, ja aivan ensimmäise- nä laitoksen taholta ilmoitetaan, että laitok- sessamme on kaksi eriävää näkemystä. Kyllä mielestäni virallisen tutkimuslaitoksen pitää voida tutkimustulosten valossa päätyä jolle- kin viralliselle kannalle eikä tätä tilannetta pitää sellaisena, että esimerkiksi valiokunta joutuu mahdollottoman eteen silloin, kun se joutuu tekemään päätöksiä siitä, kumpi näis- tä kannoista on oikea.

Toisena asiana haluaisin kiinnittää huo- miota siihen, että Suomen metsistähän tänä päivänä maatilametsänomistajat, eli ne ihmi- set, joille metsä on elinkeino, omistavat käsittäakseni pinta-alalla mitattuna ehkä noin puolet tai vähän enemmän, ja metsäti- lan omistajat omistavat toisen puolen yksi- tyismetsistämme. Nyt kuitenkin metsätilan omistajille metsä on lähinnä sijoitus, useim- mille tullut perinnön kautta. On vanha sa- nonta siitä, että metsätilan omistaja menee metsään ainoastaan silloin, kun vaihdetaan asuntoa, autoa tai akkaa. Haluaisin jatkossa pohdittavan, miten me saamme houkutelluk- si metsätilan omistajat kiinnostumaan met- sien tehokkaasta hoidosta ja tasaisesta hyö- dyntämisestä ja aivan erityisesti silloin, kun metsiä uudistetaan, koska se valvonta, että istutettu metsä lähtee kasvamaan, on minus- ta tavattoman tärkeää.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pohjala puhui kauniisti kansainvälisestä yhteistyöstä ja so- pimuksista. Sitä taustaa vasten tuntuu eris- kummalliselta, että erityisesti metsähallitus tuntuu pahoittaneen mielensä, kun kansain- välisille foorumeille on levinnyt tieto Suomen metsien tilasta ja kansainvälisillä foorumeilla on virinnyt keskustelu siitä, miten suomalai- set kohtelevat Kessin tai Talaskankaan ta- paisia alueita. Minusta, jos puhutaan kan- sainvälisyydestä, on annettava rehellisesti tunnustus myös niille kansainvälisille kansa- laisjärjestöille, jotka kiinnittävät huomiota metsän suojeluun ja metsän terveydentilaan.

Toisena asiana ministeri puhui kriittisestä kuormasta ja siitä, miten tutkimuksia tarvi-

taan yhä. Minulla on se käsitys, että kun kriittisen kuorman käsite on jo otettu kan- sainvälisiin sopimuksiin, niin osataan jo tie- tää mitä tämä sana tarkoittaa. Siinä mielessä tuntuu kyllä jälkijättöiseltä, että esimerkiksi syksyllä pääsihteeri Gorbatshevin kanssa al- lekirjoitettu sopimus lähtee siitä, että kriitti- nen kuorma määritellään vasta kahden vuo- den päästä. Se tuntuu sellaiselta, että tilan- netta uskalletaan katsoa vasta kahden vuo- den päästä todella silmiin, katsoa mikä on metsien tila, mitä toimenpiteitä tarvitaan. Jos käsite osataan nyt jo näin hienosti määritel- lä, niin minusta totuuden hetken pitäisi olla jo nyt.

Maa- ja metsätalousministeri Pohjala: Herra puhemies! Joitakin vastauksia ja kom- mentteja käytettyihin vastauspuheenvuoi- hin.

Ensinnäkin sanoisin ed. Kietäväiselle, että metsänparannusvaroja on lisätty tämän vuo- den budjetissa noin neljänneksellä edellisen vuoden budjettiin verrattuna. Jos ne eivät ole riittävät, niin ainakin tämä toimenpide on ollut oikean suuntainen ja kohtalaisen reipas.

Metsänhoito-ohjeet on uudistettu, tätä työtä on tehty pari viimeistä vuotta, ja siinä yhteydessä on todella muutettu yhtä ja toista ja nimenomaan esimerkiksi lopetettu koivun vihaaminen, jota Suomessa aikaisemmin ta- pahtui. Kyllä sitä jo lopeteltiin aikaisemmin, mutta viimeistään nyt, ja minusta tämä- kin on asia, jossa jotakin on tehty. (Ed. Rinne: Kenen idea on koivun vihaaminen?) — Se on niin vanha asia, että minä en osaa ruveta nimiä luettelemaan. (Ed. Rinne: Jos- takin suunnasta!) — Mutta jostakin suunnas- ta niitä varmasti löytyy.

Mitä sitten tulee verotukseen ja metsän kasvuun, niin kyllä kaikki tiedot osoittavat, että toistaiseksi metsän kasvu varsinaisesti on lisääntynyt. (Ed. Kietäväinen: Nimen- omaan toistaiseksi!) — Niin, mutta toistai- seksi nyt verotetaankin tätä kasvua ja sitten varmasti tähän asiaan joudutaan puuttu- maan, kun tilanne muuttuu sellaiseksi, että kasvu rupeaakin alenemaan.

Metsälannoitukseen henkilökohtaisesti suhtaudun jonkin verran kriittisesti, en ole koskaan sitä itse käyttänyt ja olen sitä mieltä, että se pitäisi poistaa ns. metsänpa- rannustöiden joukosta. (Eduskunnasta: Hyvä!) Sen sijaan ilmeisesti tarvitaan paran-

nuskeinona meillä niin kuin muuallakin hivenlannoitusta, jota on meillä liian vähän tutkittu ja jota nyt tutkitaan.

Ed. Pulliainen puhui, että minulla on jonkinlainen käsitys näistä tuhoista. On pakko olla, kun on melkein koko ikänsä elänyt varsinaisilla tuhoalueilla. Minä olen 1940-luvun puolivälistä saakka katsonut, millä tavalla rikki toimii, kun se vaikuttaa metsiin, ja olen totisesti nähnyt sen.

Mitä tulee toimenpideohjelmaan, niin aivan varmasti semmoinen on tarpeen. Sen tekeminen vain on erittäin vaikeaa siitä syystä, että se pitäisi niin suurelta osin ulottaa oman maan rajojen ulkopuolelle, ja yleensä toimenpideohjelmien tekeminen joillekin muille maille ei käy laatuun. Siinä on omat ongelmansa, joiden uskon vähitellen kuitenkin selkiytyvän.

Mitä tulee sairaisiin puihin ja Talaskankaaseen, niin Talaskangas ja yleensä nämä suojelualueet ovat tietysti asia erikseen. Niillä lähdetään ihan eri lähtökohdista. Mutta sellaisessa metsässä, joka kasvatetaan talousmetsänä, näitä erilaisia ötököitä ei välttämättä tarvita, sellaisia, jotka vahingoittavat puita. Nämä ovat minusta kaksi ihan täysin eri asiaa.

Ed. Jokinenkin kaipasi konkreettisia toimenpiteitä. Kyllä minä uskon, että niitä vähitellen alkaa tulla.

Kiistäisin tuon, mitä ed. Renko sanoi, että minä lymysin tutkimuksen puutteen takana. Minä nimenomaan sanoin, että me tiedämme nyt jo ihan tarpeeksi. Tutkimusta ei enää sitä varten tarvita, että me emme tietäisi, että jotakin on tehtävä. Minä olen päinvastoin sitä mieltä, että liasta tutkimisesta puhuminen on sama kuin panisi pään pensaaseen. Siitä tulee helposti julkisuudessa ihmisille sellainen käsitys, että kun vain tutkitaan tarpeeksi, niin kyllä se sillä hoituu. Tutkimista pitää tehdä, mutta ei sitäkään saa yliarvostaa tässä, koska ei sillä minkäänlaisia ilmapäästöjä vähennetä, metsäntutkimuksella.

Ed. Paloheimo, minä yhdyin siihen, että Metlassa on aikanaan vähätelty tai aliarvioitu vaurioitumiskehitystä, mutta ei tehdä enää. Mitä tulee teknis-taloudelliseen analyysiin, niin kyllä kai näitä lukuja jo yksi ja toinen laskee. Minä epäilen myös, että ne tulevat aika suuriksi, ja niihin on suhtauduttava kyllä vakavasti ja oltava sitten valmiit maksamaan tavalla ja toisella.

Mitä tulee ed. Anttilan puheeseen Metlan reaaliajasta, niin kyllä se Metla yhtä hyvin on reaaliajassa kuin ed. Anttilakin. Sitä hetkeä minä pelkään, että laitoksen tutkijoilla on pelkästään yksi kanta; silloin se enää ole reaaliajassa. Laitoksella virallisesti täytyy olla yksi kanta, mutta laitoksen tutkijoilla ei saa olla ehdottomasti yhtä kantaa. Silloin on reaaliaika taakse jäänyttä elämää, silloin ollaan jossain muussa ajassa.

Metsähallituksen suhtautuminen suojeluasioihin on tietysti vähän eri asia kuin suhtautuminen tuhoasioihin.

Mitä tulee kriittiseen kuormaan, niin sitä ympäristöministerin kertoman mukaan käytetään kansainvälisissä yhteyksissä, ja sen takia sitäkin pitää selvittää.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoroa ed. Anttilan käyttämän puheenvuoron johdosta. Ministeri Pohjala jo ehti kommentoida ed. Anttilan sitä vaatimusta, että tutkijoiden pitää pusertaa näkemyksensä ja tuloksensa yhteen. Jossakin määrin tutkimustyön kanssa tekemisissä olleena olen juuri samaa mieltä kuin ministeri Pohjala oli äskeisessä kommentissaan tässä suhteessa. Tieteelliseen työhön kuuluu se, että käydään tieteellisin kriteerein keskustelua, selvitetään juurta jaksain ja etsitään sitä perimmäistä totuutta. Ed. Anttilan esille tuomaa näkemystä tässä suhteessa en voi hyväksyä.

Ministeri Pohjala — jos sallitaan kommentoida lyhyesti — totesi, että on eri asia Talaskangas ja talousmetsä. Ovat eri asioita, mutta talousmetsästä seuraa se, että pitää olla talaskankaita ja sopenmäkiä. Se yhteys niillä on.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Anttila tosiaan puhui siitä, että asiantuntijoiden pitää olla yksimielisiä. Tässä olisi varmaan syytä antaa vähän neuvoja kansanedustajille, miten asiantuntijoita pitää kuulla, koska se jatkuvasti näyttää tuottavan vaikeuksia.

Asiantuntijat ovat varmasti erimielisiä, mutta jos jossakin asiassa 99 prosenttia asiantuntijoista on jotakin mieltä, niin silloin on jokseenkin varmaa, että se on oikea mielipide. Jos yksi sadasta on jotakin muuta mieltä, niin sen voi unohtaa jo nykyään. Tulosten seulonta on niin tarkkaa, että tämä

yksi on ilmeisesti jollakin tavalla omituinen tyyppi, joka haluaa välttämättä olla eri mieltä. Jos valiokunta kutsuu yhden näistä 99:stä ja lisäksi tuon yhden, niin siitä tulee tietenkin kovin kummallinen käsitys valiokunnalle.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin vaistonvaraisesti pyysin puheenvuoron ed. Anttilan yksimielisyyksivaatimuksen takia, joka kuulosti aivan hirveältä, mutta se tuli tässä kommentoituksi. Ehkä tässä yhteydessä kannattaa ed. Tiurin 1 prosentista ja 99 prosentista ottaa esimerkiksi tällaiset tutkijat kuin Galilei ja Einstein, jotka ovat siis olleet väärässä, koska olivat vain yksi. (Naurua)

Mitä tulee metsäpolitiikkaan, minusta yksi hyvä puoli suomalaisessa metsänomistuksessa on se, että se on niin pirstoutunut, että jos metsäntutkijat tai virallinen metsäpolitiikka saa jonkin höhlän ajatuksen, kuten esimerkiksi vuodelta 1985 tunnetun metsäntutkijan ilmoitus, että hieskoivu on Suomen metsien hukkakaura, niin ajatus ei mene ihan joka ruudusta läpi. Minusta on myös hyvä, että on joitakin metsälöitä keskellä, joita ei hoideta aivan yhtä tehokkaasti, vaan joissa puukin saa vanheta arvokkaasti ja jopa sillä tavalla, että tikkakin sieltä kolon lövttää. Tämän takia toivon, että kaupunkilaismetsänomistajien avioliitto kestää ja he luopuvat autostaan ja tyytyvät vanhaan asuntoonsa.

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri viittasi metsänparannusvarojen lisääntymiseen. Näinhän tietenkin on, mutta näissä olosuhteissa, kun tilanne on metsätuhoja edeltävä olotila, ne eivät suinkaan vielä ole riittävät. Toisaalta tulisi alueellisesti huomioida myös erilaiset tarpeet. Kuivatusmäärärahat ovat samanaikaisesti vähentyneet, ja esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla, missä maastoerot ovat varsin pienet, metsien soistuminen on huolestuttavassa määrin lisääntynyt ja maaperän vettyminen vaikeuttaa happitaloutta ja vähentää metsien stressinsietokykyä, ja se näkyy har-suuntumisena. Toivoisi, että näitä toimenpiteitä viedään rinta rinnan ja riittävän nopealla aikataululla eteenpäin, että ne olisivat ennakoivia, mitä ministeri aivan oikein painottikin.

Olisi myöskin mielenkiintoista kuulla, mitä ministeri aikoo tehdä metsälannoituksen suhteen, koska täällä oli epäilyä, että se ei välttämättä nykyisessään muodossaan ole hyvä ja oikean suuntainen. Onko tulossa jotakin erillislaskaisuja tähän suuntaan?

Samalla totean tyydytyksellä, että jos ministeri on sitä mieltä, että tutkimusta on riittävästi, niin silloinhan ei tarvita enää muuta kuin rahaa.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmeisesti ilmaisin itseäni huonosti, koska ajatukseni oli se, etten suinkaan kiistä enkä kiellä sitä, ettei tutkijoilla ole erilaisia näkemyksiä. Näin kai toisaalta pitää ollakin. Mutta peräänkuulutin sitä, että silloin, kun Metsäntutkimuslaitokselta tullaan kuultavaksi, niin mielestäni laitoksella pitää olla virallinen kanta esittää esimerkiksi eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle. Toki pitää todeta, että laitoksen sisällä on erilaisia näkemyksiä. Mutta ainakin sen kokemuksen perusteella, minkä itse olen valiokunnassa saanut, tilanne on valitettavasti monta kertaa ollut se, että virallista kantaa ei ole tuotu julki, vaan kaksi erilaista näkemystä, mahdollisesti kolmekin. Tarkoitin sitä, että pitää olla olemassa virallinen kanta, mihin enemmistö on sitten päätenyt, ja se pitää valiokunnalle kertoa.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Soininvaara esitti väärän esimerkin. Galilein aikana tiedeyhteisö oli täysin Galilein kannalla eikä suinkaan pitänyt hänen oppejaan väärinä. Se oli yhteiskunnan valtarakenne, joka halusi tuomita ne vääriksi. Ei pidä esittää väärää esimerkkiä. Nykyaikana tieto leviää niin paljon tehokkaammin ja nopeammin ja tutkijoita on niin paljon enemmän, että tällainen, että tutkijat olisivat täysin harhassa, on vielä vähemmän mahdollista.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En voi olla jatkamatta hetken ed. Anttilan kanssa keskustelua. Minua hirtittää hänen ajatusmaailmansa. Kyllä parempi on se, että me kutsumme valiokuntaan kaksi edustajaa esimerkiksi Metsäntutkimuslaitoksesta. Edustajat ovat nykyaikana niin valistuneita, että pystyvät näkemään eri argumentit ja pohdiskelemaan niiden merki-

tystä oman päätöksentekonsa yhteydessä. Eiköhän se ole kuitenkin turvallisempaa meidän kaikkien kannalta, ed. Anttila.

Ed. Törnqvist: Herra puhemies! Kaikkein ensimmäiseksi onnittelen puhemiesneuvostoa siitä huomaavaisuudesta, jolla se on sijoittanut tämän metsäpoliittisen keskustelun juuri vuorineuvos Pentti Salmen juhlapäiväksi. Pohjoiskarjalaisten puolesta voin vakaumuksella todistaa, että hän on tomerasti työllään tämän huomionosoituksen ansainnut.

Herra puhemies! Täällä on jo monessa puheenvuorossa todettu, että välikysymyksessä oleva asia on hyvin ajankohtainen ja tärkeä. Välikysymyksen ovat allekirjoittaneet myös monet keskustapuolueen kansanedustajat, joiden tiedän omistavan metsiä, jopa suuriakin aloja. Minusta on hyvä, että sieläkin leirissä vihdoinkin tunnustetaan se tosiasia, että jotain on pahasti vialla metsissämme, että ne eivät voi hyvin.

Välikysymyksessä todetaan, että puiden harsuuntumisen voi nähdä jo paljain silmin. Se pitää paikkansa joillakin alueilla. Aivan yleistä se ei onneksi vielä ole. Itse olen jo vuosia sitten huomannut, niin kuin varmaan monet muutkin, että esimerkiksi suurten havupuiden latvat teollisuuskaupunkien liepeillä ovat oudon näköisiä. Ne ovat neulasiltaan harvoja ja vääntyneitä.

Mutta se ajatus, että tämä nyt istuva hallitus olisi syyllinen kaikkiin metsätuhoihin, on päänsänsäpä pistämistä oppositioltakin. Tämän hallituksen aikana on tehty ympäristönsuojeluun liittyviä kansainvälisiä sopimuksia ja satsattu ympäristön tutkimukseen ennätysmäärä, enemmän kuin edellisten hallitusten aikana. Mutta se on selvää, että tulevina vuosina ponnistelut ympäristön ja metsien suojelemiseksi on moninkertaistettava, eikä se ole yksin hallituksen asia, vaan siihen tarvitaan mukaan koko eduskunta, metsä- ja muu teollisuus sekä jokainen ihminen. Vasta sitten kun jokainen ihminen sisäistää ympäristönsuojelun tärkeyden sisimmässään ja toimii sen mukaan omassa elämässään, on toivoa siitä, että elämä maapallolla jatkuu turvallisesti.

Suomessa on metsiämme hoidettu ja kasvatettu viime vuosikymmeninä, voisi sanoa, pelkästään metsäteollisuuden ehdoilla. Metsäammatilaisten ihanteena on kasvattaa

metsiä niin kuin maanviljelijä peltojaan. 50- ja 60-luvuilla, taisi olla vielä 70-lukukin menossa, koivua pidettiin arvottomana puuna, kun metsäteollisuus ei katsonut sitä tarvitsevana. Siitä kaadettiin metsiin mätänemään, ja tilalle istutettiin mäntyä tai kuusta tavoitteena saada yhden puulajin metsäpelto, joka aikanaan voitaisiin korjata mahdollisimman tehokkaasti suurilla koneilla. Sekametsät julistettiin pannaan ja puun luontaista uudistumista vähäteltiin. Luonto vain ei tainnut olla samaa mieltä metsäammatilaisten kanssa tässä asiassa. Hyvin monet istutusalueet, metsäpellot, ovat epäonnistuneet, ja nyt näyttää siltä, että sekametsät kestäisivät paremmin ilmansaasteetkin kuin pelkästään yhden puulajin metsiköt.

Olen iloinen siitä, että ministeri Pohjala toi myös puheessaan tämän asian julki, samoin kuin olen iloinen myös siitä hänen sanomastaan, että koivun istuttamista on lisättävä ja että luontaista uudistamista on metsissä edistettävä. (Ed. Laine: Töihin, töihin vaan!) — Töihin, töihin vaan, Lapatossu, niin.

Suomessa on valtion taholta voimakkaasti tuettu ja tuetaan edelleenkin metsän kasvatusta ja parantamista. Metsiä on valtion tuella istutettu ja kylvetty. Niitä on ojitettu ja aurattu. Syväauraus on jättänyt pysyviä arpia metsäluontoomme. On tuettu metsän lannoitusta ja vesakoiden myrkytystä. On tehty metsäteitä niin paljon, että jokaisesta niemestä ja notkosta voidaan tehokkaasti puut kuljettaa tehtaalle, ja Tapio haluaa näitä metsäteitä tehdä lisää.

Valtio tukee yksityismetsätaloutta tänä vuonna yli 725 miljoonalla markalla, josta noin 450 miljoonaa markkaa ohjataan metsänparannustöihin. Lainoja myönnetään vaaja- ja metsäntuottoisten metsien ja peltojen viljelyyn, taimikon hoitoon, ojitusaluiden kunnostuksiin, teiden rakentamiseen, pystykarsintaan sekä metsän lannoitukseen, ja aivan liian iso osa menee hallinnollisen byrokratian pyörittämiseen.

Laina on metsänomistajille erittäin edullista. Esimerkiksi taimikon harventamiseen saa lainaa 3 prosentin korolla takaisinmaksuajan ollessa enimmillään 24 vuotta. Lainasta maksettu korko on verovähennyskelpoista tuloverotuksessa, ja itse laina on vähennyskelpoinen pääomaverotuksessa. Ja jos metsänomistaja ei halua ottaa metsänparannuslainaa, hän saa hyväkseen lainastaluopumisavustuk-

sen, joka on 25 prosenttia hankkeen kustannuksista. Esimerkiksi hän saa 100 000 markan metsänparannushankkeesta 25 000 markan avustuksen, jos ei tarvitse lainaa vaan hoitaa tuon hankkeen omilla rahoillaan.

Minä en kadehdi metsänomistajia siitä, että he saavat metsänparannuslainaa. Mutta kun asuntokysymys on hyvin päivänpolttava asia ja uusi asuntorahasto on tämän vuoden alusta perustettu, olisi mielestäni kohtuullista, että myös asunnon ostamiseen saataisiin yhtä edullista lainaa. Moni nuori asunnon-tarvitsija ottaisi ilomieliin lainaa asuntorahastosta 3 prosentin korolla ja 24 vuoden maksuajalla varsinkin, jos lainan korko olisi vielä verovähennyskelpoinen. Ihmistä tulisi hoitaa ihan yhtä hyvin kuin metsiäkin.

Herra puhemies! Vähemmän on mietitty sitä, mitä esimerkiksi metsien ja soiden ojitus on vaikuttanut maaperään, vesistöihin ja pohjavesiin. Ympäristön ja kehityksen Suomen toimikunnan mietinnössä todetaan, että ojituksen tiedetään heikentävän alapuolisen vesistön veden laatua ja vaikuttavan vesitaseeseen. Metsämaan uudisojituksen välittömät vesistövaikutukset tunnetaan jo melko hyvin, mutta pitkäaikaisvaikutuksia sen sijaan ei tunneta riittävästi. Suomen ympäristöpolitiikasta tekemässään arvioinnissa Oecd suosittaakin, että vanhoja ojituksia ylläpidettäisiin vain sellaisilla alueilla, joilla metsän kasvu on vakiintunut. Muiden alueiden voitaisiin antaa palautua luonnontilaisiksi. Niinpä kunnostusojitusta tulisi tarkastella sangen kriittisesti ennen siihen ryhtymistä. Sen vuoksi sanon ed. Rengolle, kun hän valitti, että kunnostusojittamisesta ovat metsänparannusvarat vähissä, että jospa se olisi ihan viisasta, että ne olisivat vähissä. Mielestäni tämä Oecd:n kannanilmaisu tulee metsälautakuntien ja metsänhoitoyhdistysten ottaa huomioon, kun parhaillaan suunnitellaan ja tehdään kunnostusojituksia metsissämme.

Metsiämme on lannoitettu aika voimakkaasti puun kasvamisen nopeuttamiseksi. Myös se lisää vesistöjen rehevöitymistä lannoitteiden valuessa ojia myöten vesistöihin. Metsien lannoituksen tuleekin tulevaisuudessa suhtautua kriittisesti, kun ilmasta tulevien typpilaskeumien johdosta typpilannoitus voi tietyillä alueilla olla tarpeetonta, ellei peräti haitallista. Tähänkin ministeri Pohjala totesi, että täytyy harkita, että metsänparannusvarojen käytöstä otetaan yhtenä kohteena

pois lannoituksen rahoittaminen. Kun otetaan huomioon lannoituksen haittavaikutukset, lannoitusta tulisi pikemminkin pyrkiä vähentämään kuin lisäämään. Erityisen tärkeää on selvittää maan ravinnetasapaino, ennen kuin lannoituksiin ryhdytään, ja kohdistaa lannoitus vain niille alueille, joilla siitä saadaan merkittävä hyöty.

Torjunta-aineita käytetään metsätaloudessa lähinnä vesakontorjunnassa noin 15 000 hehtaarin alalle vuosittain. Vesakkomyrkköjen vaikutusta maaperään ja vesien vahingoittumiseen lienee aika vähän tutkittu, mutta on selvää, etteivät ne voi olla vaikuttamatta kielteisesti maaperään ja vesistöihin.

Ilmansaasteet ovat merkittävä vaaratekijä metsiemme hyvinvoinnille. Rikkipäästöjä on Suomessa pystytty alentamaan huomattavasti 1970-luvun hulluista vuosista lähtien, niin kuin on jo monessa puheenvuorossa todettu. Rikkidioksidia päästettiin ilmaan 1970-luvulla lähes 700 000 tonnia vuosittain. Tänäpä päästöt lienevät noin 300 000 tonnin luokkaa. Erityisesti teollisuuden rikkipäästöt ovat vähentyneet uusien ilmanpuhdistuslaitteiden myötä.

Mielestäni olisi hyvä se ajatus, joka tuli sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa esille, että teollisuuden rikki- ym. päästöt kirjattaisiin yhtiön vuosikertomukseen vuosittain. Silloin voitaisiin verrata, ovatko päästöt vähentyneet vai lisääntyneet. Tämä vaatisi suurteollisuudelta aikamoista rohkeutta ja tietysti myös rehellisyyttä niiden numeroiden kirjoittamisessa, mutta osoittaisi myös sen, että teollisuus tuntee todella vastuunsa yhteisestä ympäristöstä.

Typpioksidipäästöt ovat Suomessa toistaiseksi nousussa. Tärkeimpiä lähteitä ovat moottoriajoneuvot ja työkonet eli liikenne. Molempien päästölähteiden typpipäästöt ovat edelleen kasvamassa. Nopeasti kasvava pitkien matkojen raskas maantieliikenne kuluttaa maantieverkkoa ja huonontaa liikenneympäristöä. Rautatiekuljetukset ovat tältä osin ja myös energiataloudellisesti huomattavasti edullisempia. Raskas maantieliikenne käyttää noin seitsemän kertaa enemmän energiaa tavarayksikön kuljetukseen kuin rautatieliikenne. Typpioksidia maantieliikenne tuottaa 40 kertaa enemmän. Rautatieliikenne on menettänyt asiakkaitaan muille liikennemuodoille. On selvää, että rautatiekuljetusten kilpailukyvyyn parantamisen mah-

dollisuudet ovat rajalliset, koska rautatieverkkoa ei voida koskaan ulottaa kaikkialle, kuten tieverkko käytännössä ulottuu.

Rautatiekuljetusten kilpailukyvyyn palauttaminen olisi kuitenkin liikennepolitiikan merkittävimpiä tehtäviä. Tämä edellyttää paitsi rataverkon laajentamista myös rautateiden palvelukyvyyn nostamista. Nyt, kun Valtionrautatiet on liikelaitos, sillä näyttää olevan selviä paineita rautatieliikenteen supistamiseen. Mielestäni näin ei saa tapahtua. Budjettivaroin on huolehdittava siitä, että nykyinen rataverkkomme säilyy hyvässä kunnossa ja että liikennettä tuetaan vähäliikenteisillä radoilla. Ratojen sähköistäminen alentaa energiakustannuksia ja parantaa siten rautateiden kilpailukykyä. Sen vuoksi ratojen sähköistämisessä on mielestäni edetävä nopeasti.

Taloudellisilla ohjaukskeinoilla on tavaroiden ja ihmisten kuljetusta siirrettävä rautateille. Se olisi hyvin merkittävä ympäristöpoliittinen teko, ja sen me olemme tälle yhteiselle ympäristöllemme velkaa. Miettiä sopiinkin, löytyisiköhän tästä eduskunnasta tai seuraavasta tahtoa tällaisten asioiden tekemiseen.

Ed. Tiuri: Herra puhemies! Vihreiden välikysymys kiinnittää huomiota tärkeään asiaan, Suomen metsien tulevaisuuteen. On tietenkin selvää, että happosateita on mahdollisimman nopeasti vähennettävä ja kasvihuoneilmiötä ryhdyttävä hillitsemään. Siitä syystä toivoisikin, että vihreät järjestelmällisesti ajaisivat sellaisia toimia, jotka johtavat tuohon tulokseen. Todellisuus on valitettavasti toisenlainen. Vihreät ovat suuri uhka Suomen metsille, jos uskotaan heidän väitteitään, että kasvihuoneilmiö voidaan torjua lähinnä energiaa säästämällä. Kun nuo suuret säästöohjelmat eivät käytännössä kuitenkaan toteudu eikä hyväksytty ydinvoiman lisäämistä, on seurauksena kasvihuoneilmiön eteneminen aivan liian pitkälle.

Happosateiden vähentämisessä on Suomessa päästy hyvään alkuun. Rikkipäästöt, joihin ovat jo tavoitteen mukaisesti pudonneet puoleen, ja lisää vähennetään. Typpipäästöjen vähentäminen on vasta alussa ja vaatii aika lailla investointeja. Henkilöautojen typpipäästöjen lasketaan katalysaattorien ansiosta putoavan vuoteen 2010 mennessä viidesosaan nykyisestään, vaikka liikenne kas-

vaa. Sen sijaan raskaan liikenteen typpipäästöt kasvavat jatkuvasti, jos bussien ja kuorma-autojen sallitaan saastuttaa kuten tähän asti. Silloin käy niin, että joukko liikenteen suosiminen lisää erilaisia päästöjä, typpipäästöjä ja vaarallisia hiukkaspäästöjä. Dieselbussin pitäisi kuljettaa 200 matkustajaa, jotta hiukkaspäästöt eivät lisääntyisi, ja 50 matkustajaa, jotta typpipäästöt eivät lisääntyisi verrattuna siihen, että jokainen kulkee omalla katalysaattorilla varustetulla autollaan. Ihmettelen, etteivät vihreät vaadi dieselautojen korvaamista huomattavasti vähemmän saastuttavilla.

Pitkällä tähtäyksellä liikenteessä on siirryttävä vetyteknologiaan tai sähköautoihin, jotta myös hiilidioksidipäästöistä päästään, mutta se on täysin mahdollista muutamassa kymmenessä vuodessa. Siitä syystä meidän ei tarvitse vihata autoja vaan autot tulevaisuudessaakin ovat tärkein liikenneväline ainakin Suomessa, kun on suhteellisen harva asutus ja pitkät matkat.

Suomen on vähennettävä omia päästöjään, mutta vielä tärkeämpää on, että happosateita vähennetään Suomen lähialueilla. Meidän täytyy ehdottomasti päästä yhteistyöhön ja päästöjen vähentämiseen esimerkiksi Narvan voimaloissa. Muuten Uudenmaan ja Kymen metsät ovat todella vaarassa. Viro on vähitellen saavuttamassa taloudellisen itsenäisyyden. Silloin minusta Viron kanssa voidaan helposti päästä sopimukseen, ja sinne kannattaa jopa rahaa sijoittaa. Typpipäästöt saadaan huomattavasti enemmän vähenemään kuin jos sama raha sijoitetaan esimerkiksi vanhojen autojen varustamiseen katalysaattoreilla, joka maksaa miljardeja.

Kasvihuoneilmiö on kuitenkin suurin uhka Suomen metsille. Ilmastontutkijat ovat lähes yksimielisiä siitä, että vuoteen 2030 mennessä maapallon keskilämpötila on 2–5 astetta nykyistä korkeampi ja jatkaa sen jälkeen vielä nopeampaa nousua, jos kasvihuoneilmiötä ei ryhdytä mahdollisimman pian hillitsemään. Tämä tietenkin sillä edellytyksellä, että Golf-virta ei aiheuta ylimääräisiä yllätyksiä. Erityisesti talvet lämpiävät Suomessa.

USA:ssa on jo tutkittu metsien tulevaisuutta ilmaston muuttuessa. Minnesotassa, jossa on Suomen tapainen ilmasto, hieman eteläisessä kylläkin, havumetsien arvioidaan kuolevan muutamassa kymmenessä vuodessa lämpötilan noustua. Ne eivät kestä

pimeitä, lämpimiä ja kosteita ns. talvia, ja havumetsien mukana tietenkin häviävät monet muut kasvi- ja eläinlajit, osa tietenkin sukupuuttoon. Lehtipuita ja jotakin muuta tulee sitten tietenkin tilalle, mutta ainakin Suomen nykyiset metsät ovat varmasti hyvin toisen näköisiä, jos kasvihuoneilmiötä ei saada hillityksi. Siitä syystä hämmästyttää, ettei siihen riittävästi huomiota kiinnitetty vihreiden vastauspuheenvuorossakaan. Siinä ei taidettu sanoa sanaakaan asiasta.

Todellisuudessa kuitenkin on niin, että kasvihuoneilmiön eteneminen tulee aiheuttamaan suurempia mullistuksia kasvi- ja eläinkunnassa kuin mitkään muut historiallisena aikana tapahtuneet muutokset maailmassa. Lisäksi kasvihuoneilmiöön liittyy monia epävarmuustekijöitä, jotka voivat aiheuttaa laskettua huomattavasti suurempiakin ja täysin odottamattomia ilmaston muutoksia. Tietenkin on myös mahdollista, että kasvihuoneilmiö jää pienemmäksi kuin on odotettu, mutta tämä on minusta kuitenkin aikamoista leikkimistä, venäläiseen rulettiin verrattavaa harrastusta, mitä maapallo nyt tekee. Meillä on kaikki syyt ryhtyä hillitsemään kasvihuoneilmiötä. Kuitenkin jo ilmaan päästetyt hiilidioksidi-, metaani- ja cfc-aineet ja muut kasvihuonekaasut aiheuttavat joka tapauksessa sen, että ilmasto huomattavasti lämpenee.

Vihreät ja monet muutkin panevat toivonsa siihen, että hiilidioksidipäästöjä voidaan vähentää, kun energiaa säästetään vimmatusti. Nyt kuitenkin kehitysmaissa on aivan selvästi nähtävissä, että halutaan lisää energiaa. Se on oikeutettua, ja sitä energiaa ei voida juuri muulla tavalla kuin hiilidioksidia tuottamalla järkevällä tavalla kehitysmaissa aikaansaada. Siitä syystä kehittyneissä maissa täytyy päästä paljon suurempaan hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen kuin muuten tarvitsisi.

Vaikka meillä energian kulutus ehkä saadaan jo pikkuhiljaa pysähtymään ja ehkä laskemaankin, niin se kuitenkin tapahtuu niin hitaasti, ettei meilläkään mitään huomattavaa energian kulutuksen putoamista vielä pariinkymmeneen vuoteen tule tapahtumaan. Uusia energian lähteitä ei myöskään millään saada niin nopeasti kehitettyä. Niihän Ruotsissa on yritetty vimmatusti kehittää, ja lopputulos tähän mennessä on ollut se, että esimerkiksi tuulivoiman osuus valta-

kunnan verkosta on 0,004 prosenttia. Ei sillä vielä paljon saada hiilidioksidia vähenemään.

Kun 1 000 megawatin hiilivoimala korvataan ydinvoimalla, poistuu vuodessa 1 500 tonnia hiukkaspäästöjä, jotka aiheuttavat ihmisille syöpää ja perimämuutoksia. Samoin poistuu 6,5 miljoonaa tonnia hiilidioksidipäästöjä, lähes 10 000 tonnia rikkidioksidipäästöjä ja lähes 5 000 tonnia typpidioksidipäästöjä nykyisiin voimaloihin ja keskimääräisiin polttoaineisiin verrattuna. Nämä ovat valtavia vähennyksiä. Minä en ymmärrä, miksi niitä ei haluta ottaa käyttöön, vaan yritetään kiertää asioita. Hiilivoimalahan tuottaa monia muitakin vaarallisia jätteitä. Suhteellisen puhdasta hiiltä polttava 1 000 megawatin voimala tuottaa esimerkiksi 75 tonnia arsenikkia vuodessa, 2,5 tonnia kadmiumia, 30 tonnia lyijyä, 300 kiloa elohopeaa ja muutaman tonnin uraania ja toriumia. Hiilivoimala säteilee huomattavasti enemmän ydinsäteilyäkin kuin normaali ydinvoimala.

Maapallolla 1980-luvun lopulla toiminnassa olleet noin 430 ydinreaktoria tuottivat jo 17 prosenttia maapallon sähköstä ja viitisen prosenttia maapallon kokonaisenergiasta. Suomessa vuonna 2010, jos meillä on 5 000 megawattia ydinvoimaa, hiilidioksidipäästöt ovat lähes puolet siitä, kuin ne olisivat, jos ydinvoimaa ei käytettäisi.

Maapallon mittakaavassa, kun sanotaan, että kasvihuoneilmiötä ei voida ydinvoimaa lisäämällä juuri paljonkaan vähentää, niin ne laskelmat tavallisesti päätetään vuoteen 2030, mutta maapallolla on tarkoitus elää sen jälkeenkin. Jos jo vain nykyisellä vauhdilla, jota 1980-luvulla on harrastettu, kun ydinvoimaa on jo vimmatusti vastustettu, jos samaa vauhtia vain lisätään energiaa, niin me silloin jo pystymme huomattavasti vaikuttamaan vuoden 2030 jälkeen. Todellisuudessa me voimme aivan hyvin vuoteen 2060 mennessä saada jo kymmenkertaisen määrän ydinvoimaa käyttöön. Silloin hiilidioksidipäästöt ovat todella ratkaisevasti pienempiä ja kasvihuoneilmiö pystytään hillitsemään verrattuna nykyiseen suunnitelmaan.

Ydinvoiman arvostelijat, vihreät ja muut, väittävät, etteivät maapallon nykyiset tunnetut uraanivarat riitä kuin parikymmeneksi vuodeksi. Tämäkin on tietenkin tilastoista nähtävissä, ettei ole tiedossa tällä hetkellä kuin 20 vuodeksi. Mutta eihän mikään ta-

loudellisesti toimiva järjestelmä pane rahaa tällä hetkellä semmoiseen, joka vasta 20 vuoden kuluttua tarvitaan. Kyllä niitä sitten, kun aika lyhenee, löytyy lisää maapallolta, ja meillä on mahdollista siirtyä hyötyreaktoreihin, jotka nostavat nämä varat moninkertaisiksi. Periaatteessa hyötyreaktoreilla päästään tuhansien vuosien käyttöaikaan. Mutta siihen mennessä jo, kun normaalikin uraanin käyttö ehkä loppuu, niin ettei sitä enää löydetä riittävästi, varmaan on kehitetty muita energian lähteitä niin paljon, ettei tarvitse välttämättä siirtyä hankaliin, hieman hankalampiin ja kalliimpiin hyötyreaktoreihin.

No, sitten ydinvoimaloiden lisäämistä vastustetaan, koska pelätään ydinvoimalaonnettomuuksia ja ydinjätteiden varastoinnin vaaroja. Ydinvoimaloiden turvallisuudesta on paljon väärinkäsityksiä. Yleinen väärinkäsitys on tietenkin se, jota vihreätkin jatkuvasti esittävät, että Tshernobylin onnettomuuden tyyppisiä ydinvoimalaonnettomuuksia voi tapahtua missä hyvänsä ydinvoimalassa.

Todellisuudessa Tshernobylin onnettomuus on mahdollinen vain Neuvostoliitossa käytössä olevissa grafiittihidasteisissa reaktoreissa. Niillä suuronnettomuuden riski on ratkaisevasti suurempi kuin länsimaissa käytössä hyväksytyissä reaktoreissa. Tshernobylin tyyppiset ydinreaktorithan ovat periaatteessa epästabiileja. Ne saadaan toimimaan vain jatkuvasti vimmatusti säätämällä, niin etteivät ne ryntää, ainakin periaatteessa, ja onnettomuuden sattua erot ovat ratkaisevia, koska länsimaissa ei tämän tyyppisiä epästabiileja reaktoreita hyväksytä. Harrisburgin onnettomuus oli periaatteessa yhtä suuri kuin Tshernobylinkin. Ydinreaktori alkoi sulaa, mutta ympäristöön ei päässyt käytännöllisesti katsoen mitään ydinsaasteita.

Nythän ydinvoimaloiden riskejä koskeva analysointi on kehitetty jo tieteeksi, jota sovelletaan muillakin aloilla, ja sen avulla on voitu löytää ydinvoimaloista pullonkauloja, joissa turvallisuustekijät ovat heikompia, ja niitä on sitten parannettu, niin että tällä hetkellä Ruotsin ydinvoimalat ja Olkiluodon ydinvoimala toimivat sellaisella riskitodennäköisyydellä, että ydinreaktorin sulaminen tapahtuu keskimäärin 200 000—300 000 vuotta kestäväen toimikauden aikana. Kun sitä verrataan Tshernobylin tyyppiseen reaktoriin,

niin siinä tuo aika, jolloin suuri onnettomuus, joka on niin suuri, että huomattava määrä ydinsäteilyä sisältäviä aineita pääsee kauas, on vain 200 vuotta. Kun Neuvostoliitossa tälläkin hetkellä on kai 22 tuommoista reaktoria, voisi ennustaa, että ensi vuonna pitäisi tulla seuraavan. Minusta tällaisista reaktoreista kyllä pitäisi päästä, koska niiden seurauksena turvallistakin ydinvoimaa ruvetaan vastustamaan ja esitetään vertailuja, ettei näissä ole mitään eroa.

Uusissa, länsimaissa käytössä olevissa ydinvoimaloissa suuronnettomuus, jossa radioaktiivista materiaalia leviää yli 800 metrin etäisyydelle voimalasta, on yhtä todennäköinen kuin pienen asteroidin osuminen maapalloon. Tämä todennäköisyys on noin keran miljoonassa — kahdessa miljoonassa vuodessa. Ei sellaista varten suunnitella esimerkiksi Helsingin evakuointia, vaikka syytä olisi, jos pelättäisiin, että asteroidi tänne tulee, niin kuin varmaan ennemmin tai myöhemmin tulee. Siitä syystä ydinvoimalat nykyään ovat todella jo suhteellisen turvallisia. Minusta sitä pitäisi myöskin ihmisille selvitää ja opettaa ymmärtämään, miten turvallisuus on kehittynyt, eikä vain maalata kauhukuvia, jotka eivät pidä paikkaansa.

Edelleen pelätään lääketieteellisiä vaaroja. Tuhannen megawatin hiilivoimala aiheuttaa noin 20 kuolemantapausta vuodessa hiukaspäästöistä ja muista päästöistä johtuen. Huomattava osa niistä johtuu tietenkin juuri happosateista. Kun nämä 20 kuolemantapausta vuodessa otetaan huomioon noin 40 vuoden aikana Euroopassa, niin päädytään noin miljoonan ihmisen kuolemaan hiilivoimaloiden ansiosta. Jos Tshernobylin onnettomuuksia nyt sattuu joka viides vuosi, niin kuin voi pelätä, se on siis valtavan paljon pienempi vielä kuin hiilivoimaloiden aikaansaannos. Sitten lopuksi pelätään vielä ydinsäteilyn vaarallisuutta, pelätään, että siitä aiheutuu mutaatioita, ja levitetään kauhujuttuja siitä, kuinka Tshernobylin lähellä näitä on. Ne eivät kuitenkaan ole säteilyn aiheuttamia, koska vastaavia asioita ei ole havaittu Nagasakin ja Hiroshiman ympärillä, vaikka siellä oli valtavia säteilyannoksia.

Puhemies (koputtaa): Viisitoista minuuttia!

Puhuja: Meillä on niin nykyään niin paljon erilaisia haitta-aineita ympäristössä,

että ne ovat varsinainen syy erilaisiin mutaatioihin. Siitä syystä minusta siitäkään ydin säteilyn pelkoa ei kannata lietsoa.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tiurille haluaisin ensin huomauttaa, että minulla oli puheenvuorossani seuraava lause: ”Kansainvälisessä yhteistyössä ei saa kaihtaa keinoja hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi ja kasvihuoneilmiön torjumiseksi.” Se, että minä en puhunut tästä sen enempää, johtuu siitä, että meillä on tietty työnjako tässä ryhmässä, ja olemme sopineet siitä, että ed. Haavisto puhuu nimienomaan kasvihuoneilmiöstä ja sen vaikutuksista Suomen metsiin, ja sen myös omassa puheenvuorossani mainitsin.

Minusta on mielenkiintoista, että lähtipä keskustelu mistä aiheesta hyvänsä, niin se aina Tiurin puheenvuorossa päättyy samaan, ydinvoimaan. On erittäin yksitoikkoista ja ikävyyttävää aina nousta ylös ja esittää niitä samoja argumentteja vastaan. Mutta esitän nyt joitakin uusia.

Ed. Tiuri sanoo, että uraanin tiedetään riittävän ainoastaan 20 vuodeksi ja että mikään taloudellisesti toimiva yritys ei piittaakaan mistään resursseista, joita tarvitaan 20 vuoden jälkeen. Haluan huomauttaa, että öljyn ja erityisesti hiilen resursseja tiedetään olevan yli 20 vuodeksi. On myöskin monia muita materiaaleja, joiden tiedetään riittävän yli 20 vuodeksi, esimerkiksi alumiini on sellainen. Siis tämä ei pidä paikkaansa.

Mitä tulee ydinvoimaloiden turvallisuuteen, on mielenkiintoista todeta, että ne ovat sitten viime aikoina muuttuneet turvottomammiksi kuin ne olivat aikaisemmin. Ne aikaisemmin olivat täysin turvallisia, ja nyt ne Tiurin mukaan ovat vain suhteellisen turvallisia. Kun ed. Tiuri sanoo, että on kehitetty tieteellisiä menetelmiä vaurioitumistodennäköisyyden laskemiseksi, niin ei niitä nyt ole kehitetty, niitä on kehitetty 10 vuotta sitten.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alun perin ajattelin vastata Tiurin liikennettä koskevaan tietoon. Nimittäin jos hän puhuu siitä autokannasta, jonka hän olettaa meillä olevan vuonna 2010, hänen pitäisi verrata sitä siihen julkisen liikenteen kantaan, joka meillä on vuonna 2010 eikä nykyiseen. Siinä on tietty kirjaus-

virhe. Esimerkiksi vihreät ovat julkisen liikenteen osalta kannattaneet metroa Espooseen, raitiovaunuverkon laajentamista, trolleybusseja, junia sekä kiirehtineet pohjoismaisten pääkaupunkien yhteistä kaasubussihanketta tietäen täysin hyvin, että julkisenkin liikenteen dieselmootoreihin liittyy ongelmia.

Minusta on erittäin mielenkiintoista, että ed. Tiuri kuvitteli, että kasvihuoneilmiöstä ikään kuin selvittäisiin ilman energian säästöä. Käytän nyt hänen omia lukujaan. Hän sanoi, että vuonna 2060 ydinvoiman osuus olisi kymmenkertainen nykyiseen verrattuna. Jos nykyistä energian kulutusta kutsutaan sadalla ja ydinvoiman osuus siitä on nyt neljä, niin se on vuonna 2060 siis 40 yksikköä. Jos samanaikaisesti optimistisesti oletetaan, että väkiluku on ainoastaan kolminkertaistunut, ja huolimatta ed. Tiurin energian säästön vastaisesta kannasta oletetaan, että energian kulutus henkeä kohden ei kuitenkaan ole kasvanut, niin silloin energian kulutus on 300 yksikköä ja siitä 40 tuotetaan ydinvoimalla ja 260 yksikköä jollakin toisella tavalla, joka saattaa aiheuttaa kasvihuoneilmiötä.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiurille ydinvoimaloiden turvallisuudesta muuan mielestäni aika merkittävä näkökohta, koska hän unohtaa sen kerta toisensa jälkeen. Yhdysvalloissa, missä on useita toimivia ydinvoimaloita eli kymmeniä, yksikään vakuutusyhtiö ei suostu vakuuttamaan näitä laitoksia. Ne ovat keskenään vakuutusrenkaassa, jotta olisi edes jonkinlaista vakuutusturvaa onnettomuuden varalle. Minkähänlainen matemaattikkojoukko siellä on taustalla, kun on päätynyt tähän tulokseen? Taitaa olla niin, että asteroidien törmäyksiä ei käytetä perusteena.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Huomauttaisin ed. Paloheimolle, että tunnetut uraanivarat tällä hetkellä ulottuvat kauemmaksi kuin öljyn ja hiilen. Tietenkin nuo varat riippuvat siitä, mikä on hinta. Uraani on nykyään niin halpaa, että taloudellisesti louhittavaa on vähemmän, mutta jos hinta nousee, niin kuin varaa on, sitä kyllä löytyy. Tiedetään, että sitä on maapallolla paljon. Kun puhun turvallisuudesta ja suhteellisesta turvallisuudesta, niin

tarkoitin sitä, että ydinvoima on valtavasti turvallisempaa kuin mikään muu tällä hetkellä käytettävissä oleva energian lähde vesivoimaa ehkä lukuun ottamatta.

Ed. Soininvaaran laskelmat kai hänelle itselleenkin osoittivat, että minulla oli aikamoinen energian säästö mukana laskelmissa, kun minä vuonna 2060 edellytän, että ydinvoimalla voidaan jopa puolet energiasta maapallolle tuottaa. Mehän pystymme keskimäärin noin prosentin vuodessa esimerkiksi tehostamaan sähkölaitteita, niin että kyllä energiaa pystytään säästämään ja on säästettävä, mutta se ei mitenkään riitä. Sitä minä olen yrittänyt selittää.

Kun ed. Pulliainen puhui, että Amerikan ydinvoimaloihin ei saada vakuutusta, niin todennäköinen suuronnettomuuden väliamerikkalaisilla vanhemmilla ydinvoimaloilla taitaa olla siinä 1000 vuotta. Ne ovat huomattavasti huonompia kuin Ruotsissa ja Suomessa nyt olevat ydinvoimalat.

Kyllä näistä asioista minusta kannattaisi ottaa selvää eikä vain lajitella kaikkia voimaloita samanlaiseksi kuin Tshernobyl. Minä ehkä olisin valmis perustamaan vakuutuslaitoksen, joka vakuuttaisi Suomen ja Ruotsin ydinvoimalat, mutta silloin ed. Pulliainen väittäisi, että vakuutusmaksu ei riitä, vaikka se vasta miljoonan vuoden kuluttua pitää maksaa.

Ympäristöministeri Bärnlund: Arvoisa puhemies, värderade talman! Tässä vaiheessa haluaisin parilla sanalla kommentoida nimenomaan ryhmäpuheenvuoroissa esitettyjä käsityksiä. Ylimalkaan keskustelu on minusta ollut erittäin asiallinen ja hyvin yksituumainen. On tietysti selvää, että opposition ja hallituspuolueiden puheenvuorojen sävy on hieman erilainen, mutta jos katsoo tarkemmin puheenvuorojen asiasisältöä, niin en voi tulkita tätä puolta keskustelusta muuksi kuin tueksi sille, mitä hallitus tekee näissä asioissa.

Erityisen iloinen olen siitä, että eduskunnassa tuntuu olevan voimakas kanta, joka tukee hallituksen pyrkimyksiä kahdessa hyvin merkittävässä suhteessa. Yksi on se, että ollaan valmiita suomalaisin rahoituksellisin keinoin tukemaan investointeja Suomen lähialueilla. Tässä suhteessa hallituksen kanta on hyvin samanlainen. Toinen merkittävä näkökohta minusta on se, että eduskunnassa

tuntuu olevan tukea sille, että taloudellisten ohjauskeinojen käyttöä ympäristönsuojelun hyväksi pitää tehostaa ja niitä käyttää nykyistä enemmän. Tämä on asia, joka varmasti tulee olemaan ajankohtainen ensi vuoden talousarvion käsittelyn yhteydessä. Tähän asiaan voidaan viimeistään silloin täsmällisemmin palata.

Edustajat Pulliainen, Pelttari ja Almgren ovat ryhmäpuheenvuoroissaan esittäneet keskenään hieman erilaisia ponsia perustelluksi päiväjärjestykseen siirtymiseksi. Nämä ponnet pitävät sisällään myös hyvin saman suuntaisia ajatuksia kuin vastauksessani välikysymykseen hallituksen puolesta esitin, mutta lienee kohteliasta, että tulkitsen hallituksen puolesta nämä ponsilauseumat epäluottamuslauseiksi, jotka eivät ole hallituksen kannalta hyväksyttäviä. Se, että minä täällä hallituksen puolesta tulkitsen näitä ponsilauseumaehtotuksia, johtuu siitä, että olemme tällaisesta menettelystä pääministerin kanssa sopineet.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Bärnlundilta olisin todella toivonut kuulevani näkemyksen siihen, että kun nyt taloudellisten ohjauskeinojen käyttöä edelleen jatketaan eli erilaisia ympäristöveroja ja haittaveroja kannetaan, koska tulee se aika, että perustetaan sellainen rahasto tai vastaava, jolla on määritelty käyttötarkoitus, mihin tällä tavalla kannettavat voimavarat käytetään. Minusta silloin eduskuntakin voisi vaikuttaa siihen, että näillä rahoilla olisi eräänlainen korvamerkki.

Ed. Pokka: Herra puhemies! Ed. Tiurille on pakko sanoa hänen puheenvuoroaan kuunneltuaan, että hän toimii niin kuin entisaikojen jesuiitat tässä ydinvoimala-asiasa. Hän kyllä näyttää vakaasti uskovan asiaansa, ja tietysti tämän puheenvuoron kuultuaan jälleen kerran täytyy sanoa, että kukin tulee ilmeisesti uskollaan autuaaksi. En voi kyllä yhtyä ydinvoimaloiden kritiikittömään ihailuun, jota ed. Tiuri täällä salissa on usein harrastanut. Minusta ydinvoimala-asia on sen laatuinen asia, mistä kuuluisi järjestää kansanäänestys. Silloinpa nähtäisiin, miten meidän uusi kansanäänestysintuutiomme ylipäänsä toimii, ja tämä olisi käsittääkseni hyvin sopiva aihe testata sitä

esimerkiksi seuraavien eduskuntavaalien yhteydessä.

Herra puhemies! Rovaniemen lentokone oli hiukan myöhässä, joten en päässyt kuulemaan kaikkia ryhmäpuheenvuoroja enkä myöskään ministerin vastausta, mutta olen lukenut sen. Saattaa olla, että hiukan toistan samoja asioita, joita on täällä jo käsitelty. Jotenkin tämänpäiväinen keskustelu kyllä tuntuu paljon ponnettomammalta kuin eilinen keskustelu valtiosäännöstä. En tiedä, johtuuko se siitä, että me kaikki olemme aika yksimielisiä ja huolissamme metsien tilasta, vai siitä, että ne ratkaisut, joita näihin yritetään etsiä, ovat aika vaikeita ja vaativat kansainvälistä yhteistyötä. Mutta en puheenvuorossani käy enää läpi rikki- toisuuksia ja muita mittauksia, joita on aika luotettavasti useankin edustajatoverin puheenvuorossa tuotu esille, vaan tyydyn puhumaan minäkin tästä kymmenen vuoden armonajasta, jonka metsäntutkijamme ovat antaneet meille. Se on todella pelottavan lyhyt aika. Kymmenen vuotta meillä on aikaa saattaa ilmansaasteet kuriin, jos me aiomme pelastaa metsät.

Huolestuttavimpia mielestäni ovat olleet ne tiedot, että maaperämme ja vesistöemme alkavat erityisesti Pohjois-Suomessa olla ilmansaasteiden vuoksi jo niin happamoituneita, että saastuminen jatkuu vielä senkin jälkeen, vaikka aiheuttaja saataisiinkin kuriin. Tämän vuoksi ministeri Bärklundille olisi ensimmäisenä mielessäni kysymys: Miten käy, ministeri Bärklund, kun te kuulemma olette aikeissa tuoda erämaalakikomitean esityksen lakina eduskunnalle ja ainakin ennakkotietojen mukaan se aiotaan antaa siinä muodossa kuin komitea on sitä esittänyt? Sehän sisältää mm. hakkuita Keskin alueella.

Henkilökohtaisesti tällä hetkellä ainakin minua askarruttaa, kestävätkö nämä metsät edes sellaisia hakkuita, joita erämaalakikomitea esitti, jos on niin kuin viimeaikaiset tutkimukset ovat kertoneet, että sielläkin alkaa sekä maaperä että metsä olla aika saastunut, joten se ei kestä juuri minkäänlaisia käsittelyä. Tähän olisi hyvin mielenkiintoista kuulla ministerin vastaus.

Ministeri Pohjala puolestaan hyvin, sanosinko, ulkopenkiläisen tavoin kertoi arvioita Metsäntutkimuslaitoksen nykyhetken tilanteesta. Toivottavasti Metsäntutkimuslai-

tos alkaa olla reaaliajassa. Puhun ulkopenkiläisen tunnelmista, koska sellainen vaikutelma tuli ministerin puheesta. Hän puhui ikään kuin ulkopuolisen huolestuneen tarkkailijan silmin, ja kuitenkin käsittäakseni maa- ja metsätalousministeriö on avainasemassa, jos aiotaan jotain metsien tilalle tehdä. Toivottavasti tämä vaikutelma oli väärä, mutta se siitä kyllä välittyi.

Sen sijaan Pohjois-Suomessa on erinomaisen huonosti ymmärretty arvoisan ympäristöministerin jääräpäisyyttä ilmansaasteiden mittausasemien rakentamisessa. Kun samanaikaisesti tiedämme, että Norja on rakentanut peräti seitsemän korkealuokkaista mittausasemaa Neuvostoliiton rajan pintaan, niin meillä Suomessa yksityiset metsänomistajat ovat saaneet kustantaa omilla varoillaan tarpeellisen mittausaseman. Tämä tuntuu edelleenkin kummalliselta. Vaikka saasteiden vähentämisessä päästäisiinkin eteenpäin, niin kuin me kaikki toivomme, niin luotettavan seurannan aikaansaamiseksi mitta-asemia tarvitaan. Itä-Lapin metsävauriotutkimuksen tarvitsemaa määrärahaa on käsitittäakseni aika perusteellisesti jo käsitelty. Onneksi eduskunnan budjettikäsittelyssä siihen saatiin vähän rahaa, mutta raha ei ole riittävä, joten rahoitukseen tarvittaisiin vielä lisää myös hallituksen toimenpiteitä.

Itä-Euroopan maat tarvitsevat Länsi-Euroopalta niin apua teknologiassa kuin sitä osaavaa henkilökuntaa sekä rahoitusta vanhentuneiden tuotantolaitosten uudistamiseen. Jättiläismäisine ympäristöongelmineen Itä-Euroopan maat eivät ole nykyisellään käytännössä kehitysmaita parempia. Silti vierastan ajatusta, että Itä-Euroopan maat luettaisiin kehitysmaiksi. On käsitittäakseni eri asia puhua ympäristöongelmista Puolassa kuin Etiopiassa tai vaikkapa Bangladeshissä. Yksistään Kuolan alueen tehtaiden uudistaminen on miljardien hanke, jossa Suomen taloudelliset voimavarat eivät riitä.

Maamme sijoittaa kehitysapuun 0,7 prosenttia bruttokansantuotteesta. Hyvinvointimme perusta on metsämme. Siitä se bruttokansantuote muodostuu. Jos metsät kuolevat, ei meiltä piisaa bruttokansantuotteesta jaettavaa edes kehitysmaille. Onko tämä itsekästä puhetta? Se on kuitenkin realismia.

Harvoin on tullut tässä pöntössä viime aikoina kehuttua ministereitten puheita, mut-

ta tällä kertaa kuitenkin haluan nostaa esille ulkoministeri Paasion ehdotuksen kehitysyhteistyövarojen korottamisesta yhteen prosenttiin niin, että Itä-Euroopan maille siitä liikenisi 0,3 prosentin erä. Tämä mielestäni on järkevä ehdotus ja ehkä sitä kautta voitaisiin edetä. Nimittäin nythän on perusteilla kansainvälinen eurooppalainen rahasto, jonka on tarkoitus tulla auttamaan Itä-Euroopan maiden ympäristöongelmien hoitamisessa, ja ennakkotiedot ovat kertoneet, että perusteilla olevaan eurooppalaiseen rahastoon meidän osuutemme olisi 700 miljoonaa — miljardi markkaa. Tähän sitä rahaa olisi löydettävä. Mielestäni ulkoministeri Paasion ehdotus oli oikean suuntainen ja järkevä.

Meidän on pakko suojautua Itä-Euroopan saasteilta olemalla mukana tuotantolaitosten uudistamisprojekteissa. Normaali liiketaloudellinen ajattelu kansainvälisessä ympäristöavussa on jo nyt osoittautunut liian ahtaaksi. Millä liiketaloudellisilla mittareilla voidaan osoittaa esimerkiksi sellaisten investointien lyhyen aikavälin kannattavuus, jotka ovat välttämättömiä, jotta metsämme säilyvät hengissä?

Toinen asia, jonka haluan ottaa tässä esille, on metsätuhojen korvaaminen. Jossain määrin kyllä jäi hämmästyttämään ministeri Pohjolan puheenvuoro metsätuhojen korvaamisesta, kun hän sanoi, että metsien tuotto on toistaiseksi kasvanut ja että sitten, kun tarvetta ilmenee, korvauskysymyksiin palataan. Näinhän ehkä valtakunnallisten keskiarvolukujen valossa tilanne vielä on, mutta Itä-Lapin tilanne on toisenlainen. Siellä on jo todellisia tuhoja tapahtunut. Joka on käynyt katsomassa niitä luurankometsiä, joita Naruskan alueella on, voi sen aivan käytännöllisesti havaita.

Voimassa olevat lakimmehan tuntevat kyllä taimikoiden verovapauden silloin, kun metsään iskee myrsky, mutta saastumisen vuoksi suoritettavaa metsän uudistamista ei tunneta, ja metsäverothan myös saastuneilta alueilta peritään täysimääräisinä. Kuitenkin jo tähän mennessä saasteiden aiheuttamat metsätuhot ovat merkinneet tuntuja taloudellisia menetyksiä yksityisille metsänomistajille nimenomaan Itä-Lapin alueella. Pidän verovapaus- ja veronhuojennusjärjestelmien aikaansaamista kiireellisenä asiana niille metsänomistajille, joiden metsä on ilmansaastei-

den vuoksi tuhoutunut tai metsän tuotto alentunut. Maa- ja metsätalousministeriöltä ja valtiovarainministeriöltä odotetaan pikaisia toimenpiteitä.

Yleensäkin kansainvälinen ja kansallinenkin vastuu ympäristövahingoista kulkee vielä aika lailla lapsenkengissä. Meilläkinhän lainsäädäntö perustuu sille ajatukselle, että maata ja vettä saa pilata, kunhan hankkii asianomaisen viranomaisen luvan ja maksaa tiettyjä korvauksia. Ympäristövahinkojen aiheuttamisesta harvoin tuomitaan rangaistuksia, vähän sakkoja ja jotain muuta, vaikka teon vaikutukset luontoon tai asukkaiden elinolosuhteisiin olisivat tuntuja. Aiheuttajavastuuperiaatteesta kyllä keskustellaan sekä kansainvälisillä foorumeilla että jonkin verran kansallisestikin, mutta sellaisia toimenpiteitä, että se olisi saatu aikaan valtioiden välillä, ei ole vielä tapahtunut.

Ympäristövahingoissa tarvitaan tämän aiheuttaja vastaa -periaatteen konkretisointia sekä selkeät pelisäännöt ympäristövahinkojen kansainvälisestä seurannasta ja myös tutkimuksesta. On tietysti ymmärrettävää, että aiheuttaja vastaa -periaatteen välitön voimaansaattaminen ei paljon auta asiaa esimerkiksi Itä-Euroopan tämänhetkisissä ongelmissa. Jos rahaa ei ole ruokaan, niin ei sitä löydy kiireellisiin ympäristöinvestointeihinkaan. Juuri tästä syystä kansainväliset rahastot ovat tärkeitä.

Mitä tulee kansalliseen tilanteeseen, niin yhdyn kyllä ed. Anttilan äskeiseen puheenvuoroon siinä, että kun meillä nyt kerätään haittaveroja, niin seuraava askel olisi saada aikaan jonkinlainen rahasto, jossa kerätyt haittaverot saadaan sellaisiin investointeihin, joilla haittojen syntymistä estetään. Tähänhän monet Keski-Euroopan maat jo tarjoavat kohtalaisen hyviä esimerkkejä.

Kaikki ympäristöasioista kiinnostuneet ovat melko muodikkaasti viime vuodet vanoneet ns. Brundtlandin komission työn nimiin. Se onkin arvokas asiakirja ja erittäin arvovaltaisella tasolla laadittu. Kuitenkaan asiakirja ei ole enemmän kuin joukko kauniita periaatteita. Eri asia on niiden toteuttaminen. Tällä kertaa puhun niiden toteuttamisen osalta ainoastaan niistä ajatuksista, joita paljon puhuttu Euroopan integraatio ja muodostumassa oleva Euroopan talousalue liitto herättää. Nimittäin siihenkin liittyy nimenomaan ympäristöasioiden kannal-

ta aika paljon kysymyksiä, perustuuhan itse asiassa koko Euroopan integraatio taloudellisen kilpailun kiristämiseen, ja se tapahtuu käytännössä luonnon kustannuksella.

Jo nyt ympäristöongelmat Keski-Euroopassa ovat mittavia, ja kysymys on siitä, kestääkö Euroopan luonto ylipäänsä lainkaan integraatiota ja sen mukanaan tuomaa kiristyvää kilpailua. Ehkä kuvaavaa on, että ympäristöasioista ei integraatiokeskustelun yhteydessä ole kovin paljon puhuttu, ei meillä eikä Euroopassa. Tietysti vielä huomomassa asemassa ovat kehitysmaat, sillä niillä ei ole varaa ympäristönsuojelun edellyttämään teknologiaan.

Mutta ympäristökysymykset, kuten olen yrittänyt tässä osoittaa, eivät ole ahtaasti ympäristöministerin asioita, vaan koko hallituksen asioita. Jos ajattelee, keitä täällä pitäisi olla kuuntelemissa, niin kiitos ministeri Bärhundille, joka sentään istuu täällä, mutta kyllä täällä pitäisi olla ulkoministerin ja ulkomaankauppaministerin, sosiaaliministerienkin sitä paitsi (Ed. Kietäväinen: Pääministeri!) ja maa- ja metsätalousministerin — puhumattakaan sitten pääministeristä. — Ympäristöasiat eivät ole sellaisia asioita, että ne voidaan kaataa pelkästään yhden ministerin niskaan.

Tämän puhun sen takia, että lappilaiset ovat evästäneet tähän ympäristökeskusteluun ja näyttävät pitävän sitä kovin tärkeänä. Viikonvaihteessa hyvin monet ihmiset kotimaakunnasta soittivat ja esittivät terveisiä ja sieltä valitettavasti, ministeri Bärhund, tuli hyvin lyhyt tervehdys: Ympäristöministerin on erottava ja välittömästi. Se johtuu siitä, että siellä pohjoisessa ei ole oikein hirveän paljon tykätty siitä — sanon sen nyt suoraan — että ministeri kyllä askartelee hiihtohissien kanssa, että niitä ei saa rakentaa, mutta kovin paljon enemmän on toimeliaisuutta odotettu metsätuhoasioissa, vaikka kuinka ymmärtäisi, että ne ovat vaikeita asioita. Tämä ei ole mennyt oikein pohjoissuomalaisen mieleen, ja mielialat ovat kovin jos eivät ahdistuneita niin ainakin kiukkuisia siitä, että jotain tarttis kyllä ruveta tekemään. Tämä tästä metsäasiasta.

Ympäristölainsäädännössä Suomen oikeuden kannalta olisi tietysti paljon muutakin parannettavaa, mutta jääköön se tällä kertaa. Kiireelliset asiat ensinnä, ja nyt on puhe metsistä.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen iloinen siitä, että keskustapuolue on tulossa ed. Pokan suulla sen ajatuksen taakse, että kehitysyhteistyömäärärahoja voitaisiin lisätä 1 prosenttiin bruttokansantuotteesta, jolloin 0,3 prosenttia voitaisiin käyttää Baltian maiden ja läheisten maiden ympäristönsuojeluinvestointien rahoittamiseen.

Ed. Pokka sanoi niin kuin ed. Anttilakin, että kerätyt haittaverot olisi rahastoitava, jotta sitten täällä voitaisiin päättää tai ainakin tiedettäisiin, minkälaisia ympäristönsuojeluinvestointeja niillä rahoitettaisiin. Se on hyvin mielenkiintoinen ajatus, ja sitä täytyy pohtia.

Itse olen miettinyt viime aikoina sitä, että näillä haittaveroilla kerättävä raha tulisi ehkä sittenkin korvamerkitä. Ajattelin tätä, kun olin huoltoasemalla ottamassa bensaa ja näin että bensen hinta oli kallistunut; kaipasin kyllä huoltoasemalla merkintää siitä, että tästä bensalitrin hinnasta sen ja sen verran on haittaveroa. Minusta näyttää nyt siltä, että niin Neste kuin huoltoasematkin pistävät liksaa lisää bensalitrille ja pistävät sen kaikki haittaveron syyksi.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pokka ei ole ilmeisesti lukenut minun ansioluetteloani tarkkaan. Minä en olen teologian vaan tekniikan tohtori, ja maallisissa asioissa minä perustan käsitykseni tietoon enkä uskoon. Minä olen parhaani mukaan yrittänyt selvittää mm. ydinvoimailoisten asioita, ja kyllä ne perustuvat tietoon.

Kun Pokka mainitsee, että Lapissa tarvittaisiin lisää mittausasemia, niin Ilmatieteen laitoksen mukaan se ei tällä hetkellä ole välttämätöntä, kun otetaan huomioon myös Ruotsin ja Norjan asemat. Nimittäin tuulensuuntien ja muitten perusteella voidaan aina arvioida, mitä lähialueilla tapahtuu. Pahin vika tällä hetkellä on se, että Ilmatieteen laitoksella ei ole riittävästi väkeä, joka keräisi analysoida mittauksia. Ei ole mitään järkeä hankkia lisää mittareita ja saada lisää vain analysoimattomia tuloksia.

Toivottavasti MTK:kin nyt viimein, kun keskustapuolueen edustajakin pitää metsän inventointeja tärkeänä, suostuu siihen, että inventointeja todella vauhditetaan. Tähän astihan on käynyt niin, että aina kun on tehty uusi metsän inventointi, se on osoitta-

nut, että metsää on kasvanut enemmän kuin ennen, ja verot ovat nousseet. Nyt on mahdollista, että tullaan vähitellen toisiin tuloksiin. Tätä inventointia pitäisi tosiaan nopeuttaa. Mutta tämä järjestelmä, joka meillä nyt on, johtuu juuri MTK:n vastustuksesta. Siihen ei ole saanut rahaa paljon, koska on toivottu, että mahdollisimman hitaasti siitä jotain valmista tulee.

Ed. Kietäväinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Törnqvistin puheenvuorosta haluaisin todeta vain sen, että hyvin vaikea tätä hallituksen haittaveroa on kansalaisten ymmärtää siinä mielessä, että tämä monella tapaa on ymmärretty, mitä se hyvin pitkälle onkin, pelkkänä veronkorotuksena kansalaisille. Tämä hallituksen esitys ei täytä niitä haittaveron peruseräitteitä, joita haittaverolle yleisesti on asetettu. Minä otan yhden käytännön esimerkin. Hallituksen haittaveron kohtelee kahta teollisuusyriä samalla tavalla, jos ne käyttävät esimerkiksi kivihiiltä, vaikka toinen puhdistaa päästöt täysin — mikä ei ole mahdollista, mutta teoreettisena esimerkkinä — ja toinen päästää ne tismalleen puhdistamattomina ilmaan. Haittaveron kohdentuu samalla tavalla molempiin yrittäjiin. Tämä on yksivuotinen järjestelmä ja erittäin heikosti tuotantoa ja kulutusta ohjaava.

Oppositio puolueitten haittaverotyöryhmä esitti mallin, joka olisi ollut toimintakelpoinen, ohjannut tuotantoa ja kulutusta. Siinä olisi kohdennettu vero typen ja rikin päästöihin. Tämä ei vain hallitukselle kelvannut. Nyt ehkä on tästä opittu sen verran, että kun kyseessä on yksivuotinen vero, niin pyrittiin se korjaamaan, kun se on mahdollista korjata, järkevään suuntaan, että todellakin tavoite haittaverojärjestelmän, ympäristöverojärjestelmän, käyttämisestä tuotantoa ja kulutusta ympäristöystävälliseen suuntaan ohjaamiseksi toteutuisi. Tämä järjestelmä ei sitä toteuta.

Ed. P. Leppänen: Herra puhemies! Nämä oppositio puolueitten järjestämät väliskysymyskeskustelut ovat osa eduskuntatyötä, ja on mielestäni erittäin hyvä, että niitä aika ajoin opposition toimesta järjestetään. Se on osa myös sitä arvokasta keskustelua ja osa myös eduskunnan arvostuksen lisäämis-

tä, kun valitettavasti eduskunta ei muuten pysty keskustelemaan normaalisti asioista.

Valtiopäivien avajaispuheenvuorossaan puhemies Sorsa viime viikolla arvosteli lievästi eduskuntatyötä, sen arvostusta ja toivoi sille lisää luottamusta. Vaikka tämä ei nyt varsinaisesti kuulukaan tähän väliskysymyskeskusteluun, toin sen tässä yhteydessä myös esille. Ehkä tästä jatkossa puhutaan hieman lisää muiden asioiden yhteydessä.

Tätä keskustelua kaivataan myös tämän kysymyksen ympärillä, mutta jotenkin tuntuu eräitä puheenvuoroja kuulostaessa, jotka kai lähinnä ovat tulleet kokoomuksen suunnalta, että tässä ei ole paljon tehtävissä. Ed. Tiuri on useasti puhunut, että meillä ei 20 vuoteen pystytäkään tekemään ratkaisuja, ei ole aikaa eikä energiaa eikä resursseja. Jotenkin tuntuu pahalta, onko sitten aika jo mennyt ohi. Mutta saattaa olla, että tässä on niitä tutkijoitten ja eri asiantuntijoiden välisiä ristiriitoja ja erimielisyyksiä, koska osa on jo sitä mieltä, että kymmenen vuotta on liian pitkä aika, koska siihen mennessä tapahtuu jo liian paljon.

Tätä väliskysymyskeskustelua myös käsitykseni mukaan kansalaisten enemmistö tänä päivänä hyvin tarkkaan seuraa siinä mielessä, pystyvätkö eduskunta ja kansanedustajat yleensä tässä tekemään mitään. Henkilökohtaisesti jän kaipaamaan ministeri Bärlundin puheenvuorosta sitä osaa, että hän olisi esittänyt hallituksen konkreettisia toimenpiteitä tai ajatuksia, mitä hallitus aikoo tulevina kuukausina esittää tai tehdä. Jotenkin tuntui pahalta se, että pääpaino oli historiasa ja myöskin tilastoissa, eli konkreettisuus jäi uupumaan. Mutta toivottavasti tuleva keskustelu tänä iltana ja huomenna tuo jotain sellaisia uusia ajatuksia myöskin hallituksen suuntaan, että hallitus ryhtyisi sanoista tekoihin. Aikaa on asiantuntijoiden mukaan yllättävän vähän, ja jos meillä aiotaan jotain jättää tuleville sukupolville, niin päätöksiä pitäisi pystyä tekemään jo lähivuosina.

Tämän päivän kerskakulutus kertakäyttötavaroineen, jotka täyttävät hyvin paljolti kaatopaikkojamme, jos se jatkuu pitempään, myöskin tuhoaa metsiämme, tuhoaa ympäristöämme ja luontoa. Osin myöskin se vie valuuttaamme ulkomaille, mikä mielestäni on osin täysin järjetöntä touhua. Ei ajatella seuraamuksia, vaan ajatellaan puhtaasti bis-

nestä. Mitä enemmän menee kauppojen lävitse tavaraa, niin siitä joku hyötyy mutta ei välttämättä luonto.

Hyväksyn rehellisen yritystoiminnan ja yrittämisen, mutta tulee mieleen joskus, kenen etu on mm. siinä, kun makkaran pala kaupassa kääritään neljään viiteen eri paperiin tai muovikelmuun, ennen kuin asiakas saa sen kaupan ovesta ulos. Se on hyvin suurta tuhlaavaisuutta. Siinä tuhotaan puuta, ja siinä tuhotaan myöskin öljytuotteita. Se maksaa hyvin paljon yhteiskunnalle ja se maksaa sille asiakkaalle, kun se ajetaan sitten kaatopaikan täytteeksi.

Näistä valitettavasti puhutaan tänä päivänä liian vähän, mutta ehkä ei ole riittävästi nuorille sukupolville tiedostettu mm. koululaitoksemme kautta, mitä voitaisiin tehdä ja mitä pitäisi tehdä.

Myöskin viime aikoina kaikki tiedot, jotka koskevat kodinkonetuotantoa ja tuontia kehityksistä, viittaavat siihen, että kyseessä on lähes poikkeuksetta kertakäyttötavara, koska niitä ei kannata korjata. Ne ovat halpoja, mutta eivät kestä kyllä myöskään käyttöä ja ohjautuvat myöskin metsiimme kaatopaikkojen täytteeksi. Tässä herää kysymys, tätäkö me suomalaiset haluamme. Riisimme sitten kehitysmaita, heidän työvoimaansa ja myöskin raaka-aineita ja täytämme omia metsiämme.

Eräs alue, josta paljon on täälläkin puhuttu eri yhteyksissä ja joka aiheuttaa myöskin hyvin paljon niitä ongelmia, joista metsämme kärsivät ja sairastuvat, on julkinen liikenne. Tällä sektorilla hallitus voisi hyvin nopeasti näyttää tahtonsa tuomalla esityksiä eduskuntaan, joita oppositio kyllä on jatkuvasti tehnyt. Se olisi hyvin konkreettinen ja huomattava osa ympäristöpolitiikkaa, jolla voitaisiin nopeasti tehdä ratkaisuja, enkä allekirjoita tässä asiassa ed. Tiurin ajatuksia, ja tässä asiassa nähtävästi olemme myöskin hyvin pitkälle eri mieltä.

TVH:n suunnitelmat ovat karua todellisuutta. Pääpaino tulee jatkossa olemaan pienten henkilöautojen suosimisessa ja julkinen liikenne jää sitten mopen osaan eli kakkosasemaan, jolloin ympäristö kärsii entistä enemmän. Vaikka meillä henkilöautojen määrä kaksinkertaistuisi lähimmän viiden vuoden kuluessa, eivät ne autot kaikki ole yhtä aikaa maanteillä. Miksi sitten rakentaa joka paikkaan nelikaistaisia teitä? Sillä saa-

daan tuhottua osa luontoa, saadaan paljon enemmän yhteiskunnan varoja ja suositaan henkilöautoliikennettä.

Mielestäni ympäristöongelmat on pakko ottaa huomioon, oli sitten hallitus minkälainen tahansa, lähivuosina, mutta toivottavasti tulevat hallitukset, tulevat kansanedustajat ottavat ne aikaisemmin huomioon kuin ed. Tiuri esitti, eli 20 vuotta pitäisi vielä odotella ja miettiä, jotta ympäristö tosiaan tuhoutuisi ja tulevat sukupolvet, jotka elävät, olisivat pahalla päällä, että tällaisiako ne edeltäjät olivat.

Herra puhemies! Vaikka poikkesin hieman välikysymyskeskustelutekstistä, niin esitän lopuksi, että nämä metsiemme tilan tutkijat laitetaan etsimään vaikka lastenhoito-, vanhustenhuoltotyötä, elleivät he pysty näissä asioissa esittämään rehellistä kantaansa. En tarkoita yksimielistä kantaa, mutta sellaista kantaa, joka olisi uskottava. On mielestäni häpeällistä koko maalle jo kansainvälisestikin, kun vuosikymmeniä tutkijat riitelevät samoista asioista. Monissa puheenvuoroissa nostettiin esille, ketä uskoa, kun valiokuntaan tulee asiantuntijoita, jos ei jollakin tutkimuslaitoksella ole rehellistä kantaa asiaan. Nämä henkilöt voisivat harkita ja pitäisi antaa heille vapautus ainakin valtion palkkalistoilta hankkiutua sosiaalipuolen töihin.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. P. Leppänen ilmeisesti hieman käsitti väärin tai ei kuullut tarkasti, mitä sanoin. Happosateistahan on tietenkin päästävä ja päästään mahdollisimman nopeasti kaikilla niillä konsteilla, mitä nykyään tehdään, ja niihin kuuluu vielä ydinvoimakin, niin että 20 vuoden kuluttua niitä ei varmaan enää ole toivon mukaan. Esimerkiksi katalyysaattoriautot pudottavat ne vuoteen 2010 mennessä jokseenkin pieniksi, niin että ainakin 25 vuoden kuluttua ollaan ehkä jo hyvin pienissä arvoissa. Kasvihuoneilmiö taas on sellainen, että ne toimenpiteet, jotka nyt tehdään, alkavat vaikuttaa 20–30 vuoden kuluttua selvästi ja sitä myöhemmin vielä selvemmin. Ne on kuitenkin pakko nyt aloittaa, jotta alkuun päästäisiin.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Suomalaisella on perinteitä ilmansaasteiden vaikutusta kasveihin koskevassa tutkimuksessa. Mainei-

kas suomalainen jäkäläntutkija professori V. Nylander, kiinnitti jo 150 vuotta sitten ensimmäisenä asiantuntijana huomiota siihen, kuinka Pariisissa jäkälät kuolevat ilmansaasteista johtuen. Vasta parikymmentä vuotta myöhemmin Englannissa keksittiin käsite hapan sade. Vuonna 1947 professori Runar Collander yhdisti teoksessaan Kasvifysiologian perusteet suurkaupunkien jäkälä- ja kuusikuolemat toisiinsa ja selitti molemmat lähinnä ilman rikkidioksidipitoisuuksista johtuviksi. Häntä voidaankin perustellusti pitää suomalaisen ilmansaaste keskustelun isänä.

Kasvitieteilijät ja ympäristöntutkijat ovat kiinnittäneet huomiota metsien vaurioitumiseen ilmansaasteista johtuen jokseenkin säännöllisesti vuoden 1970 paikkeilta lähtien. Suurta huomiota ilmiö on saanut osakseen kuitenkin vasta viisi vuotta. Keskustelu ilmansaasteiden merkityksestä metsille syntyi näet vilkkaana ja moni-ilmeisenä keväällä 1985, jolloin etenkin Etelä-Suomen kuuset ruskistuivat voimakkaasti. Vasta tällöin metsäntutkijat tulivat mukaan vauriokeskusteluun.

Heidän osuutensa vauriokeskustelussa on alusta alkaen ollut niin vaurioita kuin saasteiden osuutta niiden synnyssä vähättelevä. Esimerkiksi silloinen Metsäntutkimuslaitoksen ylijohtaja Aarne Nyssönen sanoi, että havupuiden ruskistumisessa kysymyksessä on pakkaskuivuminen, ja edelleen, että ei ole todennäköistä, että hapan sade lähiaikoina vaikuttaisi mainittavasti metsien hakkuumääriin ja käsittelyyn. Tätä ylijohtajan käsitystä täsmensi Metsäntutkimuslaitoksen professori Erkki Annila kirjoittamalla, että havupuiden ruskistumisessa kysymys on ilmiöstä, joka metsäkirjallisuudessa tunnetaan pakkaskuivumisena ja joka on selvästi erotettavissa saasteiden aiheuttamista vaurioista.

Nämä näkemykset tulivat esiin myös Metsäntutkimuslaitoksen virallisessa lausunnossa havupuiden ruskistumisesta. Samalle kannalle asettui silloin virallisesti myös maa- ja metsätalousministeriö. Mainittakoon, että vuoden 1985 jälkeen sen enempää Metsäntutkimuslaitos kuin maa- ja metsätalousministeriökään eivät ole irtisanoutuneet tuolloisista kannanotoistaan, joten ne ovat yhäkin molempien virallisia voimassa olevia käsityksiä Suomen metsävaurioista ja niiden syistä.

Kun kuuset ja männyn vuoden 1985 jäl-

keen huolimatta leudoista talvista ovat jatkaneet ruskistumistaan ja kuolemistaan ja kun huonokuntoisten puiden joukkoon on kesästä 1989 näkyvästi tullut mukaan myös koivu, osin jopa haapakin, on viime vuosina ollut pakko keksiä uusia syitä, esimerkiksi kesän sääolot ja männyn kohdalla männynversosyöpy. Metsävauriokeskusteluun on viime vuosina lisäksi kytketty mukaan myös oppiriidat. Muistettakoon myös, että vuonna 1985 julkistetussa Metsä 2000 -ohjelmassa, joka on tällä hetkellä suomalaisen metsäntutkimuksen ja metsätalouskäytännön merkittävin perusta, ei kiinnitetä käytännöllisesti katsoen lainkaan huomiota niihin menetyksiin ja uhkiin, joita niin ilmansaasteet kuin virheelliset metsänkäsittelytkin ovat aiheuttaneet Suomen metsille.

Niin ulkomaisessa kuin suomalaisessakin perustutkimuksessa on sitovasti osoitettu, että kasvihuoneilmiö, otsonivaikutukset, ilman rikki- ja typpiyhdisteet ja monet muut tekijät yhdessä ja erikseen ovat perin haitallisia ei vain metsäekosysteemille vaan koko eliökunnalle ihminen mukaan lukien. Yksin ilmansaasteista johtuen Suomessakin sadat metsähehtaarit ovat jo kuolleet pystyyn, tuhannet metsähehtaarit ovat kuolemassa ja on kyseenalaista, onko metsissämme enää ainutakaan täysin tervettä tukkipuuvaiheessa olevaa puuta. Tilanne on katastrofaalinen, ja kuitenkin meillä vakuutetaan, että hätää ei ole.

Metsien tilaa pahentavat 1950-luvun puolivälissä aloitetut laajamittaiset ja yhä suurina jatkuvat avohakkuut virheellisine metsämaaperän käsittelyineen ja epäonnistuneine metsän istutuksineen. Viimeisten kolmenkymmenen vuoden aikana joka vuosi keskimäärin 100 000 hehtaaria metsää on avohakattu. Meillä on siis suunnilleen kolme miljoonaa hehtaaria avohakkuualueita, joilla on epäonnistuneita istutuksia, lähinnä sykkyräjuurisista, länkivartisista, oksaisista ja kituvia männiköitä. Tällaisista taimikoista ei voida odottaa syntyvän kunnan metsää. Näissä syväauratuissa, epäonnistuneissa avohakkuualueissa onkin kysymys itsenäisyytemme ajan suurimmasta taloudellisesta hukkatoiminnasta. Tähän hukkatoimintaan on kytkeytynyt kiinteästi happaman laskeuman tuhovaikutus molempien haittavaikutusten täydentäessä toisiaan. Esimerkiksi auratuilla alueilla hapan sade mobilisoi liikkeelle ras-

kasmetalleja, mikä ilmiö puolestaan laajoilla alueilla tekee maaperän kelvottomaksi metsän kasvuille. Kyseenalaista on, saadaanko näille alueille vuosikymmeniin, kenties koskaan, enää syntymään kunnollista metsää. Tästä näkökulmasta katsottuna erityisen vakava tilanne on jo Pohjois-Suomen itäosissa.

Suuresti metsien tilaan ja tulevaisuuteen vaikuttavat myös ylisuuret suo-ojitukset. Ne ovat saaneet aikaan mm. voimakkaan turpeen palamisilmiön ojitetuilla turvesoilla, mikä puolestaan kiihtyvällä vauhdilla lisää ilmakehän hiilidioksidipitoisuutta ja näin voimistaa kasvihuoneilmiötä, jonka merkittävien yksityinen aiheuttaja hiilidioksidi on. Meillä Suomessa on ojitettu turvesoita enemmän kuin missään muualla maapallolla. Näiden ojitusten haittavaikutuksia on rinnastettu jopa niihin haittoihin, joita on aiheutunut sademetsien hävityksestä.

Kun metsien hävityksessä ja hävitysuhasa on kysymys valtavista taloudellisista ja kulttuurisista arvoista, itse asiassa Suomen kansan aineellisesta ja henkisestä olemassaolosta, niin miksi sitten kaiken sanotun on sallittu tapahtuvan ja miksi yhäkin vähätellään vaurioita ja peitellään virheitoimintoja? Ensi sijassa kysymys on lähinnä siitä, että Suomen metsät metsäntutkimuksineen ja metsätalouden käytäntöineen ovat lähinnä 50-luvun puolivälistä lähtien siirtyneet mittavan valtaryhmittymän, järjestelmän, omistukseen, hallintaan ja valvontaan. Tämä järjestelmä koostuu ensi sijassa metsäteollisuudesta, MTK:sta, Tapiosta, metsähallituksesta ja Metsäntutkimuslaitoksesta ja näiden taustalla olevista poliittisista voimista. Tämä systeemi on siis se, joka on pyrkinyt vähättelemään ilmansaasteiden vaikutusta Suomen metsiin, vaiennut keskustelua vaihtoehtoisista metsänkäsittelymenetelmistä, käytännössä suunnitellut ja toteuttanut ylisuuret avohakkuut Suomen metsissä, suunnitellut ja toteuttanut ylisuuret suo-ojitukset, vastannut avohakkuualueiden syväaurauksista ja virheellisistä metsän istutuksista, pitänyt yllä virheellistä ja epäoikeudenmukaista metsäverotusjärjestelmää sekä vaiennut virheistään ja tuottamistaan megaluokan vahingoista.

Markkinaehtoisilla ajatuksilla, tutkimuksilla ja toiminnoilla Suomen metsiä ei sen enempää paranneta kuin pelastetakaan. Annettakoon markkinavoimille tilaa ja mahdollisuuksia vaikuttaa varsinaisessa talouselä-

mässä, mutta pidettäköön ne irti luonnosta. Metsäekosysteemi ja markkinavoimat ovat yhteensovittamattomat.

Herra puhemies! SMP näkee tärkeänä eduskuntakeskustelun Suomen metsien nykytilasta. Mielestäni hallituksen tulisi asettaa parlamentaarinen toimikunta selvittämään niitä vahinkoja, joita suomalaiselle metsäluonnolle on aiheutettu ylimitoitetuilla avohakkuilla, avohakkuiden syväaurauksilla ja virheellisillä metsän istutuksilla. Toimikunnan tulisi myös selvittää ylisuurten suo-ojitusten synnyttämät haitat suomalaiselle suoluonnolle yleensä, järvi- ja jokivesien tulvimiselle, happamoitumiselle ja muunlaiselle tarveltymiselle samoin kuin ilmakehän hiilidioksidipitoisuuden lisääntymiselle.

Tämän lisäksi hallituksen tulisi asettaa toinen laajapohjainen luonnontutkijoista koostuva asiantuntijaelin selvittämään sitä, kuinka helpoimmin ja nopeimmin käytännössä voidaan toteuttaa metsätaloudellisen ja metsäekosysteemisen tutkimuksen elvyttäminen. Tämä eriyttäminen on näet perusedellytys metsäekosysteemiä ja näin myös metsävahinkoja koskevan tutkimuksen tason parantamisessa. Se on välttämätöntä myös taloudellisesta painostuksesta vapaan tiedon julkistamiselle, tiedonsaannin nopeuttamiselle ja jopa kustannusten pienentämiselle. Tässä toimikunnassa tulisi ehdottomasti huomioida myös luontaisen metsätalouden kannalla olevat tutkijat, kuten esimerkiksi professori Erkki Lähde. Tällöin tulisi varmistetuksi se, ettei komitea päätyisi jälleen kerran sille kannalle, että avohakkuihin perustuva tehometsätalous on ainoa oikea menetelmä maassamme.

Näiden kahden toimikunnan lisäksi hallituksen ja myöhemmin eduskunnan tulisi huolellisesti paneutua valmisteilla olevaan metsäverotusuudistukseen, ottaa todella selvää siitä, kuinka olennaisen tärkeästä asiasta maamme kannalta metsäverossa on kysymys ja kuinka tehtävät metsäverotuspäätökset heijastuvat myös metsänsuojeluun.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Mäkelä esitti aika harhaisen kuvauksen Suomen metsätoiminna. Ensinäkin saasteiden vaikutuksia ei ole kovin hyvin tutkimuksissa vielä pystytty osoittamaan muuta kuin suurten teollisuuslaitosten läheisyydessä. Muualla metsä on kasvanut

aina entistä paremmin. Vasta ihan viime aikoina on ruvettu huomaamaan, että saasteet ehkä ovat jo vaikuttamassa. Siitä syystä minusta ei tutkijoita voi tästä syyttää, kun he ovat vain esittäneet tutkimustuloksiaan.

Kun ed. Mäkelä mainitsi professori Lähteen, niin olen sattuneesta syystä joutunut katselemaan hänen tieteellisiä artikkeleitaan viime aikoina ja olen huomannut, ettei hänkään ole tieteelliseen tutkimukseen nojautunut näissä väitteissään, vaan hän on vain väittänyt, että metsät kärsivät saasteista, ja esittänyt lähinnä lehtikirjoituksia. Ei tämän tapaisella kuitenkaan voida tieteellisesti perustella asioita. Kaikki me tiedämme, että saasteet varmasti ennen pitkää metsää häiritsevät niin, että on ollut vain kysymys siitä, milloin ne tulevat näkyviin, ja siitä syystä nyt ollaan huolissaan.

Markkinavoimat ovat varmasti aika hyvä asia metsien hoidossa, koska jokainen järkevä teollisuuslaitos tietenkin huolehtii tulevaisuudestaan, huolehtii siitä tai ainakin haluaa vaikuttaa siihen, että raaka-aineita riittää. Ei siellä voida sillä lailla menetellä, että hyvin lyhytnäköisesti vain tuhottaisiin perustoimintaedellytyksiä.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy auttaa professori Tiuria hiukan asiayhteyksien kytkemisessä toisiinsa. Kun hän totesi, että professori Erkki Lähteellä ei ole erityisiä, omissa nimissään olevia saastetutkimuksia, niin se kirjaimellisesti pitää paikkansa. Nyt vain sattuu kuitenkin olemaan niin, että hän vetää sitä tutkimusryhmää, jossa tohtori Sirkka Sutinen tekee varsinaisen mikroskooppistasoisen ja muun tutkimustyön, ja tohtori Sutinen on osoittanut sen, että saasteilla todella on vaikutusta havupuihin, erikoisesti mäntyihin ja erikoisesti solutasolla ja sitten tietysti harsuuntumistasolla, kun tilanne eteenpäin kehittyy. Eli kyllä sieltä ne tulokset löytyvät. Myös tohtori Sutisen väitöskirja on asiakirja, johon ed. Tiurin kannattaa tutustua.

Ed. Mäkipää (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täytyy myös ed. Tiuria ohjottaa sen verran, että kun hän mainitsi, että tutkijat eivät ole saaneet tutkimuksia päätökseen, niin minä toivoisin, että professori Tiuri tulisi esimerkiksi Kihniöön katsomaan, mitä suuret avohakkuut ovat tehneet,

puhumattakaan suurista Lapin avohakkuista. Professorina pitäisi jo tietää, että aluskasvillisuus on menetetty ja suuria vahinkoja on avohakkuusysteemillä aiheutettu.

Monissa puheissa hän on jatkuvasti puolustanut ydinvoimaa, ja kaikkea pitäisi odottaa 10–20 vuotta. Kehottaisin myös kääntymään SMP:n puoleen siinä mielessä, että ydinvoimalat päinvastoin suljettaisiin viimeistään 20 vuoden aikana eikä odotettaisi sitä aikaa, että täällä ei enää olisi minkäänlaista elämistä maan päällä. On tällaisia ihmeellisiä tiuristisia käsityksiä hänellä.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä viimeinen väite oli sellainen, ettei siihen tarvitse varmaankaan vastatakaan.

Sen sijaan huomauttaisin ed. Pulliaiselle, että muistaakseni tohtori Sutinen on väittänyt, että kaikki häiriöt johtuvat otsonista. Myöhemmin hän on joutunut kumminkin antamaan periksi siinä, koska monia muita syitä on varmaan ollut näihin. Esimerkiksi se, että neulaset ovat saman näköisiä kuin otsonin häiritsemät neulaset jossakin muualla, ei välttämättä todista, että ne muut neulaset olisivat otsonin häiritsemiä. Sehän on tietenkin yleisesti tunnettua, että otsoni on eräs haitallinen aine kasvillisuudelle, muttei se varmaan ole sekään yksin syynä eikä pääsyynä.

Metsänhoidossa tietenkin on tehty virheitä niin kuin kaikessa inhimillisessä toiminnassa, mutta virheistä on varmaan opittu ja yritetään oppia. Minä en ainakaan usko ja tiedänkin, ettei teollisuus ainakaan halua sellaisia menetelmiä käytettäväksi, jotka metsää vähän pitemmällä tähtäyksellä hävittävät, vaan kyllä siellä pyritään jatkuvaan toimintaan.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka meistä kumpikaan ei ole kasvisolutasoisen tutkimuksen ekspertti, haluaisin tähdentää ed. Tiurille, että tohtori Sutisen töillä on nimenomaan osoitettu se, että viherhiukkasten kutistuminen on nimenomaan saasteista johtuva, jossa otsoni on yksi tekijä, joka otsoni vaikuttaa taas erikoisesti siihen, että vahakerroksessa olevat huokosaukot laajenevat, siis niiden reunat syöpyvät, ja sillä tavalla neulanen altistuu muille saasteiden vaikutuksille. Eli kyllä toh-

tori Sutisen työt tässä suhteessa ovat olleet ihan urauurtavia, hän avasi nimenomaan tämän lohkon tutkimuksen uusille urille.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Kun teimme välikysymyksen metsien tilasta, niin tarkoittaako se sitä, että vihreät vähätelisivät niitä aikaansaannoksia, joita hallituksella on ollut ilmansuojelussa ja sen yhteydessä esimerkiksi kansainvälisissä sopimuksissa? Ei suinkaan, sillä jos verrataan tämän hallituksen saavutuksia tällä alalla sen edeltäjiin tai jos verrataan niitä yleisiin käsityksiin poliittisista realiteeteista, siihen mitä on poliittisesti mahdollista saada aikaan, tai jos verrataan tämän hallituksen aikaansaannoksia tällä alueella siihen, minkälaisiin ro-poihin luonnonsuojelussa yleensä on jouduttu tyytymään, täytyy myöntää, että on saavutettu hyvin paljon. Tältä osin hallitus on edeltäjiään selvästi parempi, ja se on onnistunut jopa jonkin verran venyttämään näitä ns. poliittisia realiteetteja.

Mutta jos verrataan näitä aikaansaannoksia siihen tarpeeseen, mitä pitäisi tehdä, jotta voimme varmistaa sen, että meidän metsämme säästyvät — siis tarkoitan nimenomaan ”varmistaa”, ei tehdä sitä todennäköiseksi vaan tehdä se kohtalaisen varmaksi — jos vertaamme siihen, mitä pitäisi siis tehdä, että tilanne olisi hyvä, niin silloin täytyy sanoa, että hallituksen toimenpiteet taas ovat aivan liian vähäisiä, sillä kuten ed. Pulliainen omassa puheenvuorossaan sanoi, hukkuvaa ei paljon auta se, jos hänet tuodaan vähän lähemmäksi pintaa, hänet pitää tuoda pinnalle.

Mutta en suinkaan väitä myöskään sitä, että tämä olisi yksin hallituksen ongelma, vaan kyllä tämä on koko suomalaisen ideologian, tämän teollisen järjestelmän ja sen aatteellisten lähtökohtien ongelma. Olemme tulleet sen jonkinlaisen tien päähän, jossa koko yhteiskunnan tulee tarkistaa kannanottojaan.

Kun me olemme tehneet tämän välikysymyksen ja saaneet siihen koko opposition ja jopa yhden hallituspuolueittenkin kansanedustajan allekirjoituksen, niin me toivomme tällä voivamme kertoa — ja toivomme, että se myös muitten allekirjoittajien osalta sitä todella tarkoittaa — hallitukselle, että jos hallituksella on halu ja ryhtyä tässä vakavampiin toimiin, käyttää suurempi osa yhteisistä varoistamme metsien säästämiseen ja ilman-

suojeluun, niin se ei tule oppositiopuolueista jäämään kiinni, vaan oppositiopuolueet tässä asiassa tulevat silloin hallitusta tukemaan.

Edelleen, kun me teimme välikysymyksen metsien tilasta, niin onko se välikysymys osoitettu ensisijaisesti ympäristöasioista vastaavalle ministeri Bärlundille? Missään tapauksessa ei ole, sillä puheeni alkuosaan sisältyvä pieni kehukin oikeastaan koski ai-noastaan ministeri Bärlundia, mutta jos täällä olisi vastaamassa esimerkiksi liikenneministeri, niin silloin täytyisi jo sanoa, että hallituksen aikaansaannokset eivät ole olleet millään tavoin hyviä, vaan ne ovat jopa edellisiä hallituksia tai muitten maitten hallituksia huonompia, sillä kun muualla maailmassa jo nyt ymmärretään, että autoliikenteen kasvu on saavuttanut rajansa ja että senkin ympäristöpäästöjä tulee vähentää, niin täällä vain rakennellaan moottoriteitä ja saavutetaan ennätysmäisiä autokannan kasvuja. Sama koskee vaikkapa kauppa- ja teollisuusministeriötä, sillä muualla maailmassa jo uskotaan, että siltä jatkuvan energian kulutuksen kasvun tieltä, jota tähän asti on noudatettu, pitäisi kääntyä pois, mutta Suomessa kauppa- ja teollisuusministeriö yhä vain tekee suunnitelmia siitä, kuinka energian kulutus prosentuaalisesti kasvaa prosentin tai kaksi vuodessa, vaikka sen pitäisi pari prosenttia vuodessa alentua kansainvälisten suositusten mukaisesti.

Minun tehtäväni tässä vihreitten työnjaossa on puhua metsäntutkimuksesta. Se on minusta tässä asiassa hyvin merkittävä seikka, sillä siihen asiaan, että me olemme saaneet varoituksen metsien tilasta liian myöhään, on metsäntutkimus hyvin suurelta osalta syyllinen, sillä vielä pari kolme vuotta sitten poliittisille päättäjille vakuutettiin, että ei ole mitään syytä huoleen ja että erilaiset puheet metsien vaurioitumisesta ovat pelkkää luonnonsuojelijoitten vohottamista. Toki yksittäiset tutkijat yliopistoissa ja myös Metsäntutkimuslaitoksessa ovat jo kymmenen vuotta sitten kiinnittäneet huomiota metsien uhanalaiseen tilaan, luonnonsuojelujärjestöt ovat siitä varoittaneet, Suomessa on käynyt paljon kansainvälisiä luonnonsuojelijoita ja tutkijoita siitä varoittamassa. Mutta Metsäntutkimuslaitoksen johto ja Metsäntutkimuslaitos laitoksena on julkisesti vähätellyt näitä tietoja ja antanut semmoisen vaikutelman, että mitään hätää ei ole. Kun ed.

Anttila täällä tuntui vaativan metsäntutkijoilta ja Metsäntutkimuslaitokselta yhtenäistä virallista kantaa, niin tämä yhtenäinen virallinen kanta meillä juuri on ollut se ongelma, koska päättäjät ovat aivan liikaa siihen luottaneet, ja tiedeyhteisön tosiasiallinen epävarmuus ei päätöksentekoon ole välittynyt.

Kyse on jonkin verran myös tiedemaailman ja poliittisen maailman välisestä kielellisestä väärinkäsityksestä, sillä tieteellisesti jokin asia on totta vasta, kun se on luotettavasti verifioitu. Tieteelliseksi tiedoksi jokin seikka todellakin tiedemaailman sääntöjen mukaan siirtyy aika paljon hitaammin ja varmemmin. Esimerkiksi ekologisen tiedon osalta tieteellisesti todistettu uhka on oikeastaan olemassa vasta, kun se on toteutunut, sillä ekologiset lainalaisuudet ovat niin monimutkaisia, että niistä on vaikea etukäteen tieteellisen luotettavia ennusteita tehdä.

Mutta kun tiedeyhteisö sanoo, että jotakin asiaa ei ole tieteellisesti todistettu, se ei tarkoita, että tiedeyhteisö sanoisi, että se ei ole totta, että siis käänteinen seikka olisi todistettu. Jos tiedeyhteisö sanoo, että ei ole luotettavaa tietoa siitä, että metsät ovat tuhoutumassa, niin se ei tarkoita sitä, että tiedeyhteisö sanoisi, että luotettavasti tiedämme, että metsät eivät ole tuhoutumassa. Tosin on todettava, että metsäntutkijoista eräät yksittäiset henkilöt, mm. professori Kullervo Kuusela, ja laitoksen virallinen kanta ovat myös suoranaisesti väittäneet, että metsillä ei mitään hätää ole ja että ongelmaa ei ole. Mutta tiedeyhteisö kokonaisuudessaan ei tällaista ole väittänyt, mutta ei ole näyttänyt tulleen poliitikoille tiedoksi, että tiedeyhteisö on tästä asiasta epävarma.

Ongelmana meillä toki on se, että meidän metsäntutkimuksemme on myös ideologisesti väritynyt. Se näkyy lausunnoissa, joita vielä 80-luvun puolivälissä annettiin, että koivut pitäisi hävittää, ne ovat metsiemme hukka-kaura. Se näkyy myös metsähallituksen toimintapöytäkirjoissa ja vakuutteluissa.

Kaiken kaikkiaan rehelliset metsäntutkijat esimerkiksi Lapin metsätuhoista ja saastelaskeumista siellä sanovat vilpittömästi, että niistä ei myöskään ollut tietoa. Se näkyy esimerkiksi siitä, että jos katsomme rikkitoimikunnan tekemää karttaa rikkilaskeumista vuodelta 1986 Suomessa, niin ei Lapissa ole minkäänlaisia rikkilaskeumia. Todellakaan

Suomessa ei näyttänyt olevan tietoa siitä, että Lappiin tulee huomattavat rikkilaskeumat Kuolan nimimaalta.

Se on osoitus tutkimuspoliittisesta virheestä, sillä metsäntutkijoiden tehtävänä toki on tutkia kaikkea sitä, mikä yhteiskunnallisesti metsissä on merkittävää. Metsäntutkimuslaitos selvästikään ei panostanut metsävaurioiden tutkimukseen, ei panostanut luonnonsuojelulliseen tutkimukseen, vaan tutki ainoastaan metsän viljelymenetelmiä ja metsän kasvatusmenetelmiä puuntuotannon kannalta. Se oli puhtaasti taloudelliseen hyötyyn perustuvaa tutkimusta. Se laiminlöi tehtävänsä tältä osin tutkia esimerkiksi metsävaurioita. Niinpä nuo Lapin rikkilaskeumat laskettiin matemaattisesta mallista, niitä ei vaivauduttu käymään paikalla mittaamassa. Mittaaminen olisi ollut hyvin halpaa, mutta sitä ei pidetty mitenkään tarpeellisena, ei olennaisena tutkimuslaitoksen kannalta. Tässä suhteessa voi sanoa, että metsäntutkijat ovat poistuneet vartiopaikaltaan. He eivät ole hälyttäneet, vaikka heidän tehtävänsä olisi ollut se tehdä.

Menneisyyttä me emme tietenkään voi korjata, mutta siitä pitäisi edes oppia jotakin. Meidän on järjestettävä metsäntutkimus toisella tavalla. Meidän on taattava tutkimuksen vapaus metsäntutkimuksessa paremmin ja on taattava se, että hälytykset vastaisuudessa saadaan aikaisemmin tietoon.

Me olemme väkisin aina myös tekemässä päätöksentekoa epävarmuudessa. Tässä suhteessa ed. Anttilan toivomus siitä, että tutkijat antaisivat yhden, yksiselitteisen ja luotettavan tiedon päätöksentekijöiden käyttöön, on valitettavasti mahdoton. Sellaiseen ei pystytä, ja jos siihen pystyttäisiin, mihin me tarvitsisimme päättäjiä? Me tarvitsemme päättäjiä nimenomaan siihen, että voimme tehdä päätöksiä myös epävarmuuden vallitessa, ja niin me aina joudumme tekemään. Tätäkin varten on kyllä kehitetty kokonainen tieteenhaara, päätöksentekoteoria. Sen mukaan epävarmuudet ovat olennainen osa päätöksentekoympäristä ja silloin valistuneet arvaukset ovat kullannarvoisia, koska ne ovat parempia kuin valistumattomat arvaukset.

Sen takia tutkijalla, tiedemiehellä, ei ole oikeutta paeta varman tiedon taakse, ei ole oikeutta sanoa, että tästä asiasta ei ole olemassa luotettavaa tietoa, vaan hänen tehtävänsä on kertoa kaikki se tieto, mitä hänellä on, myös epävarma tieto, se, mikä

käsitys hänelle asiasta on tullut, sillä hänen osumatarkkuutensa arvauksessa on parempi kuin jonkun, joka ei asiaa kunnolla ole tutkinut.

Toki tutkijan näissäkin tapauksissa on erotettava toisistaan se, mitä tiedetään, ja se, mitä epäillään.

Tyypillistä päätöksenteossa on myös ollut se, että siinä vaiheessa, kun alkoi selvitä, että metsät ovat vaarassa — ja tätä keskustelua käytiin nimenomaan Keski-Euroopassa — alettiin sen jälkeen keskustella, mistä se johtuu. Sen sijaan, että olisi ryhdytty nopeasti erilaisia epäiltyjä haittoja poistamaan, alettiin riidellä siitä, johtuuko se rikistä, typestä, otsonista, raskasmetalleista tai jostakin muusta sellaisesta syystä. Ikään kuin haluttiin olla varmoja, ettei mitään näistä tekijöistä poisteta tai puhdisteta turhaan, jos ne eivät olekaan metsätuhojen syitä.

Kuitenkin, jos mietitään, mikä on sen virheen hinta, jos rikkipäästöjä vähennetään turhaan, se maksaa miljardin, pari tai kolme. Sitä voidaan verrata siihen virheeseen, että niitä pitäisi puhdistaa, mutta ei puhdisteta ja sen takia menetetään metsät, joiden arvo rahassa on satakertainen tai tuhatkertainen tai suorastaan mittaamaton. Sen takia viisas päättäjä tietysti poistaa kaikki epäilyksenalaiset taudinaiheuttajat eikä jää odottamaan sitä, että kun metsät kuolevat, nähdään ruumiinavauksessa, mihin ne oikein kuolivat.

Arvoisa puhemies! Minun on todettava, että metsäntutkimus ei ole ollut ajan tasalla ja meidän poliittisten päättäjien tehtävä on saattaa se ajan tasalle.

Lopuksi haluan esittää muutaman laskennallisen esimerkin niistä mittasuhteista, joista tässä puhutaan. Nyt me tiedämme jopa, että rikki on yksi merkittävistä metsätuhojen aiheuttajista. Jos Euroopassa käytettäisiin yksi prosentti bruttokansantuotteesta rikkiongelman ratkaisuun, se saataisiin suurin piirtein ratkaistuksi. Yksi prosentti tarkoittaa sitä määrää, jonka bruttokansantuote kasvaa neljässä kuukaudessa. Se tarkoittaa siis sitä, että me nyt helmikuussa olisimme yhtä varakkaita kuin lokakuussa, jos me tuon prosentin uhraisimme. Se prosentti on siis se, kuinka paljon neljässä kuukaudessa bruttokansantuote on noussut. Jokainenhan meistä havaitsee, että neljässä kuukaudessa maailma ei kovin toisenlaiseksi ole muuttunut, joten se ei muuttuisi kovin toisenlaiseksi,

jos me tuloistamme tuon yhden prosentin tähän tarkoitukseen uhraisimme.

Toinen seikka on se, että Suomessa metsät ovat aivan liian tehokkaassa käytössä. Meillä on 99,7 prosenttia eteläisen Suomen metsistä talousmetsiä ja 0,3 prosenttia suojeltuja. Jos me toteuttaisimme sen YK:n suosituksen, että meidän tulisi suojella metsävaroistamme 10 prosenttia, se tarkoittaisi sitä, että meillä hakattavaa metsää olisi sitten 10 prosenttia vähemmän. Tämä kantohintoina merkitsisi noin miljardin markan menetystä, mutta bruttokansantuotteen menetyksenä menettäisimme ilmeisesti noin 2 miljardia markkaa, mikä 2 miljardia markkaa tarkoittaa 0,5 prosenttia bruttokansantuotteesta sen edestä, että meillä olisi 10 prosenttia täysin vapaata, oikeata kunnollista metsää, jossa puut saavat rauhassa vanhentua. Tuo maksaisi meille 0,5 prosenttia bruttokansantuotteesta, joka on siis se määrä, jonka bruttokansantuote nousee kahdessa kuukaudessa. Kuinka paljon meidän maailmamme muuttuu kahdessa kuukaudessa? Sen verran me menettäisimme, jos me tuon 10 prosenttia uhraisimme.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Keski-Euroopan metsäkuolemien syitä haettaessa ei varmaan päämääränä ollut se, että odotetaan niin kauan, kunnes syy selviää, vaan se oli tyypillinen tieteellisten tutkijoiden innostus, että nyt on ongelma, joka on selvitettävä, ja monia eri syitä yritettiin siihen saada. Tällä hetkellä Länsi-Saksassa tilanne on se, että metsät ovat huomattavasti parantuneet, ja tällä hetkellä metsäkuolemista ei siellä enää niin paljon puhutakaan. Tshekkoslovakiassa ja Puolassa tilanne on toinen.

Ed. Soininvaaran esittämä vertaus hukkuvan auttamisesta on minusta aika hyvä. Sitä pitää vain jatkaa. Tällä hetkellä vihreät ovat sitä mieltä, ettei se auta, että nostetaan kymmenen sentin päähän veden pinnasta, vaan täytyy nostaa pinnalle. He haluavat nostaa pinnalle tämän hukkuvan mutta eivät ota huomioon, että kasvihuoneilmiön ansios-ta tämä pinta onkin kaiken aikaa noussut. Hukkuva jää edelleen veden pinnan alle, jollei kasvihuoneilmiötä myös oteta huomioon.

Ed. Hurskainen-Leppänen: Arvoisa puhemies! Opposition väläkysymys metsien

terveydentilan parantamisesta on sinänsä ajankohtainen asia. Siltä osin on myös hyvä, että eduskunnassa käydään keskustelu tämänhetkisestä ympäristöpoliittisesta tilanteesta ja siitä, mihin suuntaan olemme menossa. Ehkä löydämme myös ratkaisuehdotuksia siihen, miten tulevaisuudessa voimme ennalta ehkäistä ympäristöhaittoja.

Nykyinen hallitus on ottanut aktiivisen roolin ympäristöpolitiikassa. Ympäristöasioihin perehdyttiin perin pohjin eduskunnassakin keväällä 1988, kun hallitus jätti eduskunnalle selonteon ympäristöpolitiikasta. Oppositioikin on myöntänyt välikysymyksistissään, että hallituksen toimenpiteet ympäristöasioissa ovat olleet oikean suuntaisia, joskin he väittävät, että ne eivät ole olleet riittäviä.

Lapin ja Kuolan alueen metsätuhot ovat saaneet paljon julkisuutta, ja myös eduskuntakeskustelussa lähes joka puheenvuorossa niihin on puututtu. Rikkilaskeumat tuolla alueella ovat 1 gramma neliometriä kohti vuodessa, kun samanaikaisesti Kaakkois-Suomen luvut ovat 1,8 grammaa neliometriä kohti vuodessa eli lähes puolet korkeampia. Muualla maassa luvut jäävät alle gramman.

Ei voi olla ihmettelemättä, miksi esimerkiksi Kaakkois-Suomen päästöistä on vaiettu lähes täysin ja Lapin alueen päästöt ovat jatkuvasti esillä ja puhutaan Lappia uhkaavasta katastrofista. Tulee pohdittua, onko syynä se, että Lapin päästöt ovat kotoisin pääasiassa rajan takaa, kun taas esimerkiksi Kaakkois-Suomen päästöt jakautuvat siten, että noin parikymmentä prosenttia on oman alueemme teollisuudesta tullutta ja noin 80 prosenttia tulee rajan takaa.

Suomen hallitus on toiminut aktiivisesti ja ollut aloitteellinen myös rikkipäästöjen alentamisen suhteen. Suomi on allekirjoittanut sopimuksen, jonka mukaan Suomi sitoutuu vähentämään rikkipäästöjä vuoteen 1993 mennessä 50 prosentilla vuoden 1980 tasosta ja vuoteen 2000 mennessä 70–80 prosenttia vuoden 1980 tasosta. Vaikka sopimukset on allekirjoitettu, ei mikään estä meitä vähentämästä sopimuksessa olevia rajoja enemmän rikkipäästöjä, jos yhteistä poliittista tahtoa ja varoja tähän löytyy.

Eduskunnassa ympäristöasiat ovat eri tasolla huolen kohteena. Tästä on osoituksena mm. se, että tämän viikon alussa jätettiin lukuisia ympäristönsuojeluun liittyviä aloit-

teita. Itse jätin joitakin aloitteita ympäristönsuojelusta, ja näenkin tärkeäksi, että kun tulevaa budjettia valmistellaan, otettaisiin huomioon erityisesti Kymen läänin tarpeet ja varattaisiin muiden muassa Silmu-tutkimusohjelman tehostamiseen varoja.

Ympäristöntutkimustoimintaa eri alueilla on viime vuosien kuluessa tehostettu, joskin jatkuvasti tulee esiin asioita, joista ei ole tutkittua tietoa, niin kuin äskeisessä debatisakin kävi ilmi. Sen vuoksi on tärkeää, että ympäristöntutkimustoimintaa lisätään ja myös turvattaisiin määrärahat tähän toimintaan, jotta ennalta ehkäisevää ympäristönsuojelua voitaisiin edelleen kehittää.

Ennen joulua käsiteltiin laki- ja talousvaliokunnassa lakiesitystä, jonka perusteella raskaan polttoöljyn kuljetukset Saimaalla kiellettäisiin. Kuitenkin tämä lakiesitys jäi pöydälle syysistuntokaudella. Öljyn kuljetusten kieltämistä koskeva lakiesitys olisi käsiteltävä pikaisesti valiokunnassa ja saatava eduskunnan päätettäväksi, sillä Saimaata uhkaavat öljykatastrofit ovat joka päivä mahdollisia, kunnes tämä laki tulee voimaan. Sen takia täytyy toimia nopeasti, että mahdolliset katastrofit voidaan estää.

Arvoisa puhemies! Elinympäristö on meille kaikille tärkeä. Sen vuoksi täytyy puhtaan ympäristön puolesta uskaltaa tehdä rohkeita ratkaisuja. Vaikka ne tänä päivänä maksaisivat, tulevaisuudessa ne kuitenkin maksavat itse itsensä.

Ed. Kärhä: Arvoisa puhemies! Touko-kuussa 1985 eli viisi vuotta sitten tein hallitukselle kirjallisen kyselyn, jonka aihe oli ”Hapansateiden aiheuttamien tuhojen vähentämisestä”. Tuo kysely viisi vuotta sitten alkoi tällä tavoin: ”Noin neljä vuotta sitten paljastui Keski-Euroopassa suuria metsävaurioita, joiden seurauksena kaikki kuuset kuolivat eräällä jopa noin 100 kilometriä pitkällä ja 800 neliokilometrin laajuisella alueella. Puukuolemien syyksi on todettu lähinnä rikkioksidipäästöt. Tänä keväänä” — siis tuolloin, viisi vuotta sitten — on myös Suomessa, erityisesti Etelä-Suomessa, paljastunut huolestuttavassa määrin hapansateiden aiheuttamia puuston vaurioita. Alue, jolla näitä vaurioita on todettu, käsittää koko Etelä-, Itä- ja Länsi-Suomen.”

Sitten jatkoin: ”Tällä hetkellä hapansateiden aiheuttama saastemäärä Etelä-Suomessa

on suunnilleen yhtä suuri kuin Saksassa. Kuitenkin on todettava, että täällä sama happomäärä kuin Keski-Euroopassa saa paljon pahempaa tuhoa aikaan, koska pohjoisemmassa viljelykasvit ja puut elävät muutoinkin äärimmäisissä olosuhteissa. Pahimmin vaurioitunut Suomen puista on kuusi, mutta myös männyn vauriot ovat selviä. Lehtipuiden vauriot ilmenevät myöhemmin kesällä.”

Puhuin myöskin haposateitten vaikutuksista järviin ja lopuksi totesin: ”Mikäli asian tuntijoiden pelkäämä Etelä-Suomen pahimmin saastuneiden alueiden kuusimetsien totaalin tuhoutuminen tapahtuu, merkitsee se katastrofia paitsi maamme talouselämälle myös Suomen luonnolle.” Luonnollisesti tuo kirjallinen kysymys päättyi tuttuun kysymykseen: ”Onko Hallitus tietoinen siitä, että varsinkin Etelä-Suomen kuusimetsät ovat tuhoutumassa hapansateiden aiheuttamien vaurioiden seurauksena, ja jos on, millaisia suunnitelmia Hallituksella on kerrottujen vaurioiden pienentämiseksi?”

Tuollainen hallitus vastasi silloin viisi vuotta sitten näin. Näin alkoi vastaus: ”Tänä keväänä on eri puolilla Etelä-Suomea havaittu havupuiden neulasten ruskettumista. Nämä vauriot ovat erityisesti kohdistuneet kuusiin, katajiin ja muualta tuotuihin puulajeihin kuten vuoristomäntyyn. Vauriot ovat olleet hyvin samantapaisia eri puolilla maata. Osa havupuiden neulasista on ruskettunut ja nämä neulaset ovat myöhemmin varisseet pois. Tämä ei nähtävästi ole vaikeuttanut uuden vuosikasvaimen käyntiin lähtemistä, joka vaikuttaa tapahtuneen normaalisti. Samantapaisia vaurioita on aikaisemmin useita vuosia ja vuosikymmeniä sitten todettu havupuustossamme. Silloin on syynä pidetty kovia pakkasia. Viime talven ilmasto-olot olivat jossain määrin poikkeukselliset. Syksyllä oli pitkään lämmintä ja kosteata ja ensimmäiset pakkaset tulivat hyvin myöhään. Tämä on saattanut vaikuttaa puiden talvehtimiskykyyn. Tammi — helmikuussa koettiin poikkeuksellisen pitkä pakkaskausi. Sekä tammi- että helmikuun lämpötilan keskiarvot olivat laajoilla alueilla noin 10 °C normaalia alhaisemmat. Ilmatieteen laitos on edellä kerrottujen ilmastotietojen lisäksi kerännyt tietoja ilman laadun tilasta viime talvena. Ilman rikkidioksidipitoisuudet ovat talven aikana olleet tavallista korkeammat.

Tämä viittaa siihen, että pakkasen lisäksi esiintyneisiin vaurioihin ovat voineet vaikuttaa ilman epäpuhtaudet.”

Kun tätä vastausta lukee, niin lukee kuin satua. Siellä puhutaan syksyn lämmöstä, kosteista säistä, myöhäisistä pakkasista. Ehkä syynä olivat tuolloin viisi vuotta sitten Metsäntutkimuslaitoksen tutkimukset, niin kuin tänään käydyissä puheenvuoroissa on ilmennyt, mutta kyllä vastaus kertoo jostakin muustakin. Silloinen hallitus mittaili ilman kosteuspitoisuutta, lämpötilaa ja tarkasteli myöhäistä talven tuloa. (Ed. Kietäväinen: Hallitus?) — Tämä oli hallituksen vastaus. — Mutta aidossa ankarassa Brezhnev — Kekkosen hengessä ja sen jälkitunneissa ei uskallettu haistella saastekuormia kuljettavien tuulien suuntaa. Hukattiin tämän vuoksi paljon aikaa ennen kuin totuus alkoi selvitä ja ennen kuin totuus uskallettiin ennen kaikkea lausua julki. (Ed. Kietäväinen: Ei kai Kekkosella ollut mitään tekemistä tuon vastauksen kanssa!) — Kyllä Kekkonen hengellä oli siinä, että me emme uskaltaneet avoimesti puhua. Vasta tämä avoimuus on antanut meille hyvin paljon uutta tietoa ja me suomalaisetkin uskallamme jo tänään sanoa, mistä saasteet tulevat. Jos me tänään katsomme esimerkiksi tuon välikysymyksen sanamuotoa, niin siellä sanotaan aivan selvästi, että saasteet tulevat itärajan takaa. Ei sitä viisi vuotta sitten uskallettu sanoa, kuten tämä hallituksen vastaus osoittaa.

Mutta tänään me olemme joutuneet aivan uudenlaiseen tilanteeseen, joudumme ottamaan aivan uudenlaisen ajattelutavan, jotta pääsemme näistä ongelmista eteenpäin. Tulevaisuudessa kestävä kehityksen periaatteet ovat kenties piankin osa meidän jokapäiväistä sanastoamme. Ehkä kaikki meistä, koululaisista alkaen, joutuvat päivittäin ottamaan huomioon kestävä kehityksen periaatteet. Eikä kysymys ole ainoastaan metsän tuhoista, niiden saastumisesta.

Metsien tuhoutumisen rinnalle leviää muunkin luonnon saastuminen. Tänään olemme eräissä Euroopan kolkissa tilanteessa, joka on pahempi kuin kehitysmaissa. Tilastot kertovat, että tietyillä pahimmilla Euroopan saastekolkilla väestön keski-ikä laskee. Se on pudonnut jo 53 vuoteen. Näillä seuduilla 14 prosenttia koululaista enää on terveitä lapsia ja kymmenen lasta sadasta

kuolee ennen ensimmäistä ikävuottaan. Ilman taloudellisia valtaisia uhrauksia emme umpikujasta ilmiselvästi selviä. Sekin on tänään käynyt esiin monesta puheenvuorosta. Edessämme on taloudelliset uudet ajattelut, uudet ohjauskeinot. Sen yhteydessä joudumme kysymään myöskin, mistä varat maailman laajuisen ympäristökriisin ratkaisemiseen.

Kun on seurannut vuodesta vuoteen kehitysysteistyö määrärahojen jakoa, kun on nähnyt, miten niitä tarjotaan sotaa käyville maille, jotka samanaikaisesti, kun ottavat vastaan kehitysapua, käyttävät varansa armeijan varustamiseen tai jatkavat sisällissotaa omia kansalaisiaan vastaan, ei voi olla ihmettelemättä. Mielestäni on löydyttävä rohkeutta ja nähtävä, että tilanne Euroopassa eräin osin on pahempi kuin kehitysalueilla. Tämä on otettava huomioon silloin, kun jaamme kehitysysteistyö määrärahoja. Niitä on uskallettava suunnata sinne, missä ihmishenkiä voidaan todellisuudessa vielä pelastaa ja missä voidaan samalla estää koko maapallon laajuinen ympäristökriisi. Mielestäni kehitysysteistyö määrärahojen uudelleenjakoa, uudelleenkohdentaminen voidaan toteuttaa ilman, että Itä-Euroopan maita luetaan kehitysmaiden joukkoon.

Herra puhemies! Välikysymys on tehnyt tehtävänsä siinä mielessä, että se on osoittanut eduskunnan yksimielisen huolestumisen ja halun tehdä kaikki voitavansa esillä olevassa asiassa. Hallituksella on vahva tuki takanaan eduskunnassa, eikä hyvää hallitusta kannata kaataa, vaan laittaa se töihin tänään käytyjen keskustelujen pohjalta.

Ed. Vastamäki merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Kietäväinen: Herra puhemies! Aivan ensiksi kannatan ed. Peltarin ehdotusta perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen samanaudoksi.

Ympäristökeskustelussa on yleisesti todettu, että ympäristöongelmat on herätty huomaamaan, mutta ongelmaksi onkin muodostunut se, ettei olla riittävän valmiita ryhtymään riittävän voimakkaisiin toimenpiteisiin. Taloudellisen kasvun maksimoimiseen pyritään yleisesti, raaka-aineita ja energiaa kulutetaan runsaasti. Näin tehdään aivan kuin

ympäriillämme ei olisi jo selvästi nähtävissä, että näin ei voida jatkaa. Ympäristömme pelastaminen ei onnistu, jollemme muuta elämäntapojamme. Elämäntavan muutokset taas ovat tunnetusti aina olleet tuskallisen vaikeita. Muutos on kuitenkin välttämätön. Mitä nopeammin tämä tosiasia herätään huomaamaan, sitä paremmat mahdollisuudet meillä ihmiskuntana on selvitä. Aikaa vain on kovin vähän jäljellä. Metsämme ja koko luontomme voi huonosti, eikä tämä valitettavasti rajaudu vain Suomen rajojen sisäpuolelle.

Hallituksen toiminta ympäristöongelmiemme ratkaisemiseksi on ollut valitettavan haparoivaa. Syy hallituksen ympäristöpolitiikan ongelmista on sysätty ympäristöministerin harteille. Näin on erityisesti tehty kokoomukselaisten taholta. Ministeri Bärklund on ollut hyvin aloitteellinen ympäristökysymyksissä, se on tunnustettava, ja korostettava, että kyllä koko hallitus kantaa myös ympäristöpolitiikan tuloksista täyden vastuun omasta passiivisuudestaan ryhtyä riittävän voimakkaisiin toimenpiteisiin. Hallituksen toimenpiteet ovat jääneet näpertelyn asteella eivätkä ole olleet edes uskottavia. Tämän todistaa tavallaan myös ympäristöministeri Bärklund todetessaan hallituksen vastauksessa, että "uskon Suomen toimien kotimaassa ja kansainvälisesti vähitellen kääntävän kehitystä oikeaan suuntaan". Huomio kiinnittyy sanaan "vähitellen", mikä hyvin kuvastaa hallituksen toimintaa. Koko hallituksen vastaus kuvasti hallituksen vähättelevää suhtautumista ympäristöongelmiin.

Ympäristötutkimuksemme on, kuten jo aikaisemmin on todettu, laahannut jo pitkän aikaa jäljessä. Ympäristötutkimukseen ei ole myöskään kohdennettu riittävästi määrärahoja, ja tutkimus ei ole ollut pitkäjännitteistä. Tästä viimeisin osoitus on ollut Haprotutkimuksen päättäminen niin, että osa tutkimusprojekteista loppui kesken.

Professori Nuorteva kertoi tämän päivän lehtitietojen mukaan, että Hapron seuraajana jatkavasta Silmu-projektista olisi koko happosadetutkimus rajattu pois. Jos tämä lehtitieto pitää paikkansa, on kyseessä todella suuri virhe. Keskustan taholta pelättiin jotain tällaista tapahtuvaksi. Siksi tämän vuoden budjettikäsitteilyn yhteydessä keskustan taholta esitimme, että Hapron projekteille tulisi turvata loppurahoitus. Ympäristötut-

kimukseen tulisi panostaa nykyistä enemmän, lisätä mittauss asemia niin, että luonnossamme eri alueilla tapahtuvat muutokset havaittaisiin nykyistä paremmin. Kansainvälistä tutkimusyhteistyötä tulisi lisätä ja taata ympäristötutkimukselle nykyistä pitkäjänteisempi rahoitus sekä pyrkiä kokoamaan ympäristötutkimusta nykyistä laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Suomessa on voimavarojen puutteen vuoksi jäänyt tutkimatta lukuisia tärkeitä tekijöitä, ja esimerkiksi ilmaston lämpenemisen vaikutukset luontoomme ja luonnon sopeutumiskyky ilmaston muutoksiin on otettu vasta nyt alkavien tutkimusten kohteeksi. Mutta on tässä korostettava heti perään sitä, että ympäristötutkimusta ei saa käyttää tekosyynä ympäristötoimenpiteiden hidasteluun tai laiminlyöntiin.

Maamme metsien ja yleensä koko luontomme pelastamiseksi on päästönormeja tiukennettava ja saatettava ne nykyistä kattavammiksi. Tavoitteita rikki- ja typpipäästöjen vähentämisessä on tiukennettava. Myös päästöjen valvontaa on tehostettava. Nykyisin tilanne on hyvin leväperäinen ja julkisuudessaakin on esitetty perusteluita syitä epäillä, että annettuja päästönormeja ylitetään. Luvanvaraisuutta on myös lisättävä ilmoitusmenettelyn sijaan.

Metsänhoidossa ympäristön saastuminen on myös otettava huomioon nykyistä enemmän. Voidaan aivan perustellusti kysyä, kykenevätkö lähivuosina istutetut puhaat kuusikkometsät varttumaan päätehakkuuvaiheeseen, ennen kuin ne kuolevat. Metsänhoidossa on suositettava nykyistä enemmän sekametsien syntymistä. Se ei ole vain metsänhoidollisesti vaan myös eläin- ja kasvikuntamme kannalta järkevää ja tarpeen. Onneksi puheet koivusta metsiemme valkoisena valheena ovat takanapäin, mutta silti korjattavaa yhä metsänhoitopuolella ja metsäntutkimuspuolella on, kuten tänä iltana on useasti todettu.

Metsiemme tilan heikkeneminen vaatii metsiemme kunnan kohentamista myös metsänhoidollisin menetelmin. Ylitiheät riukuuntuneet metsäalueet kestävät saastekuormaa kasvu- ja elinkykyisiä metsälöitä heikommin. Siksi metsänhoitotöihin tulisi panostaa nykyistä huomattavasti enemmän. Metsänhoitotöitä vaikeuttaa varojen puutteen vuoksi myös henkilöpula.

Metsäverotuksessa tulisi saastelaskeuman vaikutukset ottaa nykyistä paremmin huo-

mioon. Useissa yhteyksissä on todettu, että lisääntyvä typpilaskeuma saattaisi lisätä puuston kasvua, mutta että puuston nopeutuva kasvu olisi yksi metsätuhoon ennusmerkeistä. Saastelaskeuma on lisännyt yksittäisten puiden kuolemia, lisännyt puiden alttiutta taudeille ja tuhohyönteisille, millä kaikella on metsän kasvua heikentävä vaikutus. Metsäverotus ei ole tähän mennessä ole huomionnut tätä kehitystä, ja tässä suhteessa tarvittaisiin nopeasti muutos. Tässä eivät keskiarvoluvut päde. Nämä ongelmat ovat monasti hyvin pienialueisia ja koskettavat yksittäisiä metsänomistajia, mutta heitä sitten, kun ne kohdistuvat jonkun kohdalle, sitäkin enemmän. On selkeä ristiriita koko ajan kiristyvän metsäverotuksen ja metsiemme tilan heikkenemisen välillä. Tämä ristiriita on tunnustettava ja ryhdyttävä metsäverotuksessa näitten asioitten huomioon ottamiseen.

Henkilökohtaisesti olen jo kauan epäillyt perinteisen metsälannoituksen mielekkyyttä kasvavien saastelaskeumien aikana. Itse olen ainakin niitä omissa metsissäni välttänyt, vaikka niitä on monesti suositeltukin. Nytkin metsälannoituksia tuetaan myös verovähennysten kautta. Aivan eri asia sitten on metsän tilaa parantava tuhka ym. vastaavat lannoitteet. Niiden käyttöä tulisi mitä ilmeisimmin lisätä ja tuon tyyppisiä lannoitteita voimakkaasti kehittää.

Ministeri Pohjala ilmoitti tänä iltana keskustelussa vastatessaan puheenvuorooni, että hän suhtautuu metsälannoitukseen itsekkin epäilevästi. Nyt olisikin tärkeää, että ministeri Pohjala ajaisi läpi hallituksessa kantansa lannoiteohjeiden ja verovähennysjärjestelmän muuttamiseksi näiltä osin. Se olisi metsien ja metsänomistajien etu, koska useissa yhteyksissä on havaittu metsätuhojen lisääntymistä lannoitetuilla metsäalueilla. Se olisi myös askel luonnon ehdoilla toimivan metsätalouden suuntaan.

Liikennepoliitikalla on keskeinen merkitys pyrittäessä typpipäästöjen vähentämiseen, jotka ovat voimakkaasti kasvaneet ja heikentäneet maamme metsien tilaa. Katalysaattorin pakollistaminen uusissa henkilöautoissa on paikallaan, mutta ei alkuunkaan riittävä toimenpide. Jotta katalysaattorit yleistyisivät autokannassamme, tulisi ilman katalysaattoreja olevien autojen käytölle asettaa takaraja, esimerkiksi vuosi 2000 tai vuosi 2005, jonka jälkeen näitä autoja ei saisi käyttää enää

ilman katalysaattorin jälkiasennusta. Samoin katalysaattorilla varustettujen autojen verotusta tulisi entisestäänkin pikaisesti keventää, jotta mahdollisimman moni tänä vuonna käyttöön otettava auto olisi puhdistuslaittein varustettu. Tämän tyyppisiä toimenpiteitä on muutamissa muissa maissa otettu käyttöön. Niitä tulisi harkita vakavasti myös Suomessa, typpilaskeuman kasvu on sitä suuruusluokkaa oleva ongelma.

Joukkoliikennettä tulisi kehittää voimakkaasti, ja dieselbussien päästöt on saatava kuriin. Rautateiden merkitystä raskaan kaukoliikenteen suorittajana on lisättävä. Kaiken kaikkiaan ympäristökysymykset on otettava keskeiselle sijalle liikennepolitiikassamme. Ympäristökysymykset on tärkeää ottaa huomioon jo liikennepoliittista ohjelmaa valmistelevalle liikennekomitealle.

Myös ympäristöverotusta on korjattava ohjaamaan tuotantoa ja kulutusta ympäristöystävälliseen suuntaan. En puutu tähän pidempään, koska tästä äskeisessä keskustelussa jo käytiin debatti.

Kansainvälisesti kysymys on koko maailman elinmahdollisuuksien säilyttämisestä. On täysin selvää, että rikkaimpien maiden on autettava köyhiä maita ympäristökysymysten ratkaisemisessa aivan merkittävästi eri suuruusluokkaa olevilla voimavaroilla kuin nyt on tehty. Tarvitaan lisää rahaa, tarvitaan tietoa ja uuden teknologian siirtoa rikkaista köyhimpiin maihin. Esimerkiksi otsonikadon pysäyttäminen ei onnistu pelkällä julistuksella, mikäli kehitysmaille ei anneta mahdollisuutta vaihtoehtoisen teknologian käyttöön jäädytyslaitteissaan. Tämän tyyppinen voimavarojen kohdentaminen vaatii nopeaa asennemuutosta rikkaissa maissa ja vastuuntuntoa koko maailmalta.

Kasvihuoneilmiö on etenemässä. Kasvihuonekaasujen päästöt ovat lisääntyneet, ja samaan aikaan yhtä kasvihuoneilmiön aiheuttajaa, hiilidioksidia, merkittävästi hyväksikäyttävät sademetsät ovat nopeasti vähenemässä. Tämä kehitys on kytettävä estämään. Koko ihmiskunnan kannalta yksi kiireellisimmistä hankkeista on hyvin kattavan metsänistutus- ja metsänturvaamiskampanjan toteuttaminen. Sillä olisi myönteiset vaikutuksensa ei vain kasvihuoneilmiön kehitykseen, vaan myös esimerkiksi aavikoitumisen pysäyttämiseen ja elintarviketuotannon elpymiseen kehitysmaissa. Suomen kehi-

tysyhteistyössä metsityshankkeilla on ollut keskeinen sija. Sitä on syytä vielä vahvistaa. Tällöin on tietenkin pidettävä tavoitteena ei eukalyptusmetsien kasvattamista massateollisuuden tarpeisiin, kuten on tehty, vaan alueen luontoon soveltuvien puulajien varaan rakentuvaa, luonnon ehdot huomioon ottavaa metsitystä ja metsäpolitiikkaa.

Suomen on toimittava tiukempien kansainvälisten päästörajoitusten aikaansaamiseksi ja niiden toteuttamiseksi. Tässä suhteessa parannusta onkin tapahtunut. Kun keskusta muutama vuosi sitten vaati ympäristökysymysten nostamista ulkopolitiikamme kärkeen, ei esitystämme tuolloin paljon kannatettu. Onneksi suunta on muuttunut, mutta, on syytä korostaa, aktivoitumista silti yhä tarvitaan.

Suomen kannalta on erityisen tärkeää panostaa lähialueidemme päästöjen vähentämiseen. Ministeri Bärnlund on julkisuudessa esittänyt, että Suomen tulisi myöntää Neuvostoliiton lähialueille ympäristöinvestointeihin sama tuki kuin Suomessa myönnetään kotimaassa suoritettaville investoinneille. Esillä on ollut lähinnä korkotuen käyttö. Esitys on kannatettava, mutta on syytä kysyä perustellustikin, onko se riittävä. Epäilen vahvasti sitä, että korkotuen avulla kyettäisiin käynnistämään ympäristöinvestoinnit esimerkiksi Kuolan alueella. Suomen on vaikkapa sitten suoranaisiin avustuksiin autettava lähialueidemme pahimpien päästölähteiden kuntoonsaattamisessa. Myös yhteistyötä tässä suhteessa Pohjoismaiden kesken ja eurooppalaisellakin tasolla tulee vahvistaa nykyisestään.

Julkisuudessa on keskusteltu siitä, tulisiko kehitysyhteistyövaroja siirtää ympäristöyhteistyöhön eurooppalaisella tasolla, ja yhdyin myös niihin puheenvuoron käyttäjiin, jotka ovat todenneet vierastavansa tätä ajatusta, koska on kysymys aika lailla erilaisista asioista, joskin yhtymäkohtia näitten asioiden välillä on. On hiukan eri asia ja makuasia, mitä ulkoministeri Paasio on esittänyt, että 0,3 prosentilla bkt:stämme nostettaisiin kehitysyhteistyömäärärahoja ja tämä lisäys käytettäisiin sitten ympäristöyhteistyöhön lähialueilla. Tämä on jo hiukan eri asia. Sitä voidaan kannattaa, mutta selkeämpää olisi olla sekoittamatta näitä asioita toisiinsa ja panostaa mahdollisimman rajusti, vaikkapa sitomalla bkt:mme kehitykseen, ympäris-

töyhteistyöhankkeet lähialueillamme. Tämän tyyppistä ajatusta kannattaisi kehittää, mutta ei kehitysyhteistyö- ja ympäristökysymysten sekoittamista sillä tavalla, kuin nyt on viime aikoina tehty.

Julkisuudessa on todisteltu eri tavoin, että tässä tilanteessa ydinvoiman käytön voimakas edistäminen on ratkaisu maapallon ympäristöongelmiin. Tämä ei pidä paikkaansa, vaikka jotkut sitä toivoisivatkin. Tunnetut uraanivarat eivät riitä tuottamaan kuin muutamien prosentin maapallon tarvitsemasta energiasta. Kehitysmaissa ydinvoiman käytön lisäämiseen sisältyisi lisäksi lukuisia muita ongelmia. Ydinvoiman käyttöön ja jätteen loppusijoitukseen sekä matala-aktiiviseen säteilyyn liittyy runsaasti tutkittuja ja myös tutkimattomia riskejä. Uraanin rikastaminen voimalaitoksissa käytettäväksi on viimeisten Länsi-Saksasta tulleiden tietojen mukaan myös erittäin saastuttavaa, esimerkiksi rikki- ja typpipäästöt ovat huomattavat. Samoin uraanin louhinta saastuttaa.

Suomessa tulisi panostaa paljon nykyistä enemmän energian säästöön ja yhdistettyyn sähkön ja lämmön tuotantoon, ns. vastapainovoiman rakentamiseen. Harjoitettu energiapolitiikka ei vastapainovoiman lisärakentamista ole kuitenkaan pahemmin suosinut eikä myöskään energian säästöä.

Ympäristöministeri Bärnlund: Arvoisa puhemies, värderade talman! Halusin ed. Kietäväisen puheenvuoron johdosta puuttua yhteen asenteelliseen seikkaan, joka on ollut joissakin muissakin puheenvuoroissa esillä, ja se liittyy siihen, miten ja missä määrin Suomi osallistuu lähialueitten ympäristönsuojeluinvestointeihin. Ed. Kietäväinen katsoi, että se korkotukilainajärjestely, josta mainitsin puheenvuorossani, ei ole riittävä. Kukaanhan ei tiedä, onko se riittävä vai ei tässä tapauksessa, mutta kun tiedämme, että ne investoinnit, joista on kysymys, ovat liiketaloudellisestikin ilman mitään tällaista tukijärjestelyä erittäin kannattavia, niin tämän korkotuen lisääminen vielä siihen kyllä tekee tästä sellaisen kokonaisuuden, jonka pitäisi olla joka suhteessa erittäin kiinnostava myös liiketaloudellisessa mielessä puhumattakaan sitten siitä, että siitä saadaan myös Neuvostoliitossa erittäin suurta ympäristönsuojeluhuutia.

Varoittaisin sellaisesta asenteesta, että pi-

detään erityisen radikaalina sitä, että Suomi suorastaan tyrkyttää rahaa muille maille näissä asioissa. Loppujen lopuksi kuitenkin on kysymys siitä, miten nämä maat itse asettavat ympäristönsuojeluinvestoinnit tärkeysjärjestykseen ja itse pitävät huolta siitä, että ne suoritetaan järkevällä ja tehokkaalla tavalla. Suomi voi osallistua ja osallistuu niihin hyvin valikoiden ja Suomen ympäristön kannalta keskeisimmissä kohdin, mutta peruskysymys on se, että saadaan aikaan sellainen asenne näissä maissa, että ne asettavat nämä investoinnit riittävän korkealle investointisuunnitelmissaan.

Suomi tulee myös tarjoamaan ja on jo tarjonnut asiantuntemustaan mm. ympäristöhallinnon järjestämisessä, ympäristöinvestointien suunnittelussa, ympäristötekniikan käytössä yleisemmin ja erityisesti joissakin kohdin, ja tällä tavoin pyrimme tältäkin osin luomaan sellaista rahassa vaikeasti mitattavaa valmiutta näihin maihin, joka sitten voisi tuottaa tuloksia niin, ettei Suomen tarvitsisi tulevaisuudessa käyttää välttämättä valtavia rahasummia nimenomaan investointipanoksen muodossa.

Ed. Kietäväinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Bärnlundille kiitos, että hän otti tämän asian vielä omassa puheenvuorossaan esille. Sen verran selvennyksenä, että en tyrkyttänyt rahaa Neuvostoliittoon hinnalla millä hyvänsä, vaan pyrin tukemaan ministeri Bärnlundin esitystä siitä, että Suomi riittävän voimakkaasti panostaa Neuvostoliiton lähialueille, jotta siellä nämä kohteet lähtevät liikkeelle. Epäilen kyllä, että kaikki kohteet eivät lähde korkotuella liikkeelle, koska aivan kuten ministeri Bärnlund tietää, kaikki nuo hankkeet eivät ole liiketaloudellisesti kannattavia. Riittää, kun mainitsen esimerkkinä sen, mitä Virossa energiapolitiikan puolella tapahtuu palavan kiven käytön osalta. On esitetty epäilyjä, että nämä hankkeet eivät olisi samoilla liiketaloudellisilla kriteereillä kovin kannattavia. Nämä kysymykset pitää tutkia ja tulla mukaan niin voimakkaalla panoksella kuin on tarpeen, jotta nämä hankkeet lähtevät käyntiin.

Siitä olen ministerin kanssa samaa mieltä, että viime kädessä ratkaisut tehdään naapurimaan puolella heidän omien päätöksentekielintensä kautta ja meidän tehtävämme on pyrkiä vain noitten maiden sisällä edesautta-

maan näistä asioista huolestuneita ihmisiä ja heidän mahdollisuuksiaan vaikuttaa asioihin siten, että tärkeät ympäristöinvestoinnit lähtevät liikkeelle. Eli ei todellakaan tyrkytetä hinnalla millä hyvänsä rahaa eikä pidetä sitä edistysellisuuden mittarina, vaan pyritään pelastamaan lähialueen luonto ja toimitaan siinä mielessä mahdollisimman tehokkaasti.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ministeri Bärnlund piti hyvän puheenvuoron äsken tuoden esiin ongelmia, jotka rahoitukseen mahdollisesti liittyvät, ja oli tärkeätä, että hän otti esille myös hallinnon konsultoinnin ja mahdollisen auttamisen ympäristöhallinnon rakentamisessa nimenomaan Neuvostoliitossa.

Yksi ajatus, jonka olisin halunnut lisätä ja joka tuli mieleeni, on se, että osittain tiedon taso Neuvostoliitossa ympäristökysymyksistä on yhä heikko ja sellaisia kansainvälisiä raportteja, jotka meille ovat hyvin tuttuja, kuten Brundtlandin raportti ja muut, ei välttämättä ole siellä kaikkien kansalaisten saatavilla. Tässä mielessä ei välttämättä hallinto aina ole nopein tapa tiedon lisäämiseen, vaan ehkä kansalaisjärjestöjen yhteistyö ja kansalaisliikkeiden yhteistyö yli rajojen.

Tässä mielessä näkisin, että Suomessa pitäisi erityistä huomiota kiinnittää siihen, että kansanliikkeiden ja kansalaisjärjestöjen yhteistyö lisääntyy ja että suomalaisille järjestöille annetaan resursseja nimenomaan ehkä Neuvostoliittoon kohdistuvan yhteistyön lisäämiseksi ympäristöpuolella erilaisten tilaisuuksien, konferenssien, tapahtumien ja painotuotteiden rahoittamiseksi, koska se olisi mahdollisesti nopein tie meidän vaikuttaa neuvostoliittolaisen kansalaismielipiteen muovautumiseen ja tiedon määrän kasvuun ympäristökysymyksistä.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän ja en ymmärrä ministeri Bärnlundin asennekasvatustaktiikkaa ympäristönsuojeluinvestointiasioissa suhteessa ulkomaihin. Nimittäin eräissä keskusteluissa Itämeren itäisten rantavaltioiden eräitten poliittisten henkilöitten kanssa on käynyt ilmi, että tärkeysjärjestyksiin asetellut tahtovat mennä meidän kannaltamme ja Itämeren muitten alueitten kannalta aika karmeaan suuntaan joskus. Tämä tarkoittaa sitä, että ajatellaan, että kun nuo saasteet

nyt välittömästi kohdistuvat meidän ”omaan alueeseemme”, niin antaa noitten toisten saasteitten nyt mennä suoraan esimerkiksi Itämeren altaaseen, jolloin ne ovat meidän kaikkien muiden riesana. Silloin tietysti tulee mieleen se, että tarvitaan porkkanapolitiikkaa tämän asennekasvatustaktiikan rinnalle, niin että porkkanoilla houkuttellaan heidät ajattelemaan asiat uudestaan, koska se on meille itsekäästi erittäin kannattavaa ja tärkeää.

Ed. Andersson: Rouva puhemies, frutalman! Kun on seurannut tätä keskustelua, tulee ajatelleeksi, että on sanottu paljon tärkeitä asioita. Minua on mietityttänyt ajatus siitä, voidaanko tosiaan tekno-optimistisesti ajatella, että se, mitä tekniikan avulla on saatu aikaan tuhoa, voitaisiin teknisillä ratkaisuilla taas jotenkin ratkaisevasti korjata.

Ed. Kietäväinen ja moni muukin on puhunut katalyyteistä. Varmaan ne ovat hyvinkin tärkeitä. Minulla on kuitenkin katalysaattoriautoista selvitys, jossa sanotaan, että katalysaattoriautot päästävät enemmän typpioksiduulia, joka vaikuttaa osaltaan kasvihuoneilmiöön ja otsonikaatoon, siis enemmän kuin katalysaattorittomat autot. Tulokseen ovat tulleet eräät ruotsalaiset ja ranskalaiset tutkijat vertailevissa tutkimuksissa jne. Tässä referoidaan Göteborgin ympäristöntutkimuslaitoksen Studsvikin ajoneuvopäästölaboratorion tutkijoiden tuloksia. Voidaan ajatella, että jos ja kun katalysaattorit tulevat pakollisiksi, niin meillä on sitten taas kuitenkin uusi ongelma elikkä autot tupruttavat otsonia syövää typpioksiduulia eli ilokaasua.

Tässä on puhuttu paljon ja myöskin asiantuntevasti metsistämme kansantaloutemme perustana ja raaka-aineena paperiteollisuudessamme. On tietysti hyvin tärkeää, että tältä kannalta ilman sen kummempaa nostalgiaa mietitään näitä asioita. Mutta ainakin minulle suomalainen metsä on paljon muutakin kuin pelkkää raaka-ainetta. Metsät kuuluvat meidän sielunmaisemaamme. Metsä on koko identiteettimme ja olemassaolomme hyvin syvä ja myyttinen asia. Suomi ilman metsiä ei olisi enää Suomea vaan jotain muuta autioitunutta, kuolleeksi muuttunutta.

Paavo Haavikko on kirjoittanut paljon

puista ja metsistä. Hän kuvaa puita ja metsää ihmistä voimakkaampina olioina. Olen itse ihmetellyt sitä, että kuollut tai sairas puu herättää jotenkin hyvin surullisia ja toivottomia tunteita. Kun metsä kuolee, osa meistä kuolee siinä samassa.

Viime kuukausien aikana olen kerännyt ja yrittänyt tutkia eri tutkimusinstanssien metsätutkimustuloksia, ja vaikka tutkijat ovat löydöksiä ja oireiden tulkinnasta joskus jonkin verran, joskus paljonkin eri mieltä, samaa mieltä tuntuvat kaikki kuitenkin olevan siitä, että metsämme eivät voi hyvin, että metsämme ovat sairaita. Erään tutkimuksen mukaan 25 prosenttia havumetsistä koko maassa, huomio, on sairaita, ja tilanne lehtimetsien kohdalla on suurin piirtein samanlainen.

Täällä on esitetty paljon faktoja metsiemme tilasta. Itse haluaisin vain kommentoida tätä ongelmaa erästä näkökulmasta, nimittäin liikenteen näkökulmasta ja nimenomaan autoliikenteen kannalta.

Teollisuuden lisäksi autoliikenne vastaa hyvin huomattavasta osasta niitä päästöjä, jotka ovat sairastuttaneet metsiämme. Ympäristön ja kehityksen Suomen toimikunta, joka jätti mietintönsä 11. toukokuuta viime vuonna, arvioi laajasti ympäristömme tilaa näin: ”Liikenne on merkittävimpiä ympäristöhaittojen aiheuttajia. Haittoja ovat pakokaasupäästöt ja melu, pölyhaitat taajamissa ja sorateilla, öljyvahingot vesikuljetuksissa sekä liikenteen väylät, niiden materiaallinen maa-alan tarve sekä vaikutus maisemaan. Liikenteen haitat väestölle korostuvat kaupungeissa. Liikenteen osuus hiilidioksidipäästöistä on merkittävä. Käytetäänhän useimpien kulkuneuvojen moottoreissa fossiilisia polttoaineita. Liikenteen päästöt osallistuvat myös yläilmakehän otsonin hajottamiseen. Siten liikenne on yhtenä syynä koko ihmiskunnan tulevaisuutta vaarantavien kasvihuoneilmiön ja otsonikadon etenemiseen.”

Tämä on meille kaikille hyvin tuttua ja monta kertaa toistettuja tosiasioita. Itse haluaisin hieman puhua siitä, mitä konkreettista voitaisiin autoliikenteen suhteen tehdä, jotta saataisiin jonkinlaisia tuloksia.

Puhuin jo katalyyteistä, että ne eivät ole ongelmattomia. Kuitenkin minun mielestäni pitäisi jo tänä vuonna tehdä katalyyttipuhdistus pakolliseksi. Sitä pitäisi subventoida, niin että kun laite installoidaan käytettyyn

autoon, auton omistajan kulut olisivat kohuulliset.

Toiseksi katsoisin, että bensiinin hinta on edelleen aivan liian alhainen Suomessa. Nostettua bensiinin hintaa tulisi sitten kuitenkin jollain tavalla kompensoida niille, jotka harvaan asutuilla seuduilla joutuvat käyttämään henkilöautoa työmatkoihinsa.

Kolmanneksi, en ole ymmärtänyt, miksi ei sallita linja-autojen käyttää kevyttä polttoöljyä. Tämä lisäisi bussiliikenteen kannattavuutta ja tekisi matkustamisen halvemmaksi ja houkuttelevammaksi.

Neljänneksi katsoisin, että pitäisi ainakin Suur-Helsingin alueella päästä ratkaisuun, jossa työmatkat tehtäisiin joukkoliikennevälineitä käyttäen. Jotta ympäristön kannalta jokin muutos olisi merkittävä, tämän muutoksen tulisi koskea enemmistöä ihmisiä. Ei auta paljon mitään, jos muutama tuhat luonnonystävä ja idealistia lopettaa autolun, jos muut sitä jatkavat. Meidän pitäisi siis pystyä luomaan houkuttelevia vaihtoehtoja yksityisautoilulle, ja yksi tällainen vaihtoehto olisi se, että työmatkoista tehtäisiin ilmaisia. Minusta kannattaisi ainakin selvittää ja tutkia tämän tyyppistä vaihtoehtoa.

Viidenneksi, pitäisi lopettaa uusien autojen moottoriteiden rakentaminen. Pitäisi lopettaa maan asfaltoiminen, koska on niin, että mitä enemmän rakennamme teitä, sitä enemmän tulee yksityisautoja lisää. Kaikki suuret moottoritiehankkeet Helsingistä eri suuntiin tulisi pikimmiten haudata.

Kuudenneksi, totta kai raideliikennetarkaisuja tulisi pikaisesti kehittää.

Viimeisenä konkreettisena kohtana tulisi alentaa katonopeuksia, kuten täällä on aikaisemminkin sanottu. Jo 20–30 kilometrin tuntinopeuden pudottaminen merkitsee vastaavaa prosenttimäärää päästövähennystä.

Rouva puhemies! Esimerkiksi Ruotsissa on alennettu nopeuksista pelkästään hyviä kokemuksia ja myöskin liikenneturvallisuuden kannalta. Tämän tyyppiset liikennetarkaisut olisivat hyvin tärkeitä nimenomaan metsiemme nykytilan parantamisen kannalta.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Hallituksen väläkysymykseen antamassa vastauksessa ympäristöministeri Bärklund on varsin seikkaperäisesti käsitellyt sekä aikaisemmin että tämän hallituksen aikana tehty-

ja toimenpiteitä, joiden yhtenä päämääränä on mm. metsiemme säilyminen mahdollisimman elinvoimaisina. Mielestäni vastauksesta käy erinomaisen hyvin selville se seikka, jonka olen aikaisemminkin todennut, että erityisesti tämän hallituksen aikana ympäristökysymyksiä on pyritty tarkastelemaan kokonaisvaltaisesti ja kaukokatseisesti siten, että ympäristön saastumiseen vaikuttavat alueet on nähty kokonaisuutena, kokonaisuutena siten, että me emme voi ruoskia itseämme vain kansallisen syyllisyydentunnon pohjalta, vaan ongelma on — niin kuin täällä monta kertaa aikaisemmin on todettu ja on itsestään selvä — kansainvälinen. Ympäristöministeriön selvityksestä näkyy myöskin, että seikkaa ei ole vain todettu, vaan sitä on ryhdytty purkamaan kansainväliseltä pohjalta pyrkimällä yhteistyöhön asian vaikutuspiirissä olevien maiden kanssa.

Oman maamme päästöjen rajoittamisessa on edistytty merkittävästi, ja tulevaisuuden suunnitelmat tältä osin ovat suhteellisen selkeät ja jopa toteuttamiskelpoiset. Metsiemme ja muun luonnon sairastumisen vauhdin kiihtyessä vastatoimenpiteitä on kuitenkin syytä aikaistaa ja myöskin ponnisteluja lisätä. Yksi tosin pieni, mutta kuitenkin merkittävä tämän tyyppinen toimi on se, että maahamme tuotaville autoille katselysaattoripakko todennäköisesti tullaan asettamaan suunniteltua aikaisemmin. Näin olen kuullut ministeriössä suunniteltavan. Saman tyyppiset toimenpiteet ovat toivottuja ja myöskin muiden saastuttajien kuin liikenteen osalta.

Kuten välikysymykseen annetusta vastauksesta käy selville, suurimmat ongelmat luonnon saastumiseen liittyen tulevat maan ulkopuolelta. Tästä syystä hallitus on kiinnittänyt erityistä huomiota kansainvälisen toiminnan ripeyttämisen tätä asiaa koskien niin Länsi- kuin Itä-Euroopankin suuntaan. Länsi-Euroopan suunnassa taloudelliset resurssit sovitettujen toimenpiteiden toteuttamiseksi ovat riittävät. Asia on kuitenkin juuri tänä päivänä toisin Itä-Euroopan suunnassa. On nimittäin epäiltävissä, että esimerkiksi Neuvostoliiton ja Puolan investoinnit ympäristökysymyksissä tulevat, kuten täällä on moneen kertaan todettu, kärsimään lähitulevaisuudessa, koska huomio ymmärrettävistä syistä on kiinnitettävä peruselämäntason turvaamiseen noissa maissa.

Yhtenä osana yleiseurooppalaisia ponnisteluja saastepäästöjen vähentämiseen saattaa siis merkittävällä tavalla tulla kuvaan taloudellisen tuen antaminen eri muodoissa ympäristöhaittojen eliminoimiseen nimenomaan Itä-Euroopan suunnassa. Tälle mahdollisuudelle on myöskin Suomen suunnasta hyvä pohja, koska nykyinen hallitus ja ympäristöministeriö on pitänyt sormen ajan hermolla myöskin eurooppalaisella tasolla tavalla, jota eivät aikaisemmat hallitukset ole ymmärtäneet.

SMP:n eduskuntaryhmän ryhmäpuheen vuorossa on tuotu esille kehitysyhteistyömäärärahojen käyttöä koskeva uusjaon mahdollisuus ympäristökysymyksiä koskien siltä pohjalta, josta edellä puhuin. Meillähän kehitysyhteistyökohteet ovat kaukaisissa maissa, jonne vuosittain syydetään kansantuotteen kasvun myötä yhä suuremmat summat, miljardeja markkoja vuodessa. Vaikka yleisesti ottaen henkilökohtaisesti olen myönteinen kehitysyhteistyöhön nähden, tämä ei merkitse sitä, ettei kehitysyhteistyön uudelleenkohdistamista pitäisi harkita muuttuneiden olosuhteiden valossa. Ei se, että olemme vuosikymmenet syytäneet johonkin suuntaan varoja omantuntomme silittelemiseksi, merkitse sitä, ettei kehitysyhteistyötä voitaisi kehittää uusia olosuhteita vastaavaksi.

Tietyt myönteisesti vastaanotetut tapahtumat Itä-Euroopan maissa ovat väistämättä johtamassa siihen, että meidän ei tarvitse etsiä kehitysyhteistyökumppaneita maapallon toiselta puolelta vaan suoranaiselta näköetäisyydeltä, jos näin voidaan asia ilmaista. Kun toimimme tämän mukaisesti, lyömme kaksi kärpästä samalla iskulla. Teemme kehitysyhteistyötä ja samalla toimimme oman luontomme ja taloudellisten elinmahdollisuuksiemme pelastamiseksi. En tarkoita tällä sitä, niin kuin täällä on aikaisemmin myöskin todettu, että Itä-Euroopan maat, esimerkiksi Neuvostoliitto, pitäisi siirtää kehitysmaiden listalle. Kysymys on kokonaan toinen, mutta sillä ei ole mitään merkitystä varmasti tämän asian yhteydessä. Valvomalla entistä tarkemmin kehitysyhteistyövarojemme käyttöä kaukaisissa maissa voimme päästä samaan tehotulokseen siellä ja samalla nipistää puolet nykyisistä kehitysyhteistyövaroista käytettäväksi tiettyjen naapurimaidemme ympäristöinvestointeihin sen mukaisesti, kuin asiaa koskevien maiden kesken

voidaan sopia, osin ehkä avustuksena, laite-toimituksina tai lainoina.

Kehitysyhteistyömäärärahojen nostamiseen meillä ei ole varaa, koska oman maamme sisällä kansalaisten elintason turvaamiseen tullaan tulevina vuosina tarvitsemaan merkittävää panostusta. Meillä tietty kansanosaa jää joka vuosi jälkeen työssä olevien ansiokehityksestä sen verran kuin meillä kansalaisten reaalitytulot kasvavat. Ei ole mitään sellaista, joka korvaisi eläkeläisille tämän asian. Se on korjattava eräänä päivänä joka tapauksessa perustoimeentuloturva koskeissa kysymyksissä. En halua puhua suulla suuremalla. Nämä asiat ovat korkeimman poliittisen johdon asioita nimenomaan neuvottelukysymyksiä, mutta eduskunnan päätettäviä tiettyssä vaiheessa ja siitä syystä myös kansanedustajalla on oikeus näkemyksensä esittämiseen.

Arvoisa puhemies! Kun välikysymyksen keskeinen asia on metsiemme säilyttäminen ja elinvoimaisuus, haluan todeta, että pelkästään saastepäästöjä vähentämällä ei metsiemme terveyttä voida enää taata, niin pitkälle sairaus on edennyt. Tässä asiassa puhun itsekin metsänomistajana, en tosin niin suurena metsänomistajana, että kenenkään tarvitsisi tuntea kateuden piikkiä sydämessään — kivistä mäkeä jonkin verran, mutta kylähän siellä puut kasvavat, kun niitä on kunnolla hoidettu. Joka tapauksessa tarvitaan myös seikkaperäistä perehtymistä ja panostamista metsiemme hoitoon muutenkin. Viime vuosina tämä asia on kuitattu näkökantojensa taakse linnoittautuneiden tiedemiesten väittelyllä.

Samanaikaisesti on jätetty huomiotta se ruohonjuuritasolla liikkuvan metsänomistajan jo vuosia sitten tekemä havainto, että uusien taimikoiden kasvuun saattaminen vaatii erityistä tarkkuutta ja huolenpitoa, jotta ne kestäisivät saasteiden aiheuttamassa yleisessä heikkouden tilassa niihin kohdistuvat rasitteet. Jos esimerkiksi männynverso-syöväle altis uudisalue taimitetaan muualta, eri olosuhteista, tuoduilla taimilla, varsinkin ns. kylmäolosuhteissa, sellaisissa maasto-olosuhteissa, joissa halla normaalia useammin keväisin ja syksyisinkin viihtyy, siis jos ne istutetaan vaikka Puolasta tuodulla siemenellä, sairastumisen mahdollisuus lisääntyy merkittävästi. Puolasta on tiettävästi Suomeen tuotu aikanaan — tosin sitä on

yritetty salailia — puun siementä, oliko männyn siementä. Saman alueen siemenestä kasvatetuilla taimilla metsittäminen antaa huomattavasti paremman elinmahdollisuuden.

Kaikkein paras tae elinvoimaisen metsikön aikaan saamiselle on luontaisen uudistumisen kautta aikaansaatu taimikko ja metsikkö. Näin näkee asian ruohonjuuritason metsänviljelijä, ja tästä on vankka näyttö. Jos tämä uskottaisiin myös viisaammissa piireissä, metsätuhojen torjunnassa olisi edetty huomattavassa määrin tietyllä tavoin ympäristökysymyksen rinnalla. Siis saasteongelmien ratkaiseminen ei enää palauta tilannetta ennalleen, vaan siihen liittyy tarve tietyllä tavalla myös kuunnella metsän omaa ääntä. Pitää muistaa, että puusta maaperään pudonnut siemen, joka hakeutuu multa, lähtee sieltä kasvamaan. Väitän, että sitä ei tänäkään päivänä metsätuhot kohtaa, ei kohtaa myöskään männynverso-syöpä eikä muutkaan metsätuhot. Se kestää ne ehdottomasti, mutta jos tuodaan Puolasta siementä ja se istutetaan johonkin Tornion korkeudelle, niin on aivan saletti, että se on tuhon omaa metsää ennemmin tai myöhemmin.

Lopuksi, rouva puhemies, kun olen edellä puhunut metsien auttamisesta ruohonjuuritason järjen mukaisesti, haluan todeta, ties monenhenko kerran tämän eduskunnan aikana, että vesistöjemme tuhon estäminen vaatii tällä hetkellä myös tiettyä ruohonjuuritason hätäapua. Ei riitä, että ympäristöongelmiin satsataan, koska lukemattomat järvet ovat jo tällä hetkellä kuoleman partaalla. Tämän asian hyväksi hallitus ei ole tekemässä käytännössä mitään, vaikka tämän vuoden budjetin yhteydessä sovittiin siirtymisestä ainaisesta tutkimustoiminnasta käytännön aputoimiin, mm. kalkitsemiseen, kaikkein uhanalaisimmassa asemassa olevien vesistöjen suhteen. Haprotutkimus on vesistöjen suhteen tiettävästi lopetettu ja perustettu joku työryhmä ilmeisesti selvittämään ympäristöministeriön ja maatalousministeriön välisiä kiistakysymyksiä. Sillä ei järviemme tilaa paljon kohenneta, vaikka tälläkin alueella on aikamoinen kiire. Tänään tiedustelin Kokemäenjoen vesistönsuojeluyhdistyksestä oman kotitaloni sijaintipaikan järven tilaa. Se on siellä tutkittu, ja sen pH-arvo alkaa olla lähellä 5,2:ta, jolloin särkien ja lahnojen vatsat alkavat näytellä kohti tähtitaivasta.

Siinä ei auta, että sieltä litran mitalla viiden vuoden välein haetaan vettä ja tutkitaan. Se on kalkittava, mikä sekään ei tietysti ole lopullinen ratkaisu, mutta auttaa kuitenkin toistaiseksi niin kauan, kunnes jotakin apua saadaan muualta käsin.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Suomessa metsäkeskustelua käydään tilanteessa, jossa useiden tekijöiden yhteisvaikutukset uhkaavat tuhota ja ovat jo tuhonneet suomalaista metsäluontoa. Ironista tietysti on, että toimenpiteisiin tarttumista ovat hidastaneet erilaiset metsäntutkimukselliset oppiriidat. Mittauksilla saatuja tietoja uhkaavista tekijöistä on ollut jo pitkään käsillä. Tiedetään, että ilman hiilidioksidipitoisuus on lähes 20 prosenttia suurempi kuin vuosisadan alussa. Tiedetään, että rikkilaskeumien määrät eteläisessä Suomessa tai Itä-Lapissa saattavat olla luokkaa 15 kiloa hehtaaria kohden vuodessa, kun luku vuosisadan alussa oli noin 3 kiloa. Tiedetään, että typpilaskeumien määrä on noussut 10 kiloon hehtaarille vuodessa joillakin alueilla, kun luku vuosisadan alussa oli ehkä 3 tai 5 kiloa hehtaaria kohti. Laskeumissa tulevat hapot painuvat maaperään ja vesistöihin aiheuttaen happamoitumista ja mm. ravinnehäiriöitä kasvien juuristossa. Ja tiedetään, että painitaan hyvin kansainvälisen ongelman kanssa. Esimerkiksi rikkilaskeutumista kaukokulkeutuminen Suomen rajojen ulkopuolelta aiheuttaa ehkä noin 65 prosenttia.

Arvoisa puhemies! Yksi arvaamattomimpia tekijöitä Suomen metsien tulevaisuudesta puhuttaessa on kasvihuoneilmiö ja sen vaikutukset. Maapallon keskilämpötila on noussut 80-luvun puolivälistä noin puolella asteella kasvihuonekaasujen, mm. hiilidioksidin, metaanin ja cfc-kaasujen, määrän lisäytyessä ilmakehässä. Kasvihuoneilmiön vaikutukseksi maapallon lämpötilaan arvioidaan noin 1,5–4,5 asteen nousua seuraavan vuosituhannen puoliväliin mennessä. Onko tällainen muutaman asteen heilahtelu sinne tai tänne sitten kovin vakava asia? Vertailun vuoksi on hyvä pitää mielessä, että maapallolla elettiin jääkautta tilanteessa, jossa maapallon keskilämpötila oli neljä astetta alhaisempi kuin tänä päivänä. Neljän asteen muutoksella saatiin jääkausi aikaan.

Suomalaista saattaa hetkellisesti tietysti ilahduttaa tieto, että kun lämpötilan nousu

tropiikkiin seudulla saattaa olla jotakin asteen kymmenyksen luokkaa, se maapallon navoille mentäessä voikin olla noin kahdeksan astetta. Erityisesti kesät tehtyjen ennusteiden mukaan tulevat lämpenemään näillä leveyspiireillä. Seuraukset luonnon kannalta näin nopeasta muutoksesta olisivat kuitenkin kohtalokkaita. Lajien luonnolliset elinympäristöt muuttuisivat todennäköisesti sopeutumiskykyä nopeammin. Maapallon vilja-aitat saattaisivat muuttua aavikoiksi, maanviljelysalueita ja -tapoja pitäisi nopeasti korjata. Ennusteiden mukaan merenpintakin nousisi; arviot vaihtelevat jostain 20 senttimetristä mahdollisesti 1,5 metriin. Luvassa olisi joillakin alueilla tulvia, joillakin alueilla satojen tuhoutumista kuivuudesta johtuen.

Kasvihuoneilmiön kokonaisuudesta on laskettu hiilidioksidien vastaavan noin 55 prosenttia ja muiden kasvihuonekaasujen noin 45 prosenttia. Sähkön tuotannon osuus kasvihuoneilmiöstä on 11 prosenttia. Metsien tuhoamisen osuus maapallolla vastaa noin 15 prosenttia kasvihuoneilmiön vaikutuksista, ja muun energiantuotannon osuus on noin 29 prosenttia. Jos ydinvoimaa tarjotaan ratkaisuksi kasvihuoneilmiöön, kuten ed. Tiuri täällä lukuisia kertoja on esittänyt, puhutaan silloin tuosta 11 prosentin osuudesta kasvihuoneilmiön vaikutuksiin. Maapallon metsien tuhoutumisella eli tällä 15 prosentilla on suurempi vaikutus tänä päivänä kasvihuoneilmiön kehittymiseen. Kiteytetysti voi sitä paitsi sanoa, että yhden uuden ydinvoimalan rakentaminen hidastaisi kasvihuoneilmiötä yhdellä päivällä. Tarvittaisiin siis melkoista ydinvoimaohjelmaa, jos sillä olisi tarkoitus vakavasti käydä tätä uhkaavaa ilmiötä vastaan. Kun vielä ottaa huomioon ne maantieteelliset ja teknisen tasoon ja koulutustasoon liittyvät rajoitukset, joita ydinvoiman käytöllä maapallolla on, niin ratkaisua pitää kyllä etsiä toisista keinoista.

Hyvä esimerkki luovasta ratkaisusta on amerikkalaisen AES-yhtiön metsitysohjelma Guatemalassa. AES aikoo istuttaa Guatemalaan seuraavan 40 vuoden aikana 52 miljoonaa puuta korvaamaan sitä hiilidioksidipäästöjen määrää, jota heidän uudesta voimalastaan aiheutuu. Kun täällä viime keväänä käsiteltiin Porin Tahkoluodon kivihiilivoimalaa, olisi ainoa oikea tapa kantaa kansainvälistä vastuuta järjestää samanlainen metsitysohjelma johonkin kehitysmaahan vastaa-

maan suomalaisen teollisuuden energiatuotannon hiilidioksidipäästöjä.

Mikä on sitten kasvihuoneilmiön vaikutus Suomen metsiin? Ainoa vastaus, jonka tällä hetkellä monet tutkijat tuntevat allekirjoittavan, on se, että epävarmuus tulee suunnatomaan kasvamaan. Vaikutuksia ei tässä vaiheessa tarkkaan tiedetä. Tiedetään kuitenkin, että muutoksia tulee olemaan. Hiilidioksidipäästöt esimerkiksi saattavat ensin toimia metsänkasvua nopeuttavina tekijöinä, kuten on tapahtunut, ja sama vaikutus on tietysti ilman lämpenemisellä. Mutta miten Suomen metsät tällaisiin muutoksiin pitkällä aikavälillä reagoivat, on täysin arvaamatonta. Jotkut ovat jopa esittäneet, että nyt tulisi äkkiä etsiä uusia kasvihuoneilmiöön sopeutuvia puulajeja Suomeen. Kasvihuoneilmiön tuoma lisä epävarmuuden kasvamiseen ei mitenkään helpota suomalaista metsäpolitiikkaa. Pikemmin se tuntuu vaikuttavan siihen suuntaan, johon muutkin metsiin kohdistuvat ympäristöuhat tänä päivänä kannustavat lyhytnäköisiä ajattelijoita. Otetaan kaikki irti nyt ja jätetään ongelmat tuleville sukupolville.

Suomalaisten metsien kannalta on ensiarvoisen tärkeää osallistua kaikin tavoin kasvihuoneilmiön kuriinsaamiseen. Suomen tulisi erittäin aktiivisesti olla mukana ajamassa kansainvälisiä ilmaston muutosta koskevia sopimuksia, tiukempaa kansainvälistä käytäntöä suhteessa luonnonvarojen hallintaan. Esimerkiksi sademetsien tuhoaminen tulisi estää. Tulisi asettaa kyseenalaiseksi se, onko esimerkiksi Brasiliassa todella suvereenia oikeutta mihin tahansa kohteluun omia sademetsiään kohtaan. Tulisi edistää säästävän energiatekniikan saamista nopeasti kehitysmaiden käyttöön, esimerkiksi Kiinan käyttöön, jossa kivihiilikenttien käyttöönotto voisi vaikuttaa aivan ratkaisevasti kasvihuoneilmiön nopeutumiseen, ja tulisi nopeuttaa siirtymistä uusiutuviin energialähteisiin.

Kotimaassa kasvihuoneilmiötä vastustetaan parhaiten moninkertaistamalla energian hinta sekä verottamalla kasvihuonekaasujen päästöä ilmaan. Täyskieltoa cfc:n kohdalla voitaisiin aikaistaa korvaavien kemikaalien tullessa nopeasti käyttöön myös kansainvälisesti. Samaten maakaasu olisi varteenotettava tekijä siirtymäkauden energialähteenä. Suomen pitäisikin saada putki paitsi idästä myös lännestä.

Kasvihuoneilmiö on tyypillinen ilmiö, josta tieteellinen tieto ei vielä ole täydellistä, ei ole valmista. Me kansanedustajat joudumme toimimaan epätäydellisen tiedon varassa, mutta kaikki tutkijat sanovat, että sinä päivänä, kun tieto on täydellistä, on jo liian myöhäistä toimia. Täytyy siis toimia epävarman tiedon varassa ja pyrkiä minimoimaan riskejä.

Arvoisa puhemies! Jos hiilidioksidimäärien lisääntymisellä ilmakehässä on ollut myönteistakin vaikutusta metsien kasvuun, on maaperässä ollut meneillään täysin toisenlainen kehitys. Maaperän happamoituminen on hitaasti mutta varmasti vaikuttamassa koko Suomen metsien kasvuolosuhteisiin. Pahinta on, että nopeakaan päästöjen leikkaus ei välittömästi vaikuta maaperässä tapahtuneisiin muutoksiin. Negatiivinen kehitys jatkuu, vaikka edistystä päästöjen vähentämisessä olisikin saatu aikaan. Suomalaisten maaperätutkijoiden visiot ovat varsin hälyttäviä. Maaperämuutosten vuoksi metsien kasvun on ennustettu kääntyvän jyrkkään laskuun ensi vuosituhanen lähestyessä.

Kun olin eräässä tilaisuudessa, jossa suomalaiset maaperätutkijat esittelivät näitä tietoja erään suomalaisen öljynjalostusyhtiön insinöörikunnalle, niin sieltä nuori naisinsinööri ponkaisi ylös alustuksen jälkeen ja kysyi, että ”no, hyvä ihme, tarvitaanko metsiä sitten vuonna 2020 enää Suomessa, eihän silloin enää välttämättä eletä puunjalostusteollisuuden varassa”. Minut tämä kysymys ainakin vaiens, mutta se tietysti kertoo vähintään sen, että Suomessakin voi suhtautua metsään kovin monella tavalla. Luulen kuitenkin, että enemmistö kansalaisista ei koe metsiä sellaiseksi puupelloksi, joka voitaisiin panna pakettiin ja unohtaa, kun sitä ei enää tarvita rahan ja kansantulon tekemiseen.

Vaikka meidän tänä päivänä kuuluukin vakuuttaa toisillemme, että olemme mitä eurooppalaisimpia täällä maanosamme koillisnurkalla, on minusta hyvä joskus myös kysyä, millaista oli se joukko Volgan mutkassa, joka sai päähänsä suunnistaa tänne pohjoisiin erämaihin. Luulen, että he olivat jonkinlaisia vetäytyjiä, joille suuren maailman meno ja meteli kävi hermoille, väkeä, joka nautti luonnossa olemisesta ja ehkä luonnon vaikeuksien kohtaamisesta ja voittamisesta, ainakin runsaan luonnon tuomas-

ta avaruudesta. Tätä metsäläisperintöä ei minun mielestäni Suomessa pitäisi hukata, koska se on myös osa maapallon kulttuuri-diversiteettiä. Yhtä huolissamme kuin olemme lajien monimuotoisuudesta meidän tulisi olla huolissamme kulttuurien ja elämäntapojen monimuotoisuudesta maapallolla.

Vaikka harvat meistä enää osaavat irvistellä Turkan seitsemän veljeksen tavoin, luulen, että metsillä on aikamoinen henkinen merkitys meille, kuten ed. Anderssonkin hyvin ilmaisi. Minulla oli aivan sama sana täällä paperissa, eli metsät ovat osa suomalaisten "sielunmaisemaa".

Tiedän, että luonnon henkisestä merkityksestä puhumista pidetään vähän naiivina aikana, jolloin kaikki asiat mitataan rahassa. Mutta toisaalta ehkä juuri se, että luontoa ja ympäristöä ei ole mitattu rahassa, on koitunut luonnon ja ympäristön tuhoksi. Hollannissa ja Länsi-Saksassa on vastikään aloitettu valmistelut luonnonvarojen, energian käytön ja ympäristön tilan saamiseksi mukaan vuotuisiin budjetteihin ja valtion tilinpäätöksiin. Suomessa tulisi välittömästi ottaa käyttöön järjestelmä, jossa myös ympäristö ja metsät ovat mukana vuotuisessa kansallisessa kirjanpidossamme.

Nykyinen hallitus antoi hallitusohjelman lisäpöytäkirjan hyväksymisen yhteydessä lupauksen, että merkittävien hankkeiden ympäristövaikutukset tullaan myös selvittämään. En ole ainakaan huomannut, että tänne eduskuntaan saakka olisi tullut hallitukselta yhtään sellaista lakiesitystä, jossa tämä lupaus olisi pantu täytäntöön. Esimerkkinä on täällä aiemmin käsitelty kysymys Tahkoluodon kivihiilivoimalasta, jonka ympäristövaikutuksia hallitus ei ollut katsonut tarpeelliseksi selvittää.

Arvoisa puhemies! Useissa puheenvuoroissa, mukaan lukien myös ministereiden Bärnlund ja Pohjala puheenvuorot, on tuotu esiin oikeita ja hyvin kannatettavia toimia metsien ja ympäristön tilan parantamiseksi. Erimielisyys vallitsee enää siitä, miten kiireellisiä nämä toimet ovat ja mitä tämä kaikki saisi maksaa. Kun mietimme niitä investointeja, joita Suomen tulisi tehdä Neuvostoliiton ilmansuojelun vauhdittamiseksi, voimme esittää myös itsellemme kysymyksen, mitä Lappi maksaa. On selvää, että Suomen ja Pohjoismaiden on annettava kaikki tietonsa ja kehittämänsä teknologia

ilmansuojelun parantamiseen Neuvostoliitos-sa.

Mutta mielestäni olisi väärin, jos me panisimme esimerkiksi tansanialaiset maksamaan tällaisten investointien hinnan, kuten esittävät ed. Aittoniemen tavoin ne, joiden mielestä kehitysapu olisi ainakin osittain lopetettava ja varat käytettävä Itä-Euroopan ympäristönsuojeluinvestointeihin. Itä-Euroopan tilanne ei ole muuttanut teollisuusmaiden ja kehitysmaiden epäoikeudenmukaista suhdetta yhtään miksiäkään, ja myös kehitysmaissa ratkaistaan tänä päivänä koko maapallon tulevaisuuteen liittyviä ympäristökysymyksiä. Siksi ympäristönsuojeluun lähialueella osoitettavat varat on otettava kehitysyhteistyöbudjettien ulkopuolelta.

Vaikka kansainväliset toimet ovat yhä merkityksellisempiä, ei pitäisi unohtaa sitä, että paljon voimme tehdä myös Suomen rajojen sisäpuolella. Voisimme esimerkiksi suojella 10 prosenttia omista metsäalueistamme turvataksemme uhanalaisten lajien säilymisen ja jättääksemme tuleville sukupolville myös vanhaa metsäluontoa Suomen rajojen sisäpuolelle. Voimme myös entistä tehokkaammin säästää. Ylimitoitetuista puunjalostusteollisuuden hankkeista luopuminen on yksi osa tätä säästämistä. Mutta myös kierätetyn uusiopaperin käytön lisääminen, paperinkeräyksen tehostaminen on yksi osa meidän omaa säästämistämme täällä. Sitä paitsi se olisi yksi hyvin konkreettinen tapa osoittaa, että jokainen suomalainen voi tänä päivänä olla mukana säästämässä Suomen metsiä.

Ed. Mönkäre: Arvoisa puhemies! Viiden välikysymys koskee tärkeää asiaa, joka kiinnostaa suomalaisia. Minusta se on näkynyt hyvin edustajien puheenvuoroissa, jotka ovat olleet mielestäni poikkeuksellisen asiantuntevia ja kiinnostavia.

Ed. Haavisto äsken arveli, että luonnon merkityksestä puhuminen olisi jotenkin naiivia. Itse ajattelin, että en olisi niin pessimistinen. Tuntuu siltä, että länsimaaisessa maailmassa, eräänlaisessa arvotyhjiössä, elämän tarkoitusta etsivälle ihmiselle puhtaan luonnon, metsien, merkitys voi olla siinä, että ne toimivat linkkinä vieraantuneille ihmisille elämän perusarvoihin.

Kuitenkin, palatakseni maan pinnalle, minun täytyy todeta, että tähän välikysymyk-

seen sisältyy mielestäni asiavirhe, joka on syytä korjata. Kysymyksen mukaan metsien tilanne on pahin Itä-Lapissa. Tosiasiassa Kymen läänissä ja erityisesti Kaakkois-Suomessa tilanne on vähintäänkin yhtä ongelmallinen. Kymen läänin rikki- ja typpilaskeumat ovat maan korkeimpia. Ilmatieteen laitoksella on tutkimustuloksia, joiden mukaan laskeumat ovat kolminkertaisia ns. kriittiseen rajaan verrattuna. Virolahden seuranta-aseman havaintojen mukaan Kymen läänin kohdistuva vuotuinen rikkilaskeuma ylittää selvästi herkimmille maaperätyypeille annetut kriittisen kuormituksen raja-arvot. Lisäksi läänin kohdistuu lähes samaa tasoa oleva vuotuinen typpilaskeuma. Rikin ja typen yhdisteiden yhteisvaikutus on kasvullisuudelle vahingollisempi kuin jommankumman komponentin vaikutus yksinään.

Kymen läänissä Lappeenranta — Imatra — Joutseno -seudulla on havaittu maamme olosuhteissa laajin mäntyjen näkyvien vaurioiden alue. Ilmatieteen laitoksen kartoituksen mukaan alue on suuruusluokaltaan 800 neliökilometriä.

Syynä Kymen läänin suhteellisesti suureen rikkilaskeumaan ovat erityisesti Leningradin alueen päästöt, jotka aiheuttavat laskeumasta keskimäärin 25 prosenttia. Vertailun vuoksi todettakoon, että Uudenmaan läänin itäosassa laskeumasta keskimäärin vain 5 prosenttia aiheutuu Leningradin alueen päästöistä. Kymen läänin omat ja muun Suomen päästöt aiheuttavat yhdessä vain pienen osan keskimääräisestä kokonaisrikkilaskeumasta.

Kymen lääni kärsii vähintään yhtä vaikeasta ympäristöongelmasta kuin Itä-Lappi. Jostakin syystä näitä Kymen läänin asioita ei ole tuotu samalla tavoin julkisuuteen kuin pohjoisen Suomen ongelmia. Yksi luonnollinen syy keskustelun puutteeseen saattaa olla Kymen läänin elinkeinorakenne. Suuri osa maamme puunjalostusteollisuudesta sijaitsee siellä. Pelätäänkö, että vahingoitamme elinkeinomme selkärankaa, jos tarkastelemme kriittisesti ympäristömme, hengitysilmamme ja vesiemme tilaa? Arastelu on turhaa. Suomalainen metsäteollisuus on tehnyt jo paljon investointeja ympäristömme parantamiseksi, ja vain sellainen teollisuus tulee säilymään, joka ottaa ympäristöasiat huomioon, ja meidän teollisuutemme varmasti sen tänä päivänä tietää.

Kuuntelin äsken ed. Haavistoa ja todella mielihyvällä panin merkille ne lukuisat hyvät konkreettiset ehdotukset siitä, mitä Suomi voisi tulevaisuudessa tehdä. Juuri tämän kaltaista keskustelua minusta odotetaan edustajilta, kaiken sen asiantuntemuksen panostamista tähän asiaan, mikä on löydettävissä.

Silti haluan sanoa, että Suomi on jo tehnyt nytkin aika paljon. Olemme sitoutuneet kaikkiin kansainvälisiin päästöjen vähentämissopeuksiin ja noudattaneet niitä. Esimerkiksi Suomen kokonaisrikkipäästöt ovat vähentyneet 80-luvun alusta 50 prosenttia. Suomalainen metsäteollisuus on myös huolehtinut jätevesiensä puhdistamisesta; tämän ovat asiantuntijat myös todenneet. Ongelmana meillä on maantieteellisestä sijainnistamme johtuvat kaukokulkeumat alueilta, missä suodattimiin ja puhdistamiseen ei ole panostettu niin kuin meillä, kuten täällä on usein jo todettu.

Harrastamme laajaa rikkipäästöjen vaihtoa Neuvostoliiton kanssa. Rikin vaihtotase Suomen ja Neuvostoliiton välillä oli tasapainossa vuonna 1980, eli Suomi vei 50 000 tonnia ja sai saman verran rikkiä takaisin Neuvostoliitosta. Kehitystä kuvaa hyvin se, että lähes kymmenen vuotta myöhemmin tase on Suomelle alijäämäinen: Neuvostoliiton rikkiä päättyy Suomeen yli kaksi kertaa niin paljon kuin Suomen rikkiä Neuvostoliittoon.

Kymen läänissäkin voidaan todeta, että yksinomaan omien ilmoitusvelvollisten laitosten rikkipäästöjen vähentämisellä ei voida merkittävästi pienentää keskimääräistä rikkilaskeumaa. Toimenpiteet tulisi välittömästi kohdistaa rajan taakse Leningradin alueelle. On ilmeistä, että oman kemiallisen metsäteollisuuden säilyminen ei ole uhattuna, vaikka Kymen läänissäkin ryhdyttäisiin ponnekkaampaan ympäristökeskusteluun.

Olen useasti ennenkin kiinnittänyt huomiota siihen, että meillä Suomessa ympäristöpoliittinen keskustelu on keskustelua metsemme, vesistöjemme ja ilmamme suojelusta. Tavallaan se kertoo, että elämme vielä kohtuullisen terveessä ympäristössä. Itä-Euroopan tilanne osoittaa, että olemme vain askeleen päässä vaurioista, jotka pakottavat ympäristökeskustelussa puhumaan ihmisten suojelusta. Viittaen vain terveysvaurioihin, joita on havaittu esimerkiksi Viron palavan kiven alueella: lapsilla hiusten lähtöä. Puolan

nuorten miesten astmaluvut ovat huomattavasti korkeammat kuin Suomen vastaavat. Araljärvellä on maailman suurin lapsikuoleisuus jne.

Tämä välikysymys halusi rajoittaa metsävaurioihin. Metsät ovat luonnon herkkä mittari, joka reagoi välittömästi elinolosuhteidensa muutoksiin. Luontoperäisten säätelijöiden lisäksi vaurioita syntyy ihmisen kautta kulkevien epäpuhtauksien seurauksena, siitä ei liene epäilystä. Sitä herkemmin vaurioita syntyy, mitä aiemmin luonnon olosuhteissa metsä kasvaa.

Ihmisen terveyteen vaikuttavia ilman saasteita ovat pääasiassa rikkidioksidi, typen oksidit, hiukkaset ja hiilivedyt. Jos hiilivedyt jätetään ulkopuolelle, liikenne ja energian tuotanto ovat tärkeimmät päästöjen aiheuttajat. Rikkilaskeumat ovat vähentymään päin, kun taas typen oksidit ja hiilivedyt lisääntymässä.

Samanlaisia saastumisen osoittajia kuin metsät luonnonossa ovat hengityselinsairaat ihmisten joukossa. Meillä tutkitaan jo melkoisilla voimavaroilla metsävaurioita, mikä tietysti on oikein. Aika vähän tehdään tutkimusta ympäristön vaikutuksista ihmisen terveyteen. Voi hyvin kysyä, kuka suojelee ihmistä? Ympäristöterveydenhuollon alueella on suuria tutkimuksellisia aukkoja. Meillä ei ole esimerkiksi ympäristölääketieteen spesialiteettia. Sellaisen aikaansaaminen on tämän päivän Suomessa perusteltua.

Arvoisa puhemies! Kuolan niemimaalla paljastuneet ympäristötuhot ovat järkyttäneet suomalaisia. Valmistumassa olevan tutkimuksen mukaan valtaenemmistö, eli 83 prosenttia, katsoo, että luonnon pelastamiseksi on käsillä jo viime hetket. Lähes kaikki, eli 94 prosenttia, yhtyvät käsitykseen, jonka mukaan metsäkuolemia ei voida Suomessa välttää, ellei rikki- ja typpipäästöjä pikaisesti vähennetä kaikissa maissa. Kansalaisten valmius tinkiä omasta elintasostaan energian tuotannosta aiheutuvien ympäristöhaittojen ja riskien vähentämiseksi on kohonnut jo 63 prosenttiin.

Sama huoli ympäristömme tilasta ilmenee suhtautumisessa kulutustavaroihin. Yhä useampi haluaa valita ympäristöystävällisen tuotteen. Ilolla voi tervehtiä tulossa olevaa yhteispohjoismaista ympäristömerkkiä. Kuluttaja tarvitsee luotettavaa tietoa tuotteiden vaikutuksista luonnonvaroihin, energian ku-

lutukseen, ihmisen terveyteen ja jätekuormien kasvuun. Olkoonkin, että ympäristömerkin kriteerien valikoiminen tulee olemaan vaikeaa, tulee se lisäämään kaikilla tavaroiden valmistuksen ja käytön tasoilla ympäristön hyvinvoinnin huomioon ottamista.

Elinympäristössämme on kemikaaleja massamäärin. Teollistuminen leviää maapallolla. Maapallon puhtausreservit pienenevät. Siksi on käsissä totuuden hetki.

Kehitysmaat tarvitsevat oman osansa teollistumisesta. Ne joutuvat rakentamaan ja ylläpitämään taloudellisesta pakosta johtuen tuotantolaitoksia, jotka kuormittavat ympäristöämme. Teollistuneilla mailla on velvollisuus vähentää omat päästönsä mahdollisimman pieniksi kokonaiskuormituksen vähentämiseksi. Sen lisäksi vastuamme ulottuu ympäristökysymyksissä yli rajojen.

Suomen ympäristöpolitiikan painopisteen on siirryttävä kansainväliseen toimintaan. Rikkilaskeumiemme suhteen olemme tänään jo vahvasti saavana osapuolena. Kaukokulkeumat muodostavat yhä suuremman osan laskeumistamme. Omat toimenpiteemme ovat siis olleet oikean suuntaisia. Suomen kaltaisella hyvinvointivalttiolla on varmasti mahdollisuudet lisätä edelleen panostaan niin oman maan kuin kansainvälistenkin ympäristöongelmien hoitamiseksi.

Ed. Kemppainen: Arvoisa puhemies! Metsien harsuuntumisen lisäksi tietysti itse kukin on harsuuntumisen kohteena, niin eduskunta kuin minäkin, mutta hallitusta näyttää metsäkuolema täydellisesti kohdanneen, mikä on kovin valitettavaa.

Metsiemme tilaan vaikuttavat ja ovat vaikuttaneet useat tekijät. Metsiemme käyttö on ollut jokseenkin yksinomaan puunjalostusteollisuuden, aivan vähäisessä määrin muiden yhteiskunnallisten toimintojen tarpeista lähtevää.

Metsien moninaiskäytöstä on ruvettu puhumaan vasta aivan viime aikoina. Niinpä metsiin kohdistuvat toimenpiteet ovatkin olleet tehometsänhoidon sanelemia. Parin viime vuosikymmenen aikana metsiin kohdistuneet hakkuut ja niitä seuranneet hoitotoimenpiteet ovat johtaneet monilta osin jopa kohtalokkaisiin seuraamuksiin. Aukkohakuiden lisäksi metsien uudistamisessa on käytetty vain sellu- ja paperiteollisuuden tarpeista lähtevää uudistamista, mikä koskee

puulajeja, vaikka sellaiselle ei kaikilla alueilla luonnollisia kasvumahdollisuuksia olisikaan. Metsäauraukset ovat ehkä hetkellisesti parantaneet metsien kasvua, mutta pitemmällä aikavälillä ne osoittautuvat tuhoisiksi niin itse puuston kasvulle kuin koko metsäekologiselle tasapainolle, kuten muun muassa ed. Pulliainenkin on puheenvuorossaan osoittanut.

Alumiinin ja muiden raskasmetallien joutuminen pohjavesistöön koituu pohjavettä ruokavetenään käyttäville arvaamattomaksi terveysriskiksi. Luontaiset metsänuudistamistavat on julistettu jopa rikollisiksi, niin kuin meidän maastamme löytyy useita esimerkkejä, vaikka kysymyksessä olisi jopa metsänomistajan itsensä, isännän, tahto. Tämän seurauksena joutuukin kysymään, millaiset metsälautakuntien edustajien ja metsäkoneurakoitsijoiden mafiat ovatkaan sanelleet yksityismetsien hoitoa. Aina se ei ole tapahtunut ainakaan isäntien parhaaksi vaan näiden monien ns. välikäsien lompakoiden lihottamiseksi.

Kuinkahan paljon tätä kansallisrikkauttamme onkaan tuhlatu ja aiheutettu pitkäaikaisia tuhoja metsillemme virheellisten metsänhoitotoimenpiteiden seurauksena? Samoja menetelmiähän on käytetty myös valtion metsissä. Vastako nyt ryhdytään tekemään eri metsänkäsittelytapojen vertailevaa tutkimusta, kun metsähallitus ei muuten pääse esimerkiksi hakkaamaan Suomussalmen Martinseksen luonnonsuojelualueita?

Näistä asioista ei kuitenkaan ole haluttu paljon puhua. Metsäntutkimuslaitoskin on ollut puunjalostusteollisuuden renki, jonka suu on visusti tukittu kriitikiltä ja joka itse puolestaan tukkii kriittisten tutkijoidensa suut, niin kuin jo aiemmin illalla käydyssä keskustelussa on todettu. Hämmästyttävää onkin ollut seurata sivusta metsäntutkijoiden keskinäistä kiistelyä. Pääasiallinen kysymys näyttää tässä kiistassa olevan se, miten Metsäntutkimuslaitos voi peittää oman brezhneviläisen jälkeensä jääneisyytensä.

Muutama vuosi sitten, kun alettiin puhua metsätuhoista niin Lapissa kuin muuallakin Suomessa, kun me muutkin kuin terävisilmäinen ed. Anna-Liisa Jokinen havaitsimme outoa rusketusta havupuissa ja lehtipuissakin sellaiseen vuodenaikaan, jolloin lehtien ei vielä pitäisi luovuttaa vihreää väriään, Metla tulkitsi muutokset vain kovien ilmanolosuh-

teiden, pakkastalven jne. aiheuttamiksi. Ilman saasteiden vaikutusta vähäteltiin, sillä saattoihan taustalla olla vaikkapa oma puunjalostusteollisuutemme päästöineen, jonka asemaa ei suinkaan voinut asettaa mitenkään kritiikin kohteeksi. Metsätutkimuksemme tulisiikin puhdistaa kaikesta puolueellisuudesta ja vaatia myös Metlaa pitäytymään vain tiukasti tieteelliseen työhön, mikäli se aikoo säilyttää asemansa tieteellisenä tutkimuslaitoksena. Samaan sarjaan kuuluu päätös Hapro-projektin lopettamisesta, vaikka sitä nyt sittemmin Silmun muodossa jatkettaneenkin. Tutkiahan asioita pitää eikä salailla totuutta.

Välikysymyksessä samoin kuin hallituksen vastauksessa on puututtu varsin laajasti sekä kotimaisiin että ulkoa tuleviin ilmansaasteisiin ja niiden vaikutuksiin metsiemme terveydentilaan. On aivan oikein, että kiinnitämme suurta huomiota maamme lähiympäristön maallemme aiheuttamiin ilmansaasteisiin. Tshernobyl osoitti kuitenkin osaltaan, että kaukolaskeumat ovat myös todennäköisiä eivätkä syypäitä näin ollen ole yksin lähinaapurit, ns. Itä-Euroopan maat, vaan myös esimerkiksi Englannin vanhentunut teollisuus. Pohjoisnapamantereella saakka havaitaan Keski-Euroopasta peräisin olevia laskeumia.

Ympäristön tilan parantaminen on siis ennen muuta kansainvälinen, globaalinen kysymys, kuten täälläkin on jo useaan kertaan osoitettu. Kansainvälisistä sopimuksista meillä ei enää tällä hetkellä ole pulaa. Pulaa on resursseista sovittujen tavoitteiden toteuttamiseksi. Osallistuminen pohjoismaisen ympäristörahoitusyhtiön toimintaan, jonka tulisi siis antaa halpakorkoisia pitkäaikaisia lainoja, takauksia ym. tukea, on yhtä tärkeää Suomelle kuin suoranaisten avustusten myöntäminen ns. Itä-Euroopan maille. Laajaa yhteisymmärrystä löytyy varmaan myös Kuolan niemimaan saastepäästöjen vähentämiseen tarvittavien investointien rahoittamiseksi.

Hallituksen vastaus samoin kuin myös päähallituspuolueiden sosialidemokraattien ja kokoomuksen puheenvuorot osoittivat, että kotimaisten päästöjen vähentämiseksi ei haluta tehdä kovinkaan paljon konkreettista.

Erityisesti liikenteen ja energiatuotannon aiheuttamiin ilmansaasteisiin ei puututa riittävällä tehokkuudella. Ensiksikin suositaa-

edelleen tieliikennettä raideliikenteen sijaan. Nopeusrajoituksia ei haluta käyttää, vaikka autojen pakokaasujen typpimäärät vähenisivät, mikäli nopeudet olisivat alle sadan. Lyijyttömän bensiinin suosimisen tulisi olla todellista, joten nyt hallituksen ajama fiskaalinen saastevero tuleekin kohdentaa uudelleen todellisena haittaverona, jotta lyijyttömän bensiinin käyttö ei joutuisi kohtuuttomaan asemaan. Mikä oleellista ajatellen rikin aiheuttamia saastevaurioita, myös Pohjois-Suomessa on kevyen polttoöljyn ja dieselöljyn rikkipitoisuus alennettava samalle tasolle kuin Etelä-Suomessa eli alle 0,2 painoprosentin ja laskettava vielä tästäkin. Samoin tulee menetellä raskaan polttoöljyn kohdalla, jonka rikkipitoisuuden sallittu enimmäismäärä koko maassa tulee laskea yhden painoprosentin tasolle, kun se nyt Pohjois-Suomessa on peräti 2,7 painoprosenttia. Tästähän keskustan ryhmäpuheenvuorossakin esitettiin samanlainen vaatimus.

Energiapolitiikassa muutenkin on enemmän kuin ajankohtaista kiinnittää huomiota energian säästön ohella maakaasun käytön lisäämiseen. Hallitus ja Neste ovat tumput suorassa seuranneet sivusta Neuvosto-Karjalan maakaasuputken rakentamista Kostamukseen saakka. Sieltä on tarjottu mahdollisuutta vetää maakaasuputki Pohjois-Suomeen, mutta meidän viranomaistemme ja Neste Oy:n vitkastelun seurauksena saattaa olla se, että putkea ei mitoitetakaan meidän tarpeitamme varten. Tässä kohden kaipaisin energiaministeri Suominen kannanottoa. Mitä hallitus aikoo tehdä, jotta maakaasuputken vetäminen Kostamuksesta Pohjois-Suomeen voitaisiin toteuttaa? Nyt on jo kiire tehdä päätöksiä myös tällä puolen itärajan, ministeri Suominen, ehkä tieto menee puskaradion kautta perille.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan kiinnittää vielä huomiota ilmansuojelulakimme löysyyteen ja jälkeensääntöisyyteen. Vaikka onkin niin, ettei pelkällä lainsäädännöllä maata rakenneta, on toki selvää, että lainsäädännöllä, normeilla ja valvonnalla voidaan ohjata myös ja erityisesti ympäristön tilan kehittymistä. Ilmansuojelulain uudistaminen tulee siksi saattaa kiireesti vireille ja saada lupa- ja valvontaviranomaisille riittävät valtuudet tehokkaisiin ympäristönsuojelutoimiin. Nykyisen ilmansuojelulain mukainen ilmoitusmenettely on kelvoton tehokkaan il-

mansuojelun kannalta. Normit on saatava velvoittaviksi, sanktiot riittävän pureviksi.

Toimissa puhtaamman ilman puolesta ei ole kysymys vain metsän ja muun luonnon paremmasta voinnista vaan myös ihmisten terveydentilasta, niin kuin ed. Mönkäre äskeisessä puheenvuorossaan osoitti. Siksi ympäristöministeriön virkamieskuntaa pitäisi laajentaa ympäristölääketiteen edustajilla, vaikka se ei nyt metsäasiaan suoranaisesti liitykään.

Arvoisa puhemies! Mielestäni ekologisesti kestävä kehityksen periaatteen tekeminen kaikkien hankkeiden arvioimisen peruskriteeriksi on perustuslakiin verrattavan velvoitteen kaltainen.

Ed. T. Roos: Rouva puhemies! Puheenpuoroani aloittaessani kuulijoita on suunnilleen saman verran kuin tulevaisuudenuhkien ennustamassa suomalaisessa metsässä puita, jolloin vain nopea venäjänvinttikoiria löytää sieltä itsellensä paikkoja. Käyty välikysymyskeskustelu on aiheensakin mukaisesti hyvin viihtynyt metsässä. Metsään on menty myönteisellä tavalla. Puheenpuoroja kuunnellessa on käynyt ymmärrettäväksi huoli kansallisuusomaisuutemme nykytilasta. Välikysymykseen tietysti aina liittyy myös tarve kamppailaa hallitus. Nyt käytetyissä puheenpuoroissa se ei siltikään ole näkynyt aivan päällimmäisenä. Se johtunee ehkä siitäkin, että — edelleen aiheen terminologiassa pysyttäytyen — osa kysyjistä ei uskottavasti pysty panemaan päätään pensaaseen.

Paitsi ympäristön vaikutus metsiin myös metsätalouden vaikutukset ympäristöön ovat tänä päivänä polttava aihekokonaisuus. Tätä menon yhteisyyttä silmällä pitäen tulee tutkimustakin täällä tehdä. Erinomaiset kentoolosuhteet tälle tarjoaa nimenomaan pohjoinen Satakunta. Sehän on Etelä-Pohjanmaan ohella valtakunnallisesti keskeinen turveteollisuuden ja suometsätalouden alue. Vuosisadan alusta alkaen soiden metsätaloutta käsitteleviä tutkimuksia siellä on tehnytkin.

Metsien terveydentilaa samoin kuin metsätalouden vaikutuksia ympäristöön tutkittaessa tarvitaan laaja eri alojen tutkijayhteisö, koska ympäristöongelmien syyt ovat useimmiten monien eri tekijöiden yhteisvaikutuksia. Sanoa pitää, että nykyiset voimavarat tässä suhteessa kaikkien osapuolten

osalta ovat riittämättömät yhä laajenevien haasteiden edessä. Halua tutkimiseen on. Edelleen Satakunnan metsämaaisemissa pyssyen uskallan sanoa, että Metsäntutkimuslaitoksen Parkanon tutkimusasema, Tampereen vesi- ja ympäristöpiiri sekä Tampereen teknillinen korkeakoulu ovat halukkaita — ja ovat halukkuutensa myös ilmaisseet — yhteistyöhön kyseisten ongelmien selvittämiseksi.

Tänä vuonna on alkamassa valtakunnallinen metsätalouden ympäristövaikutuksia selvittelevä projekti, johon sekä Tampereen vesi- ja ympäristöpiiri että Metlan Parkanon tutkimusasema osallistuvat. Projektin tavoitteena on ensisijaisesti selvittää suometsätalouden vaikutuksia vesistöihin. Tähän liittyen Tampereen vesi- ja ympäristöpiiri ja Parkanon tutkimusasema pyrkivät resurssien puitteissa selvittämään suoekosysteemin ainetasetta. Yhtenä tärkeänä yksityiskohtana tutkitaan turpeen hajoamista, erilaisten metsätaloudessa käytettyjen toimenpiteiden vaikutuksia siihen sekä hajoamisessa vapautuvien aineiden kulkeutumiseen kuten huuhtoutumiseen, kaasuuntumiseen ja siirtymiseen ilmakehään sekä kasvillisuuden osuutta kyseessä olevassa tapahtumaketjussa. Tampereen vesi- ja ympäristöpiiriin erityisalueena lähitulevaisuudessa tulee olemaan jätehuollon ja ympäristönsuojelun tekniikka.

Pitkälti tätä tarkoitusta palvelee myös Tampereen teknillisessä korkeakoulussa alkava ympäristötekniikan koulutus. Oleellisenä osana koulutukseen tulevat kuulumaan ekologian perusteet. Teknillisen korkeakoulun opetusohjelman läpiviemiseen tarvitaan opettajavoimia korkeakoulun ulkopuolelta, samoin kuin myös havaintokohteita, jotta opiskelijoille voidaan antaa biologinen perustietous ympäristöasioissa. Metsäntutkimuslaitoksen Parkanon tutkimusasemalla on jo tällä hetkellä tarjota tätä tarkoitusta varten sekä opettajavoimia että hyvin monipuoliset ja laajat kenttäkohteet.

Satakunnan pohjoisten osien metsissä näkyy ja tuntuu pienoisikoossa kaikki se, mikä nyt uhkaa koko maamme metsiä. Edellä mainitulla alueella puuston harsuuntuminen on jopa voimakkainta koko maassa Etelä-Pohjanmaan ohessa. Versosyöpä on tuhonnut männiköitä pahoin. Satojen hehtaarien alueelta on metsä tuhoutunut kasvatuskelvottomaksi. Kun näin on, ei käy enää

silmien ummistaminen eikä parempien aikojen toivossa eläminen. Luonto kärsii tänään, ihminen vuorostaan huomenna, jos ei jotakin tehdä.

Tässä tilanteessa tulisi nykyistä huomattavasti enemmän suunnata varoja metsäntutkimukseen. Metlan Parkanon tutkimusasema tekee omalla alueellaan, jota sopii kohta sanoa myös kriisialueeksi, arvokasta tutkimustyötä koko maankin tarpeiksi. Laitoksen laajentamiseen tulee suhtautua myönteisesti. Alueen ongelmia voidaan luotettavasti tutkia ja mitata vain kyseessä olevalla alueella.

Toinen voimakkaan panostuksen kohde on metsätalouden luontoon kohdistaman vaikutuksen tutkiminen. Sitä ei neulasenkaan vertaa edistä Helsingin herrojen riitely oppisuunnista ja oppituleista. Sillä aikaa kasvihuoneilmiö tekee tuloaan ja metsämaita muokataan, lannoitetaan ja soita ojitetaan, ikään kuin kaikesta siitä luonto ei mitään piittäisi. Meillä on ikimuistoiset ajat ollut voimassa ns. jokamiehen oikeus, oikeus liikkua metsässä ja nauttia sen antimista. Nyt olisi syytä yhteiskunnan päättäjillä määrätä jokamiehen velvollisuus mennä metsään, ennen kuin suomalaiseen metsään meneminen todella alkaa tuntua oikeuden sijasta velvollisuudelta.

Ympäristöä on toki muikin maisema kuin metsä. Siihenkin tosiasiaan täällä on jo puututtu. Myös tämän talon ulkopuolella tiedetään vallan hyvin, mistä asioista täällä tänään puhutaan. Puheet toivon mukaan aikanaan ja pikaisesti johtavat myös tekoihin. Posti on kantanut edustajille monenmoisia julkilausumia sekä oppineilta että kansanmiehiltä. Niitäkin viestejä täältä on välitetty.

Puheenvuoroni lopuksi arvoisa puhemies välitän yhden eilen minulle välitetyn ajatuksen. Kertoja oli huolissaan tiesuolauksen ympäristövaikutuksista. Kun välikysymys kulkee vihreiden nimissä, en korrektiussyistä korosta maantiesuolan tuhoavaa vaikutusta autoihin. Oletan näet, että sentapaista huolta vihreät eivät aivan ensimmäiseksi ole kansani jakamassa. Mutta yhteinen huolenaihe sopisi olla vaikkapa tiesuolan tappava vaikutus tievarren kasveihin. Pohjavesiäkään suola ei paranna, vaan päinvastoin. Kysymys on myös luontoon huonosti sopivan aineen levittämisestä.

Tämä minulle puhunut itseoppinut huolenkantaja tarjosi tiensuolaukselle luontoystävällisempää vaihtoehtoa. Se olisi lämmittyn hiekan levittäminen maanteille suolan sijasta. Lämmitetty hiekka tarttuu tienpintaan, eikä sitä tuuli lennätä heti pois. Hiekkakuopilla voisi käyttämäni asiantuntijan mielestä hiekan vallan mainiosti lämmittää, ja sellaisena se kuormassa pysyisi levityksen ajan. Ammoin suorittamani vähäiset opinnot ovat siinä määrin muualle suuntautuneita, etten tarjotun menetelmän edullisuudesta ja kustannuksista osaa sanoa mitään. Luontoystävällisempi se kuitenkin olisi kuin nykyinen suolaus.

Arvoisa puhemies! Täällä käyty keskustelu on sittenkin vielä ollut hyväosaisten puhetta. Metsämme vielä huojuvat, peltomme viheriövät ja vetemme ovat puhtaita. Taivaanrannalle asti ei enää kuitenkaan tarvitse katsettaan siirtää, kun näkee vallan toisenlaisia uhkia. Hallitus, tämä ja tuleva, pitkään huolen siitä, että painajaisunista ei tule elävää, oikeastaan kuollutta, todellisuutta Suomessa.

Ed. Ryynänen: Arvoisa puhemies! On ilo yhtyä vihreiden välikysymykseen, sillä se on tehty oleellisen tärkeästä asiasta ja vakavasti huolta kantaen. Toivoisinkin, että voisimme näin kohtalokkaan tärkeässä asiassa unohtaa hallitus — oppositio-rajalinjat ja yhdessä luoda tahtoa voimakkaampiin toimenpiteisiin metsiemme pelastamiseksi ja tulevaisuutemme turvaamiseksi.

Haluaisin tässä yhteydessä tuoda esille kaksi näkökohtaa, jotka metsätuhokeskustelujen yhteydessä yleensä ovat jääneet vähälle huomiolle, eivät varmaankaan tämän illan keskustelussa täällä kuitenkaan. Ensimmäinen niistä koskee metsäntutkimuksen roolia metsätuhojen selvittelyssä.

Mielestäni maineikkaan suomalaisen metsäntutkimuksen arvosana metsätuhoista puhuttaessa ei ole kovin korkea. Vaikka tiedeyhteisö ei voi eikä saakaan olla yksi ja sama totuudentorvi, niin metsätuhoista saatu informaatio on ollut luvattoman ristiriitaista ja jälkijättöistä. Metsäntutkimuslaitoksen virallinen kanta on saatu vasta sitten, kun ilmiö on jo ollut kaiken kansan nähtävissä ja omin silmin todettavissa. Tosin monet yksityiset tutkijat, esimerkiksi nimeltä mainiten tohtorit Satu Huttunen ja Eeva-Liisa Jukola-Sulonen,

ovat julkituoneet uhkan esille kiitettävästi jo lähes vuosikymmenen ajan. Mutta Metsäntutkimuslaitoksen johdon hyväksyntä ilmaansaasteiden uhkalle on saatu vasta hiljakkoin. Ponnekkaasti käynnistetty Ilme-projekti ansaitsee sinänsä tunnustuksen. Se tuli ehkä vähän kuin huonon omantunnon siivittämänä, ja tuloksiakin on jo saatu, ja viimeistään ne saivat viimeisetkin epäilijät vakuuttuneiksi uhkan todellisuudesta. Onhan neulasvauriota kärsineiden puiden osuus noussut muutamassa vuodessa lähes puolella.

Tuoreimmat tiedot Itä-Euroopasta kertovat, että näkymät Puolan, Itä-Saksan ja Tshekkoslovakian teollistuneimmilla alueilla ovat tähänastisiakin synkemmät. Jopa yli puolet puista on kuollut tai kuolemassa pystyyn laajoilla alueilla ruskohiiltä käyttävän raskaan teollisuuden, yhdyskuntien ja voimalaitosten läheisyydessä. Eivätkö Itä-Euroopan metsät ole suomalaisille metsäasiantuntijoille kyllin suuri laboratorio, että myös meillä voitaisiin olla vakuuttuneita syiden ja seurausten suhteista?

Toinen asia, joka suomalaisessa metsäntutkimuksessa on myös jäänyt liian vähälle huomiolle, on varustautuminen metsätuhojen ennalta ehkäisyyn, toisaalta seurausten paikaukseen. Voiko metsätalous itse vaikuttaa tuhoja pienentävästi maaperän, kasvuolosuhteiden tai puuston rodullisiin ominaisuuksiin puuttamalla? Eli voiko ihminen vaikuttaa ennalta ehkäisevästi tai korjaamalla ihmisen tekemiin vaurioihin luonnossa? Mielestäni Suomessa on liian vähän tutkittu tai ainakin tuotu julki tutkimustuloksia mm. maaperän kalkitsemisen mahdollisuuksista ja vaikutuksesta, muokkauksen vaikutuksesta ja ennen muuta puunlajivalintojen vaikutuksesta metsätuhojen etenemiseen.

Totuuden nimessä on tietysti annettava tunnustus uusille metsänhoito-ohjeille, joita keskusmetsälautakunta on äskettäin maa-kuntiin lähettänyt. Niissä nyt sallitaan metsäkuvan monimuotoisuus. Sitä jopa tietien tahtoen edistetään lehtipuita suosimalla. Oikealla tiellä siis ollaan, mutta tässäkin asiassa turhan myöhään.

Kaiken kaikkiaan metsäntutkimus, ehkä metsäammattimiesten ja -naisten koulutus etunenässä, on suuntautunut liian tuotantoskeskeisesti. Kaikki huomio on kiinnitetty vuosikymmeniä vain määrän maksimointiin laadun, esimerkiksi metsien kestävyys ja

terveydentilan, jäätyä vaille riittävää huomiota. Tässä tilanteessa metsäntutkimuksen resurssien pääpaino tulisikin suunnata uudelleen. Tarvitsemme metsäntutkimuksen hätätilaohjelman, ja siinä resurssien pääpaino on suunnattava metsien tulevaisuuden varmistamiseen, metsäomaisuuden pelastamiseen ja tietysti myös tuhojen ennalta ehkäisyyn.

Metsien pitkä aikajänne ei saa harhauttaa. Kun me taloudellisessa toiminnassa yleensä olemme tottuneet katsomaan vain vuoden pari eteenpäin, metsässä meidän on katsottava vuosikymmeniä eteenpäin. Puusukupolvi on kolmen ihmiskukupolven mittainen. Tänäkin tehty virheet ja laiminlyönnit tulevat maksuun vasta ensi vuosisadan puolivälin jälkeen.

Haluaisin vielä kiinnittää huomiota käsiteltävänä olevan asian ja toisaalta tämän vuoden tärkeimmäksi nimeämämme asian eli Euroopan yhdentymisen väliseen suhteeseen. Eurooppalaista talousyhteisöä rakennettaessa sen keskeinen vaikutin on Ydin-Euroopan taloudellisen kilpailukyyn parantaminen. Yhdentyvien markkinoiden lasketaan alentavan hintoja näissä maissa 5—10 prosenttia ja siten nostavan vastaavasti eurooppalaisten ostovoimaa. Tärkein Ees:n tavoite on kuitenkin kilpailukyyn varmistaminen kilpaileviin ja Eurooppaa uhkaaviin talousalueisiin nähden. Kyse on siis Euroopan suhteellisen aseman säilyttämisestä, viime kädessä vahvistamisesta mm. Yhdysvaltoihin ja Japaniin nähden.

Miten tähän yhtälöön soveltuu tämänpäiväinen huolestamme metsien tulevaisuudesta? Mielestäni aika huonosti. Virittäytymällä yhä kiivaampaan taloudelliseen otteluun, siis lopulta yhä suurempaan kulutukseen, sitoudumme samalla muun maanosan myötä toimintalinjaan, joka kuormittaa luontoamme yhä enemmän. Euroopan metsätuhot ovat tulossa pohjoiseen yhteisten ja yhentyvien saasteiden myötävaikutuksella ja myötätulessa. Mikä on pohjoisen karun luonnon vastustuskyky? Se saattaa olla heikompi kuin uskomme. Yhdentymisen maksumies saattaa olla lopulta Pohjois-Euroopan havumetsävyöhyke, johon Ydin-Euroopan saasteet väistämättä ajautuvat vallitsevien lounais- ja etelätuulten saattamina.

Viikonvaihteen Helsingin Sanomissa kysyi lehden ympäristöasioista vastaava toimittaja Antti Vahtera ytimekkäästi ”Kapitalismin

voitto — Pyrrhoksen voittoko”. Hänen kysymyksenasettelunsa on mielestäni hyvin osuva ja perusteltu. Kehuskelemme mielellämme läntisen järjestelmän etevämyydellä Itä-Euroopan ympäristötuhojen vähittellen paljastuessa kaikessa karuudessaan. Mutta mikä on lopulta eteviksi todistettujen markkinavoimien vastaus ympäristöongelmiin? Kapitalismi on hyvä renki, mutta onko siitäkään isännäksi, pitkän tähtäimen etujen ajajaksi?

Jos me olemme esimerkiksi uhraamassa maanosan, erityisesti Pohjois-Euroopan, havumetsät yhdentymisen alttarille, niin emme voi yleillä markkinatalouden etevämyydellä. Se on toki tehokas, niin hyvässä kuin pahassakin. Mielestäni Pohjoismaiden, eritoten metsästä elävän Suomen, olisi heilutettava yhdentymisneuvotteluissa varoituslippua ympäristöä uhkaavasta vaarasta. Yhdentymisellä saavutettavat mahdolliset edut ovat painoarvoltaan höyhenen vertaisia, jos niiden hintana on kasvava uhka metsiemme ylle. Jos yhdentyminen vain lisää ristiriitaa luonnon kanssa, niin voitto on todella Pyrrhoksen voitto.

Tämä ei tarkoita sitä, että Suomen pitäisi jäädä neuvottelujen ulkopuolelle. Vain sisäpuolelta pystymme kenties vaikuttamaan toimintalinjaan yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa. Tarkoitan vain sitä, että Suomen neuvottelijoiden tulee tietää, mitkä ovat Suomen todelliset edut, ja valvoa niitä. Ympäristönsuojelu eli riittävän ankarat rikki-, typi- ja hiilidioksidipäästönormit ja niiden tiukka valvonta — siinä on Suomen keskeinen valvonta-alue yhdentymisneuvotteluissa.

Seurantajärjestelmät, tutkimus ja rahoitus on saatava kuntoon. Meidän on oltava ympäristöasioissa aktiivisia kaikilla kansainvälisillä tasoilla. Meillä ei yksinkertaisesti ole varaa odottaa.

Ed. Rinne: Rouva puhemies! Välikysymyksen tarkoitus on hirttää Holkerin hallitus petäjän oksaan niin kauan kuin oksa pitää Suomen kangasmailla. Parasta tietysti olisi ollut, että jo työllisyyslain vesityksen yhteydessä tämä hallitus olisi tapettu kehtoonsa.

Elävässä elämässä joudumme aina asettamaan asioita tärkeysjärjestykseen. Tällä kertaa on nyt hallituksen tulevaisuus ja Suomen metsien tulevaisuus puntarissa. Siitä ei ole

pienintäkään epäilystä, kummasta kannan suurempaa huolta. Minun mielestäni tämä hallitus voitaisiin aivan hyvin korvata esimerkiksi Satakunnan kauppakamarin johtokunnalla. Ammattitaito paranisi, eikä solidaarisuus syrjäytettyä ihmistä kohtaan ainaakaan vähenisi.

Holkerin hallitus ei ole tuonut käännettä parempaan, vaan jatkanut samaa rataa kuin aikaisemmatkin hallitukset 1980-luvulla, eritoten sen loppupuolella. Tämäkin hallitus jättää jälkeensä eriarvoisemman yhteiskunnan ja saastuneemman luonnon kuin se sai käsiinsä mustan vapun aattona 1987.

Minun mielestäni puolueeni on taipunut liian paljon kokoomuksen tahtoon. Hallitusyhteistyö keskustapuolueen kanssa, varsinkin vuosien loppuaikana, oli samanlaista taipumista, ja jälki on kohtalokasta eritoten yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden osalta, mutta myös oikeudenmukaisuuden osalta luontoa kohtaan. Tulevien sukupolvien unelmia rahoiksi lyövät porvarit ovat liikaa niskan päällä, ja nyt on tietysti nähty myös eritoten asuntokysymyksessä Suomen kannanotot, jotka osoittavat kokoomuksen ja keskustapuolueen samanlaisuutta, ja tässä tapauksessa nämä viimeiset kannanotot etenkin ministeri Suomiselta osoittavat, että he ovat ed. Paavo Väyrysen kanssa samaa juurta, samaa ihmisjuurta. Se on syytä kyllä toden teolla panna merkille. Mutta me sosialidemokraatit olemme kovin hyväuskoisia, peruskilttejä, meidän uskomme aina kaikkea hyvää siinäkin tilanteessa, kun taskut on käännetty.

Suomen kansantalous rakentuu uusiutuviin metsävaroihin. Metsät ovat myös kulttuurimaisemaamme. Tämä ei tarkoita sitä, että pitäisi olla metsäläinen, metsällä on myös positiivisempi merkitys. Metsät käyvät kuolinkamppailuaan, ja pohjavedet ovat uhattuina saman tien. On sellainen mahdollisuus, että Suomesta tulee elinkelvoton maa, jos tämän annetaan tapahtua.

Minun mielestäni tässä välikysymyksessä on varsin hyvä nyt harjoitella kylmäharjoitteluna tulevaa yhteistyötä, joka minun mielestäni rakentuu niille voimille, jotka rakentavat ihmisten väliseen samanarvoisuuteen mutta erilaisuuden kunnioittamiseen ja luonnonsuojeluun. Silloin varsin luonnollinen yhteistyökumppani on poliittinen ja ammatillinen työväenliike ja vihreät voimat. On vain

kovin suuri vahinko, että porvaripuolueissa on niin hirvittävä ryhmäkuri, että nämä valistuneet porvarit, joita meillä kuitenkin on, eivät voi, eivät yksinkertaisesti edes uskalla yrittää ryhmäkurin rikkomista. Sosialidemokraattinen puolue on vähän leimaantunut kuripuolueeksi, mutta se johtuu siitä, että siellä eräät toverit ovat uskaltaneet rikkoa ryhmäkuria. Minun mielestäni sellaisissa puolueissa ryhmäkuri on vielä kovempi, joissa kukaan ei edes uskalla yrittää sitä rikkoa, kun se on niin kova.

Tilanne on se, että viimeinenkin viisivuotias vesainen virpoo kepussa johtajaa ja ensimmäinenkin varhaisporvaripallero lepertelelee kokoomuksen monipäiselle johdolle. Ei uskalleta sitäkään vertaa, mitä vasemmistossa ja vihreissä uskalletaan. Valitettavasti on näin! Sillä olen aivan sataprosenttisen varma siitä, että jos esimerkiksi tuotaisiin tänne esitys, että pistettäisiin 2—3 miljardia met-sien suojeluun, koska 99 prosenttia ihmisistä on sitä mieltä kaikkialla Suomessa, joka paikassa, että se on oikein, ja jos täällä vapailla käsillä äänestettäisiin, minä takaan, että lopputulos olisi 150—200 äänen välillä sen puolesta, ei ole pienintäkään epäilystä. Ei minkäänlaista epäilystä!

Puoluekurilla, oppositiokurilla, hallituskurilla on paljon suurempi merkitys kuin päällisin puolin näyttää, mutta siinä täytyy olla, kun tätä rikkoo, vain sen kokemuksesta sanoa, lähellä luonnevikaisuutta, ennen kuin tätä pyhää kuria voi käytännössä rikkoa, puheissa tietysti voi kovin paljonkin.

Tässä on kysymys niin läpipoliittisesta asiasta kuin olla ja taitaa. Kysymys on niin poliittisesta, että me olemme vastuussa myös tuleville sukupolville. Se on, jos mikä, todella poliittinen kysymys eli yhteinen kysymys, yhteisvastuullinen kysymys. Ympäristökysymys on tullut vielä poliittisemmaksi kuin kaikki muut kysymykset, kun me elämme täällä nollasta sataan vuoteen, mutta luonto on aivan eri asia.

Minä olen ihmetelty näissä keskusteluissa sitä, että aina katsotaan vain itään. Myös sosialidemokraateista vasemmalla, jos yleensä vasemmalla meistä joku vielä on, eritoten vain ollaan samalla lailla kuin porvaritkin sieraimet levällään kohti itää, niin kuin ei Thatcherin piipuista tulisi muuta kuin jotain terveellistä suitsuketta. Kaukolaskuena sieltä tulee niin paljon, että sitä ei ole täällä

kukaan kehdannut vielä oikein sanoakaan. Mutta ihmettelen, minkä takia vain itään katsotaan, koska lännestä tulee aivan yhtä vaarallista tavaraa. Onneksi on kyllä päästy nyt siitä pikkuhiljaa eteenpäin, ettei vain katsota itään tai vain länteen ja erilaisten poliittisten järjestelmien mukaan mitata näitä asioita. Kyllä ne pitää muulla mittarilla mitata.

Tämä avoimuus, joka nyt valtaa alaa Neuvostoliitossa, on huomattavasti parempaa ja avoimempaa kuin oikeiston avoimuus, ja juuri siitä pitää lähteä liikkeelle, että epäkohdat tuodaan esiin. Ne on pakko uskaltaa tuoda esiin. Sen jälkeen tapahtuu tietysti törmäys, mutta sen jälkeen tapahtuvat myös korjaukset ja parannus. Ei muuten voi parannus tulla, ellei tulla synnin tuntoon tai edes huomata, että on tehty syntiä. Sehän on mahdoton asia, ja uskon, että sosialistisessa leirissä tapahtuneet asiat johtavat merkittäviin tuloksiin.

Keskustapuolueen osalta todella pahalta on tuntunut nimenomaan se, niin kuin esimerkiksi fosforiveroasiassa, että se viimeisenä kieltää asiat, siis kieltää sen, mikä on tilanne, ja sen takia yhteistyö on niin tavatoman vaikeaa, kun ensin pitää sen vastapuolen eli tässä tapauksessa keskustapuolueen falskius ikään kuin paljastaa eli härskeys tuoda esiin, koska vasta sen jälkeen päästään sopimaan ja neuvottelemaan, mitä tehdään. Se on kaikkein pahinta. Ne ovat todella kalliita irtoääniä, jotka saadaan sillä tavalla, että ollaan täällä porvarillisempi, oikeistolaisempi ja luontokielteisempi kuin kokoomus, mutta sitten ollaan puheissa vihreämpiä kuin vihreät. Ne ovat kalliita hajoja tulevilta sukupolvilta. Niitä tulee jonkin verran tällaisella menetelmällä, mutta ne ovat tyyriä ääniä ajatellen tulevaisuutta. Mutta tässä on selvästi tapahtunut edistystä parempaan päin.

Metsäntutkimuslaitos on jatkuvasti vähätelty, vähättelemästä päästyään vähätelty, näitä ongelmia. Muun muassa helmikuun 7 päivänä Kymmenen uutisissa aika mielenkiintoisesti yritettiin osoittaa se. Sinne oli melkein koko rankakuorma laahattu sisään ja sahattu pölkkijä ja sitten esitettiin, että harsuuntumista on ollut esimerkiksi oliko muistaakseni 1906 ja 1903. Nämä johtuivat kokonaan sääolosuhteista. Eikä siitä korjaannu tämä asia. Ei muutu totuus sillä,

vaikka miljoonan kiintokuution nippulautta Metsäntutkimuslaitoksen tiloihin raahattaisiin. Totuus ei miksiäkään muutu siitä, että saasteet ovat se, mikä eniten uhkaa ja pitkällä tähtäimellä toden teolla uhkaa meidän metsiämme. Se, että siellä ovat joutuneet sellaiset ihmiset, jotka tästä ovat varoitelleet, lähestulkoon vainon kohteeksi, tuntuu kyllä todella huonolta.

Metsämiehet ovat Satakunnassa nyt pituuskasvuja mittailleet, ja kyllä sillä tavalla näyttää olevan, että kasvut ovat pudonneet jopa puoleen. Ihmettelen, että metsäteollisuus ei ole tästä mitenkään huolissaan. Se tuntuu aika kummalliselta. Ehkä siellä ajatellaan sittenkin niin, että niin kauan kuin jossain muualla on metsiä, rahdataan ne tänne tai sitten siirretään tuotantolaitokset pois, eli menetellään samalla lailla, mitä intiaanipäällikkö Seattle kuvaa valkoisen miehen jäljiltä, kun se jättää jälkeensä autioimaan. Mutta metsäteollisuus ei ole selvästikään yhtään hiukkaa kiinnostunut siitä, mistä se elää.

On tapahtunut parannusta. Aikaisemmin vielä keskustapuolueen ministeriaikana väitettiin, että ei ole olemassa mitään metsätuhoja. Sellainen tiedote, joka on varustettu otsikolla, että ei ole mitään hätää, ei ole olemassa mitään tuhoja, on 10.9.1985 keplalaiselta vastuuministeriöltä, ja minä ymmärrän vastuuministeriöksi metsäministeriön.

Mutta sen sijaan nykyisen metsäministerin mietteitä hiljentykäämme kuuntelemaan vähäksi aikaa. On siis jotain tapahtunut. Hän on lausunut näin: "Eivät metsät vielä ole tuhoutumassa. Ne ovat vaarassa tuhoutua, pitkällä aikavälillä tietysti, mutta vaikka tunnustaisi asian vakavuuden, ei silti pidä liioitella. Tietysti jos tätä peliä jatketaan, metsät kyllä tuhoutuvat, mutta kyllä meillä vielä ollaan kaukana siitä, miten metsät nykyään tuhoutuvat jossain muualla maailmassa."

Siis on tapahtunut jonkinlainen herääminen unesta horrokseen, mutta kuitenkin herääminen. Siis myönnetään jotain, vaikka onkin lausunto "että, jotta, kun, ehkä, jos, vaikka", mutta kuitenkin "ehkä", kun sen sijaan vielä edellisen hallituksen metsäministeri sanoi, että ei ole mitään syytä huoleen. Ei ole olemassa mitään, mutta nyt tällaisia unisia, havukka-ahomaisia ajatuksia kuulee, ja se on jo aika paljon.

Mutta liian paljon hallitus on alistunut metsiemme saattohoitotunnelmiin, ja kun seuraa näitä kannanottoja, tulee kyllä sellaiseen tulokseen, että ajatellaan liikaa vielä iskelmäperiaatteella, että tukka hyvin, kaikki hyvin. Sitä on liikaa, ehdottomasti liikaa, ja eritoten nuorten mielissä on stressi luonnon tilasta lisääntynyt. Kyllä ihmiset ajattelevat ja tuntevat, kun he näkevät tilanteen ja sen, että kotikuusi siinä kuivuu. Tosin Metsäntutkimuslaitos tietenkin, kun viimeinenkin kuusen neulanen killuu siinä ja on keltainen, väittää, että se johtuu valaistusolosuhteista, että se näyttää keltaiselta, siis se on keltainen, vaikka se on kuollut. Juuri tämä rakkakuorman sisään kantaminen kertoo kyllä siitä asenteesta, että se ei ole kovin paljon muuttunut.

Rouva puhemies! Kun ylimielisyys ja epärehellisyys ylittävät inhimillisen tyhmyyden rajan, ei sitä ole syytä sietää. Mitä nopeammin pääsemme eroon terveen parlamentarismien mätäpaiseesta, sitä parempi sekä syrjäytetyille ihmiselle että riistetyille luonnolle.

Lopuksi vielä, olen pahoillani, että olen joutunut allekirjoittamaan välikysymyksen. Se on kirjoitettu sydänverellä omasta tahdosta. Olen pahoillani sen takia, että tässä joutuu ministeri, joka on taistellut luonnon puolesta, jossakin määrin ikävään valoon, mutta mieli on karkaistava.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tulin huoneestani tänne, kun kuulin radiosta ed. Rinteen erittäin virkistävän puheenvuoron. Jos täällä olisi viisikymmentäkin edustajaa, jotka käyttäisivät näin raikkaita ja näin rehellisiä puheenvuoroja kuin ed. Rinne, niin eduskunnan arvovallasta ei olisi minkäänlaista huolta.

Koska vastauspuheenvuorossa täytyy puuttua jollakin tavoin edelliseen puheenvuoroon muutenkin kuin kehua retostelemalla sitä, niin minä puutun nyt äskeiseen puheenvuoroon sikäli, että Metsäntutkimuslaitos on vuonna 1987 ilmoittanut ministeriölle, että Suomen metsiä ei uhkaa mikään. Tätä virallista ilmoitusta ei toistaiseksi ole peruttu, ja niin kauan kuin sitä ei ole peruttu, sitä on pidettävä Metsäntutkimuslaitoksen ns. virallisena kantana. Jos tässä nyt jonnekin päin voisi lähettää terveisiä — ministeri Bärnlund näyttää nyt olevan täällä ja ministeri Pohjala ehkä kuuntelee tätä — niin

ministeriöihin, että Metsäntutkimuslaitokselta kysyttäisiin, onko tämä heidän kantansa edelleen ja jos ei ole, niin miksi he eivät jo ole virallisesti sitä peruneet.

Ed. Vihriälä: Arvoisa puhemies! On erinomainen asia, että eduskunta voi käydä laajaa keskustelua tärkeästä ympäristöongelmasta, metsien terveydentilan parantamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Mielestäni on annettava vihreitten eduskuntaryhmälle kiitos, että he ovat tämän välikysymyksen eduskuntaan olleet tuomassa. Yksi piirre tässä keskustelussa kuitenkin on. Keskustelun sävy on ollut hyvin synkkä, valoa ei ole paljon näkyvissä. Täällä puhutaan ongelmista, mutta hyvin vähän löydämme toimia, joilla saamme pysyviä muutoksia parempaan suuntaan, ellemme sitten ole valmiita itse kukin elintasostamme tinkimään.

Metsänomistajat ovat olleet pitkään huolestuneita ilmansaasteiden aiheuttamasta uhkasta maamme metsätalouden tulevaisuudelle. Vaurioiden mahdollisuuteen ei ole Suomessa kuitenkaan suhtauduttu riittävän vakavasti, vaikka merkkejä ilman epäpuhtauksien aiheuttamista tuhoista on metsissämme nähty hyvin pitkään. Tähänastiset kansainväliset sopimukset ja kotimaiset toimenpiteet rikki- ja typpipäästöjen rajoittamiseksi ovat metsiemme kannalta olleet riittämättömät. Päästöjen valvonnassa onkin siirryttävä nykyistä enemmän ilmoitusmenettelystä luvanvaraisuuteen, ja meidän on ehdottomasti lisättävä valvontaresursseja. Ilmansaasteiden aiheuttamat vahingot ovat paikallisesti huomattavia, ja lievien tuhojen määrä on lisääntynyt laajoilla alueilla kautta koko maan. On syytä muistaa, että vahingot ovat jääneet ja näyttävät jäävän metsätalouden harjoittajien itsensä kannettaviksi. Olisikin välttämätöntä, että valtioneuvosto asettaisi mahdollisimman pian komitean selvittämään menettelytapoja ja korvausperusteita ilmansaasteiden aiheuttamien metsätuhojen korvaamiseksi metsätalouden harjoittajille.

On syytä myöskin todeta, että metsänomistajien kannalta ovat aivan liian vähälle huomiolle jääneet koneellisesta puun korjuusta aiheutuvat lahotuhot ennen kaikkea Etelä-Suomen kuusikoissa. Toisin kuin yleensä esitetään, lahovauriot eivät rajoitu vain yli-ikäisiin ja ylitheisiin kuusikoihin, vaan ulottuvat yhä suuremmassa määrin

myös normaaleihin keski-ikäisiin, jopa nuoriin kuusikoihin ja myös männiköihin. Syynä lahotuhojen yleistymiseen myös keski-ikäisissä ja nuorissa metsissä on metsänhakkuiden ja sulan maan aikana tapahtuvan koneellisen puunkorjuun lisääntyminen. Raskailla koneilla sulan maan aikana tapahtuvassa puunkorjuussa syntyvät runko- ja juuristovauriot aiheuttavat lahoa, joka pienentää tukkipuun määrää ja puuston kasvua. Suurilla koneilla aiheutettua puuston vaurioitumista on pidettävä siltä osin jopa metsän hävittämisenä. Metsälautakuntien tulisikin lainvalvontatehtävässään puuttua myös näihin nykyongelmiin nykyistä voimakkaammin. Ellei vahinkojen määrää pystytä selvästi vähentämään nykyisillä korjuukalustoilla, tulee kuusikoiden korjuumenetelmiä sulan maan aikana muuttaa. Vaurioiden estämiseksi tulisi välttää kuusikoiden kesähakkuita ja raskailla koneilla tapahtuvaa puunkorjuuta sulan maan aikana tai luoda järjestelmä metsälle aiheutuvien vaurioiden korvaamiseksi.

Tällä viikolla pidetyssä kylmätutkimus-symposiumissa todettiin lämpenevän ilmatilan olevan vaarallinen metsillemme. Tämän talven lämpimät säät ovat jo herättäneet puita talvilevosta ainakin eteläisessä Suomessa. Vauriot voivat olla suuret, mikäli vielä tulee kovia pakkasia tämän kevään aikana.

Metsänomistajien kannalta on myös tavattoman tärkeää se, että vaikeille tuhoalueille, heti kun tuhot on todettu, voitaisiin myöntää verovapaus. Mielestäni nyt tarvittaisiinkin maatalouden tuloverolakiin uusi pykälä eli metsien sairauskulukorvaus. Sairauskuluvähennys voitaisiin poistaa, kun tällaisella tuhoalueella valtion kustantamien hoitotoimenpiteiden jälkeen kasvaisi taas terve metsä.

Arvoisa puhemies! Metsätaloudesta käyty keskustelu on ollut viime aikoina hyvin näkyvää. Keskusteluun ovat osallistuneet aikaisempaa enemmän muutkin kuin asiantuntijat, metsätalouden ammattilaiset. Luottamus siihen, että metsätalous on vakaalla, maailman johtaviin kuuluvan asiantunteumuksen varmistamalla tietopohjalla, tuntuu vähentyneen, samalla kun yhä pienempi osa väestöstä joutuu suoranaisesti tekemisiin metsien ja metsätalouden kanssa. Olisi kuitenkin väärin metsäasiantuntijoiden puolelta turvautua selittelyssä siihen, että metsäasioiden etäisyys ihmisten arkielämästä ja toisaal-

ta suojelumyönteisyys olisivat luonnollinen syy tähän asetelmaan. Kokonaisuuteen kuuluu varmasti monia vaikuttavia tekijöitä, joista vähäisin ei liene metsien uudistamisessa koetuista epäonnistumisista saatava tieto, jonka uutisarvo on tällä hetkelläkin aivan toista luokkaa kuin aikaisemmin. Samoin Keski-Euroopan vuoristojen metsäkuolemat ovat lisänneet kiinnostusta maamme metsien hyvinvointiin.

Keskusteluun sisältyy aina ylilyöntejä ja yksipuolisuutta, mutta kritiikki on koettava metsätalouden hallinnossa ja tutkimuksessa todella haasteeksi. Näyttöjen aikaansaaminen kaikilla yhteiskunnan aloilla on ainoa kestävä keino saavuttaa ja säilyttää arvostus asian osajana. Siilipuolustus, jota valitettavasti osassa metsäviranomaisiakin esiintyy, ei yleensä tuota tulosta ja on virkakoneiston kehittymättömyyden merkki. Tässä on muutoksen paikka.

Arvoisa puhemies! Metsätuhoja ja luonnon saastumista ei ratkaista hallinnollisilla muutoksilla. Meillä on hyvin laaja ympäristöministeriö, jota sosialidemokraatit aikanaan innolla ajoivat ja jonka takuumieheksi myös kokoomus tuli. Ympäristöministeriö ei ole pystynyt ongelmia ratkaisemaan, eikä sitä voi yksin siltä edellyttääkään. Onhan kysymys kansainvälisistä asioista. On kysymys siitä, tahdommeko me luopua korkeasta elintasostamme, olla valmiit sitä alentamaan, tahdommeko me asettaa teollisuudellemme lisärasitteita, tahdommeko me maksaa energiamme korkeampaa hintaa.

Nyt sosialidemokraatit ovat keksineet, että isänmaamme metsien ongelmat ratkeavat, kun valtakuntaan saadaan metsäministeriö ja metsäministeri. Tähänhän heidän ryhmäpuheenvuorossaan otettiin vahvasti kantaa. Tähän saakkahan metsäasiat ovat olleet maa- ja metsätalousministeriön hoidossa. Sosialidemokraatit ovat saaneet ehdotukselleen yllättävästikin tukea, mm. Metsänhoitajaliitto tuntuu tukevan heidän esitystään. Metsänhoitajat ovat lähteneet liikkeelle omine perusteluineen. Heillä on omakohtaista kokemusta siitä, että metsillä ja teollisuudella on enemmän yhteistä kuin metsillä ja maataloudella, mistä syystä metsähallinto olisi erotettava maataloushallinnon yhteydestä. Tämä on heidän näkemyksensä.

Arvoisa puhemies! Sosialidemokraattien puoluetöimikunta on tehnyt ehdotuksen met-

säministeriöstä. Keskeinen peruste on saada lisää valtaa sosialidemokraateille. Näyttää ilmeiseltä, että tulevaisuudessa sosialidemokraatit istuvat maan hallituksessa ja tulevat varmastikin seuraavissa hallitusneuvotteluissa hyvin kiivaasti ajamaan uutta metsäministeriötä ja myös uutta metsäministeriä itselleen. Tällä tavalla sosialidemokraatit pääsevät vaikuttamaan entistä tehokkaammin ja tiiviimmin yksityisomistusoikeuteen pohjautuvan metsätalouden kehitykseen. Seuraavaksi kai sosialidemokraattien puoluetoimikunnassa esitetään uutta kalastusministeriötä, poroministeriötä jne.

Mielestäni me emme tarvitse uutta metsäministeriötä, vaan maa- ja metsätalousministeriön asemaa tulee vahvistaa, nimittäin siirtämällä eräitä tehtäviä ympäristöministeriöstä sekä kauppa- ja teollisuusministeriöstä maa- ja metsätalousministeriön hallintaan. Tällaisia tehtäviä olisivat maaseudun ja metsätalouden kehittämiseen liittyvät asiat. Me tarvitsemme ehkä uuden maaseutuministeriön tälle hallinnonalalle. On syytä muistaa, että viimeksi 1960-luvulla meillä oli maa- ja metsätalousministeriössä kaksi ministeriä.

Tulevissa eduskuntavaaleissa keskustellaan hyvin laajasti metsätuhoista ja ympäristöstä. Samalla on myös keskustelun piiriin otettava hallintokysymykset. Tarvitaanko maassa uusia hallintoviranomaisia, uusia ministeriöitä, vai tarvitaanko todella toimenpiteitä, joilla omalta osaltamme pystymme vaikuttamaan metsätuhojen pienentymiseen?

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vihriälä esitti ajatuksen metsänomistajille maksettavista sairauskuluista. Se on äärimmäisen mielenkiintoinen näkökulma, ja sitä pitää ajatella. Mutta perimmältäänhan on tietysti kysymys siitä, myös eritoten metsänomistajien osalta ja myös muitten, että kun metsiä suojellaan, se maksaa. Jostakin pitää ottaa raha. Jonkun pitää luopua. Esimerkiksi pitkäaikaistyötön, joka saa alle 2 000 markkaa, joutuu tinkimään ravinnosta, ei voi kovin paljon uhrata.

Nyt tullaan siihen perimmäiseen kysymykseen, että metsistä hyötyvät tehtailijat ja metsänomistajat. Luojahan kasvattaa puut siellä. Katsotaanko, että niillä, jotka sitä riistävät, on jokin velvollisuus maksaa myös takaisin siitä riistosta? Silloin ei auta muu kuin rehellisyys, sen kaltainen rehellisyys,

jossa kerta kaikkiaan todetaan se, paljonko pannaan rahaa, mitä se maksaa ja jyvitys siitä, ketkä maksavat ja kuinka paljon. Eivät voi ne, jotka hyötyvät luonnosta eniten, jäädä kokonaan vaille vastuuta. Se on aivan kohtuuton vaatimus niille, jotka eivät omista tikkuakaan.

Ed. Väänänen: Herra puhemies! Viime syksynä YK:n yleiskokouksessa puhujakateederille nousi Ison-Britannian pääministeri Margaret Thatcher ja piti laajan ja harvinaisen kaunopuheisen esityksen ympäristökysymyksistä. Kun hän aloitti puheensa, hän lähti odottamatta Raamatusta ja syntiinlänkeumuskertomuksesta. Selvitetys tuli tieteen uusimpiin teorioihin viitaten, että pako paratiisista oli luonnonkatastrofin aikaansaama. Hän sitten jatkoi oman kotimaansa klassiseen kirjallisuuteen siirtyen ja lainasi mm. John Miltonin Kadotettua paratiisia. Kaunis jäntevä Englannin englantia oli tietysti mieluisaa jäsenmaitten edustajien korvien kuulla. Britannian parhaat kirjalliset kyvyt — tämä kävi myöhemmin selville — olivat olleet laatimassa käsikirjoitusta pääministerille, tälle Disraelin, Gladstonen ja Churchillin myöhäsyntyiselle seuraajalle. Kun tiedämme, miten nihkeä, suorastaan vastentahtoinen Britannian nykyhallitus on kansainvälisiin yhteistoimiin ympäristönsuojelukysymyksissä, puheen kaunokirjallisella sävyllä oli tärkeä tehtävä. Loistokkuus oli tarkoitettu peittämään puheen varsinaisen sisällön perin niukka anti. Kerron tämän sen vuoksi, että poliitikot suhtautuvat kovin eri tavoin nyt käsillä olevaan ilmiöön. On valtioita, joilla on varoja mutta ei halua ympäristönsuojeluun, ja on valtioita, joilla halua olisi mutta ei siihen varoja.

Suomessa me olemme suhteellisen yksimielisiä siitä, että meidän ympäristömme parasta aikaa saastuu ja että jotain pitäisi pian tehdä. Mutta kun asia otetaan esille näin välikysymyksen muodossa, niin hallituspuolueitten edustajat ihmettelevät, miksi jo nyt, eikä ensi elokuussa, jolloin pääministerillekin sopisi tämä asia paremmin. Kerron miksi.

Ympäristöministeriömme on vastannut opposition kirjallisiin ja suullisiin ympäristökyselyihin viime aikoina.

Marraskuussa viime vuonna ministeriö vastasi, että ”hallituksen tavoitteena on harjoittaa sellaista ympäristöpolitiikkaa, joka

sekä kansallisesti että kansainvälisesti pystyy kääntämään kehityksen kestäväan suuntaan”.

Tai kun olimme kysyneet, onko hallitus valmis antamaan korotonta lainaa ympäristönsuojeluinvestointeihin Kuolan niemimaalle, olemme saaneet kuulla vastauksena: ”Hallituksen piirissä on keskusteltu siitä, että Suomi kansallisesti voisi osallistua myös tietyn taloudellisen tuen puitteissa tämän ongelman vähentämiseksi sikäli kuin käytettäisiin tässä työssä suomalaista teknologiaa, jolla voitaisiin päästä niihin vähentämistoiimiin, joihin edustajakin viittasi.”

Ja kun on kysytty, onko hallitus tietoinen Itä-Euroopan maiden ympäristöteknologian tarpeesta — tämä kesäkuussa 1989 — ja jos on, onko hallitus valmis yhdessä muiden Efta-maiden kanssa tekemään aloitteen Itä-Euroopan ympäristönsuojelun yhteistyöohjelmasta, vastaus kuuluu: ”Suomi on eri yhteyksissä tähdentänyt, että on sekä järkevää että välttämätöntä pyrkiä keksimään keinoja ympäristönsuojelun edistämiseksi maissa, joita arkisessa kielenparressa tavallisesti nimitetään Itä-Europaksi, ja että Suomi jatkaa pyrkimyksiä vahvistaa ympäristönsuojelun osuutta yhteistyössä Sev-maitten, etenkin Neuvostoliiton, kanssa.”

Tämäntapaiset tekstit ovat saaneet ed. Pulliaisen laatimaan välikysymyksensä ja meidät muut allekirjoittamaan sen. On hätä Suomen metsistä, ja me myönnämme, että hallituksen toimet ovat täysin oikean suunnaiset, mutta käytännössä aivan riittämättömät.

Kun ministeri Salolaisen johdolla käydään neuvotteluja Euroopan yhdentymisestä ja tutkaillaan, mitkä ovat ne tuotteet, joilla Suomi voi menestyä vientimarkkinoilla tulevina aikoina, vastaus kuuluu: vain puunjalostusteollisuuden tuotteilla, jonkin verran myös metalliteollisuuden. Toisin sanoen metsät, puu, ovat kansantaloutemme perusta ja kansallisuus, uusiutuva luonnonvara, jos kaikki menee hyvin. Puuhun nojaa suomalaisten tulevakin hyvinvointi, ei vain täällä käsitellyksi tulleen tunne-elämän vaan myös ja ennen kaikkea talouden osalta. Sen vuoksi opposition kansanedustajat ovat huolissaan, ja sen takia he haluavat metsiä suojella. Sen vuoksi on välikysymys tehty.

Täällä on jo tänä iltana väsyksiin puhuttu siitä, miten meidän tulee vähentää omia

päästöjämme. Se on oikein tietysti. Täällä on moitittu metsänomistajia vääristä hoitomenetelmistä, on moitittu vääriä korjuutapoja, on ihmetelty metsäntutkimustamme, on puhuttu biologiasta ja tekniikoista. Yksi on tärkein, se että metsiä uhkaavista saasteista suurin osa tulee rajojemme ulkopuolelta, nyt etelästä ja itärajamme tuolta puolen ja että siellä ovat valtiot, joilla on halua puhdistaa päästöt mutta ei varoja. Ongelma siis on, miten nopeasti poistetaan ne saaste-päästöt, jotka saapuvat vanhentuneista tehtaista ja vuotavista turvallisuuslaitteista. Mistä rahat? Viiden miljoonan asukkaan Suomi on altis torjumaan päästöjä, mutta aivan liian suuren urakan edessä, jos sen tulisi tehdä se yksin.

Kysyin viime syksynä Washingtonissa YK:n Unepin korkealta asiantuntijalta, milloin toteutuu YK:n ympäristönsuojelurahasto, jota mm. olemme Suomesta esittäneet ja myös Pohjoismaiden neuvostosta, milloin YK:n jäsenmaat ovat valmiit luovuttamaan osan bruttokansantuotteesta ympäristönsuojeluun. Pitkän puheen päätyttyä ymmärsin, että taloudellisten vaikeuksien kanssa kamppailevan YK:n Unep on iloinen, jos se pystyy kunnialla selviytymään edes Brasilian lähivuosina pidettävästä ympäristönsuojelukonferenssista. Kysyin, mitkä ovat Unepin Euroopan toimiston mahdollisuudet. Vastaus oli, että sillä ei ole varoja muuhun kuin nykyiseen henkilökuntaansa ja tiedotustointaansa. Olemme edelleen saaneet tietää, että Ece suhtautuu varsin nuivasti hankkeisiin. Entä EY, Euroopan neuvosto, Efta, tuleva Ees?

Pelkään pahoin, että Suomen metsät ovat tuhoutuneet jo ennen kuin esimerkiksi Ees on niin pitkällä, että sillä on rahasto ja että siitä jaetaan rahaa. Toivottavasti kuitenkin Euroopan kehitys- ja jälleenrakennuspankki pian voi aloittaa toimintansa.

Ympäristönsuojeluasioissa ripeät Pohjoismaat ovat kärjessä, ja PIP eli Pohjoismaiden Investointipankki on jo asialla. Pohjoismaitten muut yhteiset rahoituslähteet toivottavasti aktivoituvat. Reykjavikissa toivottavasti tehdään myönteinen päätös parin viikon kuluttua yhteispohjoismaisesta riskirahastosta. Tänäpäivänä lienee Norja viimeisenä Pohjoismaista ilmoittanut, suostuuko se liittymään riskipääoman yhteisrahoitukseen vai ei. Siinäkin jopa siis on ongelmia.

On toki yksittäisiä valtioita, jotka tuntevat vastuuta. Länsi-Saksa hoitaa parastaikaa Itä-Saksan ympäristöongelmia, Ruotsi ja Suomi Puolan. Eräitä muitakin maita on ilmaantunut. Ongelma pähkinänkuoressa — sen toistan — on: Saasteet aiheuttavat miljardin tuhot vuodessa meidän omille metsillemme. Mistä rahoitus, että päästöt saadaan kuriin? Se että nopeutamme saastepäästöjen prosenttiosuuksien laskua, on tietysti hyvä. On hyvä, että koetamme kauppavaihdossa tarjota kotimaista tekniikkaa päästömaihin. Mutta tärkein ja suurin kysymys on, miten saada rahoitus järjestymään suurpäästöjen kuriin panemiseen.

Ympäristöministeriömme on kansainvälisellä taholla hoitanut asioita varsin hyvin. Annan siitä tunnustuksen. Sopimuksia on saatu aikaan ja sopimuksia on allekirjoitettu. Mutta juuri tässä vaiheessa, jolloin hallitus suunnittelee ensi vuoden budjettia ja taloudelliset panostukset kotimaisiin ja ulkomaisiin torjuntatoimiin ovat esillä, tämä välikysymyskeskustelu viestittää ja painottaa: Taloudellisia toimenpiteitä nyt tarvitaan sekä kotimaasta että neuvotellen ulkoa, että ydinongelma saadaan hoidetuksi.

Ruotsin hallitus on suunnitellut käytettäväksi likvidejä kehitysyhteistyövaroja kiireellisesti päästöjen torjumiseen. Meillä sitä ei käydy eduskuntakeskustelun perusteella pidetä suotavana omalta osaltamme. Mainittiin, että tuhannet köyhät nälkiintyneet lapset kehitysmaissa jäävät ravintoa vaille, jos me koskemme kehitysyhteistyömäärärahoihin, vaikka niitä onkin miltei 4 000 miljoonaa. Haluaisin muistuttaa, että Baltian maissa ja Puolassa on myös lapsia. Näiden hiukset lähtevät saasteitten vuoksi, ja lapsikuolleisuus, kuten Latvian edustaja muuan professori Kööpenhaminan meriensuojelukonferenssissa totesi, on toiseksi suurinta maailmassa. Ystäviä ja autettavia ei ole vain kaukana maapallon toisella puolen vaan myös ihan lähellä. Odotamme kiinnostuneina, mitä hallitus aikoo esittää taloudellisen puolen suuren kysymyksen hoitamiseksi.

Kun on puhuttu paljon Lapin metsien tuhoista tänään, korostan: itäisen Uudenmaan ja Kymen alueen tuhot ovat osoittautuneet erityisen vakaviksi. Ja viimeiseksi: ei ole mielestäni tarpeen erottaa metsiä maatalousministeriöstä, mutta tarpeen on erottaa asuntoasiat ympäristöministeriöstä, ympäris-

töministeriltä, jotta hän nyt voi keskittyä ongelmistamme kaikkein vaikeimpaan.

Ed. Kuuskoski-Vikatmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Väänänen äskeisessä puheenvuorossaan minusta asetti hyvin ikävällä tavalla Baltian maiden lapset ja kehitysmaiden lapset vastakkain. Minusta tämantapaista vastakkainasettelua meidän pitäisi välttää. On ollut muutoinkin hyvin ikävää se, että tämän Eurooppa-keskustelun yhteydessä aika ajoin on käynyt niin, että muu maailma ja muun maailman ongelmat, jotka vaikuttavat aivan välittömästi myös Euroopan tulevaisuuteen, unohdetaan.

Me olemme jotenkin omassa ahneudesamme jäämässä nyt hyvin pahaan loukkuun kuvittelemalla, että jos vain löydämme keinot oman hyvinvointimme lisäämiseksi, se takaisi kestävän tulevaisuuden. Tilanne on aivan päinvastoin. Yhtä tärkeätä on löytää kehitysmaiden ongelmiin ratkaisu. Me emme yksin tietysti Suomessa pysty sitä tekemään, mutta yhdessä muiden kanssa. Toivoisin, että tämantapaista vastakkainasettelua ei tehtäisi.

Ed. Väänänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ryhmätoverini ed. Kuuskoski-Vikatmaa käsitti väärin tarkoitukseni. En suinkaan pannut vastakkain kehitysmaiden lapsia ja Baltian maiden lapsia, vaan halusin korostaa, että he ovat molemmat yhtä suuressa hädässä.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Metsiä koskeva välikysymys on ajoitettu niin, että siihen liittyvä eduskuntakeskustelu tukee eri ministeriöiden ympäristökysymysten rahoituspyrkimyksiä vuoden 1991 budjettia laadittaessa.

Suomen ympäristöpoliittista tilaa kuvaavat tällä hetkellä paljot puheet ja mitättömät konkreettiset teot. Ei riitä, että ollaan mukana suunnittelemassa kokouksia ja konferenssien koollekutsumista ja paetaan puutteellisiin tilastotietoihin ja tutkimuksiin. Suomen kansa tänä iltana on vaatinut edustajiensa suulla nopeampia toimia maamme hallitukselta metsien pelastamiseksi. Tähän saakka laaditut suunnitelmat ovat kaatuneet valtiovarainministeriön haluttomuuteen rahoittaa ympäristöministeriön hankkeita ja lopulta

budjettiriihessä eri sektoriministeriöiden röhkeys on jyrännyt viimeisetkin rahat ympäristöhankkeilta. Ihmetellä täytyykin, että tässä metsiä pelastavassa keskustelussa eivät ole mukana nimenomaan ne, joitten tarvitsisi olla.

Ympäristön tilan kriittisyys ja asioiden kiireellinen hoito vaatiikin asunto- ja ympäristöasioiden erottamista toisistaan kahdelle eri vastuuministerille. Perusteluksi riittänee toteamus asunto- ja ympäristöasioiden remppaallaan olosta, mikä edellyttäisi erityistoimia vaikka vain määräajaksi.

Ympäristöongelmien hoito on koko elämissen elinehto maapallolla ja myös Suomen kansantalouden perusta, eläähän Suomi metsistä aineellisesti ja henkisesti. Suomen ainoa teollisuuden varaus EY-neuvotteluissa on juuri metsäteollisuus ja sen kehittämisen turvaaminen omin kansallisin voimavaroin.

Tutkijoiden varoitukset metsäkuolemien todellisuudesta ovat totta jo 10–20 vuoden sisällä, ellei mitään ratkaisevaa tapahdu ja puille luoda sellaisia olosuhteita, missä toipuminen on mahdollista. Niinpä onkin syytä kysyä kauppa- ja teollisuusministeriön kantaa maamme metsäteollisuuden tulevaisuudesta, mikäli hakkuukelpoinen ja jalostukseen kelpaava puuainesvara vähenee ensi vuosituhanhella. Ja miten työvoimaministeriö aikoo hoitaa suurtyöttömyyden noina mahdollisina aikoina, tai miten opetusministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö aikovat rahoittaa hallinnonalan menot, mikäli maamme vientitulot romahtavat metsätuhojen myötä?

Viimeistään näillä herätekesymyksillä on koko valtioneuvoston ryhdyttävä uusajatteluun budjettiriihessään ja suotava ympäristöbudjetoinneille lisää rahaa niin omien hallintotoimiensa osalta kuin myös ympäristöministeriön vaatimiin hankkeisiin.

Päätöksiä, puheita ja sopimuksia on riittävästi, se on todettu tänä iltana jo moneen kertaan. Tarvitsemme aktiivisia ympäristönsuojelullisia toimia. Ellei Suomen kaltaisella hyvinvointivalttiolla ole varaa tai halua panna rikinpoistolaitteita piippuihinsa, niin miten meillä on uskottavuutta ja kanttia vaatia samaa asiaa köyhältä Itä-Euroopalta tai rikkaalta läntiseltä Euroopalta?

Suomessa on ympäristötutkimuksen huipputietoa riittävästi ja monipuolisesti. Metsien harsuuntuminen etenee noin 12 prosentin

vuosivauhdilla. Pahin on kuusen tilanne. Vuonna 1988 harsuuntuneita kuusia oli jopa 38 prosenttia, lehtipuita 15 prosenttia ja mäntyjä 11 prosenttia. Samanaikaisesti arvioidaan noin 10 prosenttia järvistämme olevan jo happamoituneessa tilassa. Maaperäauriot etenevät uhkaavasti ja peruuttamattomasti. Ainoa etenemisen tie on ennalta ehkäisevä tie.

Ennakoidusti tulee vähentää lisäriskien syntyä ja pyrkiä vähentämään päästöjä. Tavoitteeksi tulee asettaa rikkipäästöjen rajan nostaminen 70 prosenttiin nykyisen 50:n sijaan ja typpipäästöjen rajan nostaminen 50 prosenttiin nykyisen 30 prosentin sijaan. Normeja tiukentamalla saadaan nopeammin kehittymään myös ympäristöteknologia ja pysytään myös tämän teknologian vientimarkkinoilla.

Tavoiteaikataulua tulee nopeuttaa nykyisestäään. Lisäksi haittaverojen tuottamat tulot tulee ohjata kokonaisuudessaan ympäristönsuojelullisiin toimiin. Kotimaisten päästöjen kuriin saattamiseksi tulee myös purkaa päätökset runsasrikkisen polttoöljyn käytöstä Pohjois-Suomen alueella ja pyrkiä koko maassa matalarikkisen polttoaineen käyttöön Ruotsin tapaan. Yleisesti ottaen Suomessa on tilanne rikin osalta hieman parempi kuin typen osalta, mutta ei kummaltakaan niin hyvä, että olisi syytä lyödä rintoihinsa.

Otsonitutkimuksiin on tänä iltana varsin vähän kajottu. Ehkä se on osoitus siitä, että niin meillä kuin muuallakin otsonitutkimukset laahaavat jäljessä, mutta tulevat ja vaaroittavina.

Kuten illan keskusteluissa on ilmennyt, ympäristöasioissa edetään monella tasolla. Suomi on pyrkinyt nopeuttamaan Pohjoismaiden toimenpiteitä ympäristöasioissa. Tätä työtä on määrätietoisesti jatkettava. Sen lisäksi Suomen, samoin kuin muiden Pohjoismaiden tulee sinnikkäästi pyrkiä vaikuttamaan Euroopan talouskomission toimiin niin, että maanosamme elollinen luonto vielä pelastuu. Eteläisillä leveyksillä luonto sietää saasteita paremmin kuin pohjoisilla, mutta ihmisen sietokyky on kaikkialla sama. Euroopan komission tulisi saada vauhtia yhteisten ympäristökysymysten ratkaisemiseksi.

Euroopan teollisuusvaltioiden tulisi myöskin toimia esimerkillisesti ja pyrkiä vaikuttamaan YK:n toimintaan ympäristöasioiden osalta, samoin kuin maapallon teollisuusval-

tioiden päästöpöytäkirjan aikaansaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Ilmansaasteet eivät tunne rajoja. Ilmamassat ja tuulet eivät muuta suuntaan. Ilman kansainvälistä lainsäädäntöä ei kyetä myöskään kansallisella tasolla pysyviin ratkaisuihin. Suomen kaukolaskeumien kuriin saattamiseksi on välttämätöntä viedä tietotaitoa ja tutkimusyhteistyötä lähialueillemme. Tarvitsemme myös havaintoasemien lisäämistä. Mutta ratkaisevaksi muodostuu, kuten monessa puheenvuorossa täällä on todettu, taloudellisen tuen antaminen lähialueillemme.

Hallituksen välikysymysvastaus on vaillinaisen siltä osin, että siinä ei esitetä mitään konkreettista toimenpideohjelmaa ja rahoitussuunnitelmaa kotimaisen ympäristöpolitiikan toteuttamiseksi. Toimenpideohjelman laatimista peräänkuulutettiin täällä salissa jo ympäristöpoliittisen selonteon yhteydessä. Sillä on jo kiire, samoin kuin kaukopäästöjen vähentämiseen liittyvien taloudellisten tukitoimien aikaansaamisella.

Välikysymyskeskustelu on selvästi antanut tukea metsien pelastamiseksi tehtäville nopeille toimenpiteille, joiden tulee näkyä jo ensi vuoden budjetissa. Omalta osaltani lisäksi olen kannattamassa kehitysyhteistyörahojen korottamista ja määräprosentin suuntaamista Itä-Euroopan ympäristöongelmien ratkaisemiseen. Samalla tulee kartoittaa myös muut rahoituskeinot metsiemme pelastamiseksi kaukolaskeumien tuholta.

Ed. Siuruainen: Herra puhemies! Useimpien maiden kruununkalleuksia pidetään visusti turvassa, sisällä ja lukkojen takana. Suomen todelliset kruununkalleudet, metsät, ovat alati alttiina ilmaston muutokselle, saastelaskeutumille, happamille sateille ja maaperän sekä pohjaveden pilaantumiselle, eivätkä metsien käyttö- ja hoitotavatkaan liene kiistattomia. Ilman tuntuvia päästörajoituksia kansallisomaisuutemme saattaa jo vuosikymmenessä ajautua metsäekologian ja sen kautta kansantalouden katastrofiin. Puiden fysiologiset muutokset, metsien harsuuntuminen, saasteista nauttivien jäkälien ja levien lisääntyminen sekä kasvuhäiriöt ilman pikaisia toimenpiteitä johtavat laajoihin met-sätuhoihin vääjäämättä.

Metsäluontomme alati syventyvää uhkaa on torjuttava ainakin neljällä tasolla. Ensikin kasvihuoneilmiön eteneminen on saata-

va ja hidastetuksi ja mahdollisesti pysäytetyksi. Toiseksi Suomeen kulkeutuvia Itä- ja Keski-Euroopan rikki- ja osin typpipäästöjä on jyrkästi päästävä alentamaan. Kolmanneksi Suomen omia päästönormeja on tiukennettava. Ja neljänneksi metsäntutkimuksen ja -hoidon tasoa on tuntuvasti parannettava.

Hiilidioksidin ja muiden kasvihuonekaasujen lisääntyminen nostaa ilmaston keskilämpötilaa arviolta 2—5 astetta 50 vuoden kuluessa. Muutos suosii lehtimetsiä havupuiden asemesta ja muuttaa ilmavirtauksia sekä sadesuhteita ja ilmaston luonnetta tuntuvasti. Boreaalisen havumetsän muutos lehtimetsiksi olisi katastrofaalinen Suomen luonnolle ja talouselämälle. Ilman hiilidioksidipitoisuuden, joka aiheuttaa kasvihuoneilmiön, voimistumisesta noin puolet on osoitettu kohonneen vuoden 1957 jälkeen, jona aikana on ollut luotettavia mittauksia.

Kasvihuoneilmiö uhkaa asemaamme, vaikka kuinka ponnistelisimme nykyisen ekologisen tasapainon puolesta. Suomen on tiukennettava omaa normistoaan. Kansainvälisissä järjestöissä Suomen on toimittava kasvihuonekaasujen päästöjen hillitsemiseksi ja metsien hävityksen estämiseksi ennen kaikkea sademetsäalueilla.

Toisen mittavan ympäristöongelman muodostavat rikki- ja osin typpipäästöjen kaukokulkeumat. Niiden vähentäminen edellyttää kansainvälisiä ponnisteluja päästönormien alentamiseksi ja valvonnan tehostamiseksi.

Suomen kannalta vaikeimmaksi ovat osoittautuneet Itä-Euroopan rikkipäästöt, joiden vaikutus näkyy erityisesti Koillis-Lapin ja Kaakkois-Suomen saastekuormituksessa. Neuvostoliiton päästötilastojen vapaampi julkistaminen on lyhyessä ajassa osoittanut Kuolan, Karjalan ja Baltian päästöt huomattavan ongelmallisiksi, niin kuin hyvin tiedämme.

Kaukokulkeutumia ulottuu Suomeen myöskin koko keskisen Euroopan alueelta.

Itä-Euroopan teollisuuden saastepäästöjen pienentäminen edellyttää nykyisessä taloudellisessa tilanteessa mittavia kansainvälisiä panostuksia. Suomenkaan rahallinen panostus, olipa se korkotukilainaa tai suoraa apua, ei voi jäädä pieneksi. Pohjoismaisen ja eurooppalaisen yhteistyön puitteissa on sekä tuettava teollisten prosessien uudistamista että asennettava uutta suodatintekniikkaa.

Euroopan yhteisvastuun on herättävä pikaisesti, luonto ei odota. Päästöjen alentamisen konkreettiset toimenpiteet ovat vähintään yhtä tärkeitä kuin sopimukset asevarustelun purkamisesta, jossa on viime aikoina hyvin edistytty. Toimenpiteistä pitäisi pystyä sopimaan ja ne toteuttamaan, ettei odotuksessa hukattaisi kallista aikaa.

Itä-Euroopan ja Pohjoismaiden luonnon pelastamiseen tuskin voimme käyttää kehitysapuun varattuja varoja. Ne tarvitaan siellä, mihin ne on tarkoitettu. Sen sijaan nyt valtion kassaan kertyneitä ylimääräisiä ympäristö- ja muita verotuloja on pikaisesti osoitettava tähän tarkoitukseen. Suomen kansalaiset hyväksyvät välttämättömän uhrauksen, vaikka hallituksen suunnittelemat veronpalautukset vaalien alla jäisivät suunniteltua pienemmiksi. Samalla Suomen pitää painostaa yhteispuhjoismaista rahoitusta päästöongelmien nopeaksi ratkaisemiseksi.

Kolmannen ja läheisimmän tavoitteen muodostaa Suomen omien rikki- ja typpipäästöjen vähentäminen ja vähentämisen valvonta. Tavoitteissa on edistytty, mutta ei riittävästi. Luonnon menestyminen edellyttää normien tiukentamista ja valvonnan tehostamista. Hyvinvoinnin reunaehdoja on meidän vääjäämättä tiukennettava. Ympäristömuutoksien luotettava seuranta edellyttää investointeja välineistöön ja myöskin alan tutkimukseen.

Jokaisen ihmisen on opittava kantamaan huolta elinympäristön kehityksestä. Se on oppimista, joka on meille kaikille tarpeellista, ei ainoastaan ikimetsien suojelusta vaan haitallisten muutosten pysäyttämistä ja niiden estämisestä. Tässä hallitus on ollut liian hitaan tien kulkija, ainakin ongelmat ovat ajaneet ohii.

Viimeinkin olisi uskottava, että ympäristöministeriön kaksi vaikeaa ja tyystin erilaista osa-aluetta, niin kuin täällä aiemmin on todettu, asunto- ja ympäristöasiat, olisi viisasta erottaa eri ministeriöiden vastuullisesti hoidettavaksi.

Saasteongelmien ja karun luonnon vuoksi Suomen metsien käsittelyssä ja uudistamisessa tarvitaan myöskin täsmällistä tietoa ja hyvää tutkimusta. Suoria saastevaikutuksia neulasiin ja lehtiin on vaikea torjua hyvälläkään metsänhoidolla. Sen sijaan maaperän hoidolla ja oikealla puuston rakenteella voidaan parantaa maan laatua ja ravinnekier-

toa. Huonon metsänhoidon on todettu edistävän happamoitumista, välttämättömien ravinteiden huuhtoutumista ja mm. haitallisen alumiinin muuttumista liukoiseksi. Puiden kuonon heikentyminen altistaa luontaisille stressitekijöille, kuten oloissamme kylmyydelle, kuivuudelle ja taudeille. Metsäntutkimusta on selkiennytävä, rahallista ja tutkimuspanosta on lisättävä. Metsänomistajat nimittäin tarvitsevat tietoa ja ohjeita metsien käyttöön ja hoitoon. Nykyisellään kiistatonta ja ajantasaisia tietoja ei ole ollut riittävästi saatavissa. Metsäntutkijat ovat enemmänkin tarjonneet koulukuntien välisiä kiistoja tiedon tarvisijain arvosteltaviksi ja arvioitaviksi, ja näinhän tilanne ei voi jatkua.

Metsien käyttöä ja hoitoa on arvioitava myös osana Suomen nykyistä kehittämissuorituksia. Onko raskaan koneistuksen vienti pohjoisen herkkiin metsiin edistänyt vai heikentänyt metsäekosysteemin hyvinvointia?

Kaupunkimetsänomistajien lisääntyminen ja metsälöiden pirstoutuminen on heikentänyt ihmisen ja metsän välitöntä kytkentää. Maaseudun autioituminen heikentää järkipäätä ja työvaltaista metsänhoitoa. Lisäksi on kysyttävä, ovatko metsän hakkuut ja hoitotoimenpiteet tasapainossa metsien tuottoon maan eri osissa.

Kysymyksen nostaminen ja niihin vastausten löytäminen on tärkeää aikana, jolloin Suomen talouselämä eurooppalaisessa työnsaossa entistä selkeämmin perustuu metseen ja metsäteollisuuteen.

Herra puhemies! Vihreiden ym. jättämä välikysymys Suomen metsien tilasta on aiheellinen ja todella vakava asia. Ongelmana on vain se, että kysyjät ja vastaajat ovat samojen suurten ongelmien edessä, ne kaikki ovat meille yhteisiä. Ratkaisut vaativat suunnattomia rahasummia, kansainvälistä yhteistyötä, elämäntavan ja teknologian sekä asenteiden suuria muutoksia. Elintasomme ja -tapojemme reunaehdoja on pakko käydä arvioimaan tästä lähtien uudelleen. Niihin on käytävä kiinni ja kehitettävä johdonmukaisia ohjelmia. Metsäverotuksesta on luotava metsänhoitoa edistävä, ja haittaerotuloja on kohdennettava metsien pelastamiseen. Käynnistämismäärä on ensisijaisesti maan hallituksella ja asianomaisella ministeriöllä. Pienimuotoisesta suojelusta on vähitellen päästävä ja astuttava ulos yhä enemmän todellisten ongelmien ja uhkien torjumiseen.

Ed. Mattila: Herra puhemies! Metsämme sairastavat, nyt tarvitaan nopeasti parantavia lääkkeitä. Tämän tyylliset näkemykset ja tosiasiat olen kirjannut käydyn keskustelun tuloksena. Kun nyt vihdoin ollaan tajuamassa mahdollisen katastrofin laajuus, ollaan ratkaisuihin viimeistäänkin loppusuoralla. Mikäli nyt ei tehdä selkeitä päätöksiä, ei niitä tarvitse tehdä jatkossakaan. Nopeasti etenevän tuhon jäljet ovat näet niin konkreettisia, ettei enää jää aikaa jaarittelulle. Toivottavasti tämä keskustelu on vauhdittamassa niitä toimenpiteitä, joita tarvitaan yhtäältä julkisen hallinnon, toisaalta elinkeinoelämän ja luonnollisesti meidän yksityisten kansalaistenkin taholla.

Puheenvuorossani en halua käydä kertamaan kaikkea sitä, mitä on keskustelussa esille tuotu, mutta joitakin näkemyksiä tuon esille siltä maallikkotasoa pohjalta, jolta olen asiaa koettanut lähestyä. Käsitykseni mukaan me tarvitsemme tehokkaampia taloudellisia ohjauskeinoja. Me tarvitsemme tehostetumpaa ympäristövaikutusten arviointia. Taloudellisista ohjauskeinoista nousee päällimmäiseksi verojen ja maksujen käyttö ympäristönsuojelussa. Näillä täydennetään käytössämme jo olevia hallinnollis-oikeudellisia ohjausjärjestelmiä. Ympäristövaikutusten arviointia meillä käytetään jo osin kaavoituksessa, suunnittelussa ja rakentamisessa. Tätä arviointia on syytä laajentaa koskemaan myös valtion ja kuntien tulo- ja menoarvioiden laadintaa, toiminta- ja taloussuunnittelua sekä perinteistä luonnonvarojemme hyödyntämistä.

Oecd:n suorittamassa Suomen ympäristöpolitiikan tutkinnassa esitettiin jokin aika sitten taloussuunnitteluyksikön perustamista mm. ympäristötaloudellisten kysymysten selvittämistä varten. Tämä jos mikään on paikallaan. Käsitykseni mukaan ympäristöministeriössä tulisiikin olla erityinen hallinnollinen yksikkö ympäristövaikutusten arviointia ja ympäristöpolitiikan integrointia varten. Tällainen yksikkö lienee toteutettavissa olemassa olevin henkilöstöresursseinkin.

Ympäristönsuojelu on kaikkialla maailmassa ajankohtainen asia, kuten olemme tänä päivänäkin uutisista kuulleet mm. Itämeren osalta. Ympäristönsuojelukysymystä ja sen esille nousemista ovat jouduttaneet monet viime aikojen tapahtumat: laaja koko maapalloa käsittävä kasvihuoneilmiö, otso-

nikerroksen häviäminen ja monet tapahtuneet onnettomuudet. Ympäristönsuojelun sitoutuminen taloudelliseen kehitykseen on tiedostettu monissa maissa vihdoinkin sekä poliittisella että yritystasolla. Tämä edellyttää, että on laadittava uusia lakeja entistä tiukempine päästönormeineen. Tämä edellyttää myös sitä, että yritysten, etujärjestöjen ja yksittäisten kansalaisten taholta tulisi puolestaan luoda ympäristönsuojeluun tähtääviä toimenpiteitä ja toimintasuunnitelmia.

Eri maissa myös lainsäätäjä on kiinnittänyt asiaan huomiota tavoitteena, että ympäristönsuojelulakien rikkomisesta koituisi ankaria rangaistuksia. Esimerkkinä Kanadasta totean, että siellä on odotettavissa ensimmäisten vankeustuomioiden lankeaminen tulevan kesän aikana ja useita ympäristöön liittyviä tapauksia on lakimiesten puitavina. Kysymys ei myöskään ole rahallisesti pikkusummista. Esimerkkinä mainittakoon eräs maapalstan osto, jossa maaperä havaittiin ongelmajätteiden saastuttamaksi oston jälkeen. Ostaja vaatii nyt myyjältä 25 miljoonan dollarin korvausta eli sen summan, mikä on arvioitu maaperän puhdistuksen maksavan. Tällaisessa ilmapiirissä on yritysten pakko tehdä jotakin, ja vastuun täytyy löytyä aina huipulta. Minusta meilläkin olisi lähdettävä juuri tältä pohjalta, että vastuun kantaja löytyy silloin, kun jokin saastuttaminen on tapahtunut tai se on aiheutettu.

Haluan vielä puuttua eräeseen hyvin mielenkiintoiseen esimerkkiin, jonka olen saanut käsiini kanadalaisista julkaisuista. Nimittäin Kanadan sellu- ja paperiteollisuus antoi viime kesänä ympäristönsuojelua koskevan juhlallisen lausunnon, jonka pääasiallinen sisältö on seuraava: 1) Yritykset lupaavat toimia vastuuntuntoisesti ottamalla huomioon luonnonnsuojelun, työntekijäin turvallisuuden ja terveyden. 2) Yritykset tulevat noudattamaan voimassa olevia määräyksiä tehtaiden suunnittelu- ja rakennus- sekä operointivaiheissa. 3) Metsävarojen suhteen noudatetaan periaatteita, joissa korostetaan oikeaa metsänhoitoa ja -istutusta. 4) Tulevaisuutta silmällä pitäen tulevat yritykset suosimaan ympäristönsuojelua ja toiminnallaan edesauttamaan ympäristövahinkojen vähentämistä. 5) Yritykset tekevät pr-työtä ympäristönsuojelun hyväksi ja raportoivat tuloksista hallintoelimille. 6) Teollisuus tulee olemaan läheisessä yhteistyössä valtion elinten kanssa

säännöksiä ja standardien kehittämisessä ja tukee sellaista tieteellistä tutkimusta, joka läheisesti liittyy toimialaan.

Edellä oleva kertoo huomattavasta asennemuutoksesta ympäristönsuojelun suhteen. Toimiala onkin aloittanut tutkimuksen, jossa pyritään selvittämään perusteellisesti dioksiinien ja furaanien syntymismekanismeja ja sitä, miten ne voitaisiin eliminoida prosessimuutosten kautta. Mielestäni edellä olevasta on todellista oppia meille suomalaisillekin. Miksi me emme voisi täällä saada aikaan sellaisia toimintamalleja, joissa teollisuus toimialoitain sitoutuksi niihin ja niihin tavoitteisiin, sitoutuksi myös noudattamaan valtiovallan antamia normeja niin tiukasti kuin ne päätoimissa todella sanotaan?

Mielestäni meillä on myös tutkittua tietoa uudenlaisista metsäteollisuudenkin puhdistusmenetelmistä, esimerkiksi jätevesien sähkökemiallisista käsittelymenetelmistä. Tämän Oulun yliopistossa suoritetun keksinnön mukaan esimerkiksi sellutehtaiden kuorimovestistä saadaan mm. fosfori lähes minimiin ja nollakuidut saadaan pois ja vieläpä valkaistua. Onkin varsin hämmästyttävää, että tällaisen keksinnön jatkokehittelyyn esimerkiksi siinä mielessä, miten sitä olisi edelleen kehitettävä tuotantoprosessin sisäisissä järjestelmissä, ei tahdota saada Suomesta taloudellista apua. Onko niin, että on kysymys liian pienestä yrityksestä, joka keksinnön on suorittanut? Näyttää vääjäämättömästi tilanne johtavan siihen, että tämän laatuinen keksintö, jolla olisi suomalaiselle yritystoiminnalle todella merkitystä ja joka olisi, sanoisin, myös kansainvälisesti hyvää kauppatavaraa, on markkinoitava Suomeen ulkomaisella tuotteella.

Minä en syytä tästä ympäristöministeriötä. Totean vain, että meidän asenteemme suomalaisessa yhteiskunnassa ovat liian nuivat tämän tyyppisten keksintöjen hyödyntämiseen. Jos me noudattaisimme yritystoiminnassa toimialoitain laadittuja yhteisesti hyväksyttäviä ohjeita, luulisin, että asenteet myös yritystoiminnan piirissä muodostuisivat myönteisemmiksi tämän tyyppisille toimintoille, uusille keksinnöille. Meidän on todella panostettava siihen, että ympäristönsuojeluteknologiaan, sen kehittämiseen saadaan voimavaroja. Näkisin, että mikäli ympäristöministeriöön ollaan kehittämässä sellaista hallinnollista yksikköä, joka myös ympäristöta-

loudellisesti asioita on katsomassa, sieltä kautta pitäisi pystyä vaikuttamaan tällaisen ympäristönsuojeluteknologian kehittämiseen ja avustamiseen.

Ed. Vähäkangas: Herra puhemies! Tehdyssä välikysymyksessä kysytään: Aikooko hallitus ryhtyä pikaisiin toimiin, joilla metsiemme säilyminen voidaan turvata ja niiden elinvoimaisuus palauttaa? Varsin selkeä kysymys, mutta sen ympärillä täällä on käyty hyvin laajasti keskustelua metsäverotuksesta, ydinvoimasta, liikenteestä ja muistakin jollakin tavalla ympäristömme ja metsiemme tilaan vaikuttavista asioista. Käyty keskustelu on ollut pääsääntöisesti yhden suuntaista. Metsiemme tila on hälyttävä, ja tämä tilanne tiedostetaan ja halutaan toimia nykytilanteen parantamiseksi. Tietenkin tällä tiellä on vivahde-eroja, mutta suunta on sama.

Oudolta tätä taustaa vasten tuntuu se, että tästäkin kysymyksestä jotkut haluavat väen vängällä tehdä poliittisen välikysymyksen. Emmekö todellakaan voi tätäkään asiaa lähestyä tavalla, joka antaisi hallitukselle lisää pontta tuoda eduskunnalle esityksiä, joilla tehostetaan ja nopeutetaan toimenpiteitä, joilla päästäisiin metsiemme nykytilaa nykyistä nopeammin parantamaan? Me tunnemme jokainen metsiemme sairaustilan. Me tunnemme myös lääkkeet, joista sairauteen olisi apua. On kysymys vain, haluammeko lääkkeitä, jotka tosin ovat kalliita käyttää sairauden parantamiseksi.

Meillä on, kuten täällä on moneen kertaan vakuutettu, rahaa ja tietotaitoa hoitaa asiaa omassa maassamme ja varaa myös auttaa naapuria ja näin saada metsiemme kokonaiskuva paranemaan. Nyt olisi vain pikaisesti päätettävä, onko meillä poliittista tahtoa ja halua irrottaa rahaa niin, että sanoista päästään tekoihin. Omassa maassamme valtionyhtiöt voisivat olla esimerkkinä ja hankkia esimerkiksi rikinpoistolaitteet niin, että rikkipäästöt omassa maassamme saataisiin kuriin.

On aivan turhaa ja hyödytöntä täällä väitellä, mitä on tähän mennessä tehty tai tekemättä jätetty. Väittely tästä ei kyllä hyödytä ketään. Minusta on vaara, että tämän väittelyn alle hautautuvat ne pikaiset toimenpiteet, joita me nyt tarvitsemme ja joiden suhteen olemme, kuten mainitsin, ol-

leet melkoisen yksimielisiä. Toivon, että nyt käyty keskustelu siivittää hallitusta antamaan eduskunnalle todellisen toimenpideohjelman niistä toimenpiteistä, joihin pikaisesti voidaan ryhtyä.

Lopuksi, arvoisa puhemies! Se, että tästäkin näyttää muodostuvan luottamusasia eduskunnan ja hallituksen välille, on minulle yli ymmärryksen käyvä asia. Keskustelu ja huoli, kuten mainitsin, metsiemme tilasta on ollut yhden suuntaista, että valitan, jos tästäkin asiasta pitää tehdä äänestyspäätös. Ketähän äänestystulos mahtaa hyödyttää? Ei ainakaan maamme metsien tilaa sillä paranneta.

Olisin toivonut, että käyty keskustelu olisi tulkittu myös hallituksen taholta tarpeelliseksi ja hyödylliseksi jatkotoimia varten. Jos tämä ei nyt paragrafien mukaan ole mahdollista, vaan asiasta pitää äänestää, olisin toivomassa, että voitaisiin vastaisuudessa tämän kaltaisissa tapauksissa toimia niin, että keskustelu eduskunnan piirissä voi syntyä ilman, että se päättyy luottamusäänestykseen.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vähäkangas puhui varsin viisaita asioita. Aikaisemmin ministeri Bärlund totesi kommentoidessaan esitettyjä ponsia, että — olikohan se niin, että — taitaa olla kohteliasta ponsien esittäjiä koh-

taan, että hallitus tulkitsee ne epäluottamuksen osoituksiksi.

Olen kuitenkin hyvin samaa mieltä kuin ed. Vähäkangas siitä, että tässä on niin suuresta kansallisesta kysymyksestä kysymys — tautologiaa parhaimmillaan — että olisi erinomaisen paikallaan, että mietittäisiin sitä, että tästä olisi konkreettisenä tuloksena se, että hallitus yhdessä opposition kanssa ryhtyy todella merkittävässä määrin edistämään nyt tärkeinä esillä olevia ympäristönsuojeluasioita.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna torstaina kello 18.30. Kyselytunti on huomenna kello 17.

Täysistunto lopetetaan kello 23.48.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola (s. 171—211)

M. V. Mandelin (s. 211—276)